

Սույն գիրքը թվայնացվել է Գրքասեր ՀԿ-ում՝ հայերենով գրականության պահպանման, հանրայնացման և ժամանակակից թվային միջավայրում հասանելի դարձնելու նպատակով:

Կազմակերպության նախաձեռնությունը միտված է հայերեն գրքերի և տեքստերի տարածմանը, ընթերցանության խթանմանը և մշակութային ոչ նյութական ժառանգության պահպանությանը՝ ապահովելով դրանց հասանելիությունը հնարավորինս լայն շրջանակների համար:

Մենք հավատում ենք, որ թվայնացումը ոչ միայն պահպանման միջոց է, այլև գիտելիքի, գրականության և մշակույթի շարունակական փոխանցման կարևոր ուղի:

Գրքասեր ՀԿ-ն գրքերը ձայնագրում և թվայնացնում է բացառապես Ձեր նվիրատվությունների շնորհիվ: Կազմակերպությանը կարող եք օժանդակել հետևյալ հղումով՝

<https://grqaser.org/hy/donate>

Ստուգված

Լեհական գրականություն, Արձակ, Վիպակ

9+

Ռուսերենից թարգմանեց՝ Վարդան Ղազանչյան

Ադամ Բագդայ

0:1 առաջին խաղակեսին

ԸՆԹԵՐՑՈՂՆԵՐԻՆ

Լեհ գրող Ադամ Բագդայի «0:1 առաջին խաղակեսին» վիպակն ունի մի շատ կարևոր արժանիք՝ այն խիստ իրական է: Վարշավայի ծայրամաս Վոյայի փողոցիկ տղաների արարքներն ու խոհերն այնքան հասկանալի և հարազատ են նրան, որ երբեմն նույնիսկ թվում է, թե Ադամ Բագդայն իր սեփական մանկությունն է նկարագրել:

Լեհաստանում ֆաշիստական արշավանքից հետո մնացին ոչ միայն ավերված տներ և հրդեհված դաշտեր, այլև որբեր: Նրանց թիվը մեծ էր: Պատերազմում հարազատներին և մերձավորներին կորցրած փողոցիկ տղաներն ու աղջիկները խաղաղ կյանքը դիմավորում էին ուրախ, երբեմն էլ շվարած: Սակայն կյանքը երկրում աստիճանաբար կարգավորվում էր: Ռեսպուբլիկայի նոր տերերը մտածում էին ոչ միայն մայրաքաղաքի վերականգնման մասին՝ այլև նրանց

մտահոգում էր երեխաների ճակատագիրը: Հարկավոր էր օգնել նրանց՝ կյանքում իրենց տեղը գտնելու և արժանավոր ու ազնիվ մարդիկ դառնալու: Նոր Լեհաստանում այդ գործին ձեռնամուխ եղան պարտիական և երիտասարդական կազմակերպությունները, պրոֆմիությունները և դպրոցները: Բայց գոյություն ունի բարեկամական և ընկերական զգացում դաստիարակելու ևս մի շատ կարևոր միջոց, մի միջոց, որը հաճախ բնորոշվում է՝ «Մեկը՝ բոլորի համար, բոլորը՝ մեկի»: Այդ միջոցը սպորտն է:

Չէ՞ որ սպորտը միայն ամուր մկանները չեն, շարժումների թեթևությունը և ֆիզիկական տոկունությունը: Իսկական սպորտսմենը նախ և առաջ լավ ընկեր է: Նա առանց վարանելու կոչմի համարձակ արարքների, կօզնի ծեր, հիվանդ մարդուն, կազատի փորձանքի մեջ ընկած բարեկամին:

Վիպակի հերոս պատանի ֆուտբոլիստ Մանյուս Տկաչիկը, որին ընկերները կատակով Չեկ մականուն են կացրել, օժտված է այդ բոլոր հատկություններով:

Չեկը անհոգ չի ապրում: Նրա բոլոր հարազատներից կենդանի է մնացել միայն հիվանդ մորաքույրը, որը շատ քիչ բանով է կարողանում օգնել նրան: Տղան նույնիսկ ստիպված թողել է դպրոցը: Մանյուսը բակերում դատարկ շշեր է փնտրում պաղպաղակի կամ մի բաժակ կաթի փող ճարելու համար...

Նա ապրում է մի տան, որ ռմբակոծությունից հետո միայն կեսն է մնացել:

Սակայն այդ փոքրիկ, ուրախ վարշավացին սովոր չէ, չի ցանկանում զանգատվել իր վիճակից: Իր մասին հոգալու սովորությունը և հումորի մեծ զգացումը նրա մեջ ծնում են այն լավատեսությունը, որը նրան չի լքում նույնիսկ կյանքի ամենադժվարին րոպեներին:

Բայց որքան էլ մեծ լինե՞ր Մանյուսի՝ իսկական սպորտսմեն դառնալու ցանկությունը, որքան էլ մտերիմ լինե՞ր նա ընկերների՝ իր նման հիանալի տղաների հետ, հին Լեհաստանում նրա ճակատագիրը բոլորովին այլ կերպ կդասավորվե՞ր: Հազիվ թե որևէ մեկը օգնության ձեռք մեկնե՞ր ցնցոտիավոր, կիսագրագետ երեխային: Առաջվա պես նա դատարկ շշեր կհավաքե՞ր, լաթե գնդակ կխաղար պարապուտում:

Սակայն Լեհաստանում այլ ժամանակներ վրա հասան, ծայրամասային երեխաների «Սիրենկա» թիմի շեֆությունը ստանձնեց Վարշավայի բանվորական «Պոլոնիա» ֆուտբոլային թիմը: «Պոլոնիայի» լավագույն խաղացող փականագործ Ստեֆանեկը՝ դառնալով «Սիրենկայի» մարզիչը, շատ է ցանկանում ֆուտբոլի լեհական վարպետների արժանավոր փոխարինողներ աճեցնել: Բայց այդ իսկական հայրենասերի առաջնահերթ հոգսը իր սաների բարոյական կերպարն է: Նա աշխատում է օգնել նրանց՝ դառնալու գրագետ, ազնիվ և աշխատասեր մարդիկ, նոր Լեհաստանի կառուցողներ:

Ադան Բագդայը իր վիպակի հերոսներին շատ է սիրում: Նա «ցավում է» ոչ միայն «Սիրենկայի», այլև Վոյայի փոքրիկ տղաների բախտի համար: Բայց հեղինակը նրանց սիրում է տղամարդավարի՝ առանց լավկան խղճահարության, առանց

հառաչելու նրանց երբեմն խիստ ծանր կյանքի համար: Նա հաստատ հավատում է, որ փոքրիկ ֆուտբոլիստները ընդունակ են արժանավայել կերպով մուտք գործելու նոր կյանք: Դրա համար էլ՝ կարդալով այս հետաքրքրաշարժ գիրքը՝ մենք էջ առ էջ ավելի ու ավելի ենք բարեկամանում հիանալի դարպասապահ Մարգարտահատիկի, թափթփված Սարդի, որը կարողացավ շատ լավ ֆուտբոլիստ դառնալ, «անուղղելի» ռոմանտիկ Շեկ Միլեկի հետ:

Եվ գրողի հետ մեկտեղ մենք արհամարհում ենք բոլոր նրանց, ովքեր փորձելով ապրել Ժողովրդի հաշվին, իրենց կեղտոտ գործերի մեջ են քաշում կյանք մտնող երիտասարդությանը: Այդ մարդկանց տխուր վախճանը մենք լիովին արդարացի ենք համարում:

Ադամ Բագդայը վիպակն ավարտել է ֆուտբոլային տուրնիրում Վոյայի տղաների հաղթանակով: Բայց կարևորը միայն «Սիրենկայի» հաղթանակը չէ: Ժողովրդական Լեհաստանում շահված է մանուկների՝ երկրի հույսի և ապագայի համար մղվող ճակատամարտը:

Է. Բորովիկ

Մանյունսն արթնացավ: Աչքերը տրորելով նա հորանջեց և քնկոտ հայացքով աչք ածեց սենյակը: Դատարկություն ու անդորր էր տիրում, միայն փչացած ծորակից ջուրն էր միապաղաղ կաթկթում: Ջերմացած մարմնից վանելով նիրհի մնացորդները, Մանյունը ձգվեց: Նրա ոտքերը դուրս էին եկել վերմակի տակից: Չէր կարելի ասել, թե այդ ոտքերը աչքի էին ընկնում հատուկ մաքրությամբ: «Մորաքույրը երևի արդեն գնացել է,— մտածեց Մանյունը: — Հետաքրքիր է, ուտելու որևէ բան թողե՞լ է ինձ համար»:

Նա ոտքի ելավ: Օրորվելով մոտեցավ վառարանին: Գազայրիչի վրա անկանոն շարված էին հին, մրոտ կաթսայիկները: Մանյունը հերթով բարձրացնում էր դրանցից յուրաքանչյուրի կափարիչը, բայց հիասթափությամբ նորից փակում: Բոլորը դատարկ էին, նույնիսկ այն կանթը պոկված կարմիրը, որի մեջ մորաքույրը սովորաբար սուրճ էր թողնում:

«Մորաքույրը գլխիս լավ օյին է բերել,— մտածում էր նա, գլուխը տարակուսանքով շարժելով:— Ոչինչ չի թողել, նույնիսկ ոչ մի փշուր: Այնպես է շտապել, որ չի էլ հասցրել նույնիսկ սուրճ եփել: Գուցե և նա արդեն փող էլ չունի ոչ «գարեխաշուկի», ոչ էլ շաքարի համար»:

Այնուամենայնիվ Մանյունը բացեց վառարանի մոտ դրված փոքրիկ պահարանը և տնտղեց ափսեների ու թասերի արանքում խցկած թղթե պարկերը: Մի բուռ գարեճավարից բացի ոչինչ չգտնվեց: Շվարած, նա կանգ առավ մի թուփի չափ, մատներով քրքրելով կոշտ մազերը և առանց մտածելու կրկնելով. «Չէ, մորաքույրը լավ օյին խաղաց գլխիս: Մորաքույրն ինձ լավ խաղացրեց...»: Սակայն նա այնպիսի մարդ չէր, որ հուզվեր նման մանրուքների: Չարմանքով նկատելով, որ առանց մտածելու հայացքը հառել է փոքրիկ պահարանի դատարկ դարակներին, Մանյունը գրգռված սուլեց և վճռականորեն բացեց ծորակը: Ջուրն աղմուկով դուրս ցայտեց: Ձեռքերը հազիվ թրջելով, Մանյունը՝ իբրև թե քաջաբար փնչացրեց, ջուրը շփելով աչքերին և քթին: Դրանով նրա առավոտյան հարդարանքն ավարտվեց:

Բայց Մանյունսն արդեն իրեն կայտառ և ուրախ զգաց: Առավոտները նա միշտ շատ լավ տրամադրությամբ էր արթնանում: Իսկ ինչ վերաբերում է նախաճաշին, ապա ի վերջո, առաջին անգամը չէր, որ նա տանից քաղցած էր դուրս գալիս: Դրա հետ էլ մի կերպ կհարմարվի... Եվ նա սկսեց սուլել «Նիկոլո, Նիկոլո, Նիկոլինո...» երգը, որ երեկ էր լսել Վոյսկայայի ունիվերսալի մոտ: Դա վերջնականապես նրան հավասարակշիռ վիճակի մեջ դրեց:

Տղան պատուհանից դուրս նայեց: Հարևան տան խուլ պատն առկայծում էր լուսաշող արևից, տանիքից վերև կախված էր ջինջ և ուրախ մի կտոր ամպ: Այսպիսի օրը մինչև ճաշ կարելի է թափառել քաղաքում:

Նա արագ հագնվեց: Կարկատած վելվետե շալվարը վրան քաշելու, տրիկոտաժե վերնաշապիկը և ծակ չուստերը հագնելու համար շատ ժամանակ չէր պահանջվում: Միակ բանը, որը մի քիչ շուք էր տալիս նրան՝ փոքրիկ, թեթևակի վեր ցցված, հեծանվային նոր հովարով գլխարկն էր: Մանյուսը ճարպկորեն այն քաշեց գլխին, թռուցիկ հայացքով ոտից գլուխ իրեն չափեց խզմզված հայելու մեջ և «Նիկոլո, Նիկոլո, Նիկոլինո...» սուլելով դուրս եկավ սենյակից: Նա դուռը փակեց և բանալին դրեց շեմքին փռած լաթի տակ:

Եվ այսպես օրն սկսվեց, մի օր, որ այնքան նման էր մնացած բոլոր օրերին: Բայց տղան այդ մասին չէր մտածում: Հին սանդուղքն անողորմ ճռճում էր նրա ոտքերի տակ: Դա մի չափազանց տարօրինակ սանդուղք էր: Մի քանի մաշված, փտած տախտակներ էին, որոնք վերելակից բաժանված էին երեքուն ճաղաշարքերով: Հինգերորդ հարկից իջնելու համար մեծ ճարպկություն էր պահանջվում, բայց Մանյուսն այնքան թեթևորեն և անհոգ էր ցած իջնում, որ թվում էր, թե դրանք Արևելք-Արևմուտք տրասսայի շարժական աստիճաններն են:

Այդ զարմանալի սանդուղքը կախված էր մի զարմանալի տան մեջ: Երբեմնի հարուստ բնակելի այդ տունը կարծես ռումբի մի հարվածով մեջտեղից կիսվել էր և այժմ կարծես մի վիթխարի փեթակից դուրս բերված մեղվաբջիջներ լինեք: Այդ բջիջներում աղավախների նման պատսպարվել էին Վոլյայի բնակիչները:

Բայց Մանյուսի համար դա մի շատ սովորական և բոլորովին էլ ոչ վատ տուն էր: Այդ տունը երկու հարկով բարձր էր իր բոլոր հարևաններից և շրջակայքի բնակիչները նրան «Աղավախատուն» էին անվանում: Այն նույնիսկ հարմար էր: Երբ որևէ մեկը Մանյուսին հարցնում էր՝ «Ո՞րտեղ ես ապրում», ապա բավական էր պարզապես պատասխանել՝ «Աղավախատանը», և ամեն ինչ պարզ էր:

Հինգերորդ հարկում բույն էին դրել վայրի աղավախներ, ճնճողուկներ և չոջիկներ: Մնացած հարկերում տախտակներից պատրաստած դռները վկայում էին այն մասին, որ այնտեղ մարդիկ են ապրում:

Մանյուսը մի րոպե կանգ առավ: Ճաղերի տակից երկաթե ձողը դուրս քաշելով նա երեք անգամ հարվածեց վերելակի ռելսին: Լսվեց գոնգի ազդանշան հիշեցնող մի ձայն: Սանդուղքի հրապարակի երկու կողմերում, համարյա միաժամանակ երկու դուռ բացվեցին, որոնց մեջ երևացին երկու տղաներ, մեկը՝ բարեկազմ, բարձրահասակ, պայծառ դեմքով և շիկագանգուր մազերով, երկրորդը՝ փոքրիկ, վտիտ, մազերը «ոզնի» խուզած, նիհար և պեպենոտ :

— Ողջո՛ւյն,— բարեկամաբար բարևեց Մանյուսը:

— Ողջույն,— պատասխանեցին նրանք միաբերան:

— Արձակուրդներ են, եղբայր,— ժպտաց փոքրիկը՝ Բոգուսը, որին տղաները «Մարգարտահատիկ» մականունն էին կապրել:

Մանյուսը ուռեցրեց շրթունքը. — Է՛հ, ինձ համար միևնույնն է, արձակուրդ է, թե չէ...

— Դե, իհարկե, դու դպրոց չես գնում....

Տղաներից երկրորդը՝ Ֆելեկը, որը Գուրչևսկայա փողոցում հայտնի էր «Մանջարո» մականունով, լրջորեն ասաց Մանյուսին,

— Չեկ, այդ լավ է, որ դու երևացիր։ Մենք այսօր սկսում ենք մարզվել։ Բոլորին հայտնիր, որպեսզի չորսի մոտերքը գան հրապարակ։— Նրա խոսելու տոնը կտրուկ էր, համարյա հրամայական։

Մանյուսին այդ տոնը դուր չեկավ.

— Տեսնենք։

— Ի՞նչը տեսնենք,— հուզվեց Մանջարոն,— չէ՞ որ միայն դու ժամանակ ունես։

Մանյուսը խոժոռվեց։

— Դա միայն թվում է։

— Իսկ դու ի՞նչ ես անելու։

— Է՛հ, եղբայր,— Մանյուսը դառնորեն ժպտաց,— կյանքը ոչ հեքիաթ է և ոչ էլ կինոնկար։ Դու տանը ոչ մի հոգս չես քաշում, իսկ ես ստիպված ինքս եմ ամեն ինչ կազմակերպում։

— Իսկ ի՞նչ է պատահել։

Մանյուսն ուզում էր պատմել, թե ինչպես մորաքույրն առանց նախաճաշի է թողել իրեն, բայց հետո միտքը փոխեց։ Վերջ ի վերջո ամեն մեկն էլ իր արժանապատվությունը պետք է ունենա։ Ինչո՞ւ բողոքել։ Այդ պատճառով էլ նա միայն թափ տվեց ձեռքը և ծաղրանքով նետեց.

— Լավ, ինչպես հրամայեք, պետ, այնպես էլ կլինի։

Մանջարոն չզգաց ծաղրը։

— Տես, չխաբե՛ս, գործը կարևոր է։ Մենք պետք է ուժեղ թիմ ստեղծենք։

— Կիրակի խաղալու ենք Օկոպովայի տղաների հետ,— միջամտեց Մարգարտահատիկը։ Նրա աչքերը նույնիսկ փայլեցին առաջիկա խաղի մտքից։

Մանյուսը հոնքերը կիտեց.

— «Փասիանների»¹ հետ։

— Իսկ դու ո՞ւմ հետ կուզեիր։

— Նրանք մեզ հուպ կտան, այ կտեսնեք։

— Դա դեռ հայտնի չէ։

¹ «Փասիան»՝ արիամարական մականուն, «ստիլյագայի» նման մի բան։

— Զրոյով կտանեն:

— Կտեսնենք...

— Կտեսնենք,— հաստատեց Մանյուսը և հրաժեշտ տալով, ձեռքը տարավ շքոցին:

Մանջարոն ճաղերից կախ ընկավ:

— Հիշիր, Չեկ, չորսին՝ մեր դաշտում:

2

Երբ դատարկ շներ ես փնտրում, ամենագլխավորն է լավ իմանալ, թե որտեղ կարելի է փնտրել դրանք: Այդ գործում Մանյուսը քիչ փորձ չունեւ: Աղավաատնից դուրս գալով, նա անմիջապես ուղղվեց դեպի ընդարձակ շինարարական հրապարակը, որտեղ նոր բնակելի տներ էին վեր բարձրանում: Շրջանցելով տախտակներից շինած բարձր ցանկապատը, անցնելով կրով լի մեծ փոսերի մոտով, նա մոտեցավ բարաքներին, որոնցից լսվում էր գրամեքենաների քնատ չխկչխկոցը: Անսխալ նրբագագացությունը նրան հասցրեց այնտեղ, ուր երեկ աշխատանքից հետո նստել էր քարտաշների ջերմ խումբը: Դա երկու բարաքների միջև ընկած մի մեկուսի անկյուն էր: Ծածկված դուրս ցցված տանիքով, որը պաշտպանում էր թե անձրևից և թե արևի կիզիչ ճառագայթներից: Տղան չսխալվեց՝ պատի տակ աղյուսե ելուստի վրա հինգ դատարկ շներ էին դրված: Բոլորն էլ անվնաս և մաքուր էին: Դրանք կարելի էր նույնիսկ չվանալ: Մանյուսը բավականությամբ սուլեց՝ հաջողությունից հիացած: «Մի հնգանոցի կիավաքվի,— մտածեց նա :— Երբեմն առանց մորաքրոջ օգնության էլ աշխարհում ապրել կարելի է, հատկապես մեզ մոտ՝ Վոլյայում»:

Նա շները հավաքեց և վերադարձավ Գուրչևսկայա փողոցը, ուր ցուցափեղկերից մեկի հետևում երևում էր մի մեծ մակագրություն՝ «Շների ընդունում»:

— Ա՛, դու արդեն այստեղ ես, Չեկ,— բարեկամաբար ողջունեց նրան վաճառողուհին:

— Հինգ շնիկ, ընկեր պետ,— Մանյուսը լայն ժպտալով, խորամանկորեն աչքով արեց,— սպառողներից ուղիղ այստեղ:

— Մաքր՞ւր են:

— Մի՞թե ես կհամարձակվեի կեղտոտները բերել: Դրանք կարելի է անմիջապես նորից լցնել և սանիտարական կանոնների ոչ մի խախտում չի լինի:

Դրամարկդից ստանալով հինգ զլոտիանոց թղթադրամը, նա թքեց վրան և զարկեց ափին:

— Ամեն ինչ կարգին է, պանի Կազյա: Դուք ինձ միշտ երջանկություն եք բերում: Այսօրվա սկիզբը հաջող է, կներեք, բայց գործերն ինձ են սպասում: Չէ՞ որ որևէ կերպ ապրել է պետք...

Վաճառողուհին տղային նայելով, մի պահ մտածմունքի մեջ ընկավ:

Իսկ Մանյունը վերջացնելով պաշտոնական մասը, տոնը փոխեց: Ավելի մոտենալով և շուրջը նայելով, համոզվելով, որ իրենց ոչ ոք չի լսում, մտերմաբար շնչաց.

— Պանի Կազյա, այն թխահերը, Չբիշեկը... դե դուք գիտեք էի... Նորից ձեր մասին եր հարցնում: Եթե հանկարծ ձեզ հարկավոր լինի որևէ նամակ կամ խաբրիկ ուղարկել, ես ձեր տրամադրության տակ եմ: Ձեզ համար ամեն ինչ պատրաստ եմ անելու, պանի Կազյա, միայն թե ինձ մի ստիպեք շշերը լվանալ, ես այդ չեմ սիրում:

Վաճառողուհին արագ շարժումներով ուղղեց ներկած մագերը:

— Իսկ ի՞նչ էր ասում պան Չբիշեկը:

— Դե, ինչ... Ձեր մասին եր հարցնում՝ ինչպես է առողջությունը, ինչպես է զգում ձեր պատվավոր ընտանիքը և, ընդհանրապես, այդ կարգի բաներ:

— Եվ ուրիշ ոչի՞նչ:

— Է՛լի: Էլ չեմ հիշում պանի Կազյա: Իսկ եթե պետք է որևէ նամակ կամ այլ թղթակցություն ուղարկել, ձեր տրամադրության տակ եմ: Նա ձեռքը հովարին տարավ և թխիկ վաճառողուհուն նվիրելով Վոյայի ամենաուրախ ժպիտը, անհետացավ դռների հետևում:

— Ա՛խ,— նրա հետևից հառաչեց աղջիկը,— ինչ հաճելի տղա է այս Չեկը:

Խանութից դուրս գալով, Մանյունն ուղղվեց դեպի «Հարած սերուցքների տակ» կաթնալվաճառատունը, մտքում հաշվելով, թե ինչ կարող է ուտել հինգ զլոտիով: Ճանապարհին նա եզրակացրեց, որ կբավարարվի մի մեծ բուլկիով և մի գավաթ կաթով, իսկ մնացած փողը կպահի հետագա ծախսերի համար:

Կաթնալվաճառատնից դուրս գալով, Մանյունն իրեն այնպես էր զգում, ինչպես լավ նախաճաշից հետո կարող էր իրեն զգալ նրա հասակի տղան: Նա ձեռքերը գրպանները խոթելով սկսեց սուլել այն երգը, որի եղանակը առավոտվանից ի վեր դուրս չէր գալիս նրա գլխից. «Նիկոլո, Նիկոլո՛, Նիկոլինո՛...»:

Նա քայլում էր ուրախ և անհոգ:

— Գործերդ ի՞նչպես են, Չեկ,— հարցնում էին նրան:

Նա կկոցում էր առկայծող աչքերը.

— Շնորհակալություն, կամաց-կամաց:

— Գործերդ ի՞նչպես են, Չեկ,— փողոցի անկյունում նրան կանգնեցրեց պանի Վավժինեկը, մրգի սայլակի տիրուհին, ծաղկող հասակի հաղթանդամ մի կին:

— Բարի օր, սիրելի պանի: Ինչպե՞ս են գնում առևտրական գործերը: Ձեր հիանալի շլեպկաներն՝ արդեն Էժանացել ե՞ն,— ողջունեց նա իր բարեկամուհուն, որի հետ նրան բազմաթիվ ընդհանուր գործեր էին կապում:

— Դու ինչո՞ւ ես այսօր այդքան ուրախ,— հարցրեց վաճառողուհին, մրգերի վրայից քշելով ճանճերին:

— Ինչպես միշտ, սիրելի պետ, հատկապես երբ ձեզ տեսնում եմ: Դա արդեն հաստատ է: Ի դեպ, գուցե ձեզ մոտ ինձ համար որևէ աշխատանք գտնվի: Գուցե խնձորները փայլեցնեմ, կամ կեռասներ՝ ջուկեմ: Ինձ թվում է՝ երկուսս էլ գոհ կմնանք:

Պանի Վավժինեկն առհասարակ որևէ աշխատանք չունեի առաջարկելու ինքնակոչ օգնականին, բայց կարելի՞ է մերժել տղային, երբ նա այդպես քաղաքավարի ողջունում է քեզ: Իսկապես Վոլյան՝ Վոլյա է, մարդիկ այնտեղ և՛ քաղաքավարի են, և՛ վարվելաձև ունեն, չնայած, եթե պետք լինի պաշտպանվել, կարող են ինչպես հարկն է:

Նրա քրտնաթոր դեմքին բարեկամական ժպիտ երևաց...

— Ճիշտն ասած մի առանձին աշխատանք չկա, բայց դու կարող ես ջուկել կեռասները՝ դրանց մի մասը փչացել է և հաճախորդներից ոմանք արդեն երես են դարձնում ինձանից:

«Հը՛մ,— մտածում էր Մանյուսը, ընտրելով կաշուն, ճիւտված, չափից ավելի հասած պտուղները,— չնայած մորաքույրն ինձ թողեց առանց նախաճաշի, այնուամենայնիվ ինտելիգենտ վարվելաձև ունեցող մարդը սովից երբեք չի մեռնի: Հարկավոր է գլուխդ աշխատի և լեզուդ էլ քեզ չդավաճանի...»:

Կեռասը շատ չէր, դրա մի մասն ընկավ Մանյուսի բերանը, մյուս մասը՝ աղբարկող, իսկ մնացածը՝ զամբյուղը:

— Համա թե ջուկեցի՛ր,— ձեռքերն իրար զարկեց պանի Վավժինեկը:— Իսկի կեսն էլ չմնաց:

— Սիրելի պանի, ոչինչ չես կարող անել,— բացատրեց Մանյուսը:— Ձեր ֆիրման հայտնի է և երբեք հաճախորդին վատ ապրանք չի հրամցնի:

Պանի Վավժինեկը, ժպիտը զսպելով, դրամարկդից երկու զլոտի հանեց և ձեռքի վրա հարթելով, մեկնեց տղային:

— Դե լավ, երբ ժամանակ կունենաս՝ անցիր: Միշտ էլ մի որևէ բան կմտածենք:

Մանյուսը մատները կպցրեց գլխարկի հովարին.

— Հարգանքներս սիրելի պանիին: Հարգանք և պատիվ Վոլյարյի ամենասովոր ֆիրմային: Ցանկամ հաջող շրջանառություններ և թող աստված ձեզ պահպանի վատնումներից:

Բավականին հեռանալով, նա գրպանից հանեց մի մեծ կարմրագույն տանձ: Ինքն էլ չգիտեր, թե այն ինչպես էր գրպանն ընկել: Բայց պանի Վավժինեկի տանձերը հավանաբար գիտեն, թե որտեղ է ավելի հարմար:

«Թող սա կեռասը ջոկելու պրեմիան լինի»,— մտածեց նա և ատամներն այնպես ամուր խրեց շլեպկայի² մեջ, որ կզակից անմիջապես ծորաց քաղցր հյութը: Հյութալի տանձն ուտելով, նա մտովի գովաբանեց պանի Վավժինեկին լավ ապրանքի համար:

Հետևյալ անկյունում նա կանգ առավ մի ցուցափեղկի առջև, որի հետևից ժպտում էր գունազարդված գեղեցկուհու ճենապակյա դեմքը: Դա պան Էուզեբիուշ Սոսենկայի երրորդ կարգի վարսավիրանոցի միակ ռեկլամն էր: Գեղեցկուհու ճենապակե գլխին ֆանտաստիկորեն սանրված, չգտված վուշի գույնի խուկացած մազերի մի փուխը: Եթե չլիներ գեղեցկուհու դնովի թարթիչները, որոնք բզեզի թաթիկներ էին հիշեցնում, և նրա թեթևակի շլոթյունը, ապա նա զարմանալիորեն կնմանվեր խանութի վաճառողուհի պանի Կազյային:

Մանյուսը, որ բարձր տրամադրության մեջ էր, ժպտաց ճենապակյա կերպարանքին, և նրան թվաց, վերջինս էլ իր հերթին պատասխանեց մեղմ, հազիվ նկատելի ժպտով: Զաջալերված, նա հրեց վարսավիրանոցի դուռը և ներս մտավ: Առաջինը, որ նա տեսավ, դա պան Սոսենկայի մեծ, փայլուն, ճաղատ գանգն էր, որ թեքված էր մինչև աչքերը սապնած հաճախորդի դեմքին:

— Հարգանքներս պան շեֆին,— գլխարկը հանելով, բացականչեց Մանյուսը,— ի՞նչպես է, պան շեֆ, տանում ենք, հը՞...

Պան Սոսենկան հաճախորդի կապտած դեմքից մի կողմ քաշեց ածելին:

— Մի՛ խանգարիր,— փնթփնթաց նա, Մանյուսին նայելով կշտամբալից հայացքով:

Մանյուսը խոժոռվեց՝ շեֆը վատ տրամադրության մեջ էր: Վերջին ժամանակներս նրա հետ այդ հաճախ էր պատահում, չէ՞ որ նրա սիրելի թիմ «Պոլոնիան» երկու խաղ իրար հետևից տանուլ

էր տվել: Տղան ուզում էր ետ քաշվել, բայց միտքը փոխեց: Նա որոշեց փորձել ուրախացնելու մռայլ վարսավիրին:

— Գիտե՞ք, ինձ թվում է, թե հետևյալ խաղը մենք անպայման կտանենք,— շեֆին չնայելով անփութորեն արտասանեց նա,— այն էլ գրոյով:

— Չրոյո՞ւլ, — բացականչեց պան Սոսենկան:

— Եթե ըստ Էուբյան քննելու լինենք, ապա կտեսնենք, որ պոլոնիստներից լավ խաղացողներ չկան: Նրանք շատ վարժ են խաղում: Իսկ եթե երբեմն

² Շլեպկա — տանձի տեսակ:

անհաջողությունն են ունենում, դե, նրանք էլ մարդ են: Էլ չեմ ասում այն մասին, որ վերջին խաղի ժամանակ դատավորը լավ չդատեց:

Պան Սոսենկան այնպես թափահարեց ածելին, որ կարծես պատրաստվում էր կտրել հաճախորդի կոկորդը: Նրա լայն դեմքը պայծառացավ, աչքերը փայլեցին:

— Բանն էլ հենց այդ է,— բացականչեց նա, հուզմունքից խռպոտած ձայնով: — Ամեն ինչ դատավորից է կախված:

— Նման դատավորներին պետք է քշել,— վրա բերեց Մանյուսը:

— Ավելի վատ: Նրանց, որպես խուլիգանների, պետք է հանձնել միլիցիային:— Եվ պան Սոսենկան ածելին քսեց վախեցած հաճախորդի դեմքին:

— Իհարկե,— հաստատեց Մանյուսը:

— Ճիշտն ասած, Չեկ, այդ դատավորը կես կյանքս մաշեց: Քնել չեմ կարողանում, ուտել չեմ կարողանում: Ես արդեն ինքս էլ չգիտեմ, թե ինչ կարող եմ և ինչ չեմ կարող,— հառաչեց վարսավիրը:

— Պան շեֆ, այս անգամ «Պոլոնիայի» հաղթանակն ապահովված է,— մխիթարեց նրան Մանյուսը:— Գլուխս կկտրեմ, եթե նա չտանի:

— Ասում ես կտանի՞:

— Այդ հարցը լուծված է, պան շեֆ:

Պան Սոսենկան կրկին հանգիստ շունչ քաշեց և վերջապես հանգստացած՝ շարունակեց ածիլել: Հաճախորդի երեսը սապնելիս նա երախտագիտությամբ նայեց Մանյուսին:

— Է՛հ, Չեկ, դու ուղղակի ոսկի ես և ոչ թե տղա: Էլ ի՞նչի ես սպասում: Հատակի խոզանակը վերցրու և սկսիր աշխատել: Ջուր կբերես, հետո կվազես ծխախոտի: Ես միշտ միայն «Սպորտ» եմ ծխում:

— Կկատարվի, պան շեֆ,— տղան վերցրեց հատակի խոզանակը և սկսեց փութաջանորեն մաքրել հատակը:

Նա գիտեր, որ այստեղից էլ երկու զլոտի կստանա:

Վարսավիրանոցից դուրս գալով, Մանյուսը իր դրամարկը մի անգամ ևս ստուգեց: Նախաճաշից երկու զլոտի էր մնացել, նույնքան էլ նա ստացել էր պանի Վավժինեկից և երեքը՝ վարսավիրից: Այսպիսով, նա յոթը զլոտիի տեր էր: «Այնքան էլ վատ չի,— մտածեց նա,— բավական է և պաղպաղակի համար, և սառնաշաքարի: Մորաքրոջ համար մի քիչ սուրճ կգնեմ, որպեսզի առավոտները անակնկալներ չլինեն: Թող իմանա, որ ես էլ եմ տան մասին մտածում»:

Նա նոր միայն հիշեց Մանջարոյի հանձնարարությունը: Ուրեմն չորսին մարզվում ենք: Տղաներին պետք է իմաց տալ՝ կիրակնօրյա խաղը «փասիանների» հետ կատակ չի: «Փասիանների» թիմն ուժեղ է և այնտեղ միայն մեծ տղաներ են խաղում: Այո, իհարկե, նրանց հեշտ չի տանել: Մանյուսը կանգ առավ:

Ամենամոտը Տադեկ Պուխալսկու տունն էր: Նա ձեռքերը գրպանը խրեց, շվշվացրեց «Նիկոլո, Նիկոլո, Նիկոլինո՛.....» և արագ-արագ քայլեց փողոցով:

3

Մանջարոն պայմանական ազդանշան տվեց՝ երեք անգամ հարվածելով վերելակից դուրս ցցված ռելսին: Մետաղի զնգոցը մի թուպետում լցվեց աստիճանավանդակի մուկ խորխորատը: Տղան անհամբերությամբ գնդակով հարվածում էր ծեփաթափ մերկ պատին: Բայց ահա տախտակից շինված դուռը ճռնչաց և կիսախավարում հայտնվեց Բոգոսլի՝ Մարգարտահատիկի, պեպենոտ կերպարանքը:

— Եղբայրս, դու միշտ սպասեցնել ես տալիս,— բարկացած ասաց Մանջարոն:— Արդեն չորսի մոտ է, պետք է շտապել:

Մարգարտահատիկը կշտամբանքով նայեց նրան:

— Դու կարծում ես ինձ համար այդքան հեշտ է... ճաշից հետո ես դեռևս ամանները պետք է լվանայի:

Ծերուկը տա՛նն է:

— Տանն է, — կմկմաց Մարգարտահատիկը և քիչ հետո տխուր ավելացրեց,— Էլի հագիվ է ոտքերի վրա կանգնում: Ստիպված կոշիկները հանեցի:

— Ծեծե՛ց քեզ:

— Ոչ, իմ ծերուկը լավն է... Եվ ինչո՞ւ պետք է ծեծի:

— Հարբածները միշտ էլ չգիտեն, թե ինչ են անում: Պեխովյակին գիտես չե՞, այն, որ նկուղում է ապրում: Հենց որ խմում է, տանեցիներին այնպես է ջարդում, որ վայնասուն է բարձրանում: Երեկ նրանց մոտ էլի միլիցիա էր եկել:

Մարգարտահատիկը ժպտաց.

— Չէ, իմ ծերուկն այդպիսին չէ: Նա երբ տուն է գալիս, անպայման որևէ բան է բերում: Նա ընդհանրապես լավն է, միայն թե այդ օդին չլիներ... Տղան հանկարծակի լռեց և ձեռքը թափ տվեց:

Մնացած ճանապարհը քայլեցին լուռ: Մանջարոն գնդակով հարվածում էր շիկացած սալահատակին: Կիրակնօրյա խաղը նրա գլխից դուրս չէր գալիս:

Անսպասելիորեն նա կանգ առավ:

— Դու ի՞նչ ես կարծում, Չեկը բոլորին հայտնե՞լ է:

— Հավանաբար... փնթփնթաց Մարգարտահատիկը:

— Նրանից երբեք բան չես հասկանա:

— Կտեսնենք:

Մանջարոն նորից շտապ-շտապ առաջ անցավ, թևի տակ պահելով հին, քրքրված, կարատեղերից պատառոտված գնդակը: Նա մտահոգված էր:

— Գիտես ի՞նչ,— արագ խոսեց նա, առանց ընկերոջը նայելու:— Մենք պետք է այնպիսի մի ուժեղ թիմ կազմենք, որ Վոյայում ամենալավը լինի: Եվ դրա համար հարկավոր է ակումբ հիմնել: Ես արդեն ամեն ինչի մասին մտածել եմ:

Մարգարտահատիկը կանգ առավ, Ֆելեկի վրա չռելով իր կարտվային փոքրիկ աչքերը:

— Ակումբ,— բացականչեց նա,— առաջնակարգ միտք է: Ես էլ եմ այդ մասին մտածել:

Մանջարոն ավելի լուրջ դեմք ընդունեց.

— Այո, եղբայրս, մենք պետք է կազմակերպվենք: Այսօր մարզման ժամանակ ժողով կանենք: Թիմի ավագ, գանձապահ կընտրենք, կնշենք մարզումների պլանը, կկազմենք խաղացողների ցուցակը: Մինչև հիմա մենք ամեն ինչ հենց այնպես էինք անում: Այլևս այդպես շարունակել չի կարելի,— վճռականորեն վերջացրեց նա:

— Այլևս այդպես շարունակվել չի կարող,— հաստատեց Մարգարտահատիկը և ամբողջ ուժով ձեռքով խփեց Ֆելեկի թիկունքին:— Դու այդ բոլորը լավ ես մտածել: Օ՛րս ես ինչքան ուրախ եմ: Մենք ակումբ կունենանք: Նոր գնդակ կգտնենք, բոլորի համար միատեսակ տրուսիկներ կկարենք: Գուցե՞ կարմիր, ի՞նչ ես կարծում,— նա հիացմունքով նայեց Մանջարոյին:

— Ոչ, սև, ինչպես «Պոլոնիային» է:

Դա, իհարկե, համոզիչ փաստարկ էր: «Պոլոնիան» Գուրչևսկայայի բոլոր տղաների և հատկապես՝ Աղավնատան բնակիչների ամենասիրած թիմն էր: Նրանք «Պոլոնիայի» մոլի պաշտպաններն էին և միշտ պատրաստ էին նրա պատվի համար տաք վեճի բռնվել բանակայինների կամ «Գվարդիայի» կողմնակիցների հետ: Այդ պատճառով էլ ոչ մի զարմանալի բան չկար, որ Մարգարտահատիկը բոլորովին էլ չփորձեց հակաճառել:

Նա միայն հարցրեց.

— Իսկ ի՞նչպես կանվանենք մեր ակումբը:

— Ես արդեն անունն ընտրել եմ, բայց այն պետք է հաստատել:

— Ի՞նչ է, ասա,— հետաքրքրվեց Մարգարտահատիկը:

Բարձրահասակ Մանջարոյի հետևից չհասնելով, նա ցատկոտում էր, ձեռքերն իրար քսում, սեղմում բռունցքները: Սակայն Մանջարոն իրեն հանգիստ էր պահում, ինչպես վայել էր հաջող գաղափարի հեղինակին:

— Չեմ ասի, ժողովում կիմանաս: Ամեն մեկը թղթի կտորի վրա կգրի իր ցանկացած անունը, իսկ հետո կքվեարկենք:

— Հիանալի է,— Մարգարտահատիկը ծղրիղի նման թռչկոտեց,— ես էլ մի բան կհնարեմ: Միայն թե պետք է ուղեղս շարժեմ:

Եվ Մարգարտահատիկը այնպես խորասուզվեց այդ բարդ հարցի մեջ, որ ամբողջ ճանապարհին արդեն ոչ մի խոսք չասաց:

Պարապուտը, որ տղաներն իրենց ֆուտբոլային դաշտն էին համարում, մի ոչ մեծ տարածություն էր դեռևս ավերակ մնացած տների միջև: Այնտեղ թափված էին աղյուսի կտորտանքներ, իսկ եզրերին փարթամորեն աճել էր դժգույն խոտը: Բայց ֆուտբոլի ջերմ երկրպագուների համար դա մի ծաղկող օազիս էր թվում: Մի կողմից այն փողոցից բաժանված էր բազմահարկ, այրված տան խուլ պատով, մյուս կողմից՝ բարձր մուխտոտով ծածկված մի հարկանի տնով, երրորդ կողմից՝ բարձր ցանկապատով, իսկ չորրորդից՝ բանջարանոցով: Այդ «ստադիոնում» էր անց կենում Գուրչևսկայայի և մյուս փողոցների տղաների սպորտային կյանքը: Այստեղ չափից ավելի աշխույժ էր լինում ետճաշա ժամերին, երբ դպրոցում դասերը վերջանում էին: Իսկ այժմ, արձակուրդների ժամանակ երեխաներն այստեղ հավաքվում էին վաղ առավոտից: Այստեղ տեղի էին ունենում չափազանց հետաքրքիր ֆուտբոլային խաղամրցումներ, որոնք հաճախ վերջանում էին վեճերով և նույնիսկ ծեծկռտուքով: Այստեղ տեղի էին ունենում նաև թեթև ատլետիկայի, իսկ երբեմն էլ՝ ակրոբատիկայի մրցումներ, տղաները ման էին գալիս ձեռքերի վրա, թռչում էին, մրցում էին վագրով:

Այն ժամանակից, երբ Աղավնատան տղաները Մանջարոյի գլխավորությամբ շահեցին Գուրչևսկայայի թիմի հետ ունեցած հանդիպումը, նույն օրվանից էլ խաղահրապարակը դարձավ նրանց «սեփական ստադիոնը»:

Ամեն մի նոր եկողի, որ փորձում էր խանգարել նրանց մարզումը, նրանք անխնա դուրս էին շարտում, պատահում էր նաև, որ այդպիսիներից ոմանք «ստադիոնից» հեռանում էին աչքունքը կապտած:

Մանջարոն և Մարգարտահատիկը դեռ հեռվից, պատի ճեղքից նկատեցին, որ «ստադիոնում» ինչ-որ մեկն արդեն խաղում է գնդակով: Նրանք վրդովված այնտեղ սլացան: Այդ ո՞վ էր համարձակվել գրավել դաշտը, այն էլ իրենց մարզման համար նախատեսված ժամին: Նրանք շտապ ներս սողոսկեցին ճեղքից, դուրս եկան հրապարակի տրորված խոտի վրա և մնացին քարացած:

Հրապարակում նրանք տեսան Թյունիկին՝ օկոպովայի «փասիանների» առաջնորդին, այն թիմի ավագին, որի հետ նրանք մրցելու էին առաջիկա կիրակի օրը: Այդ անակնկալ տեսարանը նրանց այնպես ապշեցրեց, որ նրանք իրենց կորցրին, չիմանալով, թե ինչ կարելի է ձեռնարկել նման չնախատեսված դեպքում: Կատարյալ շշմածությունից նրանց հանեց Պոլդեկ Պեխովյակը, որին Գուրչևսկայայի տղաները վտիտ կազմվածքի, անհամապատասխան երկար ձեռքերի և ոտքերի պատճառով «Սարդ» էին անվանում: Սարդը պատկանում էր ամենաջանասեր ֆուտբոլիստների շարքին, բայց, այնուամենայնիվ, նրա նման մի երկրորդ անձարակ և թափթփված խաղացող դժվար էր գտնել: Չարմանալի չէր, որ նա մշտապես ծաղրանքի և նախատինքի առարկա էր:

Ճոճվելով հենակների նման երկար ոտքերի վրա, նա մտահոգված և ընկճված մոտեցավ տղաներին:

— Տեսնո՞ւմ եք ինչ է կատարվում,— բռնազբոսիկ շշնջաց նա:

Մանջարոն ողջ բարկությունը նրա վրա թափեց:

— Երևի այդ դու ես նրանց այստեղ թողել:

Սարդը տգտգալով շրթունքները ծռմռեց.

— Ի՛նչ է, նրանք ինձ հարցրեցի՞ն:

— Պետք է ասեիր, որ սա մեր ստադիոնն է:

— Ասել եմ:

— Եվ ի՞նչ:

— Հըմ... Թյունիկը ինձ ծաղրեց միայն: «Ձեր ստադիոնն է՞»,— ասում է,— դե որ այդպես է հավաքիր աղյուսները, որովհետև մենք խաղալ ենք ուզում»:

— Ա՛խ դու, դմբո՛: Նրանց հարկավոր է քշել:

— Ինքդ փորձիր...

Մանջարոն խիստ արհամարհական մի հայացք նվիրեց Պոլդեկին, նորից շուռ եկավ դեպի «ստադիոնը»: «Փասիանները» դարպասին էին հարվածում: Թյունիկն արդեն պատրաստվել էր գնդակին հարվածելու, երբ Մանջարոն դաշտի միջով վազելով, քաշեց նրա թևքը:

— Սա մեր ստադիոնն է,— անբարյացակամորեն արտասանեց նա ատամների արանքից:

Թյունիկը միայն վրդովմունքով ետ հրեց նրան:

— Մի՛ խանգարիր: Տեսնո՞ւմ ես, մարդիկ խաղում են:

— Սա մեր ստադիոնն է,— բորբոքված կրկնեց Մանջարոն:

Միայն այժմ Թյունիկը այնպիսի տեսք ընդունեց, որ իբր ճանաչեց նրան: Ձեռքերը գրպանները խոթելով և ուսերը թեթևակի բարձրացնելով, նա արհամարհանքով կկոցեց աչքերը:

— Միգուցե դու մագիստրատի՞ց ես այն վարձել,— ծաղրանքով հարցրեց նա:

Մանջարոն մինչև մազերի արմատները կարմրեց: Ծնոտը առաջ գցած նա սեղմեց բռունցքները. կռվի պատրաստ՝ նայեց ծաղրանքով ժպտացող Թյունիկին:

— Ռիսեկ, մի՛ փքվիր,— ասաց նա,— խորհուրդ եմ տալիս այստեղից քանի շուտ է դուրս գաք՝ ուղիղ չորսին մենք սկսում ենք մարզումը:

— Ի՛նչ ես նայում, Ռիսե՛կ, հասցրու դրա ականջին,— հնչեց ինչ-որ մեկի ցածը, գրգռիչ ձայնը, և նույն րոպեին նրանց մոտ ցատկեց բարեկազմ և ջլապիկ մի

ջահել տղա՝ հագնված ամենավերջին մոդայով: Վանդակավոր բրդյա վերնաշապիկը, լայն մանժետներով վելվետե անդրավարտիքը, հաստ ներբաններով և կրկնակի երիզներով զամշե կոշիկները, խնամքով սանրված մազերը վկայում էին այն մասին, որ տղան ընդօրինակում է վարշավյան կենտրոնի ամենաճարտար ստիլագաներին: Նա բարալիկ, համարյա աղջկական դեմք ուներ և միայն մռայլ, թուխ աչքերն էին հուշում, որ այդ փոքրիկ ֆրանսի մեջ ինչ-որ վատ բան կա թաքնված: Դա Յուլիեկ Վավժուսյակն էր, որին Վոլյայում «Արքայորդի» էին կոչում: Բավական եղավ նա մոտենար Մանջարոյին, որ շրջապատող տղաները հարգալից մի կողմ քաշվեին:

Բայց հենց այնտեղ, Մանջարոյի թիկունքից, զսպանակի նման դուրս պրծավ փոքրիկ, ճկուն Մարգարտահատիկը:

— Կամա՛ց-կամա՛ց,— գոռաց նա բարձր ֆալցետով,— մեզ մի վախեցրեք: Սպասեցեք, հիմա մերոնք բոլորն էլ այստեղ կգան:

Քաջալերված Մանջարոն ավելի ահարկու նայեց հակառակորդին:

— Հաշվում եմ մինչև տասը, եթե չմաքրվեք այստեղից... — բռնկեցները սեղմած և կռվի պատրաստ, դանդաղ սկսեց հաշվել նա: Բայց մինչև տասն էլ չհասցրեց հաշվել, երբ Թյունիկը ճարպիկ հարվածով գնդակը խլեց նրա ձեռքից: Մանջարոն կես քայլից ցատկեց և կայծակնային թռիչքով նետվեց իրենից ավելի ուժեղ և հաղթանդամ հակառակորդի վրա: Իրար օձիքից քաշքշելով, տնքտնքալով, ամեն մեկը ցանկանում էր մյուսին գետին տապալել: Նրանց շուրջը նեղ շրջան կազմած տղաները բարձր գոռում-գոչյուններով քաջալերում էին հակառակորդներին:

— Ո՛հ՛սեկ, գետնովը տուր դրան, — գրգռում էին Օկոպովայի տղաները, — գետնովը տուր:

— Մանջարո մի վիատվիր: Մի՛ վիատվիր: Յուլյց տուր դրան,— փորձում էր նրանցից ավելի բարձր գոռալ փոքրիկ Մարգարտահատիկը:

Սարդը հեռատեսորեն նահանջում էր դեպի պատի ճեղքը, որպեսզի վտանգի դեպքում արագորեն ծլկեր փողոց: Հակառակորդները չարությունից կարմրատակած, քրտնած, շնչակտուր, համառորեն դնքսում էին իրար: Ժամանակ առ ժամանակ թվում էր, թե ուժեղ, մկանուտ Թյունիկը կճգմի Մանջարոյին և նրան գետին կտապալի, սակայն ճարպիկ և արագաշարժ Մանջարոն չէր զիջում իր ախոյանին:

— Երկար մի զբաղվիր դրանով: Խեղդիր լակոտին,— ավելի ու ավելի ուժգին էին բղավում Օկոպովայի տղաները:

— Լավ է, Ֆեյյու: Հասցրո՛ւ դրան, եղբայրս,— ծղրտում էր Մարգարտահատիկը:

Նրա ձայնը բոլորովին խռպոտել էր և հազիվ էր լսվում «Փասիանների» բարձր գոռոցների միջից: Սարդն ավելի ու ավելի էր մոտենում պատի ճեղքին:

Ոտքերը լայն բացած՝ Մանջարոն կտրուկ մի քայլ ետ ցատկեց, բայց այդ րոպեին մեկը հետևից ոտնեց: Ձգտելով պահպանել հավասարակշռությունը, Մանջարոն

ցատկեց մի ոտքի վրա, բայց Թյունիկը նրան վեր բարձրացրեց և երկուսն էլ սղոցած ծառերի պես գետին տապալվեցին: Թյունիկը հակառակորդի վրա ընկնելով, ողջ ծանրությամբ նրան սեղմեց գետնին: Մանջարոն շարունակում էր դիմադրել, բայց երևում էր, նա կորցնում էր վերջին ուժերը:

Այդ պահին «ստադիոնում» երևաց կապույտ կոմբինեզոնով և կեպիով մի ամրակազմ, արդեն ճերմակող տղամարդ: Ծանր շնչելով, նա վազում էր դեպի տղաները, հեռվից գոռալով.

— Ա՛խ դուք, կռվարարներ, վե՛րջ տվեք անմիջապես: Ա՛խ դուք, լակոտներ:

Բռնելով կռվողների օձիքից, նա փորձում էր բաժանել նրանց: Բայց դա այդքան էլ հեշտ չէր: Կատաղած տղաները դեռ երկար ժամանակ բաց չէին թողնում իրար: Վերջապես անսպասելի եկվորը տղաներին իրարից բաժանեց և երկուսին էլ ոտքի կանգնեցրեց:

— Այդպես եք խաղում, հա՛, համբակներ, թշվառականներ,— ասաց նա խիստ բասով,— և սա դուք ֆուտբո՞լ եք անվանում: Եվ դեռ ձեզ սպորտսմեններ եք համարում:

Այժմ բոլորը նրան ճանաչեցին: Դա մեքենագետ Լուպոտեկն էր՝ «ստադիոնին» կից հին ավտոմեքենաների գերեզմանի բաժնեկալվածքի տերը: Շատ անգամ էր նա ցանկապատի հետևից հետևել պատանի ֆուտբոլիստների խաղին և նրանց օգնել իր անշահախնդիր պրոֆեսիոնալ խորհուրդներով, բայց այժմ նրա բարեհոգի, մշտաժպիտ դեմքը բարկությունից այրվում էր:

— Ահա թե դուք ինչպիսի սպորտսմեններ եք,— կրկնեց նա, մի անգամ էլ թափահարելով երկու կռվարարների օձիքները:

— Բայց ախր նրանք ուզում էին մեր ստադիոնը գրավել,— դժվարությամբ տնքաց Մանջարոն:

— Իսկ ի՞նչ է, չի՞ կարելի,— չէր թողնում Ռիսեկ-Թյունիկը: Թե՛ նրանք Մագիստրատից վարձով են վերցրել:

— Չորսին մենք մարզվելու ենք այստեղ:— Մեջ ընկավ Մարգարտահատիկը, ջանալով փրկել իր թիմի պատիվը:

— Նրանք ամեն օր այստեղ խաղում են, իսկ մեզ չեն թողնում,— բացականչեց ինչ-որ մեկը հետևից:

— Նրանք Օկոպովայում ստադիոն ունեն,— արդարանում էր Մարգարտահատիկը:

— Հանգիստ,— պան Լուպոտեկը ոտքը խփեց գետին. նրա լայն երեսին ծաղր երևաց:— Ինչո՞ւ եք այստեղ աղմուկ բարձրացրել,— հանգիստ հարցրեց նա:— Ի՞նչի համար են այդ վեճերը, ինչի՞ անմիջապես կռվի բռնվել: Իսկ չե՞ք կարող հանգիստ խաղալ:

— Կիրակի օրը մենք մրցում ունենք,— բացատրեց Մանջարոն, կապտած աչքը շփելով:

— Մրցումը մրցում,— շարունակեց պան Լոպոտեկը,— դա, իմ սիրելի թոկից փախածներ, բոլորովին այլ բան է: Իսկ այժմ ինչ եմ ասում, հարկավոր է վերցնել գնդակը, երկու թիմ կազմել կամ էլ մեկ դարպասի վրա խաղալ: Մենք այդպես էինք անում, ինչ էի ասում, հա, երբ ձեր հասակին էինք: Բայց մենք խաղում էին առանց կռվելու, հանգիստ, ինչպես իսկական սպորտսմեններ, ֆուտբոլը հիանալի սպորտ է և խուլիգանություն չի հանդուրժում: Հապա, ասպետներ, թաթների իրար տվեք, և սա վերջին անգամ լինի, հակառակ դեպքում ես ճեղքը կփակեմ և այլևս ոչ ոքի ներս չեմ թողնի: Հը՛, ինչի՞ եք սպասում:

Տղաներն աչքի տակով իրար էին նայում: Տեսնելով նրանց մարտական տրամադրությունը, պան Լոպոտեկը հայրաքար ժպտաց.

— Ոչ մեկը էլ պարտքի տակ չեք մնացել: Մեկիդ աչքն է կապտացրած, մյուսիդ քիթն է ուռած: Արդյունքը ոչ ոքի է՝ մեկով մեկ,— կատակեց նա:

«Հակառակորդների» աչքերում դեռևս շարունակվում էին չար կրակներ առկայծել, բայց պան Լոպոտեկի հորդորանքներից և բացատրություններից հետո նրանց ձեռքերը վերջապես դժկամությամբ մոտեցան իրար:

— Իսկ այժմ ընտրեցեք,— ձեռքը նրանց մեջքներիս խփելով հրամայեց միջնորդը: Նա գրպանից կոպեկանոց հանեց և ձեռքի ափի մեջ գցելով հարցրեց,— գիր թե՞ դուշ:

Մանջարոն գիրն ընտրեց: Կոպեկանոցը օդի մեջ պտույտ գործելով, ընկավ գետին, գլորվեց և վերջապես ընկավ գիրը դեպի վեր: Մանջարոն ետ նայեց: Սպասողական հայացքներով իրեն նայողներից նա ընտրեց փոքրիկ Մարգարտահատիկին: Չէ՞ որ նա լավ գիտեր, որ Բոգոսը Վոլյայի տղաների մեջ ամենալավ դարպասապահն էր, իսկ լավ դարպասապահը հաղթանակի կեսն է:

Այժմ Թյունիկի հերթը եկավ: Ի զարմանք բոլոր տղաների, Թյունիկի առաջին հայացքը չընկավ իր թիմի տղաներից որևէ մեկի վրա. նա ընտրեց Մանյունսին՝ Չեկին, որը մի րոպե առաջ էր երևացել խաղադաշտում: Հայտնի էր, որ Չեկը ամենադիպուկ հարվածողն էր և կարողանում էր հիանալի «խաբս տալ»:

Գուրչևսկայայից ևս մի քանի տղաներ երևացին ստադիոնում՝ Կշիս Սլոնեցկին, Տադեկ Պուխալսկին, Իգնաս Պարադովսկին: Այժմ կարելի էր լավ ընտրություն կատարել: Երկու ինքնակոչ թիմապետերը խաղացողներին բաժանում էին իրար մեջ և հերթականությունը, որով ընտրություն էր կատարվում, որոշում էր ընտրվողների սպորտային որակը: Պան Լոպոտեկը կանգնեց ստադիոնի մեջտեղում:

— Սկսում ենք,— գոռաց նա բասով, — այսօր ես եմ դատավորը: Պետք է ազնվորեն խաղալ: Իսկ եթե որևէ մեկը փորձի հարվածել ոտքերին, ես նրան անմիջապես դուրս կվռնդեմ դաշտից, հասկանալի՞ է:

Տղաները չափեցին դարպասները, բլուզներով և կեպիներով նշեցին դաշտի սահմանները և դատավորի սուլիչից հետո սկսվեց մրցումը:

4

Եթե որևէ մեկը կարծում է, թե, այնուամենայնիվ, մարգախաղը վերջանալու է պան Լոպոտեկի նշած՝ նորմալ ժամանակին, չարաչար սխալվում է:

Գուրչևսկայայում դեռևս այնպիսի դեպք չի եղել, որ երկու թիմ իրար հետ չվիճեին:

Այս անգամ ամեն ինչ սկսվեց Արքայորդու զամշե կոշիկներից: Օկոպովայի ֆրանսոնը, որ խաղում էր իբրև հարձակվող, գնդակին հարվածելու փոխարեն, խփեց պաշտպան Տադեկ Պուխալսկու ոտ-քին: Տադեկը ակնհայտորեն զգաց ծանր կոշիկի հարվածը: Նա խաղում էր չուստերով և չկարողացավ նույնպիսի պատասխան տալ: Այդ պատճառով էլ նա պատասխանեց կողերին ուժեղ հարված հասցնելով: Արքայորդին չցանկանալով պարտքի տակ մնալ, շրիկացրեց Տադեկի ականջին: Մի րոպե էլ չէր անցել, որ երկու թիմերը նորից բաժանվեցին «փասիանների» ու «աղավառներին», և ընդհանուր կռիվը բորբոքվեց, նորից հիշվեցին նախկին վիրավորանքները, մոռացվեցին սպորտային կանոնները, և չնայած դատավորի թախանձագին խնդրանքներին ու սպառնալիքներին, ընդհատված խաղը վերածվեց ճակատամարտի:

Պան Լոպոտեկը տեսնելով իր մանկավարժական բոլոր պլանների կործանումը, ստիպված էր այլ միջոցներ գործադրել. ճանկելով «ստադիոնում» ընկած ռետինի մի կտոր, նա սկսեց դրանով շեշտակի և բավական ուժեղ հարվածներ հասցնել նրանց:

— Ախ, դուք թշվառ խուլիգաններ,— գոռում էր նա,— տեսնում եմ, որ ձեզանից ոչինչ չի ստացվի, և դուք դեռ ցանկանում եք սպորտսմեններ դառնալ: Անցքը կփակեմ և ոչ ոքի չեմ թողնի: Փողոցում խաղացեք, եթե ձեզ դաշտում պահել չեք կարող:

Ի վերջո նա դուրս քշեց ամենակոմպարար խաղացողներին: Մնացածին վերջ տվեց անձրևը, որը հանկարծակի առատորեն թափվելով քաղաքի վրա, սառեցրեց ամենատաքարյունների բարկությունը: Տուն վերադառնալով, հունիսյան հորդառատ անձրևի տակ տղաները աշխուժորեն քննարկում էին այն բոլորը, ինչ տեղի էր ունեցել «ստադիոնում»:

— Ամեն ինչի մեղավորը Պուխալյան էր,— ասում էր Մարգարտահատիկը ձեռքերը թափահարելով:— Ինչո՞ւ կպավ Արքայորդուն:

— Ինչ խելո՞քն ես,— ըմբոստացավ Պուխալսկին,— եթե դու էլ այդպիսի հարված ստանայիր, դժվար թե լուռ կանգնած մնայիր և նայեիր:

— Հարկավոր էր դատավորին հայտնել,— մեջ մտավ Մանջարոն,— պան Լոպոտեկը նրան դաշտից կհեռացներ:

— Դատավորը չէր տեսել,— պաշտպանվում էր Պուխալսկին,— ես հենց նոր էի փոխանցել Սլոնեցկուն, որ Արքայորդին վրա հասավ ու այնպես տվեց ոսկորիս:

— Միևնույն է,— կարճ կտրեց Մանջարոն,— դաշտում չի կարելի կռվել:

— Ես նրան չեմ էլ խփել: Հենց այնպես հրեցի կողը, որ իրեն շատ չերևակայի:

— Ափսո՛ւս,— հառաչեց Չեկը,— արժեր որ մինչև վերջ խաղայինք:

— Պետք է կարգ սահմանել,— մեջ ընկավ Իգնաս Պարադոսկին:— Պետք է հայտարարել, որ թույլատրվում է խաղալ միայն չուստերով:

— Չէ, այդ չեղավ,— բղավեց Կշիս Սլոնեցկին, որ վերջերս հորից նվեր էր ստացել իսկական ֆուտբոլային բուտսեր:— Ես համաձայն չեմ, բուտսերով էլ կարելի է խաղալ: Չէ, եթե բոլորը չուստերով են, ուրեմն վերջ,— հայտարարեց փոքրիկ Մարգարտահատիկը:

Մանջարոն միայն ձեռքը թափ տվեց,

— Այդ բոլորը կարևոր չէ, հիմնականը կազմակերպությունն է: Մենք պետք է ակումբ հիմնենք: Ես առաջարկում եմ՝ հենց հիմա գնանք Ադալնատուն և ժողով հրավիրենք:

— Հիանալի է,— ծափ տվեց Մարգարտահատիկը և լռեց: Ակումբի անունը նրան հանգիստ չէր տալիս: Մի րոպե անց բոլորը կանգ առան այն տան առջև, որտեղ բնակվում էին Մանջարոն, Չեկը և Մարգարտահատիկը:

— Տղաներ, գնանք ամենավերևը,— բարձրաձայն հրամայեց Մանջարոն:

Այդ նշանակում էր, որ հարկավոր է վեցերորդ հարկ բարձրանալ: Ադալնատան չորրորդ հարկը բարձրանում էին կոտորված աստիճաններով, հինգերորդը՝ տախտակներից սարքված սանդուղքներով, իսկ վեցերորդ հարկ ընկնելու համար մեծ ճարպկություն պետք էր ունենալ: Այստեղ սանդուղք չկար և պետք էր բարձրանալ վերելակի օդի մեջ կախված ձողերի և պատի մեջ եղած փոսերի վրայով: Այդ դժվարությունները հաղթահարելուց հետո բոլորը հասան բետոնե հրապարակը, որի վերևում փայլիլում էր մաշված տանիքը: Դա մանկական անպարփակ թագավորություն էր, գաղտնի հավաքների և պահմտոցի խաղալու վայր, ավիամոդելների և թղթից պատրաստված սովորական ծիծեռնակների արձակման հիանալի պոլիգոն, իդեալական դիտակետ, որտեղից կարելի էր դիտել համարյա ողջ ծայրամասը:

— Ո՛ւմ մոտ թուղթ ու մատիտ կա,— հարցրեց Մանջարոն,— երբ բոլորը նստոտեցին պատերի տակ հանպատրաստից շինված աղյուսե «բազկաթոռներին»:

— Ինձ մոտ,— պատասխանեց Կշիս Սլոնեցկին: Լավ, ինքդ էլ կկազմես արձանագրությունը:— Մանջարոն տեղից բարձրացավ, մի քանի անգամ նշանակալից հազաց և հայացքով ընդգրկեց հավաքվածներին:— Նախ և առաջ,— սկսեց նա,— մենք պետք է մեր ակումբի համար անուն ընտրենք....

— «Պոլոնիա», թող «Պոլոնիա» լինի,— դուրս պրծավ Չեկի բերանից:

Մանջարոն խոժոռվեց:

— Հանգիստ նստիր: Անպայման դու պետք է վեր թռչես: «Պոլոնիա» արդեն կա,— պետք է որևէ նոր բան գտնել:

— Ես ասեմ,— լսվեց Մարգարտահատիկի բարալիկ ձայնը,— թող այն կոչվի «Մեր կամքը»:

— Միգուցե և «Քո կամքը»,— ծաղրեց նրան Տադեկ Պոլիսալսկին:— Համա թե հնարեցիր:

— Լռություն, ընկերներ,— հանգստացնում էր նրանց Մանջարոն:— Ես առաջարկում եմ, մեզանից ամեն մեկը իր ցանկացած անունը գրի թղթի կտորի վրա, իսկ հետո կքվեարկենք:

— Համա թե բյուրոկրատն ես, հա՛,— ծիծաղեց Չեկը:— Միայն թե ամեն ինչ գրես ու մրես, մատիտն ափսոսիր: Դե լավ, ասա, եղբայրս, եթե դու որևէ լավ բան գիտես: Մի ամաչիր:

Մանջարոն տատանվում էր:

— Ես... սկսեց նա մի րոպե հետո,— ես առաջարկում եմ մեր ակումբը կոչել «Սիրենկա»:

— Շատ լավ է,— հայտարարեց Չեկը:— Էլ չարժե գլուխ կոտրել, «Սիրենկան»³ մեզ համար հարազատ է, վարչավյան է:

— Է՛հ, Է՛հ,— Տադեկ Պոլիսալսկին դժգոհությամբ ծամածռեց դեմքը:— Չափազանց պարզ անուն է: Սպորտային ակումբի համար հարմար չէ:

— Իսկ դու ի՞նչ կցանկանայիր,— տաքացավ Մարգարտահատիկը:— Պոլիսալսկա, դու միշտ էլ ամեն ինչից դժգոհ ես: Դու միշտ պետք է որևէ բանից կաչես:

— Նրան հանգիստ թող,— ընկերոջն ընդհատեց Մանջարոն,— եթե նա ավելի լավ անուններ գիտի, թող առաջարկի:

Բոլորը հետաքրքրությամբ հայացքները հառեցին Պոլիսալսկուն: Տադեկը նստել էր մեջքը պատին հենած և իր ձեռքերն էր զննում:

— Ես այնպիսի անուն եմ գտել, որ բոլորիդ բերանները բաց կմնա:

— Դե, ասա, ինչի՞ ես սպասում,— շտապեցրեց նրան Չեկը: Պոլիսալսկին, ընկերներին չնայելով, գլուխը վեր ցցեց:

— «Տայֆուն»,— շշնջաց նա ոգևորված:

Լսվեցին հիասթափության բացականչություններ: Չեկը հռիռաց.

³ Վարչավա քաղաքի գերբի վրա սիրենա է պատկերված:

— Միգուցե «Կարկուտ»: Այդպես ավելի լավ կլիներ:

Երբ գործը հասավ քվեարկության, բոլորը «Սիրենկայի» կողմն արտահայտվեցին:

— Իսկ այժմ հարկավոր է թիմի ավագ ընտրել,— հայտարարեց Մանջարոն, երբ աղմուկը մի փոքր դադարեց:— Դա կարևոր հարց է, և մենք այն քվեարկության կդնենք:

Կշիսը ծոցատետրից մի քանի մաքուր թերթիկ պոկեց, ամեն մեկը չորս մասի բաժանելով տվեց տղաներին: Մի թուպե անց ընտրողների շրջանում մատիտը պտույտ գործեց: Յուրաքանչյուրն իր թեկնածուն էր առաջ քաշում: Երբ բոլոր թերթիկները ստացվեցին, Չեկը դրանք հավաքեց իր գլխարկի մեջ և սկսեց հաշվել ձայները: Կշիսը իր մոտ նշում էր, թե յուրաքանչյուր թեկնածու քանի ձայն է ստացել: Պարզվեց, որ Մանջարոյի օգտին քվեարկել են 7 հոգի, Չեկի օգտին՝ չորս, իսկ Տադեկ Պուխալսկու օգտին՝ մեկը:

— Ինքն էլ հենց քվեարկել է իր օգտին,— քրքջաց Մարգարտահատիկը:

Տադեկի գունատ դեմքը կաս-կարմիր կտրեց.

— Խոսքդ ետ վերցրու,— զայրացած շնչաց նա ատամների արանքից:

— Իսկ դու մի քիչ կամաց, չէ՞ որ ես քո ձեռագիրը ճանաչում եմ,— գրգռվեց Մարգարտահատիկը: Նրա կատվային աչքերում չար կրակներ երևացին:

— Լռությո՛ւն, — Մանջարոն կանգնեց նրանց մեջտեղը, ցանկանալով կանխել վեճը: Լռությո՛ւն,— կրկնեց նա:— Այստեղ փողոց չէ, այլ լուրջ ժողով:

Տադեկը ձեռքերը խրելով վելվետե շալվարի գրպանները, հանդգնորեն նայեց Մանջարոյին.

— Դու նրան պաշտպանում ես, որովհետև նա քո օգտին է քվեարկել:

— Ես չգիտեմ, թե նա ում օգտին է քվեարկել, քվեարկությունը գաղտնի էր:— Եվ Մանջարոն շեշտված ավելացրեց,— համենայն դեպս ես ինքս իմ օգտին չեմ քվեարկել:

Մարգարտահատիկը դուրս ցցվեց Մանջարոյի բարձր ուսի հետևից:

— Ես նրա օգտին եմ քվեարկել այն պատճառով, որովհետև նա լավ է խաղում և հիանալի տղա է:

— Բժնում ես,— ծաղրանքով նետեց Պուխալսկին:

Այդ պահին երեք տղաների հետևից երևաց Մանյուսի ուրախ, ժպտացող դեմքը:

— Մենք այստեղ քվեարկում ենք բոլոր կանոններով, իսկ դուք վիճում եք: Վերջ տվեք, արդեն պարզապես նողկալի է: Լուռ նստեցեք, ինչպես դպրոցում և շարունակեցեք:

— Ուշադրություն,— բացականչեց Կշիսը,— թիմի ավագ է ընտրվել Ֆելիքս Չագորսկին:

— Բրավո՛ր Մանջարո՛ւ,— կամացուկ ծվծվաց Սարդը, որը մինչ այդ ոչ մի բառ չէր արտասանել:

— Բրավո՛ր, կեցցե՛ր Մանջարոն,— աքլորիկի ձայնով կանչեց Մարգարտահատիկը:

Պուխալսկին գլուխը կախեց, դառնորեն քմծիծաղ տվեց և դանդաղ նստեց աղյուսների վրա: Չեկը խորամանկորեն ժպտաց:

— Շատ լավ է,— հայտարարեց նա Վոլյայի հինավուրց բնակչի ժարգոնով:— Բայց իմ կարծիքով ամենագլխավորը դրամարկոն է: Եթե մենք կանխիկ պատկառելի գումար չունենանք, ապա բան-ներս բուրդ է: Հարց է առաջ գալիս, ո՞վ մեզ համար նոր գնդակ կգնի, տրուսիկներ, մայկաներ կամ սպորտային համազգեստ կգնի: Հո գզգզված շորերով չենք հանդես գալու: Իսկ այդ բոլորի համար փող է պետք:

— Հարկավոր է գանձապահ ընտրել,— գլխի շարժումով հաստատեց Մանջարոն,— պետք է նորից քվեարկել:

— Պետք չէ,— իր անկյունից ձայնեց Մարգարտահատիկը:— Ես ձեզ ասում եմ, որ Չեկը բոլորից հարմարը կլինի այդ գործի համար:

— Չե՛կը, Չե՛կը,— Տադեկ Պուխալսկին վեր թռավ աղյուսներից:— Ընկերը ընկերոջն է առաջ քաշում, թիմապետ ընտրելիս քվեարկում էին, իսկ այժմ՝ ով ինչպես ցանկանա:

— Դե, ինչ, կարող ենք և քվեարկել,— կտրուկ ընդհատեց նրան Մանջարոն:

Մարգարտահատիկը ճիշտ դուրս եկավ՝ քվեարկությունը բացարձակորեն ավելորդ էր: Չեկը տասը ձայն ստացավ: Պուխալսկին՝ ոչ մի: Այդպիսի խայտառակ պարտությունից հետո նա նստեց ամենամուլթ անկյունում և մինչև ժողովի վերջը ոչ մի բառ չարտասանեց, միայն նախանձոտ հայացքով հետևում էր ընկերներին:

— Տղե՛րք,— բացականչեց Մարգարտահատիկը,— առաջին հերթին՝ գնդակ: Մերն արդեն բոլորովին քրքրվել է: Մարզվելու համար գնդակ չկա:

Մանյուսը ձեռքը բարձրացրեց:

— Մի՛ հուզվեք, ես գնդակ կճարեմ:

— Ինչպե՞ս,— հարցրեց նրան Մանջարոն:

— Մի՛ անհանգստանա,— դա արդեն իմ գործն է: Իսկ մայկաներ և տրուսիկներ ես ձեզ համար կարել չեմ կարող, դրա համար հարկավոր է փող հավաքել: Ով ինչքան կարող է, թող գցի դրամարկոյը,— նա ձեռքը խփեց իր գրպանին,— ինձ մոտ ինչպես դրամարկոյում ապահով և կարգին կլինի: Սկզբի համար հինգ զլոտի եմ տալիս:— Նա գրպանից հանեց ճմրթված թղթադրամը, հարթեցրեց և ցույց տվեց:— Տրուսիկների ռեզինների համար կբավականացնի:

Մանյուսին մոտեցավ Կշիս Սլոնեցկին՝ լուրջ դեմքով, բարձրահասակ, բարեկազմ ու խարտյաշ մի տղա: Սովորաբար նա աչքի էր ընկնում ճշտապահությամբ և հագուստների մաքրությամբ: Իսկ այժմ նա հագել էր պապիկնի կարճ շավար,

կարճ թևքերով վերնագգեստ և մոխրագույն սվիտեր, որի վրա, ավաղ, երևում էին կեղտոտ գնդակի հետքերը: Կշիսը գրպանից հանեց դրամաքսակը և փնտրելով դուրս քաշեց տասը զլոտիանոց մի թղթադրամ ու հանձնեց Չեկին:

— Սա էլ ինձանից... առայժմ, — ասաց նա մտահոգ, — մայրիկը քաղցրավենիքի համար է տվել:

— Գերազանց է, — ուրախ բացականչեց Մանյուսը, — դրամարկդն ընդունում է: Անդորրագիրը կստանաս վաղը, երբ հաշվապահությունը կարգի գցեմ:

Կշիսը ինժեների տղա էր, բնակվում էր նոր տներից մեկում: Աղավաատան տղաներին նրան մոտեցրել էր սպորտային շահերի ընդհանրությունը:

Սկզբում աղավաատներիցները ծիծաղում էին նրա վրա, բայց շուտով իր լավ խաղով և դարպասն ուղարկած ուժեղ հարվածներով նա շահեց տղաների վստահությունը: Կշիսը դարձավ Գուրչևսկայայի թիմի մշտական խաղացողը:

— Բարեկամներ, — խոսք վերցրեց թիմապետը: — Մենք դեռ պետք է մանրամասն քննարկենք կիրակնօրյա մրցման հարցը:

— «Փասիանների» հետ մենք չենք խաղա, — գոչեց Մարգարտահատիկը: Նրանք բոլորիս ոտքերը կջարդեն:

— Իսկ ո՞ւմ հետ պետք է խաղաս, աղջիկների՞... արձագանքեց Իգնասը, — «փասիանների» հետ էլ կարելի է խաղալ, միայն բոլորն էլ պետք է չուստերով լինեն:

— Իսկ մենք արդեն պետք է հանդես գանք որպես «Սիրենկա» սպորտային ակումբ, — վախվխելով միջամտեց Սարդը:

— Ի՞նչ է, դո՞ւ էլ ես պատրաստվում խաղալ, — ծիծաղեց Մարգարտահատիկը, — մտքիցդ հանիր, դու դեռ գնդակին հարվածել սովորիր, հետո...

Սարդը աղիոդորմ ծամածռեց դեմքը:

— Ի՞նչ է, միգուցե ես ակումբի անդամ էլ չեմ:

— Անդամ ես: Երբ գնդակը դաշտից դուրս կընկնի, կնետես մեզ:

— Հանգիստ թող նրան, — Մարգարտահատիկին ընդհատեց Մանյուսը: — Ինքդ էլ մի վարպետ լինե՛ս:

— Հանգիստ, — Մանջարոն փայտով ծեծեց պատը, — ուրեմն կիրակի խաղում ենք, — ասաց նա, երբ բոլորն էլ մի փոքր հանդարտվեցին:

Չեկը թոթվեց ուսերը.

— Ինչ արած, եթե ուրիշ հակառակորդ չկա...

Մանյուսը բաժակի հատակը քերելով դուրս հանեց սուրճի մեջ հալված, դեղնած շաքարը, հալած ճարպով կերամ հացի վերջին կտորը, նախօրյակը հիանալի էր սկսվում: Չեկը կարող էր քաղաք դուրս գալ կուշտ փորով և հիանալի տրամադրությամբ: Նա մոտեցավ, գլուխը խոթեց ծորակի տակ և ջրի շիթերը թողեց կոշտ մազերին: Այնուհետև անատամ սանրով փորձեց հարթեցնել իր անհնազանդ մազերը:

— Նորից թափառելո՞ւ ես պատրաստվում,— բարեսրտորեն փնթփնթաց մորաքույրը՝ չորացած, տանջված մի կին: Նա շատ վաղ, չափազանց վաղ էր պառնակել, բայց գորշ աչքերը առաջվա նման շողում էին բարոությամբ:

— Չէ՞ որ ես ամեն ինչ արել եմ ինչպես պետքն է, մորաքույր,— պատասխանեց տղան մի րոպե մտորելուց հետո:— Ջուր բերել եմ, ածուխ բերել եմ, փայտ կոտրել եմ, խանութ գնացել եմ...

— Իսկ չի՞ կարելի մեկ-մեկ էլ տանը նստել:

Մանյուսն ուներ թոթվեց:

— Մորաքույր, սիրելիս, իսկ ո՞վ պետք է շշեր հավաքի և այլ գործերով զբաղվի:

— Իսկ դրանից դու ի՞նչ ես վաստակում որ,— հառաչեց նա:— Ավելի լավ է մի որևէ կարգին աշխատանքով զբաղվելի կամ նորից դպրոց գնայիր: Ի՞նչ է, դու ամբողջ կյանքում պետք է թրև գաս:

Այդ բոլոր խոսակցությունները Մանյուսին վաղուց էին հայտնի: Ձևացնելով, թե իբր ոչինչ չի լսում, տղան հին սնդուկում իր գլխարկն էր փնտրում:

— Ուրիշ տղաները սովորում են կամ աշխատանքի են գնում...— սովորաբար երկարացնում էր մորաքույրը, ավելի ուժգին շխշխկացնելով ափսեները և կաթսաները, որոնք նա լվանում էր մի փոքրիկ կաթսայիկի մեջ: Փառք աստծու, դեռ առողջ եմ... իսկ որ պառնեմ, ի՞նչ կլինի քո վիճակը: Ես քո հանգուցյալ մորը խոստացել եմ կարգին մարդ դարձնել քեզ, իսկ դո՞ւ: Անվերջ խուլիզան-ների հետ ես քարշ գալիս:

Մանյուսը կողքանց նահանջում էր դեպի դուռը:

Մորաքույրը լվացած գավաթը զայրույթով դրեց խոհանոցի սեղանին:

— Լսում ե՞ս ինչ են ասում քեզ:

— Լսում եմ, լսում: — Նա զգուշությամբ հրեց բռնակը:— Ազնիվ խոսք,— ինձ անհրաժեշտ է... Շտապ գործ կա: Սոսնական ասել է թող գա... Գուցե որևէ բան վաստակեմ:

Մորաքույրն անզորությամբ ձեռքերն իջեցրեց.

— Դե գնա, լավ, գնա... Միայն այդ թափառումներից ոչ մի լավ բան չի սպասվում...

Բայց Մանյունն արդեն չէր լսում: Կամաց ոտք դնելով սանդուղքին, նա զգուշությամբ, բայց արագ իջավ ճոճաացող տախտակների վրայով: Հանկարծ մորաքրոջ խելքին ինչ-որ նոր բան չփչի և իրեն ետ կանչի: Ռիսկ անել չի կարելի, հատկապես կարևորագույն խաղից առաջ:

Բակում նա դեմառդեմ հանդիպեց Սարդին: Պոլդեկը երկար, բարակ ոտքերի վրա պազած, ազարտով գլխով խաղացնում էր գնդակի փչած հին կամերան: Նա այնպես տարված էր, որ նույնիսկ չնկատեց Չեկին: Միայն երբ կամերան ընկավ գետին և գլորվեց Մանյունի ոտքերի մոտ, Սարդը կանգ առավ և շփոթված ժպտաց.

— Ողջոյն, Չեկ.

— Ողջոյն,— Մանյունը զինվորական ձևով ձեռքը տարավ հովարին,— մարզվո՞ւմ ես:

— Ինչ արած, պետք է մարզվել:

— Կեցցես, Սարդ: Կտեսնես, ապագայում քեզնից իսկական ֆուտբոլիստ դուրս կգա:

Սարդը փակեց նրա ճանապարհը:

— Լսիր, Մանյուն,— թախանձագին նայելով Չեկին, ասաց նա շշուկով, — եղբոր պես, Ֆելեկին ասա, որ ինձ թիմի մեջ մտցնի, ինքդ էլ ես տեսնում, որ ես մարզվում եմ: Արդեն գլխով ութ անգամ կարող եմ գնդակը խաղացնել:

— Շատ լավ,— գովեց նրան Չեկը փորձված մարզիչի տոնով:— Իսկ ինչպես ես հարվածները, դրիբլինգը:

— Հարվածներս դեռևս ուժեղ չեն, բայց ես մարզվում եմ, նայիր,— նա ցույց տվեց ցանկապատը, որի վրա կավճով դարպասներ էին նկարված: Երեք անգամ արդեն ուղղակի իննյակին եմ հարվածել:

— Իսկ դրիբլինգը:

Պոլդեկը սրբեց կզակը և մռայլվեց.

— Դրիբլինգը ես դեռևս չեմ մշակել, բայց... Իսկ այդ ի՞նչպես է արվում:

— Եղբայրս, վերցրու երկու աղյուս, դրանք դիր բակում և պատկերացրու, որ խաղացողներ ես,— բացատրեց Չեկը գործիմացությամբ: — Այնուհետև ճեղքելով, սրընթաց առաջ անցիր և գնդակը տար դեպի դարպասը:

— Աղյուսներ՞ը զարմացավ Սարդը:

— Իսկ դու գիտե՞ս, թե ինչպես ես մարզվում «Պոլոնիայում», ճիշտ այդպես,— և համոզելու համար Մանյունը սուլեց ատամների արանքից:

— Լավ, ես կփորձեմ: Միայն տես, չմոռանաս հիշեցնել Ֆելեկին: Դու չես կարող պատկերացնել, թե դա որքան պետք է ինձ:

Չեկը ուշադիր նայեց Պոլդեկին: Նիհար, կաշկանդված շարժումներով, երկչոտ, անշնորհք Սարդը շատ քիչ էր նմանվում ֆուտբոլիստի: Սակայն նայելով Պոլդեկի բաց երկնագույն թախանձագին աչքերին, Մանյուսը խղճաց ընկերոջը:

— Լավ,— ասաց նա,— միայն չգիտեմ, դրանից բան դուրս կգա թե չէ: Մանջարոն երեկ արդեն ճշտեց կազմը:

— Փորձիր, նա քեզ կլսի:

— Տեսնենք,— և Մանյուսը խրախուսանքով ժպտաց:

Մի րոպեից հետո նա անհետացավ դռների մեջ, իսկ Սարդն ավելի մեծ ոգևորությամբ սկսեց գնդակը գլխով խաղացնել:

Փողոց դուրս գալով, Չեկը զարմացած կանգ առավ: Մայթին գլուխները վեր ցցած՝ կանգնել էին Մանջարոն և Մարգարտահատիկը, որոնք նայում էին, թե ինչպես Իգնաս Պարադոլսկին, սանդուղքի վրա բարձրացած մի մեծ աֆիշ էր փակցնում ցանկապատին:

— Տես,— ուրախությամբ ողջունեց նրան Մարգարտահատիկը:— Լավ է նկարել, չէ՞:— Նա ցույց տվեց սանդուղքի վրա ճոճվող Իգնասին:

Մանյուսը վերև նայեց: Մի մեծ սպիտակ թղթի վրա սև ներկով գլուխահի էր նկարված: Նա կարծես կախվել էր դարպասի ձողից: Նրա երկար ձեռքերը ձգվում էին դեպի գնդակը, որը սրընթաց թռչում էր դարպասից ներս: Գնդակի թռիչքը նշանակված էր սև ներկի մի քանի ոլորագծերով: Նկարի վերևում խոշոր կարմիր տառերով գրված էր. *«Ուշադրություն: Սենսացիոն մրցում, «Սիրենկայի» դաշտում: Փոթորիկը Սիրենկայի դեմ կիրակի օրը, ցերեկվա ժամը 5–ին: Տոմսերը՝ մատչելի գներով գնեցեք դրամարկղում»:*

Հմայված այդ արտակարգ տեսարանով, Չեկը մի պահ քարացավ: Ապա գլխարկը ծոծրակին քաշեց, ձեռքերը գրպանները խոթեց և երկարաձիգ սուլեց:

— Ֆենոմենալ է: Ցնցող է: Եվ այդ բոլորը Իգնասն է նկարել, ի՞նքը:

— Իսկ դու ի՞նչ էիր կարծում,— հաստատեց Մարգարտահատիկը այնպիսի տոնով, կարծես դրանում իր վաստակն էլ կար:

Մանջարոն արմունկով հրեց Մանյուսին:

— Լավ է, չէ՞: Արդեն սրա կողքով ոչ ոք չի անցնի: Միայն ինձ թվում է, որ «Փոթորիկ» ր-ով է գրվում:

— Ես դիտմամբ եմ ու-ով գրել,— վերևից գոռաց Իգնասը, որպեսզի ավելի լավ հնչի:

— Դե այդ ինչ մանրուք է,— արհամարհանքով ասաց Չեկը,— ր-ով թե ու-ով, ինչ տարբերություն: Եվ, ընդհանրապես, սա ոչ թե դպրոցական թելադրություն է, այլ սպորտային պրոպագանդա, իսկապես, մորաքրոջս արևը վկա, քեզանից հիանալի նկարիչ դուրս կգա:

Վերջապես Իգնասը աֆիշը փակցրեց, իր ստեղծագործությունը մի անգամ ևս հարթեց ձեռքի ափով, անկյունները կպցրեց, որպեսզի պատից չպոկվի և ցած թռավ սանդուղքից:

— Իրենց արմուկները կկրծեն, հենց որ այդ տեսնեն:

— Ո՞վքեր: Օկոպովցիները, թող իմանան, թե մենք ինչ ակումբ ունենք: Երբ բոլորն էլ բավականաչափ դիտեցին Իգնասի ստեղծագործությունը, Չեկը թիմի ավագին մի կողմ տարավ:

— Լսիր, գուցե դու Պոլդեկի համար մի տեղ գտնեիր,— սկսեց նա մտերմաբար:

Մանջարոն ուները թոթվեց:

— Գիտես չէ, որ թիմն արդեն կազմված է:

— Ես հասկանում եմ, բայց չէ՞ որ նա մեր տղան է: Աղավաատնից: Դու կարող ես գնալ բակը և տեսնել, թե նա ինչպես է մարզվում: Ութ անգամ գլխով իրար հետևից հարվածում է, հանաք բան չէ:

— Չի լինի,— կարճ կտրեց թիմի ավագը:— Սարդը ֆիզիկապես չափազանց թույլ է, չի դիմանա:

— Այն ժամանակ, մենք այսօր նրան մի քիչ կկերակրենք: Ես նրա համար հաց և ճարպ կբերեմ, կուտի՝ և քիչ իրեն կհավաքի:

— Նա տեխնիկապես էլ է թույլ: Չենք կարող այդպիսի թեթևամտություն անել:

Չեկի դեմքը ծամածռվեց:

— Է՛, Է՛... Ես քեզ դիմում եմ որպես բարեկամի, իսկ դու՝ որպես պետական մարզիչ:

Բայց Մանջարոն ցանկանում էր միայն լրջորեն խոսել:

— Դա պատասխանատու մրցում է, տարօրինակ մարդ ես: Մենք պարտավոր ենք տանել: Այստեղ ակումբի պատվի հարցն է:

Այդ փաստարկը Մանյուսին կարծես համոզեց: Մի պահ նրա աշխույժ աչքերը մարեցին, բայց անսպասելիորեն նա մատները ճրթճրթացրեց՝

— Ելք կա,— ասաց Չեկը ուրախությամբ,— որպեսզի նա չնեղանա, մենք նրան կհամարենք պահեստային:

— Մենք արդեն երեք պահեստային ունենք, ավելին պետք չէ:

— Ինչ կա որ... չորրորդն էլ պետք կգա,— աչքով արեց Չեկը,— հասկացիր, նա շատ կնեղանա: Մեր տղան է, թող ուրախանա:

Այժմ թիմապետը սկսեց մտածել:

— Սպասիր, սպասիր, դա ի՞նչպես գլուխ բերենք:— Նա ոտքով ուժգին հարվածեց մայթին ընկած քարին:— Դե լավ, նրան պահեստային դարձնենք: Դու ճիշտ ես՝ տղան թող ուրախանա:

Չեկը բավականությունից նույնիսկ կարմրեց: Նրա սև աչքերը նորից ուրախությունից փայլվեցին:

Ես միշտ էլ կարծել եմ, Ֆեյյուն, որ դու հիանալի ընկեր ես: Թաթո տուր: Կտեսնես մեր Սարդից հետագայում ինչ ֆուտբոլիստ դուրս կգա:

Նրանք հանդիսավոր կերպով իրար ձեռք սեղմեցին և ժպտացին միմյանց: Չեկն արդեն հրաժեշտի համար ձեռքը տանելով գլխարկի հովարին, նշան էր անում, երբ հանկարծ տեսավ, որ Մանջարոն մտահոգ շփում է այտը: Հավանաբար ինչ-որ բան անհանգստացնում էր նրան:

— Լսիր,— անսպասելիորեն ասաց թիմապետը,— դու ո՞ւր ես գնում:

— Ինչպես թե ո՞ւր: Գնում եմ պրոպագանդա անեմ, որպեսզի ժողովուրդը լեփ-լեցուն լինի ստադիոնում:

— Հապա գնդա՞կը: Մենք խաղալ չենք կարող՝ չե՞ որ դա խայտառակություն է...

— Ճիշտ է, գիտեմ:

— Ուրեմն ի՞նչ անենք: Չեկը բռնեց նրա սպորտային բլուզի թևից:

— Մանջարո, դու դեռևս վատ ես ճանաչում քո ընկերոջը: Մանյուսի խոսքը պողպատե խոսք է: Ես ասացի՝ գնդակ կլինի: Ասացի, էլ ինչո՞ւ ես անհանգստանում:

— Դե, հենց այնպես, ես ուզում էի պարզապես հիշեցնել քեզ:

Ամեն ինչ կարվի:

Եվ Մանյուսը հպարտ հեռացավ: Մի՞թե նա կարող է խաբել ընկերներին: Սեփական ակումբի համար, «Սիրենկայի» համար թեկուզ գետնի տակից էլ լինի, գնդակ կճարի: Այդ մտքերով տարված, վստահ քայլերով, ժպիտը դեմքին նա գնում էր Գուրչևսկայա փողոցով, մտքում մշակելով գործողության պլանը: Որոշեց չգնալ ոչ պանի Վավժինեկի մոտ, ոչ էլ վարսավիրանոց: Գնդակն անձնական գործերից կարևոր է:

Այսպիսի որոշում ընդունելով, նա ուրախ-ուրախ «Նիկոլո, Նիկոլո, Նիկոլինո» սուլելով քսանյոթ համար տրամվայով մեկնեց Ժոլիբոժի կողմը: Իր պլանը նա մտքում մշակել էր ամենայն մանրամասնությամբ:

Կոնվիկտորսկայա փողոցը, որտեղ գտնվում էր «Պոլոնիայի» ստադիոնը: Ամեն ոք, որը գեթ մի կիրակի եղել էր այդ ստադիոնում և հիացել այդ թիմի խաղով, մինչև իր կյանքի վերջը մնում էր Վարշավայի ամենաժողովրդական ակումբի պաշտոողը, բայց, իհարկե, «Պոլոնիայի» տասնմեկ խաղացողներից յուրաքանչյուրն իր երկրպագուն ուներ:

Մի քանի կանգառ անցնելով, Մանյունս իջավ Նովոտկայի ու Կոնվիկտորսկայի անկյունում և սուլելով, թեքվեց դեպի մեծ ստադիոնի դարպասները: Նա զգուշությամբ շրջանցեց տրիբունաների բարձր ամֆիթատրոնը և ուղղվեց դեպի կողքի մարզադաշտը: Այդպես էլ կար: Նա չէր սխալվել, առաջին թիմն արդեն մարզվում էր:

Ֆուտբոլիստները սև համազգեստներ հագած՝ մարմնամարզական բարդ վարժություններ էին կատարում: Մանյունսը նրանց բոլորին անուններով էր ճանաչում, գիտեր նրանց համարները, նրան հայտնի էին յուրաքանչյուր ֆուտբոլիստի ուժեղ և թույլ կողմերը: Մի խոսքով ամեն ինչում նա հիանալի կողմնորոշվում էր: Իզուր չէր Չեկն ամեն կիրակի գործադրում իր բոլոր հնարամտությունները միայն նրա համար, որպեսզի առանց տոմս դաշտ խցկվի և հիանա սիրելի թիմի խաղով:

Տղայի ուշադիր հայացքը խաղացողների ստվար խմբի միջից իսկույն նկատեց աջակողմյան հարձակվող Վացլավ Ստեֆանեկին: Մանյունսը հաճույքով նայում էր նրա թուխ դեմքին, հետևում նրա ճարպիկ շարժումներին: Այն պահից, երբ Մանյունսն իմացավ, որ Ստեֆանեկը բնակվում է Գուրչևսկայայի մոտի նոր տներում, այդ ֆուտբոլիստը դարձավ իր սիրելին, և Չեկը մտքում նրան անվանում էր «մեր Վոյայի տղաներից»: Պարզվեց, որ նշանավոր պոլոնիստը համարյա իր հարևանն էր:

Մի րոպե հետո մարզիչի սուլոցի համաձայն՝ ֆուտբոլիստները դադարեցրին մարզվելը, և սկսվեց ֆուտբոլային իսկական մարզումը: Դաշտ թափվեցին մի ամբողջ պարկ գեղեցիկ, համարյա բոլորովին նոր գնդակներ: Կարծես դրանք տասներկու հատ էին, Չեկը ստույգ հաշվել չկարողացավ: Շունչը պահած նա հետևում էր, թե ինչպես կայծակնային արագությամբ գնդակները ոտքից ոտք էին անցնում: Տղային երբեմն թվում էր, որ նա դիտում էր ժոնգլյորների խմբակային ելույթ:

«Այ սա մարզում է,— մտածում էր նա,— Մանջարոյին պետք է խորհուրդ տալ նույն ձևը մեր «Սիրենկայում» կիրառել: Բայց մենք որտեղի՞ց կարող ենք այսքան գնդակներ ճարել»:

Այստեղ նա հիշեց իր գալու նպատակը: Նրա մեջ գլուխ էր բարձրացրել նախանձը: Այսքան գնդակ սովորական մարզման ժամանակ, իսկ իրենք վաղվա մրցման համար ոչ մի հատ չունեն: Պատահում էր, որ գնդակը չափազանց ուժեղ հարվածից թռչում էր դաշտի սահմաններից բավական հեռու: Այդպիսի դեպքերում Չեկը, առանց ֆուտբոլիստների խնդրանքի, վազում էր, վերցնում և զգում նրանց, ուրախանալով, որ կարողանում է գոնե այդ ձևով մասնակից լինել

մարզմանը: Չնայած դրան շատ հաճախ թռչում էին դարպասային գծից դուրս, որի հետևում գտնվում էր տնկովի բարձր ցանկապատը: Տղան արդեն մի քանի անգամ ստիպված էր սողոսկել այդ տնկովի փշոտ ցանկապատի արանքով: Դարպասապահը ձայնեց նրան.

— Յե՛յ, բարեկամ, մնա այնտեղ, ինչո՞ւ ես չարչարվում:

Մանյունն առանց հակաճառելու հետևեց այդ խորհրդին, մանավանդ, որ դա նպաստում էր իր գաղտնի պլանին: Ճիշտ է, ցանկապատի հետևից նա արդեն չէր կարող հետևել տասներկու գնդակներով հուզված խաղին, դիտել լավագույն խաղացողների դիպուկ հարվածները, սակայն նրա գլխավոր նպատակն այսօր այդ չէր: Նա հնազանդվեց և ավելի հաճույքով էր ետ գցում մոլորված գնդակները: Այդ բարյացակամ, ժպտադեմ օգնականին, ֆուտբոլիստները բարձրաձայն իրենց շնորհակալությունն էին հայտնում:

Ուշադրությամբ շուրջը նայելով, Մանյունը նկատեց իրենից մի փոքր հեռու դրված մեծ արկղը, որից ավագ էին ցանում վոլեյբոլի դաշտում: Արկղը կիսով չափ էր լցված և բաց էր: Անընդհատ աճող հուզմունքով Մանյունը սպասում էր հարմար մոմենտի: Եվ երբ երկու գնդակ համարյա միաժամանակ ընկան ցանկապատի հետևը, տղան ճանկեց դրանցից մեկը, կռացավ, որպեսզի իրեն չտեսնեն, և արագ ու աննկատելիորեն արկղի մեջ նետեց, իսկ երկրորդ գնդակը անմիջապես, դեմքին անտարբեր արտահայտություն տալով, ուժեղ հարվածով դեպի դաշտ ուղարկեց:

— Յե՛յ տղա, իսկ երկրորդը այդտեղ չէ՞, — գոռաց ֆուտբոլիստներից մեկը:

— Ո՛չ, — աչքերն առանց թարթելու, ստեց Չեկը:

— Փնտրիր, գուցե գտնվի, — լսեց նա իր սիրելի Ստեֆանեկի ծանոթ ձայնը:

Չեկը մի պահ ցանկացավ ցատկել դեպի արկղը և վերադարձնել թաքցրած գնդակը, սակայն հիշելով վաղվա մրցումը, տղաներին, տատանվեց, ձևացնելով, իբր գնդակն է փնտրում, նա բարձրաձայն պատասխանեց.

— Ո՛չ, ո՛չ մի տեղ այն չկա:

Ստեֆանեկը մի ուսույունով թափով թռավ կենդանի ցանկապատի վրայով: Մի ուրիշ ժամանակ Մանյունը կհիանար նրա ճարակությամբ, բայց այժմ տղան միայն վախեցած նայեց սպորտսմենին: Ի՞նչ կլինի, եթե Ստեֆանեկը հայտնաբերի արկղում թաքցրած գնդակը: Մինչ այդ նշանավոր պոլոսիստը թփուտները այս ու այն կողմ տանելով, հետագոտում էր, ոտքով շարժում էր բարձր խոտը և տարակուսանքով թոթվում ուները:

— Սատանան տանի, չէ՞ որ ես ինքս տեսա, թե ինչպես երկու գնդակն էլ այստեղ թռան:

Չեկը շինծու եռանդով օգնում էր նրան փնտրելու:

Մորաքրոջս արևը վկա, ես երկրորդը չեմ նկատել,— կարծես ինքն իրեն մրթմրթաց նա:

— Ինչ է, չկա՞,— գոռաց ինչ-որ մեկը դաշտից:

— Ոչ,— պատասխանեց Ստեֆանեկը հայացքը գետնից չկտրելով:
Անսպասելիորեն նա հայացքն ուղղեց ավազե արկղի վրա: — Միգուցե այստեղ է,— փնթփնթաց նա:

«Ամեն ինչ կորավ»,— մտածեց Մանյուսը և աչքերը փակեց: Նա զգում էր, որ սիրտը վախից նվաղում է: Թվում էր, թե ժամանակը կանգ էր առել: Վերջապես տղան թեթևացած շունչ քաշեց, լսելով Ստեֆանեկի անբավական ձայնը:

— Չկա, ո՛չ մի տեղ չկա:

— Արի խաղալու, ի՞նչ ես այդտեղ մլուխ տալիս,— կանչում էին ֆուտբոլիստները դաշտից:

Ստեֆանեկը ձեռքը թափ տվեց:

— Լսիր,— դիմեց նա Մանյուսին,— փնտրիր, գուցե գտնվի: Տարօրինակ է, ախր ես տեսա, թե ինչպես երկու գնդակն էլ թռան այստեղ:

Մանյուսը անհարմար զգալուց ժպտաց:

— Անպայման, պան Վացեկ, եթե գտնվի ես կբերեմ:— Եվ նա ավելի մեծ եռանդով սկսեց որոնել թփուտներում և բարձր խոտերի մեջ:

Ստեֆանեկը վստահելով ջանասեր տղային, դաշտ վերադարձավ: Նորից հնչեց մարզիչի բարձր սուլոցը և գնդակները վարժեցվածների պես ճարակորեն սկսեցին մի ոտքից դեպի մյուսը թռչել:

Մանյուսը նստելով ցանկապատի տակի խոտերին, հանեց գլխարկը և ձեռքը քսեց քրտնած ճակատին: «Համա թե վախեցա՞,— մտածեց նա,— բայց այս գնդակը երևում է ուղղակի «Սիրենկայի» համար է նախատեսված, եթե նույնիսկ «Պոլոնիայի» լավագույն խաղացող՝ աջակողմյան հարձակվող Ստեֆանեկը այն չգտավ արկղում, իսկ ընդհանրապես ի՞նչ մեծ բան է նրանց համար մի հասարակ գնդակը: Հարուստ ակումբ է, չեն աղքատանա: Իսկ Վոլյայի տղաները վաղը կխաղան համարյա բոլորովին նոր գնդակով: Պետք է սպասել մինչև մարզման վերջը, հետո, երբ խաղացողները վերադառնան հանդերձարան, գնդակը արկղից հանել: Համա թե կուրախանան հիմա Մանջարոն և բոլոր տղաները: Թող իմանան, թե Չեկը որևէ բան է խոստացել, ապա նրա խոստումը պողպատի պես ամուր է»:

Մարգարտահատիկը կամացուկ մոտենում էր հորը: Նա գաղտագողի մատների ծայրերի վրա էր մոտենում, որպեսզի նրան չարթնացնի: Չգուշուլթյամբ դուրս

քաշեց ժիլետից կախված նիկելապատված շղթան, հանեց հնաձև ժամացույցը: Երեքի մոտ էր: Մարգարտահատիկը անգործությամբ ձեռքերն իջեցրեց՝ ի՞նչ անել: Չէ՞ որ ժամը երեքին նա դաշտում պետք է լինի:

Հայրը մի ժամ առաջ էր տուն վերադարձել: Հարբած, օրորվելով նա ինչ-որ անկապ բաներ էր փնթփնթում: Մարգարտահատիկը ցանկանում էր առաջարկել նրան իր պատրաստած ճաշը, բայց հայրն ընկավ անկողնին և խոր քուն մտավ: Այժմ նա պառկած էր ձեռքերը լայն տարածած և խռմփացնում էր, նրանից օդու ուժեղ հոտ էր փչում: Մարգարտահատիկն ընդհանրապես դրան ընտելացել էր: Բայց հիմա վիրավորանքը սեղմում էր նրա կոկորդը: Հենց այսօ՞ր պիտի հայրը խմեր: Չէ՞ որ երեխան առավոտյան նրան զգուշացրել էր, որ ինքը կարևոր խաղ ուներ, որ ժամը երեքին պետք է դաշտում լինի:

Նայելով հոր օտարոտի դեմքին, նրա կիսախուկ աչքերին, Մարգարտահատիկը քիչ էր մնում լաց լինել սարսափելի ստորացումից:

Նրանց կյանքը բոլորովին այլ կերպ կընթանար, եթե հայրը չխմեր: Մարգարտահատիկն այն ժամանակ ամեն օր Աղավնատան ընկերներից չէր լսի միևնույն հարցը՝ «Քո ծերուկը նորի՞ց է կոնծել»: Նրանք կարող էին որևէ կնոջ հրավիրել տնտեսությանը օգնելու: Ըստ Էռլթյան նրանք գնչուների նման են ապրում՝ երբեք չգիտեն որտեղ և ինչ պետք է ուտեն: Իսկ չէ՞ որ ինքը ամենևին էլ վատ չի վաստակում: Այո, ամեն ինչ կարող էր այլ կերպ լինել, ավելի լավ լինել...

Նրանք արդեն վեցերորդ տարին էր, որ այդպես էին ապրում, այն օրից, երբ մահացավ մայրը: Հենց այդ ժամանակ էլ հայրը սկսեց խմել: Հաճախ հարբած վիճակում տուն գալով՝ նա նստում էր անկողնու վրա և գլուխը ձեռքերի մեջ առած խոսում էր, խոսում հանգուցյալի մասին, կարծես նա նոր էր մահացել: Հետո գրկում էր որդուն, լաց լինում, զղջում, բայց նորից էր խմում:

Մարգարտահատիկը դեռևս շփոթված կանգնած էր, երբ հանկարծ լսեց երկաթե ռելսի առաջին զնգոցը:

Դա Մանջարոն էր ազդանշան տալիս, որ դաշտ գնալու ժամանակն է: Մարգարտահատիկը զգուշորեն նայեց խռմփացող հորը, ապա՝ դռանը: Ինչ էլ որ լինի ստիպված եմ ծերուկին թողնել: Դրա համար չէր նա գիշերվա կեսը անքուն անցկացրել, մտածել այսօրվա մրցման մասին, որպեսզի հիմա ուշանար: Նա պատրաստվում էր ձեռքը մեկնել դռան բռնակին, երբ հանկարծ մի խռպոտ ձայն լսեց.

— Այդ ո՞ւր:

— Մրցման, հայրիկ: — Տղան շփոթված կանգ առավ: — Չէ՞ որ քեզ ասել եմ՝ մեզ մոտ այսօր մրցում է:

Հայրը նրան նայեց նվաղած, աղոտ աչքերով: Նա դժվարությամբ վեր կացավ և օրորվելով նստեց ճռճացող մահճակալի ծայրին:

— Մրցմա՞ն... Ի՞նչ մրցման:

— Ես ասել եմ արդեն... «Փոթորիկի» հետ: — Տղան թախանձագին նայեց հորը:

— Ոչ մի մրցման դու չես գնա,— փնթփնթաց հայրը, մատներով քրքրելով մազերը,— ես քեզ վաղուց եմ խոստացել, որ մենք այսօր կգնանք կարուսեղ նստելու:

— Չէ՞ որ դա երեկոյի համար էր, հայրիկ:

— Ոչ թե երեկոյան, այլ հիմա,— կրկնեց հայրը հարբածին հատուկ համառությամբ:

Նա ձեռքերը պարզեց, պատրաստվելով որդուն գրկել, բայց Մարգարտահատիկը վախեցած նայելով հորը, ետ քաշվեց:

— Հայրիկ, տղաներն ինձ են սպասում,— համարյա գոռաց նա:

Կարծես ի պատասխան այդ խոսքերին սանդղահարթակում նորից հնչեց ռելսի զնգոցը: Այս անգամ այն հնչում էր, համառորեն, տագնապի ազդանշանի պես:

— Տղաս, մենք կգնանք կարուսեղ նստելու: Կզվարճանաս ինչքան կուզես, թող չասեն, որ դու վատ հայր ունես:

— Հայրիկ, հասկացիր, ես կանգնած եմ դարպասում, ոչ ոք ինձ չի կարողանա փոխարինել:

— Ուրեմն դու չե՞ս ցանկանում գնալ հարազատ հորդ հետ:

— Ցանկանում եմ, միայն թե ավելի ուշ, երեկոյան...

— Հայրդ քեզ համար ոչինչ չի նշանակում, հա՞: Քեզ համար ավելի լավ է քո ընկերների հետ լինել, այդ Ֆելեկի հետ, հա՞:

— Ոչ հայրիկ, բայց խաղը չափազանց պատասխանատու է: Մենք ամբողջ շաբաթվա ընթացքում մարզվել ենք, իսկ հիմա...

— Ուրեմն մրցումը քեզ համար ավելի՞ կարևոր է... — գոռգոռաց հայրը այնպիսի ձայնով, որը ոչ մի լավ բան չէր խոստանում:

Տղան թաքնվեց պահարանի և դռան արանքում: Նրա գունատ դեմքը լացակումած ծամածռվեց: Շրթունքները դողում էին, աչքերը տագնապով այս ու այն կողմ էին շարժվում:

— Հայրիկ, բաց թող ինձ,— շնչաց նա,— դա իսկապես կարևոր մրցում է: Ես անմիջապես կվերադառնամ: Ես դարպասապահն եմ:

Հայրը դժվարությամբ վեր կացավ, օրորվելով մոտեցավ տղային:

— Եթե չես ուզում հորդ հետ գնալ, ապա ոչ մի տեղ չես գնա... ոչ մի տեղ, հասկացա՞ր:

Սանդուղքների վրա երրորդ անգամ զնգաց ռելսը: Հայրը երերալով շարժվեց դեպի դուռը, նա այնքան ամուր բացեց, որ քամին թոցրեց սեղանի վրայի թուղթը:

— Բոգուսը ոչ մի տեղ չի գնա, լսո՛ւմ եք, լակոտներ,— գոռաց նա ձայնն ուղղելով սանդուղքի մութ խորխորատը,— կորեք այստեղից, քանի դեռ ողջ եք:

Մարգարտահատիկը քրտնաթոր ձեռքերով ծածկեց երեսը: Նա լսում էր սանդուղքով փախչող տղաների արագ քայլերը, Չեկի հանգիստ, ծաղրող ձայնը:

— Լա՛վ, լա՛վ, պան Ալբինովսկի, միայն թե կարիք չկա այդքան բարձր՝ մենք խուլ հո չենք: Իսկ ձեզ խորհուրդ ենք տալիս մի կուշտ քնել:

Մարգարտահատիկը կամացուկ հեծկլտում էր: «Ինչպիսի՞ խայտառակություն: Ի՞նչպիսի խայտառակություն»,— կրկնում էր նա ինքն իրեն: Նա կգերադասեր, հայրն իր փորը թափեր, քան թե աղմկեր սանդուղքի վրա: Ինչպես պետք է այժմ նա հանդիպի ընկերներին, նայի նրանց աչքերին: Մի՞թե հայրն այդ չի հասկանում: Մի՞թե նրան դուր է գալիս որդուն ստորացնելը:

Դուռը շրխկաց, և Մարգարտահատիկը հասկացավ, որ հայրը դեպի իրեն է ուղղվում: Նա նորից զգաց օդու սուր, անտանելի հոտը: Կծկվելով, տղան սպասում էր հանկարծակի հարվածի: Բայց հայրը միայն շոյեց նրա գլուխը:

— Լա՛վ, մի լա: Հորդ հետ կգնաս կարուսել նստելու,— լսեց նա հարբած փնթփնթոցը:

Վիրավորանքի և ստորության զգացումը հանկարծակի փոխվեց զայրույթի: Ետ մղելով հոր ձեռքը, Մարգարտահատիկը գոռաց՝ նայելով նրան արտասովոր աչքերով.

— Ես կարուսել չեմ ուզում, ես խաղալ չեմ ուզում, ես ոչ մի տեղ չեմ գնա:

4

— Տղան՛ր, մենք պետք է ինչ գնով էլ լինի տանենք,— ասաց Իգնաս Պարադովսկին այնպիսի վստահությամբ, որ բոլորի գլուխները նրա կողմը շրջվեցին: Չէ՞ որ նա ամենանվիրական երազանքն արտահայտեց: «Փոթորիկին» տանել: Այո, նոր թիմի համար դա մի իսկական հաջողություն կլիներ: Սակայն դա հեշտ խնդիր չէր: Սկոպովայի տղաները ոչ միայն իրենցից ավելի մեծ էին և բարձրահասակ, այլև ավելի փորձված: Նրանք արդեն վաղուց իրենց փողոցի բոլոր մրցումները տանում էին և լավագույն ֆուտբոլիստների համբավ ունեին: Թյունիկը և Արքայորդին ամբողջ Վոյայում հայտնի էին որպես վտանգավոր և արդյունավետ հարձակվողներ: Ամեն ինչից երևում էր, որ առաջին հանդիպման հաղթողը «Փոթորիկը» պետք է լիներ:

Այնուամենայնիվ «Սիրենկայի» յուրաքանչյուր երիտասարդ ֆուտբոլիստի սրտում առկայծում էր հաղթելու հույսը: «Ֆուտբոլում ամեն բան պատահում է,— մտածում էին տղաները,— Մանջարոն, Չեկը և Տադեկ Պուխալսկին նույնպես կարող են լավ խաղ ցույց տալ»: Չարմանալի ոչինչ չկար, որ մրցումը մոտենալու հետ միասին լարվածությունը մեծանում էր, բարձրանում՝ ինչպես ջերմաչափի սնդիկի սյունը:

— Մենք պետք է տանենք,— կրկնեց Իգնասը, տղաներին նայելով այրվող աչքերով:

— Առանց գոլապահի՞,— մեջ ընկավ մշտապես դժգոհ Տադեկ Պուխալսկին:

— Մարգարտահատիկը դեռևս կարող է գալ,— նկատեց լրջադեմ թիմապետը:

Մրցման արդյունքի գլխավոր պատասխանատվությունը նրա վրա էր դրված, այդ պատճառով զարմանալի չէր, որ նրան բոլորից շատ էր անհանգստացնում փոքրիկ գոլապահի բացակայությունը:

— Չարժե նույնիսկ խոսել, — հուսահատ ձեռքը թափ տվեց Չեկը,— ի՞նչ է, դու չտեսա՞ր, որ նրա ծերունկը նորից լակել էր:

— Ոչ. մի սարսափելի բան չկա,— ձայնեց Կշիս Սլոնեցկին,— Օլեկ Կուլպիկն էլ կարող է կանգնել դարպասում:

— Է՛հ, եղբայրս, դա բոլորովին այն չէ, ինչ Մարգարտահատիկը,— Չեկի ձայնի մեջ հնչեց փոքրիկ դարպասապահի նկատմամբ ունեցած ակնհայտ հիացմունքի երանգը:

— Ոչինչ չենք կարող անել,— վեճն ընդհատեց Մանջարոն,— չպետք է շփոթվել: Մի քիչ էլ սպասենք, և եթե Մարգարտահատիկը չգա, պահեստայինին կկանգնեցնենք:

Այդ ասելով նա հոգատար տնտեսվարի հայացքով ընդգրկեց դաշտը: Ամեն ինչ արդեն կարգին էր՝ աղբը և աղյուսները հավաքված էին, առևտների գծերը և դարպասապահների հրապարակները նշված էին սպիտակ կրով, դարպասները սարքված էին աղյուսների սյունիկներով, իսկ պատի արանքում, որ «ստադիոն» տանող միակ մուտքն էր, դրված էր դրամարկղը, մի փոքրիկ սեղան և աթոռ: Մի խոսքով մրցմանը նախապատրաստվել էին օրինակելի ձևով, այժմ մնում էր սպասել հանդիսատեսներին և հակառակորդներին: «Սիրենկայի» թիմապետը թիմի պատրաստականությունից նույնպես գոհ էր: Սակայն գոլապահի բացակայությունից բացի, նրան մի բան էլ էր անհանգստացնում՝ ո՞րտեղից էր Չեկը այդպիսի հիանալի գնդակ ճարել: Այդ պատճառով էլ գանձապահին մի կողմ քաշելով, նա հարցրեց.

— Ճի՛շտն ասա, Մանյուս, այդ գնդակը որտեղի՞ց ես ճարել:

Չեկի խորամանկ դեմքը բռնկեց նրա շփոթվածությունն արտահայտեց:

— Ինչպե՞ս թե որտեղից,— տաքացավ նա,— կազմակերպել եմ և վերջ:

— Կազմակերպե՞լ ես: Բայց այդպիսի հիանալի գնդակը պետք է որ մի երեք հարյուր արժենա:

Մանյուսը արհամարհաբար շրթունքները ծամածռեց.

— Թերևս ավելին:

— Ուրեմն որտեղի՞ց:

— Մանյուսը խորամանկորեն աչքով արեց. ինչո՞ւ ես դու այդպես անհանգստանում: Գլուխդ թող չցավի՝ կազմակերպել եմ և վերջ: Միգուցե դու նախընտրում ես լաթի գնդակո՞վ խաղալ:

Մանջարոն ձեռքը նրա ուսին դրեց:

— Մանյո՛ւս, տե՛ս, այնպես չլինի, որ մենք փորձանքի մեջ ընկնենք: Ես գիտեմ, երբեմն քո ձեռքը սովոր է որևէ բան թռցնելու: Մեր «Սիրենկան» երիտասարդական ակումբ է և հայելու պես մաքուր պետք է լինի:

Չեկի դեմքին խորամանկ ժպիտ տարածվեց.

— Հիմարություն մի անի: Մանյուսն ասաց, որ գնդակը կլինի, եղավ: Էլ ինչո՞ւմն է բանը:

— Խոսք տալիս ես, որ դու այն ազնվորեն ես ճարել:

— Մորաքույր Ֆրանյայի արևը վկա: Դրանից ազնիվ լինել անհնար է:

Չի կարելի ասել, որ այդ հայտարարությունը լրիվ հանգստացրեց թիմի ավագին, այնուամենայնիվ գործի հետագա քննարկման համար արդեն ժամանակ չէր մնում՝ պատի ճեղքից երևացին առաջին հանդիսատեսների գլուխները: Դրանք փոքրիկ տղաներ էին, որոնք սովորաբար բոլորից շուտ են երևում աշխարհի բոլոր ստադիոններում: Նրանցից մեկը ուշադրություն չդարձնելով մեծ տառերով գրված՝ «Մեծահասակների մուտքը 2 զլոտի, երիտասարդության համար՝ 1 զլոտի» հայտարարությանը, անմեղ տեսքով խցկվեց խաղահրապարակ: Նրան հետևեցին մյուսները:

— Կանգ առեք, պարոնայք,— գոռաց Մանյուսը, որը որպես ակումբի գանձապահ կատարում էր նաև տոմսավաճառի դերը,— այսօր այստեղ սովորական լաթի գնդակով խաղ չի, այլ ամենախսկական մրցում: Մուտքի համար պետք է վճարել, իսկ ով չի ցանկանում, թող դուրս գա, քանի չեմ վռնդել:

— Կեպին աչքերին քաշած պեպենոտ պատանյակը ծաղրանքով ասաց.

— Ես սրանից ավելի կարևոր մրցումներին էլ առանց տոմսի եմ մտել:

— Ես նույնպես,— նրա տոնով պատասխանեց Մանյուսը,— բայց այսօր, սիրելիս, չի ստացվի:

— Թո՛ղ ինձ, Մանյուս,— չէր հանձնվում պատանյակը:— Ես քեզ ճանաչում եմ, քո Աղավնատան մոտ եմ ապրում:

— Այսօր ոչ մի զիջում չի լինի, նույնիսկ Հաբեշստանի կայսրն էլ կվճարեր տոմսի համար: Այլ կերպ դրամարկդ չի դիմանա: Դե, տղերք, կամ վճարեցեք, կամ էլ թռչնակի պես դուրս թռեք:

Տոմսավաճառի հուժկուրդ և վճռականությունը հաղթեցին: Տղաներն առանց վիճելու դուրս եկան «ստադիոնից» և խռնվեցին մայթին: Ով զլոտի ուներ, մոտենում էր սեղանին և սրտի ցավով տոմս էր գնում: Նրանք, ովքեր փող

չունեին, սպասում էին հարմար առիթի, որպեսզի անտոմս ներս խցկվեին: Ժամանակ սպանելու համար բարձրաձայն վիճում էին, թե ով կհաղթի՝ «Սիրենկան» թե «Փոթորիկը»: Ֆուտբոլասերների հինավուրց վեճը գնալով սաստկանում էր և սպառնում էր վերածվել ընդհանուր տուրուղմբոցի: «Սիրենկայի» կողմնակիցները արդեն թշնամաբար էին նայում «Փոթորիկի» կողմնակիցներին: Խաղահրապարակի մուտքի առջև ամեն ինչ եռում և աղմկում էր: Մեծ մրցումների տրադիցիաները արատավորված չէին: Մինչ այդ ավելի սուլիդ հասարակություն սկսեց մոտենալ:

Չեկն անչափ ուրախացավ, նկատելով վարսավիր պան Սոսենկայի ծղոտե գլխարկը:

— Հարգանքներս պան շեֆին,— ողջունեց նա,— Ձեզ երկու զլոտիանոց: Խնդրեմ՝ մեծահասակների համար մեկ տոմսակ, դուք հասկանում եք, պան շեֆ,— կամացուկ ավելացրեց նա,— ես ձեզ հաճույքով, ծանոթությամբ առանց տոմսի ներս կթողնեի, բայց սա հասարակական գործ է:

Չեկին տեսնելով՝ պան Սոսենկայի ուռած, լայն դեմքը պայծառացավ:

— Դե, ինչ խոսք,— ասաց նա բարեհոգի ժպիտով,— ինքնըստինքյան հասկանալի է, դրամարկը՝ հասարակական գործ է, երկու տոմս տուր, ծերուկին սնանկացրու:

— Օ՛հ, պան շեֆ, այն ժամանակ դուք ձեզ հետ կարող եք գոնե մի փոքր տղա ներս տանել: Հապա մի արի այստեղ,— կանչեց նա պեպենոտ տղային,— պան շեֆին շնորհակալություն հայտնիր տոմսի համար և ձայնդ մի խնայիր հոգուտ մեր թիմի: Հաղթելու համար հանդիսականների աջակցությունը ևս պետք է ունենալ:

Չեկը նույն ձևով ողջունեց խանութի վաճառողուհի պանի Կազյային, մրգի սայլակի տիրուհի պանի Վավժինեկին և Գուրչևսկայա փողոցի մյուս լավ ծանոթներին:

«Հաճախորդներս ինձ սևերես չեն թողնում»,— մտածում էր նա արագորեն վերհաշվելով դրամարկը: Սեղանի արկղում արդեն հիսուն զլոտիից ավելի կար: Մանյուսին միայն մի բան էր անհանգստացնում՝ «Ի՞նչ կլինի, եթե Մարգարտահատիկը չգա»: Նա ամեն րոպե սեղանի վրայից մայթին էր նայում, որտեղ րոպե առ րոպե հրմշտոցն ուժեղանում էր: Մի քանի անգամ բորբոքված Մանջարոն մոտ վազելով հարցրեց՝ Մարգարտահատիկը եկե՞լ է, թե ոչ: Արդեն «Փոթորիկի» ամբողջ թիմը Ռիսեկ Թյունիկի և Արքայորդու գլխավորությամբ ներկայացել էր, իսկ Մարգարտահատիկը չկար ու չկար, գանձապահն արդեն պատրաստվում էր դրամարկը հանձնել իր օգնական Ֆրանեկ Մոտիլսկուն, երբ փողոցում խմբված տղաների մեջ նկատեց փոքրիկ դարպասապահին:

— Վերջապե՛ս,— ուրախացած բացականչեց Չեկը, երբ Մարգարտահատիկը շնչակտուր մոտեցավ դրամարկին,— եթե դու իմանայիր, թե մենք ինչպե՛ս էինք քեզ համար անհանգստանում:

Բայց Մարգարտահատիկը միայն ձեռքը թափ տվեց և ճակատից սրբեց քրտինքը: Նրա աչքերն այրվում էին ինչ-որ տարօրինակ փայլով:

— Մանյուս, նայիր ինչ է կատարվում,— ասաց նա, շնչակտուր: Գրպանից հանելով ճմրթված թերթի մի կտոր, նա ձեռքերով ուղղեց այն:— Կարդա՛:

Չեկն այնքան հուզված էր, որ տառերը նրա աչքերի առջևից թռչկոտում էին: Բայց ահա վերջապես տեսավ շեղ տառերով գրված վերնագիրը: «Թաղային» *ֆուտբոլային թիմերի մեծ տուրնիր*»:

— Եվ ի՞նչ կա որ,— հարցրեց նա:

— Շարունակիր կարդալ, այն ժամանակ կհասկանաս:

Մանյուսն առհասարակ շատ սահուն չէր կարդում, բայց այստեղ նա արդեն ջանք չիսնայեց: Կարճ հոդվածում ասվում էր, «Ժիցե Վարշավայի» խմբագրությունը կազմակերպում է թաղային ֆուտբոլային թիմերի մեծ տուրնիր: Խնդրվում է հայտերը ներկայացնել սպորտային բաժին՝ ժամը 15-ից 19-ը, մինչև ընթացիկ ամսի 15-ը: Մանրամասնությունները կտպագրվեն մայրաքաղաքի մամուլում»:

Մարգարտահատիկը արմունկով հրեց նրան.

— Հասկանում ե՞ս:

— Այնքան էլ չէ...

— Համա թե կախ ականջն ես, հա՛: Մենք կարող ենք խաղալ տուրնիրում:

— Ո՞ւմ հետ:

— Այդ դեռ կերևա: Տուրնիրում կմասնակցեն այնպիսի թիմեր, ինչպիսին մերն է, ինչպես «Փոթորիկը»: Հասա՛վ տեղ: Մրցումներ կլինեն, լավ է, չէ՞:

Մանյուսի համար նոր միայն ամեն ինչ պարզվեց: Նա Մարգարտահատիկին գրկելով, գնդակի նման թռցրեց վերև:

— Հասկանում եմ, հասկանում եմ: Դա իսկապես, որ ֆանտաստիկ բան է: Հարկավոր է հենց հիմա ասել Մանջարոյին, իսկ վաղը կգնանք «Ժիցե» գրվելու, չէ՞ որ հետո կարող է տեղ չմնալ:

5

— Պան Լուպոտեկ, դուք մեզ պետք է փրկեք: Հինգ րոպեից հետո մրցումը սկսվում է, իսկ մենք դատավոր չունենք,— թախանձագին ձևով սկսեց Մանջարոն:

Չեկը թեթևակի նրան մի կողմ հրեց և կանգնեց մեքենագետի առջև, որը տեղավորվել էր այրված տան երկրորդ հարկում և մեծ գնահատողի նման հետևում էր խաղացողներին:

— Պան չեմպիոն,— գոչեց Մանյուսը կատակով,— փրկեցեք մեր թիմի պատիվը: Յոթանասուններկու տոմս է վաճառված, հասարակությունը միջազգային մեծ հանդիպման է սպասում, իսկ դատավորը ծախեց մեզ: Չի եկել և ահա մնացինք այսպես: Այժմ մեր բախտը ձեր ձեռքին է: Մեքենագետը ժպտաց և ցրված առատ մազերը ետ գցելով, վառեց գլանակը:

— Ո՛չ, թանկագիններս, երկրորդ անգամ դուք ինձ չեք խաբի: Նորից դաշտում իրար օձիքից կբռնեք, իսկ ես պետք է ձեզ բաժանեմ:

— Չէ, ինչ եք ասում, ախր սա լուրջ հանդիպում է,— մեջ ընկավ փոքրիկ Մարգարտահատիկը:

Մեքենագետը նորից գլուխը տարուբերեց:

— Ես արդեն ձեզ շատ լավ գիտեմ: Քանի տարի է Վոլյայում եմ ապրում և երբեք մի մրցում չեմ տեսել, որ մարդավարի վերջանար:

— Սիրելի պան Լուպոտեկ, մենք հո չենք կարող վճարված մարդկանց խաբել: Մորաքրոջս արևը վկա, ոչ մի կռիվ չի լինի,— հավատացնում էր Չեկը, ամբողջ ուժով ծեծելով կուրծքը:— Եթե Չեկը մի բան ասաց՝ ապա դա գրանիտ է, պան չեմպիոն: Դուք Վոլյայում իմ տեսած ամենալավ դատավորն եք: Մեզ անհարմար դրության մեջ մի գցեք: Չէ՞ որ գործը մեր թիմի պատվին է վերաբերվում:

Լուպոտեկը ժպտաց:

— Համա թե կարողանում ես գլուխ յուզե՛լ,— մատով սաստեց նա:

— Գիտեք ախր, դրամարկդի համար պատասխանատուն ես եմ: Եթե խաղը տեղի չունենա, բոլորը ինձ վրա կնետվեն, «Փողերը տո՛ւր» կասեն: Իսկ այդպիսի բան, պան չեմպիոն, թույլ տալ չի կարելի: Մենք ձեզ մեր ակումբի նախագահը կդարձնենք, միայն թե դուք սուլիչը վերցրեք, մրցումը սկսելու ժամանակն է, թե չէ ֆուտբոլասերները հուզվում են:

Եվ իսկապես, երերուն, շուտափույթ կառուցված տրիբունաներում արդեն հնչում էին առաջին սուլոցները և գոռոցները:

— Մրցումը սկսեցե՛ք: Ինչի՞՞ համար ենք փող վճարել: Խաղը սկսե՛լ:

Լուպոտեկը տեսնելով տղաների հոգևատանջ դեմքերը, վերջապես անձնատուր եղավ: Տոնական կապույտ բաճկոնը հանելով և փողկապն արձակելով, նա վզին անցկացրեց դատավորական սուլիչի երիզակը և երեք անգամ ծափ զարկեց:

— Սկսում ենք,— ձայնեց նա դարպասների մոտ խմբված տղաներին:

Հանդիսատեսները լռեցին: Դեռահաս ֆուտբոլասերների ամբոխի միջից շշուկ անցավ: Բոլորի աչքերը հառած էին դեպի դաշտը, ուր երկու թիմերը մի շարք էին կանգնել: «Սիրենկայի» թիմապետ Մանջարոն իր տղաներին ազդանշան տվեց և նույն րոպեին բարձրաձայն հնչեց:

— Պատի՛վ, պատի՛վ, պատի՛վ:

Դա դաշտի տերերն էին ողջունում իրենց հակառակորդներին: Օկոպովայի տղաները պարտքի տակ չմնացին և ավելի բարձրաձայն եռակի «ողջույն» տվին: Դատավորը խաղացողներին նշան արեց, որպեսզի նրանք մոտենան իրեն:

— Լսեցեք,— լուրջ, համարյա հանդիսավորությամբ արտասանեց նա,— դուք բոլորդ էլ սպորտսմեններ եք, այդպես չէ՞: Ուրեմն դուք սպորտսմենին վայել ձևով պետք է խաղաք: Եվ եթե ձեզանից մեկը փորձի ոտքերին հարվածել, ես նրան անմիջապես դաշտից կհանեմ: Ես նման կատակներ չեմ սիրում: Ես հին ֆուտբոլիստ եմ և թույլ չեմ տա, որ դաշտում ֆուտբոլի փոխարեն տուրուղմբոց լինի: Գեղեցիկ խաղ ցույց տվեք, եռանդով, և ինքներդ կտեսնեք ինչպիսի հետաքրքիր մրցում կստացվի: Հասկացա՞ք:— Եվ նա խիստ հայացքով ընդգրկեց տղաներին:

— Հասկացանք, հասկացանք,— արձագանքեցին մի քանի անհամարձակ ձայներ:

Արքայորդին արմունկով հրեց Ռիսեկ Թյունիկին:

Դրան տես, իրեն զարմացնում է:

Մեքենագետը լսեց նրան: Արքայորդուն մոտենալով նա հանդարտ հարցրեց.

— Իսկ դու չհասկացա՞ր, չէ՞:

Բարեկազմ պատանին ետ քաշվեց:

— Ի՞նչի համար է այդ երկար-բարակ քարոզը,— ծաղրելով ասաց նա:

Լոպոտեկը Արքայորդու արմունկից բռնած քաշեց դեպի իրեն, ուշադրությամբ զննելով նրան:

— Կռվարար ես, եղբայր իմ,— անսպասելիորեն մեքենագետի հայացքն ընկավ երկակի երիզով զամշե շքեղ կոշիկներին:— Դեռ ֆրանս էլ ես,— ծաղրանքով ավելացրեց նա,— բայց այդպիսի կոշիկներով դու չես խաղա: Պայմանավորված է, որ բոլորը չուստերով են խաղալու:

— Ես հնոտիավաճառ չեմ, կարող եմ և կոշիկներ հագնել,— լկտիաբար կտրեց Արքայորդին:

Լոպոտեկը նրան ավելի քաշեց դեպի իրեն:

— Էհ՛, դու գլուխգովան էլ ես եղել,— ատամների արանքից ասաց նա արդեն լրջորեն:

— Վե՛րջ տուր, Յուլեկ,— մեջ ընկավ Թյունիկը:— Հանիր այդ կոշիկները: Այդպես է պայմանավորված:

Չայրացած, որ ընկերն իրեն չպաշտպանեց, Արքայորդին կտրուկ շարժումով ազատվեց մեքենագետի ծանր ձեռքից:

— Լավ,— ֆշաց նա,— ես առանց կոշիկների էլ կարող եմ հարվածել ոտքերին:

Լոպոտեկը մատով սաստեց նրան.

— Հապա փորձիր՝ իսկույն դաշտից դուրս կթռչես:

Արքայորդին ուները թոթվեց, դանդաղորեն դուրս եկավ եզրային գծից և առանց շտապելու սկսեց հանել իր գամշե կոշիկները:

Վերջապես բոլոր խաղացողները դաշտում գրավեցին իրենց տեղերը: Թիմապետերը վիճակ գցեցին: Մանջարոն ընտրեց գիրը: Դատավորի վերև նետած կոպեկանոցը թռավ խաղացողների վեր ցցած գլուխների վրայով և ընկավ գիրի վրա: «Սիրենկայի» ֆուտբոլիստների բախտը բերեց՝ նրանք արևի դիմաց չպետք է խաղային:

Մրցումը սկսելու վերջին րոպեներն էին: Հուզումն ավելանում էր: Չեկը, որ խաղալու էր ձախ կողմում, վազեց դեպի Մանջարոն, որը գլխավորում էր հարձակվողներին:

— Ֆելեկ, սիրելի՛ս, բարեկամիդ չմոռանաս: Փոխանցիր իմ կողմը, իսկ ես դեպի կենտրոն կխաղամ:

Մանջարոն գլխով արեց:

— Լավ, — ասաց նա, — միայն հանգիստ և համերաշխ: Հիմնականը՝ արագաշարժությունն է: Հարկ չկա գնդակը շատ խաղացնելու՝ դեպի առաջ և հարված դարպասին: Կշիս, — կանչեց նա կենտրոնական պաշտպանին, — տե՛ս, այնպես արա, որ թյունիկը քեզ չշրջանցի, իսկ դու, Տադեկ, — գլխով արեց նա Պոլխալսկուն, որը աջ պաշտպանն էր, — պահիր Արքայորդուն: Նա ճարպիկ է և կարող է քեզանից փախչել:

Այդ պահին ոտնափայտերի նմանվող իր ոտքերով դաշտ վազեց Սարդը, նյարդայնորեն թափահարելով ձեռքերը, հուզված գոչեց.

— Տղերք, չվիատվեք: Նրանց ցույց տվեք, թե ինչ բան է «Սիրենկան»: Հենց որ մի երկու գոլ խփեք, անմիջապես պաշտպանության անցեք:

— Ձեռ քաշի՛ր, — ընդհատեց նրան Տադեկ Պոլխալսկին, — լավագույն պաշտպանությունը հարձակումն է: Ողջ թիմով արշավելու ենք դեպի դարպասը: Բանակայիններն այդպես են խաղում:

Ամեն մեկն ուզում էր մի բան ասել և առաջարկում էր խաղի իր սխտեմը: Այնուամենայնիվ ամենից անգուսալը Տադեկն էր, որ իրեն համարում էր ֆուտբոլի լավագույն գիտակ և տեսաբան: Սակայն վիճելու ժամանակ չկար, պան Լոպոտեկը խաղն սկսելու ազդանշան տվեց, կտրուկ սուլեց, և թյունիկը թեթևակի հարվածով գնդակն ուղղեց «Փոթորիկի» կիսապաշտպանին: Այդ նույն պահին ավերակներում դժոխային աղմուկ բարձրացավ: Այդ «Փոթորիկի» ֆուտբոլասերներն էին խրախուսում իրենց թիմին՝ նրա առաջին հարձակման համար:

— «Փոթորիկ», «Փոթորիկ», «Փոթորիկ», — կաշվից դուրս էին գալիս Օկոպովայի տղաները:

Հարևան տների պատուհաններում և պատշգամբներում անհանգստացած բնակիչներ երևացին: Այդ ռազմատենչ ճիչը «Փոթորիկի» խաղացողներին եռանդ հաղորդեց, և նրանք հարձակման նետվեցին: Բարձրահասակ, բարեկազմ Թյունիկը գնդակը փոխանցեց Արքայորդուն, սա հեշտությամբ շրջանցեց Պուխալսկուն, գնդակը առաջ մղեց և սլացավ նրա հետևից: Արքայորդու առջև ցցվեց պաշտպանը, բայց նա ոտքի հազիվ նկատելի շարժումով գնդակը փոխանցեց վրա հասած Թյունիկին, որը ընթացքից գնդակն ուղարկեց դեպի դարպասը:

— Անցա՛վ,— տրիբունաներում միասնական հառաչանք լսվեց:

Բայց դեպի դարպասը սլացած խաղացողների հեղեղի վրայով զսպանակի նման թռիչք գործեց փոքրիկ, նիհար Մարգարտահատիկը, մի ակնթարթում որսաց գնդակը և նրա հետ միասին ընկավ գետին:

— Բրա՛վո, բրա՛վո, Մարգարտահատիկ,— ճչացին «Սիրենկայի» կողմնակիցները:

«Փոթորիկի» վտանգավոր կոմբինացիան լիկվիդացվեց:

Գնդակն անցավ Կշիս Սլոնեցկուն: Նա նայեց շուրջը և արագ, շեշտակի հարվածով այն փոխանցեց ձախակողմյան հարձակվողին: Մանյուսը սրընթաց առաջ սլացավ: Գնդակը կախարդվածի նման, հնազանդորեն գլորվում էր նրա ոտքերի առջև, Չեկը շրջանցեց կիսապաշտպանին, հետո՝ պաշտպանին և հենց դարպասի հրապարակի մոտ գնդակը փոխանցեց դեպի կենտրոնը:

Խաղացողների խմբի միջից դուրս պրծավ բարեձև Մանջարոն, թափով սլացավ դեպի գնդակը և գլխով այն ուղղեց դեպի դարպասը: Իր թիմի պաշտպաններով փակված «Փոթորիկի» դարպասապահը միայն վերջին պահին հասցրեց նկատել գնդակը: Ձեռքերը պարզելով, նա բռնեցներով այն ետ մղեց դեպի դաշտը: Որոտացին ծափահարություններ: Մի մասը Մանջարոյին էր գովում գլխով գեղեցիկ խաղալու համար, մյուսները՝ դարպասապահին, որ կարողացավ գնդակը ետ մղել: Սակայն վտանգը «Փոթորիկի», դարպասից չէր վերացել: Դարպասային հրապարակում այնքան խաղացողներ էին խռնվել, որ գնդակին հետևելը դժվար էր: Վերջապես գնդակին տիրեց ձախ կիսամիջին հարձակվող Իգնաս Պարադոլսկին և փոխանցեց Չեկին: Վերջինս հարվածեց ընթացքից: Ամբոխի միջից նորից հիացմունքի բացականչություն լսվեց: Գնդակը կայծակի արագությամբ թռավ դեպի դարպասը, սակայն շատ բարձրից: Դատավորը գոլ չհաշվեց: Այդ վճիռը բողոքի փոթորիկ առաջացրեց «Սիրենկայի» կողմնակիցների մեջ: Ոմանք, տեղից վեր թռչելով, գոռում էին.

— Գո՛լ էր, գո՛լ էր:

Մյուսները բարձրաձայն սուլում էին և պահանջում էին դատավորին հեռացնել դաշտից: Իհարկե, պան Լոպոտեկի վճիռը՝ դժվար էր բողոքարկել: Դարպասները, որոնք ձողափայտեր չունեին և շինված էին աղյուսի կտորներից, անշուշտ վեճերի տեղիք կարող էին տալ: Դատավորը՝ ուշադրություն չդարձնելով գոռում-գոչյուններին, արագորեն ձեռքով ցույց տվեց դարպասային գիծը, որտեղից և ազատ հարված նշանակեց:

Դատավորի վճիռը Մանյուսին սաստիկ ցավ պատճառեց: Նա համոզված էր, որ հարվածը շեշտակի էր: Նորմալ դարպասի առկայության դեպքում գնդակը անվերապահորեն ցանցի մեջ կմխրճվեր: Չեկը փորձեց բողոքարկել, բայց հանգիստ Մանջարոն արագորեն մեղմացրեց նրա բարկությունը:

— Հանգստացի՛ր, — ասաց նա, — դատավորն ավելի լավ է տեսնում:

Դա բոլորովին էլ չտարհամոզեց Մանյուսին, բայց որպեսզի աղմուկ չբարձրացնի, նա լռեց: Մտքում, այնուամենայնիվ, նավ վճռեց հենց առաջին հարմար պահին ապացուցել, թե որքան դիպուկ են նրա հարվածները:

Մինչ այդ «Փոթորիկի» դարպասի վրա հարձակում էր սկսվել: «Սիրենկայի» լավագույն խաղացողներից մեկը՝ Տադեկ Պուխալսկին, մի քանի հակառակորդների խաբս տալով, գնդակը փոխանցեց Մանջարոյին: Նա իր հերթին գնդակը փոխադրեց ձախ կողմը, դեպի Մանյուսը: Չեկը կտրեց գնդակը, մոտեցրեց դարպասին և հարվածեց: Այս անգամ գետնախառ գնդակը, որը սուր անկյունով էր թռչում, ուղիղ դարպասապահի ձեռքերի մեջ ընկավ:

— Կեցցե՛ս, Մանյո՛ւս, այդպես շարունակիր, — հուսադրեց նրան կողքով վազող Մանջարոն:

— Է՛հ... ինչ ասեմ, — խոժոռվեց Չեկը, — հավատացնում եմ, որ առաջինը գոլ էր:

Խաղը շարունակվում էր: Թիմերը փոխադարձաբար հարձակվելով, ժամանակ առ ժամանակ հակառակորդի դարպասի մոտ գեղեցիկ կոմբինացիաներ էին կատարում, բայց ժամանակը անցնում էր, իսկ հաշիվը բացել այդպես էլ չէր հաջողվում:

Ցանկապատի մոտ, որը «ստադիոնը» բաժանում էր բանջարանոցից, խոտի վրա տեղավորվել էին հասակավոր ֆուտբոլիստները՝ փորձով իմաստնացած ֆուտբոլի կատարյալ գնահատողները: Վարսավիրական գործերի վարպետ պան Սոսենկայի կողքին տեղավորվել էր բարձրահասակ, վայելչակազմ մի երիտասարդ: Նրա հագին կար նրբագեղ, հագիվ նշմարելի սպիտակ զուլերով կապույտ կոստյում և կրկնակի երիզով բոլորովին նոր զամշե կոշիկներ: Նրա մազերը սանրված էր «ոզնի»-աձև Վոլյայում տիրող մոդայի պահանջների համաձայն: Առաջին հայացքից կարելի էր ճանաչել, որ դա Արքայորդու ավագ եղբայրն է: Վոլյայում բավականին հայտնի Ռոմեկ Վավժուսյակը, նույն նիհար դեմքը, նույն փայլուն աչքերը, երկար թարթիչներով և աչքի զարնող նորաձև հագուստով:

Թե՛ Գուրչևսկայայի վարսավիրանոցի տերը և թե՛ Օկոպովայ իֆրանտը շունչները պահած հետևում էին մրցմանը: Իհարկե, պան Սոսենկան ամբողջ սրտով «Սիրենկայի» կողմն էր, իսկ Ռոմեկ Վավժուսյակը մոլեռանդորեն պաշտպանում էր «Փոթորիկին»:

Առաջին խաղակեսը վերջանալու վրա էր, իսկ հաշիվը դեռ բացված չէր: Պատանի ֆուտբոլիստներն այնքան էին տարված խաղով, որ մոռացել էին տակտիկայի բոլոր հիմունքների մասին, և թիմերը՝ քուռակների կատաղած երամակներ

նման, վագում էին գնդակի հետևից: «Փոթորիկի» ավելի մեծահասակ և ուժեղ խաղացողները աստիճանաբար գերակշռություն էին ձեռք բերում, բայց և Գուրչևսկայայի արագաշարժ փոքրիկ տղաները ամեն մի հարմար առիթով եռանդով ճնշում էին գործադրում հակառակորդի դարպասի վրա:

Մանջարոն՝ կիսապաշտպանից գնդակը ստանալով, առաջ շարժվեց: Նա, հաջողությամբ խաբս տալով պաշտպանին և կիսապաշտպանին ու համառորեն ճեղքելով՝ սլանում էր դեպի դարպասը:

— Ինչ լավ է խաղում այդ տղան կենտրոնում,— հարգալիր ասաց պան Սոսենկան,— հարվածի՛ր, հարվածի՛ր,— հանկարծ գոռաց նա, վեր թռչելով և գլխարկը օդում թափահարելով:

Նա այնպես էր ուզում հուսադրել իր սիրելիներին:

— Նստեցեք տեղներդ,— ընդհատեց նրան պաղարյուն Ռոմեկ Վավժուսյակը,— նրանք այնպես էլ իրենց ապուրը կուտեն:— Նա ցույց տվեց «Սիրենկայի» խաղացողներին:

— Ի՞նչ, «Սիրենկան» կտարվի՞,— վրդովվեց վարսավիրը, — ավելի շուտ այստեղ մագեր կբուսնեն,— նա ցույց տվեց իր թմիլիկ ձեռքի ափը,— իմ տղաները նոտաներով են խաղում:

— Անհեթեթություն՝ն,— ձեռքը թափ տվեց Վավժուսյակը,— դուք ավելի լավ է նայեք իմ եղբորը: Նա կոփված է:

Պան Սոսենկան թաշկինակով սրբեց քրտնած ճաղատ գլուխը և ոչ այնքան բարյացակամ նայեց իր հարևանին:

— Դատա՞րկ բան եմ ասում,— նա բարկությունից ամբողջովին կարմրեց:— Ձեր ողջ «Փոթորիկը» ոչինչ չարժի: Այդպիսի լողողներ են և այս փոքրիկ տղաներին չեն կարողանում մի գոլ խփել: Ձեր «Փոթորիկը» դեռ լաթի գնդակով թող խաղալ սովորի և հետո նոր անցնի իսկականի: Խայտառակություն՝ն,— այդ ասելով պան Սոսենկան թքեց ուղիղ Օկոպովայի ֆրանսի դեղնավուն զամշե կոշիկների տակ:

— Ավելի լավ է դուք դաշտին նայեք,— հեգնորեն ժպտաց Վավժուսյակը, վարսավիրի վրա արհամարհանքով լի մի հայացք ձգելով:

Այդ րոպեին գնդակը խլել էին «Փոթորիկի» տղաները: Նրանք արագորեն խաղացին, թյունիկը փոխանցեց ձախակողմյան հարձակվողին, նա վայրկենապես այն հանձնեց Արքայորդուն, խաբս տալով պաշտպանին, դիպուկ հարվածեց դեպի դարպասի անկյունը: Եվ նորից, արդեն քանիերորդ անգամ, Մարգարտահատիկի դեղին բլուզը երևաց օդում, նրա նիհար մարմինը ձգվեց կայծակնային թռիչքի ժամանակ, իսկ ձեռքերը մագնիսի նման գնդակը քաշեցին դեպի իրենց, պան Սոսենկան նույնիսկ տեղից վեր թռավ:

— Բրավո, բրավո,— ծափահարեց նա,— տեսա՞ք ինչպես վերցրեց,— դիմեց նա հարևանին:— Դուք երբեք այսպիսի դարպասապահ չեք ունենա: Ֆենոմենալ էր, չտեսնված էր,— կրկնեց նա:

Բայց այդ ժամանակ «Փոթորիկը» նորից սկսեց հարձակվել «Սիրենկայի» դարպասի վրա, և վարսավիրը ստիպված էր լռել: Այս անգամ նույնիսկ ֆլեգմատիկ Ռոմեկ Վալժուսյակը չհամբերեց, տեղից վեր թռավ և իդեալականորեն արդուկած շալվարը թափ տալով, աչքերը կկոցած հետևում էր, թե ինչպես «Փոթորիկի» աջակողմյան հարձակվողը անկյունային հարվածի էր պատրաստվում: Գնդակը աղեղնաձև շրջագծով թռավ դարպասի մոտ հավաքված խաղացողների գլխավերևով: Փոթորիկ Մարգարտահատիկը վեր խոյացավ, բայց նրանից առաջ անցած Արքայորդին գնդակը գլխով ուղարկեց դեպի ձախ: Այստեղ կարծես գետնի տակից դուրս պրծավ Թյունիկը, տիրեց գնդակին և առանց հապաղելու հարվածեց դեպի դարպասը: Մարգարտահատիկը չհասցրեց գնդակը ետ մղել, և այն զլորվեց նրանից մի քանի սանտիմետր հեռավորության վրա:

Դատավորի երկարատև սուլիչը նշանավորեց առաջին գուլը: Հանդիսականները տարբեր ձևով՝ ուրախությամբ և ցավով ընդունեցին այն: Ռոմեկ Վալժուսյակը փոշին թափ տալով անդրավարտիքից, խոտի վրա փռեց թաշկինակը, նստեց և ծաղրանքով նայեց վարսավիրին:

— Հը, ինչպե՞ս է, ձեր հարգալից ափի մեջ առաջին մազն արդեն բուսնե՞ց, թե ոչ:

Վարսավիրը ձեռքով ծածկեց կապույտ տերեփուկի նմանվող մանր աչքերը:

— Ո՛հ, դա անկարելի է,— դառնորեն հառաչեց նա: Այդպես անտաշ, այդպես լողլող և գոլ խփեցի՞ն:

— Սպասեցեք,— հովանավորող հեգնանքով ասաց Վալժուսյակը,— հիմա հաջորդը կլինի: Խորհուրդ եմ տալիս ձեր երեխաներին ուղարկել մանկապարտեզ՝ թող հաշվել սովորեն, որովհետև հիմա մի ամբողջ շարան կթափվի: Տեսա՞ք թե ինչպես իմ Յուլեկը գլխով խաղաց: Առաջին կարգի է: Նման հարվածներ կարելի է տեսնել միայն վարպետների խաղի ժամանակ:

Վարսավիրը ձեռքերը ետ քաշեց աչքերից:

— Հարգելիս, մրցումը դեռ չի ավարտվել: Գլուխս վկա, իմ տղաները դեռ այնպիսի խաղ ցույց կտան...

— ...Հարմոնի վրա,— ժպտաց Վալժուսյակը:

Վարսավիրը բռնկվեց: Նրա դեմքը արյունով լցվեց:

— Առաջարկում եմ գրազ գալ,— գրգռված ասաց նա:

Ռոմեկը ծուռ նայեց նրան:

— Ես ձեզ խղճում եմ: Ձեր ափի մեջ մազեր կբուսնեն, և ձեր գլուխը կկտրեն, դրան ավելացրած՝ նաև գրազը կտարվեք:

— Ուրեմն դուք համաձայն չե՞ք գրազ գալ:

— Իսկ դուք ուզում եք անպայմա՞ն տարվել:

— Հարյուր զլոտիով համաձայն ե՞ք:

Ինչ կա որ, թող լինի:

Մինչ այդ ստադիոնում հնչեց սուլիչը, դատավորը ազդարարեց առաջին խաղակեսի վերջը: Հոգնած, շնչակտուր խաղացողները թողեցին դաշտը: Վշտացած Մանյունը ոչ մի կերպ իրեն ներել չէր կարողանում, որ ոչ մի գույն չի խփել և գլուխը կախ գնում էր թիմապետի կողքից:

— Չրիկացրին մեզ... — մեղավոր շշնջաց նա:

Մանջարոն փորձեց ժպտալ:

— Այդ ոչինչ,— ասաց նա,— զրո-մեկ առաջին խաղակեսին:

6

Այրված ավերակների պատերից լսվող ճիչերը արթնացրին միայն հարևան տներում ննջող բնակիչներին, այլև անհանգստացրին պատահական անցորդներին: Մարդիկ կանգնում էին մայթերին, գլուխները բարձրացնում և զարմանքով հարցնում, թե այդտեղ ինչ է տեղի ունենում: Դռների մոտ պահապան կանգնածները, որոնք չէին կարողացել ստադիոն մտնել, հպարտությամբ նրանց հաղորդում էին, որ տեղի է ունենում Վոլյայի առաջնության մեծագույն խաղը:

Գուրչևսկայայով գնացող Ստեֆանեկը կանգնեցրեց իր նոր մոտոցիկլը, հետաքրքրությամբ ականջ դրեց իրեն քաջ ծանոթ ֆուտբոլային խաղի մեղեդիներին: Նրա հայացքն ընկավ աֆիշին: Նկարի արտահայտչականությունը և տեքստի ուղղագրական սխալները նշանավոր ֆուտբոլիստի դեմքին հասկանալի ժպիտ առաջացրին: Բուպեական տարակուսանքից հետո Ստեֆանեկը որոշեց մտնել «ստադիոն» և տեսնել, թե այնտեղ ինչ է կատարվում: Նա հիշեցիր առաջին քայլերը ֆուտբոլային դաշտում: Հենց այստեղ, Գուրչևսկայայում լաթի գնդակով նա խաղաց իր առաջին խաղը, այստեղ նա դարպասների համար պայքարելու առաջին հուզմունքն ունեցավ, սովորեց ֆուտբոլի այբուբենը: Ստեֆանեկը իր մոտոցիկլը քարշ տվեց այրված պատի մոտ և արդեն պատրաստվում էր ճեղքից ներս մտնելու, երբ հանկարծ նրա առջև մի փոքր տղա ծլեց:

— Իսկ դուք տոմսակ ունե՞ք ք:

Ստեֆանեկը առանց բողոքի ծպտուն հանելու վճարեց մուտքի համար և հիշողությունների մեջ ընկղմված՝ մտավ դժոխային ճիչերից ցնցվող «ստադիոնը»: Տեսնելով գնդակ խաղացող փոքրիկ, գջլոտ, շնչակտուր պատանիներին, նա նորից ժպտաց:

— Սա ի՞նչ մրցում է,— տարակուսանքով հարցրեց նա:

Պան Սոսենկան ետ նայեց և հետաքրքրությամբ չափեց նորեկին:

— Մի խանգարեք, մի՞թե չեք տեսնում, որ խաղ է տեղի ունենում:

— Ապա զայրույթը մի փոքր գթասրտության փոխելով, շուտ ավելացրեց.

— Մեր «Սիրենկան» է Օկոպովայի «Փոթորիկի» հետ... — Հագիվ այդ արտասանելով, նա տեղից այնպես վեր թռավ, որ կարծես մրջնանոցի վրա նստած լիներ և օդում թափահարելով փակված հովանոցը, ամբողջ ծայրով գոռաց.— Առաջ տար, Չեկ, առաջ տար:

Հենց այդ րոպեին Չեկը գնդակը խլեց կիսապաշտպանից և նրան խաբս տալով շարժվեց դեպի դարպասը: Նրա առջև ծեց «Փոթորիկի» պաշտպանը: Մանյուսը շրջանցեց նրան և նորից գնդակը առաջ մղելով, փոխանցեց դարպասային հրապարակ: Մանջարոն ընդունեց գնդակը, թեթևակի կանգնեցրեց և փոխանցեց վրա հասած Իգնասին: Նա հարվածեց: Հարվածն այնքան կայծակնային էր, որ դարպասապահը չհասցրեց նույնիսկ ձեռքերը պարզել՝ գնդակը թռավ նրա կողքով: Դատավորական սուլիչը ազդարարեց խփված գոլի մասին:

Հանդիսականների մեջ մոլեգին հուզում սկսվեց:

— Բրավո, Իգնաս: Բրավո, Մանջարո: Բրավո, Չեկ:— աղաղակում էին փոքրիկ տղաները:

Խաղացողները գրկում և համբուրում էին Իգնասին:

— Այդ բոլորը ձեր պատճառով էր,— պաշտպանների վրա բարձրաձայն գոռում էր «Փոթորիկի» դարպասապահը:— Չկարողացաք պահել նրան: Մամոնտների նման կանգնեցիք և դաշտը ինձնից ծածկեցիք:

Պան Սոսենկան մոլեգնում էր: Նա թափահարում էր հովանոցը, վեր էր նետում ծղոտի գլխարկը, ոտքերը գետին էր դոփում, քրքջում և վեր-վեր էր թռչում: Մի խոսքով իրեն պահում էր այնպես, ինչպես իսկական ֆուտբոլասերը իսկական ստադիոնում: Վերջապես մի փոքր հանդարտվելով, նա հովանոցի ծայրով շարժեց անշարժ նստած Ռոմեկ Վավժուսյակի ուսը:

— Հը, ի՞նչպես է: Ես ասում էի, որ կհավասարեցնեն: Ի՞նչպես է ձեր տրամադրությունը: Գրագ Է՞իք ուզում գալ: Նախապես վճարեցեք, որովհետև ձեր «Փոթորիկին» հիմա ցույց կտան, թե ինչ է նշանակում իսկական ֆուտբոլը:

Չնայելով հրճվող վարսավիրին, ֆրանսոն առամների արանքից չարությամբ ասաց.

— Կտեսնենք:

— Լավ խաղացին,— միջամտեց Ստեֆանեկը, դիտելով հասակավոր ֆուտբոլասերի ռազմաշունչ պարը:

Պան Սոսենկան զայրացկոտ հայացքով նայեց նրան:

— Եթե ֆուտբոլից ոչինչ չեք հասկանում, ավելի լավ է լռեք: «Լավ խաղացին»: Դա ֆենոմենալ էր: Ֆենոմենալ, հասկանում է դուք: Եթե պոլոնիստներն այդպես խաղային, ապա վաղուց «Ա» խմբում կլինեին: Դուք տեսա՞ք, թե ինչպես իմ սիրելի Չեկը փոխանցեց դեպի դարպասը: Իսկ Մանջարոն ի՞նչպես թեթևակի

կանգնեցրեց գնդակը, տեսա՞ք: Իսկ ինչպես հարվածեց այդ փոքրիկ կիսապաշտպանը: Դուք ոչինչ էլ չտեսաք: Իսկ եթե չեք տեսել, ապա ավելի լավ է նստեցեք ու լռեցեք և ձեր դիտողություններով մեջ մի ընկեք, որովհետև մագերս ֆուտբոլում են թափվել:

Նշանավոր պոլոնիստը խիստ զարմացած լսեց այդ քարոզը: Երբ վարսավիրը վերջապես լռեց, Ստեֆանեկը հասկացողի պես ժպտաց և հարցրեց.

— Իսկ այդ ձախակողմյան հարձակվողն ո՞վ է:

— Դա Չեկոն է, լավագույն խաղացողը: Մի քանի տարի հետո դուք դեռ կլսեք նրա մասին: Այդ ես եմ նրան ֆուտբոլ խաղալ սովորեցրել, իմ սանն է,— պատասխանեց պան Սոսենկան, արդեն փաղաքշանքով նայելով նորեկին, որը հարկ էր համարել հետաքրքրվելու իր սիրելիով:

Ստեֆանեկը մտածմունքի մեջ ընկավ: «Որտեղի՞ց եմ ես նրան ճանաչում,— խորհում էր նա և հանկարծ հիշեց փոքրիկ տղային, որը հաճախ էր գալիս Կոնվիկտորոսկայա ու մարզումների ժամանակ գնդակները գցում խաղացողներին: Հանկարծ նրա հայացքն ընկավ դաշտում գլորվող բոլորովին նոր գնդակին, որը զարմանալիորեն նման էր վերջին մարզման ժամանակ խորհրդավոր կերպով անհետացած գնդակին:

«Իսկապես, որ դա ամենալավ խաղացողն է»,— ասաց նա ինքն իրեն:

Մինչ այդ պայքարը դաշտում սրվում էր: Այժմ համառորեն հարձակվում էին փոթորիկցիները: Ամեն գնով նրանք ձգտում էին նվաճել հաղթանակը: Նրանք «Սիրենկային» սեղմել էին դարպասին և անողոքաբար նեղում էին: Րոպեն մեկ օդում երևում էր Մարգարտահատիկի դեղին բլուզը: Դարպասապահը կաշվից դուրս էր գալիս, գնդակը հանելով հակառակորդների ոտքերի տակից, և թվում էր՝ պաշտպանում էր դարպասը բոլորովին անելանելի պայմաններում: Իսկ արդյունքն առաջվա պես մնում էր նույնը՝ մեկ-մեկ:

«Լավ է, լավ է,— ինքն իրեն շնչում էր Մանյուսը,— միայն թե ոչ ոքի հաշիվը պահպանվի»:

Չեկի ուժերը սպառվում էին: Ոտքի վրա հագիվ կանգնելով, հա նահանջում էր դեպի իրենց դարպասը: Բայց համառորեն շարունակում էր պայքարը: Ահա գնդակին տիրեց Թյունիկը, շրջանցելով Կշիս Սլոնեցկուն, որ սայթաքելով փռվեց գետին, Թյունիկը գնդակը շեշտակի փոխանցեց ազատ կանգնած Արքայորդուն: Նա այնպես կայծակնորեն հարվածեց, որ Մարգարտահատիկը հագիվ միայն նետվեց դեպի գնդակը, բայց բռնել չկարողացավ: Գետնին պառկած փոքրիկ դարպասապահը վախով դիտում էր, թե ինչպես նոր դեղին գնդակը մի պահ երևաց և անհայտացավ իր աչքերի առջև:

— Գո-ո՛ -ոլ,— գոռացին Օկոպովայի տղաները:

Գո՛լ,— արձագանքի նման հնչեց պան Սոսենկայի ականջ ներում և զլուխը բռնելով, նա կիսամեռ, նստեց խոտերին:

— Երկուս՝ մեկ,— սառնարյուն նշեց Ռոմեկ Վավժուսյակը,— ես ասում էի:
Հարյուրանոցն իմ գրպանում է:

Վարսավիրը ժիլետից հանեց ժամացույցը:

— Դեռևս տասը թույն կա մինչև ավարտը: Մերոնք դեռ կարող են տանել...
«Սիրենկա», ցո՛ւյց տուր քեզ: «Սիրենկա», մի հանձնվիր,— հզոր ձայնով գոռաց
նա:

«Սիրենկա՛», մի գոլ է պետք,— ձայնակցեց փոքրիկ ֆուտբոլասերների խումբը:

Լսելով այդ մարտական կոչը, Գուրչևսկայայի տղաները նորից համառորեն
հարձակման անցան:

Լարվածությունը թույն առ թույն աճում էր: Առանձին աղաղակները մի
ընդհանուր անլռելի դղիրդի վերածվեցին: Գնդակին նորից տիրեց Չեկը: Նա ծանր
էր շնչում, քրտինքը աչքերն էր թափվում, բայց փոքրիկ ֆուտբոլիստը չէր
հանձնվում: Ատամները սեղմած, նա գնդակն առաջ էր տանում: Իր դիմաց ելնող
ֆուտբոլիստներին նա զանազանում էր կարծես մառախուղի միջից: Ճարպիկ
շարժումով անցավ մեկից, գնդակը թռցրեց մյուսի գլխավերևով, և կանգնեցրեց
եզրային գծի վրա: Վերջին ջանքով գնդակն ուղղեց վրա վազող Իգնասի կողմը:
Վերջինս վերև թռավ և գլխով այն ուղղեց Մանջարոյին: Թիմապետը իր առջև
տեսնելով «Փոթորիկի» խաղացողների պատնեշը, շրջանցեց նրանցից մեկին և
գնդակը նորից հանձնեց Չեկին: Մանյուսը գնդակի հետ միասին նորից մի քանի
մետր վազեց և հանկարծ առջևում նշմարեց հակառակորդների դարպասապահի
վանդակավոր բլուզը: Գնդակը արագորեն գլորվում էր: Ո՛վ առաջինը կհասնի
նրան՝ ինքը, թե՞ գոլապահը:

Առաջ նետվելով Մանյուսը հարվածեց գնդակին, որը թռավ դուրս վազած
գոլապահի գլխավերևով: Մանյուսը ուժեղ կպավ դարպասապահին և արդեն
գետնին ընկած, կարծես մշուշում լսեց ուրախալի ճիչը:

— Գո՛ւլ:

Ինչ-որ մեկը նրան գետնից բարձրացրեց, ինչ-որ մեկը նրան ձեռք մեկնեց, բայց
Մանյուսը կարծես անզգայացած՝ նորից սայթաքեց ստադիոնի կեղտոտ ավազի
վրա: Միայն ականջներում առաջվա պես ինչում էր հաղթական, ուրախալի ճիչը
«գո՛ւլ»: Ուրե՛մն ինքը, համենայն դեպս, գոլ է խփել: Ուրեմն հաշիվը,
այնուամենայնիվ, հավասարեցրին: Այժմ հարկավոր էր միայն պահպանել ոչ-ոքի
արդյունքը և իրենց առաջին մրցումը հիանալի հաջողությամբ կպսակվի:

— Ի՞նչ է եղել քեզ,— իր գլխավերևում նա լսեց Մանջարոյի ձայնը:

— Ոչինչ, ոչինչ,— ըստ իր սովորության չարաճճիորեն քմծիծաղ տալով, Մանյուսը
դժվարությամբ բարձրացավ գետնից:

— Խաղալ կարո՞ղ ես:

— Պարզ է, կարող եմ,— տղան արդեն ուշքի էր գալիս:

Նա տեսավ, թե ինչպես Թյունիկը թթված դեմքով գնդակը դնում էր դաշտի կենտրոնում: Տղաները ամեն կողմից շրջապատեցին Չեկին: Համբուրում էին նրան, ձեռքն էին սեղմում: Ճիշտ այնպես, ինչպես իսկական վարպետների մրցման ժամանակ: Մանյունը ուղղվեց, երջանիկ և ուրախ, հետո ձեռքերը բարձրացրեց և վերադառնալով իր տեղը, գոռաց:

— Գերագանց է, տղերք, չարունակենք սեղմել:

Պան Սոսենկան անհամբերությամբ նայում էր իր գրպանի մեծ ժամացույցին: Րոպեները անողոքաբար երկար էին տևում: Թվում էր, թե ժամանակը կանգնել է: Անհանգստացավ նաև Ռոմեկ Վավժուսյակը: Նա վեր կացավ, թափ տվեց շալվարի փոշին, փայլուն, որոնող աչքերը չկտրելով դաշտից: Երևում էր, որ նա գոհ չէր իր սաներից: Մոտենալով եզրային գծին շատ մոտ, Ռոմեկը գոչեց եղբորը:

— Ոտքերի՛ն տուր, Յուլեկ, ցույց տուր դրանց:

Ստեֆանեկը, որ նույնպես վեր կացավ, բռնեց նրա թևից:

— Ինչպե՛ս եք թույլ տալիս ձեզ դրդելու նրանց կոպտության:

— Իսկ ի՞նչ է, այդ պատիկներին պետք է տարվե՛ն:

— Չի՛ կարելի այդպիսի խորհուրդներ տալ:

Ռոմեկի աչքերը չարությամբ փայլատակեցին:

— Ուրիշի գործին մի՛ խառնվեք,— փնթփնթաց նա և մեջքով շրջվելով զրուցակցի կողմը, նորից գոռաց.— Տվե՛ք դրանց ոտքերին, Յուլե՛կ:

Պան Սոսենկան այնքան էր տարված դաշտում տեղի ունեցածով, որ այդ անքաղաքավարի վարմունքը չնկատեց: Տեսնելով, որ «Փոթորիկը» «Սիրենկային» ստիպել է անցնել պաշտպանության, նա դողացող ձայնով կրկնում էր:

— Եղբայրներս, մի՛ հուզվեք, մի՛ հուզվեք, եղբայրներս:

Գնդակն ընդունեց փոքրիկ Իգնասը և օգտվելով ընդհանուր խառնաշփոթությունից առաջ սլացավ: Նրա հետևից վազեց Մանջարոն: Ճեղքումն այնքան արագ էր, որ պաշտպանները, որոնք շատ առաջ էին գնացել, հարձակվողների ետևում մնացին: Հանդիսականները նորից աղմուկ բարձրացրին:

— Դեպի դարպասը, դեպի դարպասը: Իգնաս, խփի՛ր:

Հենց դարպասի առջև Իգնասը տատանվեց:

— Խփի՛ր,— մռնչացին ֆուտբոլասերները:

Բայց Իգնասն այնքան էր շփոթվել այդ անսպասելի ճեղքումից, որ գնդակը դեպի դարպասը հարվածելու փոխարեն հանձնեց կողքից վազող Մանջարոյին: Եվ այդ պահին հակառակորդի դարպասապահը գետին ընկնելով, կայծակնային արագությամբ գնդակը խլեց «Սիրենկայի» թիմապետի ոտքերի տակից:

Իգնասը գլուխը բռնեց:

— Ի՞նչ արեցի ես,— գոչեց նա հուսահատ:

— Թշվառական, ինչո՞ւ չհարվածեցիր,— Իգնասի վրա հարձակվեց Տադեկ Պուխալսկին,— չէ՞ որ տարած խաղ կլիներ: Ինչո՞ւ դու չհարվածեցիր դեպի դարպասը, տո՛ւ ֆուտբոլի գոհ:

— Հանգի՛ստ թող նրան,— կտրուկ ընդհատեց թիմապետը:— Հայտնի չէ թե այդպիսի դրության մեջ ինքդ ինչպես կվարվեիր:

Դատավորը ազդարարեց խաղի ավարտը:

Պան Սոսենկան հանեց գլխարկը և իր ուրախությունը ցույց տալու համար երկու անգամ այն վեր նետեց: Ծանր շնչելով, նա թաշկինակով սրբում էր քրտնաթաթախ, ճաղատ գլուխը:

— Է՛հ, համա թե անհանգստացա ես, — դիմեց նա իր հարևան Ռոմեկ Վավժուսկային:

Բայց վերջինս կանգնել էր մռայլ և չարությամբ լի: Ոչ մեկին չնայելով, կատաղած կրկնում էր.

— Այդ չնչին մանչուկների հետ բա այդպե՛ս կխաղա՞ն, այդպիսի կաթնակերների հետ:

— Հիմա մեր գրագն ինչպե՞ս է, — կծու տոնով ասաց վարսավիրը:

Ռոմեկը միայն թոթովեց ուսերը: Պան Սոսենկան շարժեց նրա ուսը:

— Գնանք միասին գարեջուր խմելու, ես հյուրասիրում եմ: Իմ տղաները կարծես նոտաներով էին խաղում:

— Այո՛, փոքրիկ տղաները լավ էին խաղում, — հաստատեց նրանց կողքին կանգնած Ստաֆենեկը:

— Լա՛վ, — զայրացավ վարսավիրը: — Ես տեսնում եմ, որ դուք պարզապես սպորտից ոչինչ չեք հասկանում: Ֆենոմենալ էր, ես ձեզ ասում եմ ֆենոմենալ էր:

7

Չեկը բոլորից շատ էր ուրախանում: Ձեռքերը շփելով, բոլոր ընկերներին հերթով գրկելով, նա հպարտությամբ կրկնում էր.

— Դե՛, տղաներ, այ թե ցույց տվեցիք մենք այդ «փասիաններին» և մենք նրանց բուրդը քամուն կտայինք: Չնայած ոչ ոքի արդյունքն էլ դատարկ բան չէ և դեռ դրամարկոն էլ լիքն է: Հաջորդ անգամ էլ ավելի լավ կլինի:

Ըստ սովորության նա երեք անգամ թռչկոտեց և այնպես ուրախ ժպտաց, որ կարծես թե դա իր կյանքի ամենաերջանիկ օրն էր: Բայց անսպասելիորեն ժպիտը

սառեց նրա դեմքին: Ստադիոնում մնացած հանդիսականների մեջ նա նշմարեց թխագույն, ինչպես միշտ հանգիստ Ստեֆանեկին: Տղան փորձեց թաքնվել բարձրահասակ Մանջարոյի հետևը, բայց Ստեֆանեկը կարծես դիտավորյալ քայլերն ուղղեց դեպի Մանյուսը:

— Սպասի՛ր,— նա ձեռքը մեկնեց,— ազգանունդ ի՞նչպես է:

Չեկի հոգևած ոտքերը թուլացան: Բառերը մնացել էին կոկորդում, իսկ այտերը ալ կարմիր էին կտրել:

— Ե՛ս... Այդ... Մարիան Տկաչիկն եմ, — դժվարությամբ արտասանեց նա վերջապես:

Ֆուտբոլիստի դեմքին մտերմական ժպիտ փայլեց:

— Լավ էիր խաղում,— Ստեֆանեկը գրկեց նրա ուսերը,— դու իսկական խաղացողի տվյալներ ունես: Եվ խփածո գոլն էլ առաջնակարգ էր:

Մանյուսը հանգիստ շունչ քաշեց: Նա չարաճճիորեն աչքերը կկոցեց և հպարտությամբ ասաց.

— Բիչ-միչ խաղում եմք, պան Վացեկ,— և անմիջապես ավելացրեց: Իսկ ես ձեզ գիտեմ: Ես Կոնվիկտորսկայայի ամեն մի մրցմանը լինում եմ:

— Մարզումներին նո՛ւյնպես հաճախում ես:

Մանյուսն այնպես կծկվեց, որ կարծես թե ինչ-որ մեկը նրա օձիքից մի բաժակ սառը ջուր լցրեց: Բայց չուզենալով իր շփոթմունքը մատնել, նա ճարպկորեն պատասխանեց:

— Ժամանակ առ ժամանակ լինում եմ: Ուշադրությամբ դիտում եմ ձեր կոմբինացիաները:

Ստեֆանեկը ետ նայեց Է և տեսավ Իգնաս Պարադոսկուն՝ գնդակը ձեռքին:

— Օհո՛, դուք սքանչելի գնդակ ունեք,— ասաց Ստեֆանեկը,— ցույց տուր մի տեսնեմ, եղբայրս:

Մինչ նա խնամքով գնում էր գնդակը, Մանյուսը տենդագին դողում էր: Ոտքերն այրվում էին, կարծես կանգնած լիներ շիկացած ածուխների վրա: Ավելի շատ նա ցանկանում էր աներևութանալ օդում կամ գետնի տակ անցնել: Վերջապես նա իր վրա զգաց Ստեֆանեկի ուշադիր հայացքը և լսեց.

— Ո՞րտեղից է ձեզ այդ գնդակը:

Ճնշող լռություն տիրեց: Ստեֆանեկը կրկնեց իր հարցը:

— Կազմակերպել եմք,— պատասխանեց Մանջարոն:

— Ահա թե ի՞նչ,— Ստեֆանեկը զարմացած ձևացավ,— ինչպե՞ս եք դուք այդ կազմակերպել:

Ուժերը հավաքելով, Մանյունսն աչքերը կկոցեց, ժպտաց և հայտարարեց.

— Մենք այն փոխ ենք առել մեկ խաղի համար:

— Իսկ որտեղի՞ց եք դուք այն փոխ առել:

— «Պոլոնիայից», պան Վացեկ:

Ստեֆանեկը մռայլվեց:

— Դու ինչո՞ւ ես ստում,— կտրուկ հարցրեց նա:

Տղան այլայլվեց, նրա դեմքը ծամածռվեց:

— Իսկ ինչո՞վ պետք է մենք խաղայինք,— փնթփնթաց նա, լաթե գնդակով, ի՞նչ է:

— Իսկ ինչ է, դու չէի՞ր կարող գալ և խնդրել:

— Ես վախեցա:

— Իսկ գողանալ չվախեցար:

Չեկը տեղից ցատկեց: Նրա կատվային աչքերը զայրույթի բոցով բռնկվեցին:

— Ես չեմ գողացել: Ես պատրաստվում էի ետ տալ:

— Եվ մարզման ժամանա՞կ ինքնական վերցրիր:

— Չէ՞ որ խաղը քթներիս առաջն էր... Եվ ես ընկերներիս խոստացել էի, որ կճարեմ:

— Ես ասում էի, որ փորձանքի մեջ կընկնենք,— տրտնջաց նրա կողքին կանգնած Մանջարոն:

Մանյունսի աչքերում արցունքներ փայլեցին: Գլուխը բարձրացնելով, նա բարձրաձայն ասաց.

— Նրանք այդ մասին ոչինչ չգիտեին՝ այդ բոլորը ես ինքս եմ արել:

Ստեֆանեկը բաց թողեց տղային, մի քանի անգամ գնդակը գետնով զարկեց և ասաց.

— Պետք էր գալ և խնդրել, մենք ձեզ փոխարինաբար կտայինք: Իսկ այժմ ի՞նչ է ստացվում, գողացված գնդակով եք խաղում:

Պատասխանի չսպասելով նա դուրս պրծավ տղաներով շրջապատված շղթայի միջից և ուղղվեց դեպի դարպասը: Արդեն ճեղքի մոտ նա անսպասելիորեն ետ նայեց և տղաներին ձեռքով արեց.

— Վաղը հինգին եկեք, կխոսենք:

Բայց ոչ ոք չարձագանքեց: Եվ միայն այն ժամանակ, երբ Ստեֆանեկն անհետացավ ճեղքից, Մարգարտահատիկը փնթփնթաց:

— Բարի մարդիկ, չէ որ դա հենց ինքը Ստեֆանեկն էր, «Պոլոնիայից»: Եկել էր մեր մրցմանը: Այ քեզ անսպասելի բան:

Մանջարոն գտնելով, որ ինքը անձնական պատասխանատվություն է կրում այն ամենի համար, ինչ կատարվում է ակումբում, խիստ վրդովված էր:

— Ես գիտեի, որ այդպես կստացվի,— կարծես ինքն իրեն ասաց նա: Հետո կարծես սթափվելով, բռունցքները սեղմած ուղղվեց դեպի Չեկը:— Տեսար, թե դու ի՞նչ արեցիր: Հիմա կմտածեն, որ մենք բոլորս էլ այդպիսին ենք:

Մանյուսը ձեռքերը գրպանները խոթելով, կողքի շուռ եկավ և սպասողական դիրքով կանգ առավ: Ժպիտը նրա դեմքից վաղուց էր չքացել: Դա արդեն սովորական ուրախ, չարաճճի Մանյուսը չէր: Նրա աչքերը զայրույթից բոցկլտում էին, շրթունքները դողում, ամբողջ փոքրիկ կերպարանքը ինչ-որ սպառնալի բան էր արտահայտում:

— Ի՞նչ է պատահել, Մանջարո,— ասաց նա ատամների արանքից:

— Խոսքը թիմի պատվին է վերաբերում:

— Չէ՞ որ ես նրան ասացի, որ ես եմ...

— Դու կարծում ես նա հավատաց:

— Ես ճիշտն ասացի:

Մանջարոն թքեց նրա ոտքերի տակ:

— Թո՛ւ, ես ամաչում եմ քո փոխարեն:

Չեկը մի ուսույունով ցատկեց Ֆելեկի մոտ և բռնեց նրա բլուզից:

— Խոսքերդ ետ վերցրու:

— Ես ամաչում եմ քո փոխարեն,— դողացող ձայնով կրկնեց նա:

Մարգարտահատիկը տեսնելով, որ կռիվ է հասունանում, խցկվեց նրանց միջև:

— Վերջ տվեք: Հիմարություն մի՛ արեք: Այդպիսի մրցումը ոչ ոքիով վերջացրինք, իսկ սրանք իրար վրա են հարձակվում: Գոնե պատճառ լիներ, թե չէ ինչ-որ հիմար գնդակի համար:

Չեկը նահանջեց՝ մարտականորեն գլուխը թափահարելով:

— Ես այդպիսի գնդակ եմ ճարել, իսկ սա դեռ կպել է ինձից: Կարծում է, որ իրեն թիմապետ են ընտրել, ապա ամեն ինչ կարելի է անել: Եթե ես չլինեի, ապա այս խաղն էլ չէր կայանա, կամ էլ թե չէ լաթե գնդակով կխաղայիք: Պարծենկո՛տ...

Մանջարոն պարտքի տակ չմնաց:

— Զո նմանները մեր թիմում պետք չեն: Կարող ես, եղբայրս, գնալ «փասիանների» մոտ: Նրանց դու հարմար կլինես:

Դա արդեն չափից ավելի էր: Մանյուսը ատամները սեղմեց և աչքերը կկոցելով շարտեց ուղղակի Ֆելեկի երեսին:

— Զեզ նման համբակների հետ ես իսկի չեմ էլ խաղա: Երեկոյան դրամարկոը կհանձնեմ և մնաք բարով...— Նա շրջվեց և դանդաղ հեռացավ երերալով:

— Համա թե գործ արեցիր, եղբայրս,— հառաչեց Իգնաս Պարադոսկին, Մանջարոյին նայելով:

Սա թոթվեց ուսերը:

— Նրա համար լաց չեմ լինի,— անփութորեն ասաց նա: Բայց երևում էր, որ ինքն էլ իր արարքից գոհ չէր և անհարմար էր զգում: Չայրույթից ոտքով հարվածելով աղյուսի մի կտորի, Մանջարոն տրուսիկը վեր քաշեց, նայեց տղաներին և հայտարարեց.— ահա թե ինչ... Այսօր վեցն անց կես Աղավնատանը հավաք է: Անհրաժեշտ է կարևոր հարցեր քննել:

Գ Լ Ո Ւ Ն III

1

Հին ավտոմեքենաների գերեզմանատունը կամ այլ կերպ ասած, պան Լոպոտեկի բաժնեկալվածքը կարելի էր թափանցել կամ «ստադիոնի» դռնակից, կամ Գուրչևսկայայի կողմի դարպասից: Մանջարոն և Մարգարտահատիկը ներս մտան դարպասից: Այդպիսի կարևոր հարց լուծելու համար, նրանք վճռեցին, որ ավելի լավ է գլխավոր մուտքից մտնել, այդ առավել պաշտոնական կլինի:

Մտնելով այդ լայնարձակ տարածությունը, որն ամբողջապես լցված էր զանազան տեսակների ու չափերի մեքենաների կմախքներով, տղաները անմիջապես չնկատեցին այդ վիթխարի տերիտորիայի կառավարչին: Միայն ուշադրությամբ զննելով, նրանք հայտնաբերեցին հին «Շկոդայի» ավերակների տակից դուրս պրծած երկար ոտքերը: Պան Լոպոտեկը զբաղված էր ժանգոտած շարժիչի ներսից ինչ-որ մասի պտուտակահանումով: Տղաները կանգ առան, հարգալից նայելով անշարժ, ծիծաղելիորեն փռված սանդալավոր ոտքերին, Մանջարոն քաղաքավարի հազաց:

— Հարյուր հազար փտած պոմիդոր, ո՞վ է այնտեղ,— լսվեց մի բամբ ձայն:

— Այդ մենք ենք, պան Լոպոտեկ,— պատասխանեց Մանջարոն:

— Այդ ի՞նչ «մենք ենք»:

— Մենք... «Սիրենկայից»...

— Ինչ է, դուք չե՞ք տեսնում, որ ես թաղված եմ գործերում: Ավելի ուշ եկեք, ես այժմ ժամանակ չունեմ:

Տղաները նայեցին իրար, ապա վարպետի ոտքերին, որոնք այդ պահին ծիծաղելիորեն ցնցվում էին: Մարգարտահատիկը քմծիծաղ տվեց:

— Պան Լոպոտեկ,— ասաց նա բարախկ ձայնով,— մենք շատ կարևոր գործով ենք...

— Նորի՞ց ինչ-որ լուրջ կռիվ է եղել:

— Ո՛չ,— բացատրեց Մանջարոն,— մենք «Ժիցե Վարշավայում» գրված տուրնիրի հարցով ենք եկել:

— Է՛ դա ինչ տուրնիր է, որ,— սկեպտիկորեն մեքենայի տակից արձագանքեց պան Լոպոտեկը:

Այնուամենայնիվ, երևում էր, որ այդ լուրը հետաքրքրեց նշանավոր դատավորին, որովհետև մի րոպե անց ոտքերը մի քիչ էլ դուրս ցցվեցին, իսկ ոտքերի հետևից էլ դուրս սողաց նաև պան Լոպոտեկն ամբողջովին: Նրա արևկեզ դեմքը, սպիտակող բեղերը և մազերը ամբողջ մրի և ժանգի մեջ էին: Նա ուշադրությամբ զննեց տղաներին, ապա աչքի անցկացրեց լրագրի կտորը, որ նրան էր մեկնել Մանջարոն:

— Է՛, լավ, իսկ ձեր ուզածն ի՞նչ է,— հարցրեց նա վերջացնելով ընթերցանությունը:

— Եթե պանին հաճելի է,— քաղաքավարի կերպով բացատրեց թիմապետը,— մենք ցանկանում ենք մասնակցել այդ տուրնիրին: Եվ ահա եկել ենք ձեզ մոտ, որպեսզի խորհրդակցենք, իմանանք, թե որևէ շանսեր ունեն՞ք արդյոք:

Մեքենագետը երկար խորհրդածեց, կեղտոտ ափով շփելով երեսի կոշտացած մազերը և վերջապես լուրջ պատասխանեց.

— Այդ տուրնիրը, ինչ եմ ասել, վատ բան չի: Իսկ եթե ձեր մասին խոսենք, ապա ձեզ մի խորհուրդ կարող եմ տալ... — ու ձեռքը ետ քաշեց այտից և ավելի լռջորեն նայեց տղաներին:

— Ինչպիսի՞,— դուրս արձավ անհամբեր Մարգարտահատիկի բերանից:

— Դուք շատ լավ խաղացիք այն խաղը, ինչ եմ ասել, բայց ձեզ մոտ միայն փոքրիկ տղաներ, պստիկներ են: Այ, եթե դուք միանայիք «Փոթորիկի» հետ և մի թիմ կազմեիք, այն ժամանակ գործն առաջ կգնար:

— Դա անհնարին է,— համարյա միաձայն ճչացին տղաները:

Պան Լոպոտեկը վրդովվեց:

— Ի՞նչպես թե անհնարին է:

— Դա անհնար է,— համառորեն կրկնեց Մանջարոն,— նրա համար չենք մենք թիմ կազմել, որ միավորվենք Օկոպովայի այդ «փասիանների» հետ:

— Էհե՛, ինչ եմ լսում,— Մեքենագետը աչքերը կկոցեց:— Ձեզ թվում է, թե նրանք ձեզանից վա՛տ են խաղում: Իսկ դուք տեսա՞ք, թե ինչ հիանալի էր խաբս տալիս զամշե կոշիկներով այն ֆրանտիկը: Իսկ այն կենտրոնական հարձակվող լողլողը:

Ասում եմ ձեզ, եթե նրանք իմանային ֆուտբոլի տակտիկան, ապա ձեզ տասով գրո կտանեին, դեռ մի բան էլ ավելի:

— Այդ ձեզ միայն թվում է,— բողոքեց վիրավորված Մանջարոն:

Լոպոտեկը բռնելով նրա բլուզի կոճակից քաշեց դեպի իրեն:

— Ես, սիրելիս, ֆուտբոլից հասկանում եմ: Ինը տարի «Կայծում» ձախ պաշտպան եմ խաղացել: Դու չէ, ինչ եմ ասել, դու չէ որ ինձ պետք է սովորեցնես: Եթե ես մի բան ասացի, ուրեմն այդպես է: Իսկ ի՞նչ է պատահել: Մի՞թե դուք բոլորդ էլ Վոյայի տղաներ չեք: Մի՞թե Վոյան պետք է պոչից քարշ գա: Ո՛չ: Էլ ինչո՞ւ եք դուք մտածում: Միավորվեցեք, ինչ եմ ասել, և կտեսնեք, որ մյուս թիմերին կտանեք:

Մանջարոն մտածմունքի մեջ ընկավ: Պան Լոպոտեկի փաստարկները համոզիչ թվացին, բայց «Փոթորիկի» հետ միավորվելու միտքը նրան զայրույթ էր պատճառում:

— Գուցե նրանք էլ չցանկանան... — փորձեց խույս տալ նա:

— Խոսեք նրանց հետ: Բացատրեք նրանց, որ միմյանց հետ դուք ուժեղ թիմ կունենաք, որ շանսեր կունենաք նույնիսկ ֆինալ ընկնելու: Չէ՞ որ ձեզ մոտ էլ մի քանի լավ խաղացողներ կան:

Մանջարոն իրեն պարտված ճանաչեց: Հասնել «Ժիցե Վարշավայի» տուրների ֆինալին, որի մասին գրում են թերթերը, Վոյայի համար փառք նվաճել՝ դա իսկապես որ հիանալի գաղափար էր:

— Դե լավ... — դժկամորեն ասաց նա, որպեսզի մեքենագետը՝ չկարծի, թե իրեն կարելի էր հեշտությամբ համոզել,— բայց ի՞նչ կլինի, եթե նրանք չհամաձայնվեն:

— Էլ ի՞նչի համար ես դու թիմի ավագ համարվում: Համոզիր նրանց: Ես խորհուրդ եմ տալիս՝ միավորվեցեք: Չեք զղջա:

Պան Լոպոտեկի մոտից տղաները վերադառնում էին ամենահակասական մտքերով լի: Իհարկե, «փասիանների» հետ միավորվելը վիրավորական էր, բայց ֆինալ ընկնելու հնարավորությունը գայթակղեցնում էր: Աղավաատուն վերադառնալով, տղաները մագլցեցին վեցերորդ հարկ և սկսեցին հարցը քննարկել հենց սկզբից:

Մանջարոն հանեց իր «թիմապետական» բլոկնոտը, որտեղ գրանցված էին թիմի կազմը և ակումբի անդամները: Տասնմեկ շրջան նկարելով, նա դրանք դասավորեց այնպես, ինչպես դասավորվում են խաղացողները դաշտում և սկսեց բացատրել Մարգարտահատիկին:

— Դա վատ գաղափար չէ: Իսկապես ուժեղ թիմ կստացվեր: Մի նայիր, դարպասապահը դու կլինես, դա ոչ մի կասկածի ենթակա չէ: Նրանց պաշտպանությունն ավելի լավ է, և ահա մենք այստեղ կդնենք Մելչիկին և Էնջեյչիկին «Փոթորիկից»: Կենտրոնական պաշտպանը կլինի Կշիսը: Նա այնքան

Էլ ուժեղ չի, բայց համենայն դեպս ավելի լավ է, քան նրանց տղան: Աջ կիսապաշտպանը Պոլխալսկին կլինի, իսկ ձախը՝ նրանց Գենեկ Ստրոյկոն: Մեր հարձակվողները առաջնակարգ կլինեն: Տես, եղբայրս՝ ձախ թևում, իհարկե, Չեկը... — Մանջարոն լեզուն կծեց, հիշելով երեկվա վեճը:

— Յե՛, Չեկը,— ափսոսանքով քմծիծաղ տվեց Մարգարտահատիկը:— Դու երեկ այնպես վարվեցիր լավագույն ընկերոջ հետ, կարծես թե նա ինչ որ խուլիգան լիներ:

— Նա ինքն է մեղավոր,— Մանջարոն ցանկանում էր շտապ ազատվել անդուր թեմայից:

— Այո, Չեկը խաղացող է:— Մարգարտահատիկը նույնիսկ լեզուն ծպպացրեց, կարծես թե խոսքը սիրած քաղցրեղենի մասին էր,— այդպիսին մենք արդեն չենք գտնի:

— Այդ քեզ միայն թվում է,— սառնորեն արձագանքեց Մանջարոն:— Այ, տես, ասաց որ կհանձնի դրամարկդը՝ իսկ մինչև հիմա դեռ չի ներկայացել:

— Նա ինձ ասաց, որ մորաքույրը փակել է պահարանը, և նա չի կարողացել դրամը վերցնել:

— Նա միշտ ստում է:

— Եվ ինչո՞ւ ես դու նրանից կաչում,— վրդովվեց Մարգարտահատիկը,— նա ի՞նչ է արել քեզ, հիանալի ընկեր է:

— Նա ամբողջ թիմին խայտառակեց:

— Բայց և այնպես գնդակ ճարեց: Եթե նա որևէ բան ասի, ապա խոսքը կկատարի,— Մանյուսին պաշտպանեց փոքրիկ դարպասապահը: Մանջարոն նրա ասածից զգաց, թե նա ինչպես սրտանց է կապված Ադամլատան իր հարևանին և բարեկամին: Թիմապետը զայրույթով ջնջեց Չեկի ազգանունը, որը ցրվածությունից պետք է մտցներ բլոկնոտի մեջ:

— Ինչ վերաբերվում է հարձակվողներին,— հայտարարեց նա,— որպեսզի վերջ տար այդ խոսակցությանը,— ապա Չեկի փոխարեն ձախ թևում մենք կդնենք Թյունիկին:

— Բայց չե՞ որ նա կենտրոնում է խաղում:

— Ոչ մի սարսափելի բան չկա: Լավ խաղացողը ամեն տեղ էլ կարող է խաղալ: Կենտրոնում ես կխաղամ:

— Չէ մի՛,— Մարգարտահատիկը ծուռ ժպտաց:

— Ի՞նչ է, գուցե քեզ այդ դուր չի գալիս:

— Չէ, ոչինչ, ես հենց այնպես... Մանջարոն շփոթվեց, կարմրեց և ցանկանալով հարթել անախորժ տպավորությունը, հաշտվողաբար ավելացրեց:

— Է՛հ, ճիշտն ասած, միևնույնն է: Ես կարող եմ եզրույթ խաղալ: Այսպիսով ես՝ ձախ եզրային, ձախ կիսամիջինը՝ Իգնասը, կենտրոնում՝ Թյունիկը, աջ կիսամիջինը՝ Արքայորդին, աջակողմյան հարձակվողը՝ մեր Մետեկ Գրալեսկին... հը, ի՞նչ կասես, դուր չի՞ գալիս այսպիսի հարձակումը:

— Հարմար է...— անվստահ ծոր տվեց Մարգարտահատիկը, — բայց և այնպես ափսոս, որ Չեկը չկա:

2

Մինչև «Փոթորիկի» թիմապետի հետ երկու թիմերի միավորման մասին բանակցություններ սկսելը, Մանջարոն երկար տատանվում էր: Ճաշից հետո նա Մարգարտահատիկին ուղարկեց Օկոպովա, որպեսզի նա Թյունիկի հետ պայմանավորվի հանդիպման մասին: Վերադառնալով, փոքրիկ դարպասապահը իր միսիայի մասին զեկուցում էր առանց հատուկ ոգևորության:

— Դրանից ոչ մի բան դուրս չի գա,— ասաց նա,— նրանք, եղբայրս, քթները տնկում են:

— Կարևոր չէ,— ընդհատեց նրան Մանջարոն:— Դու ավելի լավ է ասես, նրանք կգա՞ն, թե չեն գա:

— Կգան, միայն...

— Ի՞նչ միայն:

— Միայն հայտնի չէ, կգա՞ն արդյոք...

Մանջարոն ուշադրությամբ նայեց դարպասապահին:

— Տաքություն ունես, ի՞նչ է, եղբայրս:

Մարգարտահատիկը խոժոռվեց:

— Եթե դու լսեիր, թե նրանք ինչպես էին ինձ հետ խոսում, դու ինքդ էլ չէիր իմանա կգան նրանք, թե չեն գա: Ասում էին, որ չորսին կլինեն Վոլսկայայում:

Ժամը չորսին «Սիրենկայի» պատվիրակությունը՝ Մանջարոն, Մարգարտահատիկը և ֆուտբոլի մեծ գիտակ Տադեկ Պուխալսկին արդեն կանգնած էին մեծ ունիվերմազի գլխավոր մուտքի մոտ: Նրանք լռությամբ սպասում էին «Փոթորիկի» տղաներին: Մի րոպե անց շենքի առջև՝ հրապարակում երևացին Թյունիկը և Արքայորդին: Նրանք քայլում էին դանդաղ արժանապատվությամբ, ինչպես վայել է ակումբի պատգամավորներին և ղեկավարներին:

Բարևեցին սառն ու լուրջ: Արքայորդին անփութորեն ասաց.

— Փողոցում խոսել չարժի: Մտնենք «Մարգարտածաղիկը», նման գործերը պետք է վճռել հարմար տեղում, պաղպաղակի սեղանի շուրջը:

Աղավառատան տղաների դեմքերը լարվեցին: Նրանցից ոչ մեկի գրպանում ոչ մի գրոշ չկար: Լարված լռություն թագավորեց, որը դիվանագիտորեն խախտեց Մարգարտահատիկը:

— Խոսքն այստեղ ոչ թե պաղպաղակի, այլ լուրջ գործերի մասին:

Արքայորդին ծաղրաբար ժպտաց:

— Կարող եք չանհանգստանալ, այսօր ես եմ հյուրասիրում: Ինձ մոտ եղած դրամը բոլորիդ էլ կբավականացնի:

Մի փոքր տատանումից հետո բոլորը մտան մոտակա հրուշակարան և փոքրիկ դահլիճի մթին անկյունում մի սեղան զբաղեցրին: Արքայորդին իրեն մշտական հաճախորդի նման էր պահում: Հարմարավետ նստեց, ապա նոր շալվարի փողքերը վեր քաշելով, անցնող մատուցողուհուն գլխով արեց.

— Հինգ կրկնակի բաժին, շոկոլադի:

Մատուցողուհին հայացքով ընդգրկեց ամբողջ խմբին: Պատառոտված, ոչ այնքան մաքուր շորերով տղաները, հավանաբար այնքան էլ վստահություն չներշնչեցին նրան:

— Փողը, սկզբից եմ խնդրում,— ասաց նա:

— Չէ՞ որ այդ ես եմ վճարում,— զայրացավ Արքայորդին: Նա գրպանից մի կապոց դրամ հանեց և միլիոնատերի ժեստով դրանք թափեց մարմարի վրա:

— Որտեղի՞ց նրան այդքան փող, — շշնջաց Մարգարտահատիկը:

Մանջարոն ուները թոթվեց ի նշան այն բանի, որ իրեն չի վերաբերվում: Թյունիկը հագաց:

— Սկսում ենք,— հայտարարեց նա, անցնելով գործնական տոնի:

Մանջարոն առանց շտապելու գրպանից հանեց ծոցատետրը, դրեց սեղանին և հանգիստ սկսեց բացատրել, թե իր կարծիքով ինչպիսին պետք է լինի միավորված թիմի կազմը: Այդ հարցում նա հենվում էր այն նկատառումների վրա, որ առավոտյան արտահայտել էր պան Լոպոտեկը:

— Գործը լուրջ է, և մենք եթե ուզում ենք դուրս գալ ֆինալ պետք է ուժեղ թիմ ունենանք.— Եզրափակեց նա:— Վոլյան պարտավոր է պատվով ավարտել տուրնիրը:

— Այդ բոլորը լավ,— արձագանքեց Թյունիկը, որը լսում էր մեծ ուշադրությամբ,— բայց որո՞նք են ձեր պայմանները:

Մանջարոն ընկերների հետ արագ հայացք փոխանակեց:

— Ահա թիմի կազմը, որ մենք առաջարկում ենք:— Նա Թյունիկին երկարեց իր ծոցատետրը, որտեղ դիրքերը ցույց տվող շրջանակների վերևում գրված էին խաղացողների ազգանունները:

«Փոթորիկի» թիմապետը նայելով իրեն առաջարկած պլանին, անփութորեն մի կողմ հրեց այն:

— Այդ բոլորը կարող եք դեն գցել,— կտրեց նա: Ձեզանից վերցնում ենք Չեկին, Մարգարտահատիկին և քեզ:— Նա ցույց տվեց Մանջարոյին:— Գուցե նաև Պարադոլսկուն... Մյուսներն ազատ են...

Արքայորդին երկար թարթիչների տակից մի հայացք ձգելով լիզեց պաղպաղակով գդալը, և ի նշան հավանության, հարկ համարեց գլխով անել:

— Դուք ի՞նչ է, ծիծաղո՞ւմ եք,— դուրս պրծավ Մարգարտահատիկի բերանից,— իսկ Կշի՞ւր, իսկ Տադե՞կը:

— Դե, իհարկե,— մեջ ընկավ Տադեկ Պուխալսկին,— իմ մասին հասկանալի է, մոռացել են:

— Մեր Պավելն ավելի լավ է,— առարկություն հանդուրժող տոնով արծազանքեց Արքայորդին: Ուտքերը մեկնած՝ նա իր զամշե ոտնամաններն էր զննում:

— Ինձանից լա՞վ է,— ասաց Պուխալսկին:

— Օհո՛,— փռթկաց Արքայորդին:

— Դե, հանգստացեք,— Մանջարոն փորձեց զսպել նրանց:— Այստեղ կարևոր գործ է վճռվում, իսկ նրանք իրար են կաշում: Ես ձեզ միայն պետք է ասեմ, որ այդ պայմաններին մենք համաձայնվել չենք կարող:

Թյունիկը գդալով զնգացրեց բաժակը:

— Իսկ մենք՝ ձերին: Եվս մի բան՝ նոր թիմը պետք է կոչվի «Փոթորիկ»:

— Ինչպիսի անհեթեթություն: Գուցե «Ազատ քամի՞» — խայթեց Մարգարտահատիկը:

— Կամ «Երկրաշա՞րժ»,— ավելացրեց Տադեկ Պուխալսկին:

Չենց որ նա համոզվեց, որ «Փոթորիկի» տղաները չեն ցանկանում իրեն մտցնել կազմի մեջ, նույն րոպեին էլ դարձավ թիմերի միավորման կատաղի հակառակորդը:

— Լռեցեք, խուժաններ,— սպառնալից գոռաց Արքայորդին,— ես նրա համար չեմ հյուրասիրում ձեզ պաղպաղակով, որ դուք այստեղ աղմուկ բարձրացնեք: Չէ՞ որ մենք ձեզնից ոչինչ չենք խնդրում: Ուզում եք, լավ, չեք ուզում, էլի լավ: Միայն շատ մի փքվեք, թե չէ մենք ձեզ հետ այլ կերպ կխոսենք:

Տաքարյուն Մարգարտահատիկը այդ չկարողացավ տանել: Նա այնպիսի թափով վեր թռավ աթոռից, որ նրա առջև դրված պապաղակով բաժակը գլորվեց հատակին և փշուր-փշուր եղավ: Դարպասապահի գունատ դեմքը շառագունեց, խոշոր պեպենները ավելի հստակացան, իսկ մանրիկ աչքերը փոքրիկ ճեղքերի նմանվեցին:

— Ձեր ողորմությունը մեզ պետք չէ,— ճչաց նա իր բարակ ձայնով։— Գնանք, Ֆեյյուն, ինչ խոսել հավաքնի այդ փասիանների հետ։ Թող իրենց համար մենակ խաղան։

Մանջարոն հիշելով, որ ինքը պատասխանատու է թիմի համար, փորձում էր դրությունը փրկել, բայց հիմա էլ, կարծես քնից արթնանալով, Արքայորդին աշխուժացավ։ Առաջ ուղղվելով՝ նա արագ, ճկուն շարժումով բռնեց Մարգարտահատիկի օձիքից և թափով դեպի իրեն քաշեց։

— Կրկնիր, ինչ ասացիր,— Ֆշշաց նա ուղիղ Մարգարտահատիկի դեմքին։

— Թշվառական, փասիան, խուլիզան,— կատվի նման փնչացրեց Մարգարտահատիկը։

Անսպասելի հրոցով Արքայորդին տապալեց փոքրիկ դարպասապահին... Նա տիկնիկի նման գլուխկոնծի տվեց աթոռի վրայով, զարնվելով սեղանի տախտակին, որի վրա շարված էին դեռևս չկերած պաղպաղակները։ Ապակու կտորները աղիողորմ զնգզնգացին սեղանի մարմարի վրա և ցրվեցին հատակին։

— Կորե՛ք այստեղից, բանդիտներ,— գլուխը բռնելով հուսահատորեն ճչաց մատուցողուհին։— Ո՞վ ինձ հիմա ամանների համար կվճարի։

Սակայն ոչ ոք չէր լսում նրա ողբը։ Ջարդված ապակու զնգոցը ընդհանուր գզվռտուքի ազդանշան ծառայեց։ Տադեկ Պուխալսկին և Մանջարոն տեսնելով տուժած ընկերոջը, հարձակվեցին «Փոթորիկի տղաների վրա։ Մանջարոն կապվ թյունիկին, իսկ Պուխալսկին, համարձակվելով ուղղակի հարձակվել ջլապինդ Արքայորդու վրա, ռինգում գտնվող բռնցքամարտիկի պես ցատկոտում էր նրա շուրջը։

Մատուցողուհին կաֆեից դուրս վազեց և տագնապ բարձրացրեց։

— Փրկեցեք, խուլիզանները կռիվ են սարքել։

Մի րոպե չանցած դռների մեջ երևաց բարձրահասակ թիկնեղ մի միլիցիոներ։ Նա ծածկեց դուռը և վրա հասավ կռվող տղաներին։ Առաջինը նրան ճանաչեց փոքրիկ Մարգարտահատիկը։ Դա թաղամասային սերժանտն էր, որին Վոլյայում «Գուղձ» էին կոչում։ Պատկառելով նրա հզոր ուսերից և ահեղ տեսքից՝ Մարգարտահատիկը տեղնուտեղը մտավ սեղանի տակ և այնտեղից հետևեց կռվի դաշտին։

Միլիցիոները բռնեց Պուխալսկու և Արքայորդու օձիքից, վեր բարձրացրեց և սաստելու համար ճակատներն իրար զարկեց ու կանգնեցրեց դեմ դիմաց։ Նա նույնն արեց Մանջարոյի և Թյունիկի հետ։

— Դրանց համար դատաստան չկա,— իշխանության ներկայացուցիչի հետևից տնքաց մատուցողուհին,— ամանեղենի համար ինձ ո՞վ կվճարի։

— Զաղաքացուհի, դուք մի անհանգստանաք,— հանգստացրեց նրան միլիցիոները։— Այժմ մենք արձանագրություն կկազմենք և այս թռչնակներին

կոմիսարիատ կտանենք: Այնտեղ անմիջապես կպարզվի, թե նրանցից որը պետք է վճարի:

Լսելով, որ սերժանտը խոսում է արձանագրության և կոմիսարիատի մասին, Մարգարտահատիկը վախից քարացավ: «Պետք է փրկվել,— վճռեց նա նայելով հինգ զույգ ոտքերից ստացված անանցանելի պատնեշին: Չգուշորեն մի կողմ քաշվելով միլիցիոներական լայնավուն շալվարից, որը վերջանում էր վիթխարի սև կոշիկներով, նա մի արանք նկատեց Մանջարոյի մաշված շալվարի և Արքայորդու նորածն «բութիկայի» միջև: Մինչ Մարգարտահատիկը հարմար պահի էր սպասում, վախեցած սիրտը բաբախում էր, քիթը խառնաշփոթությունից բարձրացած փոշուց անտանելիորեն խտուտ էր գալիս, քիչ էր մնում, որ նա փռչտա: Այդ պահին դուռը կրկին վրա բացվեց և փոքրիկ դարպասապահի տեսադաշտում հայտնվեց ինչ-որ մեկի բարեկազմ կանացի ոտքերը:

— Փակեցեք, խնդրում եմ,— կտրուկ հնչեց միլիցիոների ձայնը:

Օգտվելով խառնաշփոթությունից, Մարգարտահատիկը դուրս պրծավ սեղանի տակից և երեք ոստյունով հասավ կիսաբաց դռանը: Մի վայրկյանից հետո լսելով միլիցիոների «կանգնի՛ր, կանգնի՛ր» կանչերը, Մարգարտահատիկը սարինտերի նման փախավ կարճ, խուլ անկյուններով, մտավ ինչ-որ մուտք: Սլացավ ամենավերևը և այնտեղ, մթին անկյունում թաքնվելով, ականջ դրեց՝ արդյոք իրեն չեն հետևում: Դրսից լսվում էր միայն փողոցային երթևեկության սովորական խլածայն աղմուկը:

«Փրկված եմ,— մտածեց նա և մեծագույն թեթևությամբ շունչ քաշեց:— Այժմ պետք է սլանալ Գուրչևսկայա և տղաներին պատմել, թե ինչպիսի փորձանք եկավ գլխներիս»:

3

Այդ նույն ժամանակ Չեկը տրամվայի քսակոթի համարով սլանում էր Կոնվիկտորսկայայի կողմը: Օրվա այդ պահին լեփ-լեցուն տրամվայը ծանրորեն առաջ էր շարժվում շիկացած Լեշնո փողոցով: Րոպե առ Րոպե արգելակները սրածայն գնդգնդում էին և կցավագոնը ցնցվում էր ռելսերի վրա: Սակայն Մանյուսն այդ չէր նկատում: Մտքերի մեջ տարված, նա ուշադրություն չէր դարձնում ճանապարհորդության անհարմարություններին:

«Սիրենկայի» ձախակողմյան հարձակվողը լրջորեն վախենում էր: Եթե Մանջարոյի հետ վիճած չլիներ, նա երբեք այդպիսի անխոհեմ քայլի չէր դիմի: Տղային թվում էր, որ նա այժմ գնում էր ոչ թե «Պոլոնիայի» նշանավոր կիսապաշտպանի մոտ, այլ ուղղակի դեպի առյուծի երախը: Գլխավոր պատճառը, որ նրան ստիպում էր ոչնչի առաջ կանգ չառնելով մի այդպիսի քայլի դիմել՝ իր թիմը վերադառնալու ցանկությունն էր: Մանյուսը շատ էր ափսոսում, որ այդպես հապճեպ բաժանվեց «Սիրենկայից»: Այժմ, երբ հնարավորություն կար մասնակցելու «Ժիգե Վարշավայի» գավաթի մեծ տուրնիրին, ֆուտբոլի հանդես

ունեցած կիրքը նրա մոտ գերազանցեց թափառաշրջիկության հանդեպ ունեցած կրքին: Մանյուսը ցանկանում էր լավ ֆուտբոլիստ դառնալ, այնպիսին, ինչպիսին Ստեֆանեկն էր:

Այն ժամանակ Ստեֆանեկը գնդակը վերցնելով, տղաներին պատվիրել էր իր մոտ գալ երկուշաբթի, ժամը հինգին: Դա ծուղա՞կ էր, թե կատակ, ոչ ոք չէր կարող ասել: Բավական էր այն, որ տղաներից ոչ մեկի մտքով չանցավ իրեն վտանգի ենթարկել: Միայն Չեկն էր որոշել ռիսկի դիմել:

«Գլուխս հո չեն կտրելու, — մտածում էր նա, — ամենաշատը՝ երկար քարոզ կլսեմ և վզակոթիս կստանամ»:

Տղան մի քանի անգամ մոտեցավ ստադիոնի դարպասին, բայց ամեն անգամ չէր համարձակվում ներս մտնել: Վերջապես, երբ տրամվայի կանգառում կախված ժամացույցը ուղիղ հինգը ցույց տվեց, նա ինքն իրեն բարձրաձայն ասաց. «Է՛հ, մահը մի անգամ է գալիս»: Դարպասի առջև նրան կանգնեցրեց պահակը.

— Հապա, մի հեռացիր: Ինչ է, դու չգիտե՞ս, որ այստեղ մուտքն արգելված է:

— Ես պան Ստեֆանեկի մոտ եմ գնում, — գաղտագողի ժպտաց Մանյուսը:

— Չի կարելի: Մի անգամ ես արդեն տուժել եմ, չգիտեմ ինչպես եղավ գնդակը կորավ այստեղից:

Մանյուսը թուքը կուլ տվեց և մեկ անգամ էլ ժպտաց:

— Սիրելիս, ախր ես պաշտոնական գործով եմ: Ինձ արդեն սպասում են: Մեր զրույցից է կախված լեհական ֆուտբոլի ապագան: Դե դուք, պան նախագահ, ինքներդ գլուխ հանեք: Հինգին ես պան Վացեկի մոտ պետք է լինեմ:

Պահակը զինաթափ լինելով սիրալիր ժպտից, ձեռքը թափ տվեց.

— Դե լավ, գնա, միայն հիշիր՝ եթե խաբել ես, ես քո ականջները կկտրեմ:

— Սրտագին շնորհակալ եմ... — Մանյուսն ուղղվեց դեպի մարզադաշտը: Այնտեղ նա իմացավ, որ մարզումը վերջացել է, և ֆուտբոլիստները լողանում են ցնցուղասրահում: Համարձակությունը նորից լքեց տղային: Կանգ առնելով հանդերձարանի դռան առջև, նա հանկարծ զղջաց, որ եկել էր այստեղ: Ստեֆանեկը իր հետ չի ցանկանա խոսել: Եթե Մանջարոն կամ Մարգարտահատիկը գային, ուրիշ բան: Ամբողջ սկանդալի մեղավորն ինքն է: Մանյուսն արդեն ուզում էր շրջվել դեպի ելքը, երբ դռների մեջ տեսավ Ստեֆանեկին: Նրա ձեռքին «Պոլոնիայի» խորհրդանիշով սպորտային պայուսակ կար: Բաց գույնի գաբարդինե շալվարով և ետ ծալված օձիքավոր բլուզով, նա իսկական սպորտսմեն էր, Վոլյայի տղաների երազանքների մարմնավորումը: Չեկին տեսնելով, նա ժպտաց:

— Իսկ որտե՞ղ են մյուսները: Մի՞թե դու մենակ ես եկել: Չեկը որ հայտնի էր ճարտար լեզվով, այժմ ոչ մի խոսք չկարողացավ արտասանել:

— Ո՞րտեղ են քո ընկերները, — նորից հարցրեց Ստեֆանեկը:

— Տանը... — դժվարությամբ փնթփնթաց տղան:

— Իսկ ինչո՞ւ նրանք չեկան:

— Չգիտեմ, երևի նրանք... վախեցել են:

— Իսկ դո՞ւ:

— Ե՛ս... Ես էլ էի վախենում:

Ստեֆանեկն ամբողջ սրտով ծիծաղեց: Տղայի ուսերը գրկելով, նրան տարավ դեպի սպորտային հրապարակում դրված նստարանը:

— Ձեր խաղն ինձ դուր եկավ,— սկսեց նա, երբ տեղավորվել էին,— ես էլ մի ժամանակ այդպիսի բակային թիմում եմ խաղացել: Ճիշտ է, ես գնդակներ փոխարինաբար չէի վերցնում,— բազմանշանակալից ընդգծեց նա:

— Մանյուսի ձեռքերը թուլացան՝ նրա բոլոր հույսերը խորտակվեցին: «Հիմա կսկսվի»,— մտածեց նա: Սակայն կշտամբանքի փոխարեն նա լսեց Ստեֆանեկի ուրախ ձայնը:

— Դու էլ ինձ դուր եկար: Դու ֆուտբոլային ջիդ ունես,— տաղանդ ունես, իսկ դա արդեն շատ բան է ասում:

Մանյուսը դժվարությամբ թուփը կուլ տվեց:

— Ես... Ես, գիտե՞ք, ցանկանում էի ներողություն խնդրել այդ գնդակի համար: Մորաքույր Ֆրանյայի արևը վկա, ես այդ արեցի միայն ընկերներիս, թիմի համար: Առանց գնդակի ինչ խաղ...

Ստեֆանեկը ուշադրությամբ նայեց Մանյուսին:

— Զանի՞ տարեկան ես:

— Տասնչորսս... դեռ չի լրացել:

— Ծնողներ ունե՞ս:

— Որտեղի՞ց... Ապստամբության ժամանակ զոհվել են:

— Իսկ ո՞վ է քեզ խնամում:

— Մորաքույր Ֆրանյան է խնամում, եթե կարելի է այդպես արտահայտվել:

— Իսկ նա ինչո՞վ է զբաղվում:

— «Մաքրություն» արտելում է աշխատում, վարձվում է տներում օգնելու համար: Նա ժամավճար է ստանում, բայց դա անարժեք զբաղմունք է:

— Դպրոց հաճախո՞ւմ ես:

— Հաճախում էի, բայց... — Այստեղ Մանյուսի լեզուն կապ ընկավ:

Ստեֆանեկը այնքան էլ հաճելի թեմա չշռափեց: Եվ ընդհանրապես Մանյունին դուր չէր գալիս այդ հարցաքննումը. ինքը կոմիսարիատում չի: Եվ ֆուտբոլիստի, սպորտսմենի ի՞նչ գործն է իմանալ, թե ով է Մանյունին պահում, նա դպրոց հաճախում է թե ոչ: Մի գուցե դեռ կհարցնի՝ Մանյունն ի՞նչ է ուտում նախաճաշին և գազի համար ինչքա՞ն են նրանք վճարում: Տղան կնճռոտվեց և չնայելով իր զրուցակցին, ավելացրեց.

— Ես ամենից շատ կցանկանայի ֆուտբոլ խաղալ այնպես, ինչպես դուք: — Նա ձգտում էր զրույցն այլ հունով տանել:

Բայց Ստեֆանեկն անդրդվելի էր: Չհեռացնելով նրանից իր գորշ թափանցող աչքերը, նա նորից կրկնեց.

— Ուրեմն դպրոց չե՞ս հաճախում:

— Չէ:

— Ինչո՞ւ...

— Նույնիսկ չգիտեմ:

— Եվ ո՞ր դասարանն ես վերջացրել:

— Վեցերորդ:

— Իսկ այժմ ի՞նչ ես անում:

Հարցն այնքան անսպասելի էր, որ Մանյունը բերանը բաց, աչքերը չռած նայեց նշանավոր պոլոնիստին:

— Հենց այնպես, թրև ես գալիս, հա՞:

— Ոչ, պան Վացեկ, վաստակում եմ, ինչպես կարողանում եմ: Շշեր եմ վաճառում, պանի Վալժինեկին օգնում եմ մրգեր վաճառելու, իսկ երբեմն էլ վարսավիրանոցն եմ մաքրում:

— Իսկ սովորելը քեզ չի՞ ձգում:

— Ինչ-որ չեմ կարողանում, պան Վացեկ:

— Ուրեմն դու վճռել ես վեցերորդ դասարանում կա՞նգ առնել:

— Շշեր վաճառելու համար այդքան կրթությունն էլ բավական է:

— Իսկ ի՞նչ է, ուզում ես քո ամբողջ կյանքում շշե՞ր վաճառել:

— Եթե սպառումն աճի, ապա դա շահավետ զբաղմունք կլինի:

— Ահա թե ինչ... — Ստեֆանեկը օրորեց գլուխը:

Ստեֆանեկը հուզված էր: Պատանի հասակում մնալով առանց ծնողների, նա ճիշտ նույնպես նետված էր կյանքի հորձանուտը: Ինչ-որ հարազատ բան կար նրա

ու այս փոքրիկ տղայի մեջ, որը պատահաբար չուստով վազքուղու հողը փորփրելով, աչքի տակով նրան էր նայում:

— Ուրեմն,— ասես ինքն իրեն արտասանեց Ստեֆանեկը, — դու չես ցանկանում իսկական ֆուտբոլիստ դառնալ:

Մանյուսը սթափվեց իր մտքերից: Գլխարկը ծոծրակին քաշելով, նա վեր թռավ նստարանից:

— Ազնիվ խոսք, ուզում եմ,— այնպիսի անկեղծությամբ ճշաց նա, որ Ստեֆանեկը սկսեց ծիծաղել:

— Լավ ֆուտբոլիստի ուժը միայն ոտքերում չէ, նրա գլխում էլ ինչ-որ բան պետք է լինի: Գնդակն անմտորեն գլորել՝ վարժեցված կապիկն էլ կարող է: Ժամանակակից ֆուտբոլի համար գիտելիքներ են պետք, իսկ դու քո վեց դասարանով հեռու չես գնա:

Մանյուսը քորեց ականջատակը:

— Այո՛, այո՛, — բարյացակամորեն ժպտալով, հաստատեց Ստեֆանեկը:— Իսկ այժմ, ահա, եղբայր իմ, ձեր հաջորդ մրցումը ե՞րբ է:

«Վերջապես գործի մասին խոսեց»,— մտածեց Մանյուսը, երախտագիտությամբ նայելով պոլոնիստին:

— Մենք, պան Վացեկ, ցանկանում ենք խաղալ տուրնիրում, որի մասին թերթում գրել են: Չե՞ որ դա հիանալի գործ է:

— Իսկ դուք մարզվո՞ւմ եք:

— Այն էլ ինչպես: Սարդը, այսինքն՝ Պոլդեկ Պեխովյակը, միանգամից քսան հատ գլխով խփում է, այնքան, որ աչքերը ճակատին են թռչում: Չե՞ որ մարզվել նշանակում է լավ ձևի մեջ լինել, իսկ լավ ձևի մեջ լինելը հաղթանակի կեսն է,— վերջացրեց տղան գործիմացությամբ:

— Դե լավ, իսկ ձեր հաջորդ մարզումը ե՞րբ է:

Եվ հանկարծ Մանյուսը հիշեց, որ ինքն այլևս «Սիրենկայի» անդամ չի հանդիսանում, որ Մանջարոն գնդակը «կազմակերպելու» համար իրեն դուրս արեց: Սակայն, չցանկանալով այդ մասին խոստովանել, նա աչքերն առանց թարթելու, ստեց.

— Չորեքշաբթի, ժամը 5-ին, մեր դաշտում:

— Այդ դեպքում տղաներին ասա, որ ես կգամ ձեզ մոտ: Կնայեմ, թե դուք ինչպես եք մարզվում... իսկ այժմ մի րոպե սպասիր, քեզ համար ես սյուրպրիզ ունեմ:

Մանյուսը մենակ մնաց. նա այնքան էր շվարել այդ խոսակցության անսպասելի և բարենպաստ ընթացքից, որ նույնիսկ վախենում էր հավատալ նշանավոր ֆուտբոլիստին: Փոքր բան չէր, «Պոլոնիայի» լավագույն խաղացողը ցանկանում է ներկա լինել իրենց մարզմանը: Փառապանծ Ստեֆանեկը անձամբ կներկայանա:

Չեկը իրեն կորցրած, շփում էր ճակատը, նրան թվում էր, թե աշխարհում ամեն ինչ հանկարծ փոխվել է: Սարսափելի օրը կարծես թե չքացել էր, իսկ երբ երևաց Ստեֆանեկը՝ նոր գնդակը թևատակին, Մանյուսը վերջնականապես ապշեց:

— Ես բանակցեցի մեր սեկցիայի ղեկավարի հետ,— ասաց ֆուտբոլիստը,— պատմեցի նրան ձեր մրցման մասին... մի խոսքով ամեն ինչի մասին: Նա խոստացավ ժամանակավորապես փոխարինաբար ձեզ գնդակ տալ,— միայն այն պայմանով, որպեսզի դուք այն պահպանեք և դաշտում չկռվեք:

— Ինքնին հասկանալի է, պան Ստեֆանեկ,— ճշաց տղան, անզոր լինելով հիացմունքով լի հայացքը կտրելու հիանալի, նոր գնդակից:

— Ահա՛: Տուր այն քո ընկերներին, իսկ չորեքշաբթի ես կգամ նայելու, թե դուք ինչպես եք խաղում:

Ստեֆանեկին հրաժեշտ տալով, Մանյուսը երկար ժամանակ գլխի չէր ընկնում, թե ինչ տեղի ունեցավ: Նրան թվում էր, որ այն ամենը, ինչ նա լսել և տեսել էր մի րոպե առաջ, ոչ թե իրականություն էր, այլ ինչ-որ սքանչելի երազ: Եվ միայն այս ու այն կողմ նայելով և նորից տեսնելով բետոնե տրիբունաների շարքը, զգեստարանի մուտքը, որտեղ հենց նոր անհետացավ Ստեֆանեկը, ուրախ արևի լույսով ողողված մարզահրապարակի խոտը, Մանյուսը վերջնականապես սթափվեց և նույնիսկ ուրախությունից թռչկոտեց: Համբուրելով նոր գնդակը, նա անմիջապես տուն սլացավ, որպեսզի որքան հնարավոր էր ընկերների հետ շուտ կիսեր այդ հրաշալի ուրախությունը:

4

Աղավաատանը մոտենալով, Չեկն արդեն հեռվից ճանաչեց Մարգարտահատիկին:

«Այդ շատ լավ է,— մտածեց նա,— Բոգոսի հետ կարելի է հանգիստ խոսել»:

Բայց ընդհուպ մոտենալով, նա տեսավ, որ Մարգարտահատիկը այնպես ընկճված էր կանգնած, կարծես ինչ-որ սարսափելի դժբախտություն էր պատահել նրան: Ընկերոջը տեսնելով, փոքրիկ դարպասապահը մեկնեց իր փոքրիկ ձեռքը:

— Դժբախտությո՛ւն,— հուզված գոչեց նա,— Մանջարոն և Տադեկը կալանքի տակ են կոմիսարիատում: Թյունիկի և Արքայորդու հետ միասին են բռնվել... Ի՞նչ անենք հիմա: Չագորսկայան արդեն ինձ հարցաքննեց, թե ո՞ւր է Ֆելեկը: Ասացի, որ Մանջարոն գնացել է Իգնասի մոտ աղավախ խաղացնելու: Իսկ հետո ի՞նչ կլինի: Անելանելի դրություն է, մի խոսքով աշխարհի վերջը,— գնդացրի նման վրա էր տալիս Մարգարտահատիկը:

Նա այնքան էր վրդովված, որ նույնիսկ ուշադրություն չդարձրեց Չեկի ձեռքի գնդակին:

— Հանգստությո՛ւն,— ընդհատեց Մանյուսը բողոքների այդ անհասկանալի տարափը,— հերթականությամբ պատմիր, թե չէ քեզից ոչինչ չի կարելի հասկանալ:

Փոքրիկ դարպասապահը նորից սկսեց խառնաշփոթ պատմությունը:

Մանյուսը կեսից ընդհատեց նրան:

— Կարճ ասած խոսքն ի՞նչի մասին է:

— Խոսքն այն մասին է, որ նրանք նստած են միլիցիայում:

— Պատրաստվում էին միանալ Թյունիկի հետ, ա՛յ թե միացան,— փաստը հաստատեց Չեկը:— Իսկ ես այդ ժամանակամիջոցում գնդակ ճարեցի և մեր ակումբի համար մարզիչ ձեռք բերի: Հը, ի՞նչ ես աչքերդ չռել: Այդ բոլորը քեզ ինչպե՞ս է դուր գալիս:

Մարգարտահատիկը հանդիմանությամբ նրան նայեց:

— Ընկերները փորձանքի մեջ են ընկել, իսկ նա դատարկախոսությամբ է զբաղված: Հարկավոր է փրկել նրանց, հասկանո՞ւմ ես:

— Հասկանում եմ, միայն թե չեմ կարողանում գլխի ընկնել, թե այդ ինչպես կարելի է անել:

Մարգարտահատիկը թախանձագին նայեց ընկերոջը:

— Մի բան մտածիր, չե՞ որ քեզ միշտ հաջողվում է:

— Հաջողություն ունեմ շշերի վաճառքի և նման դատարկ գործերի մեջ, իսկ այստեղ այդ համարը չի անցնի: Եվ ընդհանրապես քեզ պետք է ասեմ, որ Մանջարոն փքվում է, իսկ ես, ուրեմն, պետք է նրան փրկե՞մ:

— Նա հիմքեր ունեք, չե՞ որ դու գնդակը թռցրել էիր:

— Ոչ թե թռցրել էի, այլ փոխարինաբար վերցրել, որպեսզի հետո այն ետ վերադարձնեմ:

— Ուրեմն դու այդպիսի ընկեր ես,— վիրավորված ասաց Մարգարտահատիկը:— Եթե դու նրանց տեղը լինեիր, այն ժամանակ Մանջարոն որևէ բան կմտածեր: Մտածիր հապա, թե ինչ կլինի, եթե բոլորն իմանան, որ «Սիրենկայի» թիմապետը նստած է միլիցիայում:

Չեկն ինչպես միշտ, նման դեպքերում, գլխարկն աչքերին քաշեց, հետո քաշեց ծոծրակին և քորեց ականջի հետևը:

— Դժվար է,— կարծես ինքնիրեն փնթփնթաց նա,— բայց իսկապես որ անախորժ պատմություն է, ինչ-որ բան պետք է մտածել:

Նա լռեց, իսկ Մարգարտահատիկը այնպիսի հետաքրքրությամբ աչքերը հառեց նրան, որ կարծես պատրաստվում էր նրա մտքերը կարդալ: Վերջապես գնդակը գետնին զարկելով, Չեկը հաղթականորեն սուլեց:

— Ահա թե ինչ, եղբայր: Այստեղ ոչ մի ձևի կոմբինացիաներ չեն օգնի, հարկավոր է ուղիղ կոմիսարիատ գնալ:

Մարգարտահատիկը աչքերը չռեց:

— Իսկ ո՞վ կգնա:

Մանյուսը մատը դրեց իր կրծքին:

— Ես, ինքս անձնապես: Իսկ եթե ինձ բռնեն, տղաներին կասես, որ չորեքշաբթի մարզում է: Գալու է... իմացիր թե ով: Ոչ մի կերպ չես գուշակի, ինքը՝ Ստեֆանեկը, «Պոլոնիայի» լավագույն խաղացողը կգա և մեզ կմարզի: Իսկ այժմ գնանք ինձ հետ: Կոմիսարիատի մոտ ինձ կսպասես և կբռնես գնդակը:

Տղաները զվարթ ճամփա ընկան: Սակայն կոմիսարիատին մոտենալու հետ միասին նրանք անընդհատ դանդաղեցնում ու դանդաղեցնում էին քայլերը: Թվում էր, թե նրանց ներբաններին սոսինձ էր քսած: Անվստահորեն ընկերոջը նայելով, Մարգարտահատիկը հարցրեց.

— Եվ սրանից ավելի լավ բան դու չեի՞ր կարող մտածել:

Չեկը խոր հառաչեց:

Անկյունում նրանք մի պահ կանգ առան: Մանյուսն այնպիսի տեսք ուներ, որ կարծես անխուսափելի կործանման էր գնում: Սակայն ետ կանգնել չէր կարելի:

— Ամուր կաց, Չե՛կ,— շշնջաց Մարգարտահատիկը:

— Հանգի՛ստ եղիր,— Մանյուսը սուլեց ատամների արանքից և առաջ շարժվեց:

Բայց նրա քայլվածքը բոլորովին էլ չէր հաստատում, թե նա անհոգ է գնում:

Մտնելով մուգ միջանցքը, Չեկը դուռը հրեց և ընկավ մի ընդարձակ շինություն, որը մեջտեղից կիսված էր փայտե թափանցիկ միջնորմով, և որի հետևում, սեղանի մոտ նստած էր հերթապահ միլիցիոները: Ուժերը հավաքելով, Չեկը ոտքերի մատների վրա մոտեցավ հերթապահին:

— Հարգանքներս,— նա մատները չիսկացրեց իր գլխարկի հովարին:

— Ի՞նչ է հարկավոր,— հարցրեց հերթապահը, սեղանի վրա փռած թղթերի վրայից հայացքը բարձրացնելով:

— Ես, պանի թույլտվությամբ, պան սերժանտ Նոգայսկուն եմ ուզում, որը մեր թաղայինն է:

Միլիցիոները անվստահորեն նայեց տղային:

— Ի՞նչ գործով:

— Կարևոր, պան պորուչիկ:

Հերթապահը չկարողացավ ժպիտը զսպել:

— Սերժանտ և ոչ թե պորուչիկ,— ուղղեց նա:

— Դա կարևոր չէ, հետևյալ ատեստատավորման ժամանակ պան սերժանտը մի աստղ էլ կունենա,— խոսքի տակ չմնաց տղան:

Հերթապահը սկսեց քահ-քահ ծիծաղել և արդեն սիրալիր նայեց Չեկին:

— Դու ուրեմն հարցնում ես քաղաքացի սերժանտ Նոգայսկո՞ւն:

— Ճի՛շտ այդպես, պան սերժանտ:

Հերթապահը վերցրեց հեռախոսափողը և հավաքեց համարը:

— Անունդ ի՞նչ է,— հարցրեց նա, սպասելով մինչև կմիացնեին հեռախոսը:

— Մարիան Տկաչիկ, բայց պանը թող ասի, որ Չեկն է սպասում, այդպես ավելի լավ կլինի:

Խոսակցությունը վերջացնելով, հերթապահը շրջվեց դեպի տղան:

— Մի րոպե սպասիր, հիմա կգա:

— Ես ինչ ասեցի,— հպարտորեն արտասանեց տղան: — Այստեղ Չեկին բոլորն էլ ճանաչում են:

Կասկածները կրծում էին նրան: Եվ այդ րոպեն նրան հավիտենականություն էր թվում: Արժե՞ արդյոք սերժանտին սպասել: Գուցե ոչինչ դուրս չի գա և ավելի լավ է ծլկել, քանի ուշ չէ, իսկ Մարգարտահատիկին ասել, թե իր հետ խոսել չուզեցին: Բայց համենայն դեպս, գուցե սպասել: Ի՞նչ է նրան սպառնում: Վերջ ի վերջո, այդ ինքը չէ «Մարգարտածաղիկում» սեղանները շուռ տվել, ամանեղենը ջարդել և հասարակական կարգը խախտել... Բայց Գուդըն կարող է վերհիշել նրա ուրիշ, վաղուցվա չարածճիությունները: Ճիշտ է, դա դեռևս գարնանն է եղել, իսկ այդ ժամանակվանից Ադամնատան փոքրիկ տղաները ժողովրդական իշխանության ներկայացուցչին շատ գլխացավանք չէին պատճառել: Եվ, այնուամենայնիվ, լավ էր թաղայինի աչքին չերևալ: Այդ մտքերը միայն սաստկացրին տղայի շփոթվածությունն ու անհանգստությունը: Բայց ահա աղմուկով բացվեց ապակեպատ դուռը և երևաց սերժանտը: Մանյուսը լարի պես ձգվեց և գլխարկը թռցրեց գլխից:

— Քաղաքացի սերժանտ,— սկսեց նա նախապես հազալով,— ես ձեզ մոտ եմ եկել կոլեկտիվի, այսինքն՝ «Սիրենկայի» անունից: Մենք պատիվ ունենք հարգելի քաղաքացի սերժանտին հրավիրելու մրցման, որը տեղի կունենա կիրակի, ժամը հինգին, մեր խաղահրապարակում:

Թե ինչո՞ւ այդ միտքը ծագեց նրա գլխում, որտեղի՞ց հայտնագործեց նա այդ ֆանտաստիկ մրցումը, Չեկը ինքն էլ չիմացավ: Հավանաբար գյուտերը ծնվում են ամենաանսպասելի պահերին: Բայց այս անգամ տղայի հայտարարությունը իշխանության ներկայացուցչի վրա բավականին ուժեղ տպավորություն թողեց, հատկապես, եթե հաշվի առնենք այն բանը, որ սերժանտ Նոգայսկին մի ժամանակ ֆուտբոլ էր խաղացել և, իհարկե, Վարշավյան «Գվարդիայի» ջերմեռանդ պաշտպանն էր:

— Է՛հ, դուք, ճնճողւկներ,— մրթմրթաց սերժանտը,— ծիծաղելիորեն կկոցելով իր բաց երկնագույն աչքերը,— Էլի ինչ-որ տուրուդմբոց կսարքեք: Գիտեմ ես ձեր մրցումները:— Այդպիսի ան-բարյացակամ նախաբանից հետո այնուամենայնիվ նա հետաքրքրասիրությամբ ավելացրեց,— իսկ ո՞ւմ հետ եք խաղում:

— «Փոթորիկի», պան սերժանտ, ռևանշ-մրցում է: Վերջին անգամ մենք նրանց հետ ոչ ոքի արեցինք՝ երկուսով-երկու:

Սերժանտը հայացքը գցելով հերթապահին, որ լսում էր այդ խոսակցությունը, հասկացավ, որ իր հեղինակությունը վտանգի տակ է դրվում: Նա գոտին ուղղեց, պաշտոնական տեսք ընդունեց և խստորեն հարցրեց.

— Ուրեմն դու միայն դրա համա՞ր էիր ինձ փնտրում:

— Ես պան սերժանտի ճաշակը լավ գիտեմ և այդ պատճառով էլ ցանկանում էի ձեզ անձամբ տեղեկացնել: Հազվագյուտ խաղ է լինելու:

— Դե լավ, կգամ, եթե ժամանակ լինի,— համաձայնեց թաղայինը:

Բայց Մանյուսը մի ակնթարթում այնպես կուչ եկավ և այնքան այլալվեց, որ սերժանտը նրան նայելով ապշեց:

— Բայց ահա թե ինչ,— փնթփնթաց տղան,— չէ՞ որ դեռևս հայտնի չէ, այդ խաղը ընդհանրապես կկայանա թե ոչ:

— Ինչո՞ւ հայտնի չէ:

— Ամեն ինչ կախված է հարգելի քաղաքացի սերժանտից:

— Ինձանի՞ց,— սերժանտը աչքերը չռեց:

— Իհարկե, պան սերժանտից, որովհետև պան սերժանտը թուլացրել է մեր թիմը:

Այստեղ թաղայինը հասկացավ Չեկի սարքած ամբողջ խաղը: Հիշելով չորս տղաներին, որոնք «Մարգարտածաղիկում» տեղի ունեցած սկանդալի համար այժմ նստած էին միլիցիայում, նա բռնեց Մանյուսի ուսերից:

— Նրանց բաց չեմ թողնի, սիրելիս, մինչև որ նրանց ծնողները չգան: Եվ այդ խուլիգաններին ես չեմ գթա:

— Դրանք լավագույն խաղացողներն են,— անհամարձակ մեջտեղ բերեց Չեկը:

— Դրանք անկարգներ և աղմկարարներ են,— որոտում էր սերժանտը,— դրանց մասին լսել անգամ չեմ ուզում:

Մանյուսը քիթը կախեց և դեմքը ծռմռեց այնպես, կարծես պատրաստվում էր լալու:

— Ուրեմն կիրակի խաղը տեղի չի ունենա...

— Տեղի չի ունենա,— սերժանտը բռունցքով հարվածեց միջնորմին:

— Ուրեմն պան սերժանտի համար միևնույն է....

— Միևնույն է,— հետևեց երկրորդ հարվածը:

— Ուրեմն ֆուտբոլը մեր Վոյայում լրիվ տապալվում է:

«Լրիվ տապալվում է»,— արդեն թաղայինի լեզվի ծայրին էին այդ բառերը, բայց սերժանտը իրեն զսպեց և զարմացած հարցրեց.

— Ինչո՞ւ է տապալվում:

— Որովհետև ժողովրդական իշխանությունը սպորտի զարգացման մասին հոգ չի տանում,— տեսնելով, որ թաղայինը շփոթվել է, Մանյունը իրեն վիրավորված ձևացրեց:— Ձախողում ամբողջ ճակատով: Թիմը կպարտվի: Տղաները ֆուտբոլ խաղալու փոխարեն կսկսեն փողոցներում թրև գալ: Սպորտային միջոցառումներ չեն լինի: Համընդհանուր աղետ, պան սերժանտ... վերջին անգամ... Չագորսկու և Պուխալսկու համար ես իմ պատվովս եմ պատասխանատու: Վերջ ի վերջո եթե պանը ինձ չի վստահում, թող «Պոլոնիայի» Վացեկ Ստեֆանեկին հարցնի՝ նա վերցրել է մեր շեֆությունը:

«Պոլոնիայի» լավագույն խաղացողի ազգանունը սերժանտի վրա տպավորություն թողեց: Մի պահ խորհելուց հետո նա ասաց.

— Լավ, այդ երկուսին բաց կթողնեմ, բայց նրանց մասին կհայտնեմ տնային կառավարչությանը, իսկ մյուսների հետևից ծնողները թող ներկայանան:

— Մերոնք մեղավոր չեն, նրանք չեն սկսել,— ուրախությունից իրեն կորցնելով ճչաց Չեկը: Նա պատրաստ էր սերժանտի վզովն ընկնելու:

Մարգարտահատիկը Չեկին տեսնելու հույսն արդեն կորցրել էր: Վստահ լինելով, որ նրան նույնպես բռնել են կոմիսարիատում, նա արդեն պատրաստվում էր տուն վերադառնալ, երբ դարպասների մեջ տեսավ երեք տղաներին: Մի պահ ուրախությունից նրա լեզուն կապ ընկավ, ապա վազեց նրանց կողմը:

— Հը, ի՞նչպես է, հաջողվե՞ց:

Մանյունը աչքերը կկոցեց:

— Հաջողվեց, եղբայրս: Երբ Չեկն ասում է, ուրեմն ամեն ինչ կարգին կլինի:

Չեկի ուղեկիցները դեռևս իրենց վրա կրում էին վերջին իրադարձությունների ակներև հետքերը: Երկուսն էլ քայլում էին վրդովված, գունատ: Տաղեկ Պուխալսկու երեսին, Թյունիկի հետ կռվելուց որպես հիշատակ կապտուց էր մնացել: Մանջարոյի ճակատն էր ճանկոռտված: Բայց նրանց դեմքերը փայլում էին ժպիտով: Հարկավ, չէ՞ որ ամեն ինչ բարեհաջող էր վերջացել:

Մարգարտահատիկը ամբողջ ուժով խփեց Մանջարոյի ուսին:

— Զո բախտից էր, եղբայրս: Ես քեզ ասում էի, որ Չեկը հիանալի ընկեր է:

Մանջարոն մի տեսակ ծուռ ժպտաց: Առանց մի խոսք ասելու, նա անհարմար զգալով, սեղմեց Մանյունի ձեռքը:

Այդպես անհաջող վերջացավ «Սիրենկան» և «Փոթորիկը» միավորելու փորձը: Չնայած պան Լոպոտեկի փաստարկներին և Մանջարոյի հույսերին, «Սիրենկայի» խաղացողների մեծ մասը, այնուամենայնիվ, ուրախ էր այդպիսի վախճանի համար: «Ինքներս մի կերպ յուր կգնանք»,— մտածում էին տղաները: «Փոթորիկի» հետ միավորվելը ոչ մի լավ բան չէր խոստանում և միայն կարող էր գլխացավանք ու անախորժություններ պատճառել:

Երեքշաբթի առավոտյան ամբողջ թմի խորհրդակցությանը պատվիրակություն ընտրվեց, որը պետք է գնար Մարշալկովսկայա՝ «Ժիցե Վարշավայի» խմբագրություն: Պատվիրակության կազմում մտան Մանջարոն, Չեկը և Կշիս Սլոնեցկին: Տադեկ Պուխալսկին վիրավորվել էր, որ իրեն՝ ֆուտբոլի նշանավոր գիտակին, դարձյալ բանի տեղ չէին դրել: Սակայն տղաները նրան բացատրեցին, որ չափից շատ մարդ չի կարելի խմբագրություն ուղարկել: Հինգից քառորդ պակաս տղաներն արդեն «Ժիցե Վարշավայի» շենքի մուտքի մոտ էին:

— Դուք ո՞ւր,— հարցրեց դռնապահը,— կասկածանքով նայելով Մանյուսի սաստիկ մաշված շալվարին և Մանջարոյի զգզված արմունկներով բլուզին:

— Հարգանքներս,— ինչպես միշտ սիրալիր և ժպտադեմ ողջունեց նրան Չեկը:— Մենք սպորտի գործերով: Ցանկանում ենք գրվել տուրնիրին:

— Երկրորդ հարկ, քսաներեք սենյակ:

Տղաները վազեցին երկրորդ հարկ և ապշած կանգ առան: Միջանցքում աղմուկ և հրմշտոց էր, ինչպես ստադիոնի դռների մոտ, միջազգային հանդիպումների ժամանակ:

— Ասացի, որ պետք է շտապել,— հուզվեց Կշիսը:

Չեկը քորեց ականջի հետևը:

— Կորանք մենք, եղբայրներս: Հերթն ավելի շատ է, քան Վոլսկայայի ունիվերմագում: Հարկավոր է հարցնել, համարներ չե՞ն տալիս արդյոք:— Գլխարկը աչքերին իջեցնելով, կախ ընկած շալվարը վեր քաշելով, Մանյուսն աշխատեց արմունկներով և սողոսկեց հրմշտոցի մեջ:

— Մի՛ թողեք նրան,— հետևից գայրացած ձայներ լսվեցին:

— Հերթ կանգնիր, թե չէ վզակոթիդ կհասնի,— նախազգուշացրեց նրան լողորդի գլխարկով հաղթանդամ մի տղա:

— Հանգիստ, քաղաքացիներ, ես միայն տեղեկություններ և խորհուրդ եմ ուզում հարցնել:

— Մի՛ թողեք նրան,— ճղճղում էր ինչ-որ մեկը միջանցքի վերջում:

Բայց Չեկը ցանկալի դռներից արդեն հեռու չէր: Փայլատ ապակու հետևում, որի վրա գրված էր «Սպորտի բաժին», ստվերներ էին շարժվում: Իր կողքին նա տեսավ Արքայորդու անտարբեր դեմքը և Թյունիկի լայն թիկունքը:

— Հարգանքներս,— ողջունեց նա ծաղրական ժպիտով:— Արձակուրդից հետո ի՞նչպես եք զգում ձեզ:

Արքայորդին խոժոռվեց և անորոշ թոթվեց ուսերը՝ նրան դժվար էր հավասարակշռությունից հանել: Թյունիկը ատելությամբ լի հայացքով չափեց Չեկին:

— Դուք էլ ե՞ք այստեղ,— ծաղրանքով ժպտաց նա:

— Մենք էլ ենք այստեղ,— ծիծաղեց Մանյունը նրա երեսին:

— Այս մանրապճեղներին չեն գրի,— մրթմրթաց Արքայորդին, դիմելով Թյունիկին: Նա քահ-քահ ծիծաղեց:

— Ոչինչ, պետք կգան, մեզ գնդակներ կզցեն:

— Երբ դրանք ձեր դարպասից կհանեք,— պատասխանեց Մանյունը և ուրախ ծիծաղեց:

Նրա հետևից ծիծաղեցին մի քանի չափահասներ: Նրանց դուր եկավ Մանյունի ուրախ կերպարանքը, նրա չարաճճի աչքերը և սուր լեզուն:

— Իսկ դու ո՞ր թիմից ես,— պաշտպանողաբար նրա ուսին զարկելով, հարցրեց մի հսկա լողող:

— Ես Վոլյայից եմ, Գուրչևսկայա փողոցից: Մեր ակումբը «Սիրենկա» է կոչվում, լավ հիշիր, նրա մասին դեռ շատ կլսես:

— Իսկ ես Ժոլիբոժից եմ: Մեր թիմը առաջին կարգի է,— պարծեցավ հաղթանդամ երիտասարդը:

Մանյունը խոսքի տակ մնալ չէր ուզում: Լուրջ տեսք ընդունելով, նա հարևանցիորեն նետեց.

— Մերն էլ սոլիդ կազմակերպություն է: Լավ էլ մարզիչ ունենք:

Լողողի աչքերը հետաքրքրությամբ վառվեցին:

— Ձեզ մոտ ո՞վ է:

— Ստեֆանեկը: Վացլավ Ստեֆանեկը:

— Նա որ «Պոլոսիայի՞ց» է: Չի կարող պատահել,— գոչեց հսկան, հարգանքով նայելով Չեկին:

— Փչոց է,— մեջ ընկավ Թյունիկը:— Ստեֆանեկն էլ ուրիշ գործ չունի, որ նման մանրապճեղներին մարզի:

Մանյուսը կկոցեց աչքերը.

— Չես հավատում՝ չորեքշաբթի ժամը հինգին արի մեր դաշտը: Կհամոզվես ինքդ:

— Փչոց է,— կրկնեց Թյունիկը:— Դու նրա գնդակը թռցրել ես, նա քեզ պետք է մարզի՞:

Մանյուսն ամբողջովին գազազեց, իսկապես կռվի պատրաստվելով: Նրան գրգռում էր այն, որ Թյունիկը խոսակցության մեջ խառնվեց և դրա հետ մեկտեղ նա զգում էր, որ մարզիչի մասին պատմելով, մի քիչ չափն անց էր կացրել: Եվ իսկապես, Ստեֆանեկը խոստացել էր միայն նրանց դաշտը գալ, իսկ այն մասին, որ պետք է սկսի նրանց մարզել, նա ոչ մի խոսք բերանից չէր էլ թռցրել: Այդ ինքը՝ Չեկն էր իր երևակայության մեջ Ստեֆանեկին արդեն «Սիրենկայի» մարզիչ նշանակել: Իսկապես որ լավ չստացվեց: Բայց նա չէր կարող չբարձրացնել իրեն նետած ձեռնոցը:

— Դու որտեղի՞ց կարող ես իմանալ,— գոչեց նա,— եթե երկու օր նստել ես միլիցիայում: Ստեֆանեկը մեզ գնդակ նվիրեց և խոստացավ, որ մեզ մոտ մարզիչ կլինի:

— Միևնույն է, ձեզ ոչինչ չի օգնի,— արհամարհանքով քմծիծաղ տվեց Արքայորդին:

Մանյուսն արդեն պատրաստվում էր պատասխանել մի սուր խոսքով, բայց փայլատ ապակե դուռը լայնորեն բացվեց և շեմքին երևաց մի բարձրահասակ, թիկնեղ տղամարդ:

— Հաջորդ հինգը,— գոռաց նա:

Չնայած աղմուկին, բոլորը նրան լսեցին: Դռան մոտ այնպիսի հրմշտոց առաջացավ, որ ոչ ոք չէր կարող սենյակ խցկվել:

— Կամա՛ց, բարեկամներ, կամա՛ց,— դռների մոտ կանգնած հանգստացնում էր նրանց ժուռնալիստը:— Իրար մի հրեք, թե չէ գրանցելը կդադարեցնենք: Խնդրում եմ հերթականությամբ ներս գալ:

Սակայն սպորտային խմբագրի ո՛չ խնդրանքը, ո՛չ սպառնալիքը չօգնեցին: Տղաների ամբոխը աղմուկով շարունակում էր սեղմվել նվիրական դռանը: Խցան գոյացավ: Պատանի ֆուտբոլիստների տեմպերամենտը գերազանցեց բանականությանը: Սկսվեց մի այնպիսի հրհրոց, ինչպիսին պատահում էր Վարշավայի արվարձաններում՝ ֆուտբոլային դարպասների մոտ վտանգավոր դրության ժամանակ: Եթե չլինեք ժուռնալիստի զգոնությունը և հանդարտությունը, պատանի ֆուտբոլիստները ամբողջ միջանցքը քարուքանդ կանեին դռների վրա փայլող ցուցանակների հետ միասին: Խմբագիր Խուրինսկին իր հզոր ֆիզուրայով փակեց սենյակի մուտքը և այդ եռացող կաթսայից հանեց հինգ գզգզված տղաների: Նրանց մեջ էր նաև Մանյուսը: Ուրախացած, որ իրեն հաջողվեց այդպես արագ դռան մոտ խցկվել, նա միաժամանակ անհանգստացած

այս ու այն կողմ էր նայում՝ աչքերով փնտրելով պատվիրակության մյուս անդամներին: Սակայն շուտով տղան հանգստացավ:

«Միթե ես այնքան անգրագետ եմ, որ չկարողանամ թիմը գրանցել տալ տուրնիրին», — մտածեց նա, քրտնած ձեռքում գլխարկը ճմրթելով:

Հայտնվելով մաքուր սափրված խմբագիր Խուդինսկու առջև, նա բոլոր կանոններով չրիկացրեց կրունկները, հազաց, մի բարեհամբույր ու չարաճճի ժպիտ խաղացնելով դեմքին, վրա տվեց.

— Մենք, պան խմբագիր, Վոյայից ենք, Գուրչևսկայայից ենք: Ցանկանում ենք գրանցվել թաղային թիմերի այդ տուրնիրում...Բայց մենք, այսպես ասած «թաղային» էլ չենք... Մենք կազմակերպված թիմ ենք, որը կոչվում է «Սիրենկա»:

Խմբագիրը մի փոքր բարձրացնելով խճճված հոնքերը, ուշադրությամբ նայեց Չեկին:

— Իսկ դու քանի՞ տարեկան ես, բարեկամս,— հանկարծակի հարցրեց նա:

— Ե՛ս,— կմկմաց Չեկը,— տասնչորսից ավելի:

Խմբագիրը սիրալիր ժպտաց:

— Իսկ քո ընկերները:

— Դե նրանք, իհարկե, ավելի մեծ են,— խաբեց Չեկը, զգալով, որ խմբագրի հարցաքննությունների մեջ ինչ-որ վտանգ կա թաքնված:

Ժուռնալիստը մի փոքր ետ ընկավ և նորից ուշադրությամբ նայեց տղային.

— Ինձ ինչ-որ թվում է, թե դու տասնչորս էլ չկաս: Իսկ տասնչորսից փոքր տղաներին մենք տուրնիրին մասնակցել չենք թույլատրում:

Ես, տասնչորս տարեկան չկա՞մ:— Մանյուսի դեմքը վրդովմունք էր արտահայտում: Ես կցանկանայի տասնչորսից ավելի եղած յուրաքանչյուր օրվա համար մեկական զլոտի ստանալ,— նա ամբողջ ուժով բռնկեցով հարվածեց կրծքին:

— Այդ դեպքում ցույց տուր դպրոցական վկայականդ:

Տղան մեռելի գույն ստացավ: Սակայն չցանկանալով իր շփոթվածությունը ի հայտ բերել, նորից ուժով հարվածեց իր կրծքին:

— Մորաքույր Ֆրանյային չտեսնեմ, եթե ստում եմ, տասնչորսս արդեն լրացել է: Իսկ եթե պան խմբագիրը չի հավատում, խնդրում եմ, թող հարցնի մորաքույր Ֆրանյային:

— Վկայականդ ցույց տուր, և ես քեզ կհավատամ,— խմբագրի լայն, արևկեզ դեմքին կշտամբող ժպիտ երևաց:

— Ես դպրոց չեմ հաճախում և մոտս ուրիշ ապացույցներ չունեմ:

Խմբագիրը ձեռքերը տարածեց:

— Բարեկամս, կարեկցում եմ քեզ, բայց ոչ մի կերպ չեմ կարող գրել՝ դու շատ ջահել ես:

Մանյուսի աչքերը մթազնեցին: Արցունքները խեղդեցին կոկորդը:

— Պան խմբագիր,— աղերսեց նա,— եթե պանը չգրանցի, ինձ թիմից կհանեն, տղաները միայն ու միայն այդ տուրնիրի մասին են խոսում: Մարզվում են, ջանք են թափում, իսկ հարգելի պան խմբագիրը ջնջում է մեր ամբողջ ապագան:

Խմբագրի շուրթերից կշտամբալից ժպիտը չքացավ: Հայացքում շահագրգռվածություն երևաց:

— Դուք արդեն մասնակցել ե՞ք որևէ մրցման:

— Դե, իհարկե, պան խմբագիր: Կիրակի ոչ ոքի խաղացինք «Փոթորիկի» հետ: Մեր թիմում գործունյա տղաներ են. և՛ գնդակի հետ վարվել գիտեն, և մեծ ձգտում ունեն ֆուտբոլի: Բայց եթե նրանք իմանան, որ իրենց թույլ չեն տվել մասնակցել տուրնիրին, այն ժամանակ վերջ, ակումբը կկազմալուծվի, խաղացողները կցրվեն ուրիշ թիմեր, իսկ Վոլյայում ֆուտբոլի փոխարեն կսկսեն պահմտոցի կամ դասարան խաղալ: Մի խոսքով, վշտալի հեռանկար, այլ կերպ ասած, սպորտային կյանքի թաղում:

Խմբագիրը բարձրաձայն ծիծաղեց:

— Եթե դու այնպես խաղայիր, ինչպես կարողանում ես ինքդ քեզ պաշտպանել, վատ չէր լինի:

— Իսկ դուք, պան խմբագիր, ուրբաթ եկեք մեզ մոտ, ժամը հինգին, այն ժամանակ կհամոզվեք, որ ամեն ինչ ճիշտ է,— վրա բերեց Մանյուսը, տեսնելով, որ գործը դեռևս տանուկ չի տրված:

Նա ցանկանում էր ավելացնել, որ իրենց մարզում է ինքը Ստեֆանեկը, «Պոլոնիայի» լավագույն խաղացողը, բայց ժամանակին կանգ առավ՝ այստեղ չէր կարելի ռիսկի ենթարկվել:

Ժուռնալիստը երկար շփում էր մաքուր սափրած այտը և վերջապես ձեռքը թափ տվեց:

— Դե լավ... Ուրեմն ինչպե՞ս է կոչվում ձեր թիմը:

— «Սիրենկա», պան խմբագիր:

Խմբագիրը թիմը մտցրեց տուրնիրային ցուցակի մեջ, դրեց խաղահրապարակի հասցեն և հրաժեշտ տալիս, ավելացրեց.

— Լավ, ես կգամ, բայց եթե տեսնեմ որ այդ բոլորը փչոց է, ձեզ կջնջեմ անողորմաբար:

— Անողորմաբար,— ուրախացած բացականչեց Մանյուսը, նազանքով քստքստացրեց պատառոտված չստերը և գնդակի պես դուրս թռավ սենյակից:

Դռան հետևը նրան արդեն սպասում էին Մանջարոն և Կշիսը: Նրանց փքված դեմքերից կարելի էր հասկանալ, որ ընկերոջից նեղացել են:

— Հը՞, ինչպե՞ս է,— հուզված հարցրեց Մանջարոն:

Մանյուսը ուրախ աչքով արեց.

— Ամեն ինչ կարգին է... համա թե քրտնեցի:

— Իսկ դու ինչո՞ւ մեզ չսպասեցիր:

— Ուրախացիր, որ դու այնտեղ չէիր: Համա թե քրտնեցի,— կրկնեց Չեկը, մի քիչ շունչ քաշելով: — Խմբագիրը չէր ուզում մեզ գրել: Ասում էր, որ մենք դեռ ջահել ենք:

— Հետո ի՞նչ եղավ,— հարցրեց Կշիսը:

Մանյուսը հրեց նրա ուսը.

— Դու, ինչ է, չգիտե՞ս Չեկին: Բոլոր անախորժությունները վերջացան: Ես դեռ ձեզ համար պրոպագանդա արեցի:

— Պրոպագանդա՞: Ինչե՞ր ես դուրս տալիս:

— Ահա թե ինչ՝ խմբագիրը ուրբաթ կգա մեր մարզմանը: Երևի դեռ մեր մասին էլ մի բան կգրի:

Գ Լ Ո Ւ Ն IV

1

Արքայորդին թեքվեց դեպի քարուքանդ եղած դարպասները և ներս մտավ աղբով լի, մթին բակը: Ավերակների ծակուծուկերում մռայլ էր և գարշահոտ: Միայն քերծված, քարուքանդ պատերի վրա այնտեղ փայլատակում էին մայր մոնոդ արևի թույլ շողերը: Արքայորդին գրպանից հանեց ծխախոտի տուփը և սկսեց ծխել: Ծուխը ներս քաշելուց անմիջապես հետո նա չոր հազաց, բայց անմիջապես հաղթահարեց իրեն և չնայած խեղդվում էր, ծխախոտը չզգեց:

Մի քիչ սպասելով, նա երկու մատները բերանը խրեց և բարձր սուլեց: Մթին կամարի տակից պատասխան ձայն լսվեց:

— Դու ե՞ս, Յուլիկ:

— Ես եմ,— պատասխանեց Արքայորդին,— շտապիր, ուշանում ենք:

Թյունիկին սպասելով, նա անտարբեր գնում էր ավերակները: «Եվ ինչպե՞ս են այստեղ մարդիկ ապրում»,— մտածում էր նա, նայելով աղոտ լույսին, որը երևում

Էր նկուղի մրոտ լուսամուտից: Այդ ժամանակ նկուղից մի այլ սուր և գրգռված ձայն լսվեց.

— Ո՞ւր ես դու նրան քարշ տալիս, թափառաշրջիկ: Ուզում ես, որպեսզի նորից միլիցիայի ճա՛նկն ընկնե՞ք: Այսօր սերժանտն էլի այստեղ էր: Հարցնում էր, թե դուք ինչպե՞ս եք ձեզ պահում:

Ռիսեկի մայրն էր: Արքայորդին վախեցած՝ գլանակը թաքցրեց հետևը, մի քայլ ետ գնաց, բայց ոչինչ չպատասխանեց:

— Թո՛ղ, մայրիկ,— ճեղքի խորքից լսվեց Թյունիկի ձայնը:— Մենք գործեր ունենք:

— Միշտ դուք այդպես եք... — կինը բարձրացրեց ձայնը,— գիշերները ի՞նչ գործեր կարող են լինել:

— Ես շուտով կվերադառնամ,— հանգստացնում էր նրան որդին:

— Զեզ համար հարմար շրջապատ ես գտել,— ծղրտում էր կինը:— Իսկը խուլիգաններ:

— Պանի Պակորսկայա, դուք այնքան էլ մի... — համարյա հանգիստ նետեց Արքայորդին:

— Իսկ դո՛ւ, փսխե՞րտ, ավելի լավ է լռիր, երբ մեծերն են խոսում: Տե՛ս թե բոլորն ինչպես են խելոքացել:

Թյունիկը դուրս պրծավ բակը:

— Գնանք, թե չե մեկ էլ տեսար չի թողնի,— շշնջաց նա և դավադրաբար աչքով արեց:

— Ռիսեկ, տես հա՛, շուտ վերադարձիր, թե չե կաշիդ կքերթեմ,— լսվեց նրա հետևից:

Փողոց դուրս գալով, Թյունիկը կանգ առավ:

— Ամեն օր այսպես է,— ասաց նա վշտացած:— Այն ժամանակվանից ինչ այստեղ եկավ թաղայինը, մայրս ինձ ոչ մի բանով հանգիստ չի տալիս:

— Վախենո՞ւմ ես,— քմծիծաղեց Արքայորդին:

— Չե մի՛: Միայն թե այդ բոլորը ինձ ձանձրացրել է:— Նա բռնեց Արքայորդու թևից:— Հը՞, ինչպես է, դու այնտեղ եղել ե՞ս:

— Եղել եմ:

— Եվ ի՞նչ:

Արքայորդին միայն թափ տվեց ձեռքը:

— Մեր վերջն է, եղբայրս:

— Ինչպե՞ս թե վերջն է:

— Սովորական: Բանից պարզվում է, որ Չեկը բոլորովին էլ չէր խաբում: Գնամ դաշտը ինչ տեսնեմ՝ Ստեֆանեկը նրանց մարզում է: Շրջան էին կազմել, և մեկը մյուսին գնդակ էր փոխանցում, ճիշտ այնպես, ինչպես Կոնվիկտորսկայայում: Գետինը մտնեմ, թե սուտ եմ ասում... — Նա թքեց և հանեց գլանակը:— Ծխի՛ր, ամերիկյան են, եղբայրս հյուրասիրեց:

Թյունիկը ուզում էր ձեռքը մեկնել, բայց տեղնուտեղը ետ քաշեց:

— Ասում ես, Ստեֆանե՛կը:

— Հենց այդպես:

— Որտեղի՞ց նրան որսացին:

Արքայորդին ուսերը թոթվեց.

— Իսկ ես ինչ գիտեմ, Չեկը պարծենում էր, որ այդ բոլորը ինքն է կազմակերպել... Հը՛, կծխե՛ս,— նա նորից մեկնեց «Չեստերֆիլդի» տուփը:

— Ո՛չ, իսկական ֆուտբոլիստները չեն ծխում:

Արքայորդին ծաղրաբար ժպտաց:

— Եվ ի՞նչ կլինի,— հանկարծ հարցրեց Թյունիկը:

— Եթե մենք որևէ մարզիչ չճարենք, նրանք մեզ երեխաների պես կտանեն:

Որոշ ժամանակ նրանք լուռ էին գնում: Վերջապես կանգ առան «Ծովատառեխի տակ» Էժանագին ռեստորանի վառ լուսավորված ցուցափեղկի առջև: Փոշոտված լուսամուտի հետևը սկուտեղի վրա դրված սոուսի մեջ դուրս էին պրծել ֆարշաձ ձկան մի քանի կտորներ՝ արվարձանային գինետների ռեկլամը:

— Ռոմեկը սպասում է մեզ շեֆի հետ,— շշնջաց Արքայորդին:

Թյունիկը տատանվեց:

— Գուցե ես այստեղ կանգնե՞մ:

Արքայորդին նրան քարշ տվեց իր հետևից:

— Գնա՛նք: Ինչի՞ց ես վախենում:

Սուզվելով թավշե վարագույրի տակ, տղաներն ընկան մի ընդարձակ դահլիճ, որտեղ սեղաններ էին դրված: Անկյունում նրանք նկատեցին մազերը «ոգնի» խուզած ավագ Վալժուսյակին: Նա նստել էր մի հաղթանդամ, թիկնեղ տղամարդու հետ, որի կարմրատակած դեմքը քրտնքից փայլում էր:

— Վերջապե՛ս,— Յուլիկին ողջունեց ավագ եղբայրը:— Նստեցե՛ք:

— Մենք միայն մի բոպեով... — երկչոտ սկսեց Թյունիկը, շուրջը նայելով:

Նա իրեն կաշկանդված էր զգում մի ռեստորանում, որտեղ հիմնական հաճախորդները տարեց, բավական հարբած տղամարդիկ էին:

— Նստի՛ր, Թյունիկ,— Ավագ Վավժուսյակը թափով խփեց նրա մեջքին և ուժով նստեցրեց ազատ աթոռին:— Մի՛ վախենա, այստեղ ձեզ ոչինչ չի սպառնում:

Դիմացը նստած տղամարդը, որին Արքայորդին շեֆ էր անվանում, հարբած՝ աչքով արեց Թյունիկին:

— Սա ձեր թիմապե՛տն է,— հարցրեց նա Արքայորդուն:

— Այո՛,— կարճ պատասխանեց տղան:

— Պանի Ստասյա,— կանչեց շեֆը կողքից անցնող սպասուհուն:— Երիտասարդ քաղաքացիների համար քաղցր բալի թրմօղի:

Թյունիկը զարմանքով նայեց Արքայորդուն:

— Ես հիմա չեմ խմում,— կամացուկ կմկմաց նա:

— Իսկական սպորտսմեն է,— ծիծաղեց շեֆը:— Դե այն ժամանակ սև գարեջուր խմիր: Ածիկային գարեջուրը նույնիսկ ծծկեր երեխաներին կարելի է խմացնել, պանի Ստասյա, երկու մեծ՝ սևից:

— Ինչո՞ւ եք այդպես թթված,— դիմեց նրանց Ռոմեկ Վավժուսյակը:

Նրա լեզուն արդեն կապ էր ընկնում և գլուխը օրորվում էր: Օղու դատարկ շշից, որը դրված էր թերմացքի և գավաթիկների միջև, կարելի էր դատել, որ զրույցը բավականին երկար էր տևել:

— Մե՛նք,— ծամածռվեց Արքայորդին, կկոցելով իր գեղեցիկ աչքերը:

— Անախորժություններ կան... — սկսեց Թյունիկը:

— Իսկ ի՞նչ է պատահել,— հետաքրքրվեց Վավժուսյակը:

— Այս տուրնիրում մեզ մի լավ կջարդեն,— հանգիստ ասաց Արքայորդին:— Աղավնատան այդ մանրապճեղները իսկական մարզիչ են գտել: «Պոլոնիայի» Ստեֆանեկին:

— Ստեֆանեկի՞ն: Առաջին թիմի կիսապաշտպանի՞ն,— հարցրեց շեֆը: Նրա աղոտ աչքերը կարծես զգաստացան: Ձեռքը թափահարելով նա այնպես զարկեց սեղանին, որ գավաթիկները վեր թռան:— Դո՛ւք էլ կունենաք,— խռպոտ ձայնով գոռաց նա:

Դա այնքան անսպասելի եղավ, որ հարևան սեղանի շուրջը նստած մարդիկ շրջվեցին նրանց կողմը: Բայց շեֆը, ոչ մեկի վրա ուշադրություն չդարձնելով, բարձրաձայն շարունակում էր.

— Ես թույլ չեմ տա, որպեսզի Օկոպովայի իմ տղաները «աղավնատնեցիներից» պակաս լինեն: Դուք էլ մարզիչ կունենաք, արևս վկա: Դուք ամեն ինչ կունենաք: Ձեզ համար բուտսեր, կոստյումներ, գնդակ, գետրեր կգնեմ: Ես այդ բոլորը կարող եմ գնել: Թող իմ տղաները իսկական թիմի նմանվեն: Պանի Ստասյա, ևս կես լիտր

գրանցեք այն հաշվին,— գոռաց նա սպասուհուն, որն այդ պահին մոտեցավ սեղանին՝ փրփրացող գարեջրի երկու գավաթով:

Թյունիկն ամբողջովին կծկվեց այն մտքից, որ շեֆը իր անսպասելի մտքի համար կստիպի խմել: Բայց քանի որ միտքը տղային հիասքանչ երևաց, նա պատրաստ էր այդ զոհողությանն էլ դիմել: Թիմի առաջ անսպասելիորեն հիանալի հեռանկար էր բացվում: Նրանք նոր գնդակ կունենան, նոր կոստյումներ, նոր ֆուտբոլկաներ: Այդպիսի բան նա չէր կարող երազել նույնիսկ ամենա-խորհրդավոր երազներում: Երբ սպասուհին օդին լցրեց միայն երկու դատարկ գավաթիկները, Թյունիկը թեթևացած շունչ քաշեց և զգուշորեն նայեց Արքայորդուն, որը առաջվա պես անվրդով էր:

— Իսկ մարզի՞չ,— հանկարծակի հարցրեց Արքայորդին, կարծես քնից արթնանալով:

— Մարզիչ նույնպես կլինի,— բամբ ձայնով ասաց շեֆը և մի անգամ էլ զարկեց սեղանին:

— Ո՞վ:

— Լոբոդովիչը:— Եվ շեֆը չռեց աչքերը, սպասելով թե ինչ տպավորություն կթողնի այդ անունը երիտասարդ ֆուտբոլիստների վրա:

Բայց Արքայորդին և Թյունիկը համարյա միաժամանակ ուները թոթվեցին՝ նրանք այդպիսի ֆուտբոլիստի մասին չէին լսել:

— Լավ միտք է,— մեջ մտավ Ռոմեկ Վավժուսյակը:— Մի ժամանակ նա առաջնակարգ խաղացող էր: Հիշում եմ, թե ինչպես պատերազմից հետո խաղում էր «Լեգիայում»:

— Ֆենոմենալ է,— ձայնակցեց ուրախացած շեֆը:— Ճիշտ է այժմ նա առաջվա պես չի խաղում, բայց կարևոր չէ, ֆուտբոլը նա դեռևս չի մոռացել:

Տղաների դեմքերը երկարեցին: Նրանք հավատացած էին, որ որպես մարզիչ կստանան «Պոլոնիայի» աստղերից մեկին, իսկ այստեղ առաջարկում էին մի նախկին խաղացողի, որի մասին նրանք ոչինչ չեն լսել:

— Ձեզ ասում եմ,— սկսեց շեֆը,— մենք այնպիսի թիմ կկազմենք, որ ամեն ինչ կարգին կլինի: Ես ֆուտբոլից հասկանում եմ: Ես էլ պատերազմից առաջ խաղում էի «Մարիմոնտում»: Իսկ այժմ ես ձեր նախագահը կլինեմ,— ծիծաղեց նա,— տեղիցս վեր չկենամ, թե սուտ եմ ասում:

Ռոմեկ Վավժուսյակը նայեց ժամացույցին և ձեռքը քսելով իր փայլուն մազերին, տղաներին գլխով արեց.

— Դե՛, ձեր ժամանակն է:

— Գնա՞նք, ինչ է:

— Գնացե՛ք,— ասաց շեֆը փոխված ձայնով,— իսկ մենք այստեղ կսպասենք:—
Նա գրպանից հանեց մի բուռ ճմրթած թղթադրամ, նրանցից հիսուն զլոտի
առանձնացրեց, մեկնեց Արքայորդուն:— Տաքսի նստեք և գնացեք Գրոխով,
այնտեղ ձեզ արդեն կսպասեն գարաժում: Կընդունեք կապոցը և այն կբերեք ինձ:
Փողի մնացորդը մի վերադարձրեք, դա ձեզ համար է: Հասկանալի՞ է:

Արքայորդին զլխով արեց:

— Հասկանալի է:

— Միայն թե շուտ, գործը կարևոր է:

Երբ նրանք դուրս էին գալիս, Թյունիկը արմուկնով հրեց Արքայորդուն:

— Լսի՛ր, դա ի՞նչ կապոց է:

Արքայորդին զարմացավ:

— Իսկ իմ ի՞նչ գործն է: Կարևորն այն է, որ մենք դրանով կվաստակենք: Տաքսին
երեսունից ավելի չի բռնի, քսանը կմնա մեզ:

— Ամենքիս տասական,— միջամտեց Թյունիկը:

— Հիմա՛ր ես գտել: Հնգանոց կստանաս և դրա համար էլ շնորհակալ եղիր:

Թյունիկի համար միևնույն էր: Այդ թուպեին նա «Փոթորիկի» մասին էր մտածում:

— Այդպե՛ս,— մի տեսակ ինքն իր համար փնթփնթաց նա, — այժմ մենք իսկական
թիմ կունենանք:

2

Մանյունս այդ օրը հիշում էր, որպես մի վառ, ուրախալի ֆիլմ: Բոլորը ուղիղ ժամը
հինգի մոտ հավաքվեցին, սակայն ոչ մեկը չհամարձակվեց գնդակին ձեռք տալ:
Բոլորից շատ հուզվում էր Մանյունը: Ինչպիսի խայտառակություն կլինի, եթե
Ստեֆանեկը մարզման չգա: Բոլորը կծաղրեն Չեկին, խաբեբա կանվանեն: Բայց,
բարեբախտաբար, ուղիղ հինգին փողոցում աղմկեց շարժիչը, և մի թուպե հետո
պատի ճեղքից երևաց Ստեֆանեկը, որը վարում էր գեղեցիկ, կարմիր «Յավան»:

Մանյունը քիչ մնաց ուրախությունից թռչկոտեր: Նրա անհանգստությունը
փոխարինվեց անսահման հպարտությամբ: Չէ՞ որ այդ ինքն էր համոզել
«Պոլոնիայի» նշանավոր կիսապաշտպանին գալ «Սիրենկայի» մարզմանը: Հենց
Մանյունի շնորհիվ բոլոր տղաները այսօր կարող են տեսնել իրենց սիրեցյալին:

Նրանք շրջապատեցին Ստեֆանեկին և նրա մեքենան, օգնեցին նրան մոտոցիկլը
պատի մոտ դնելու և սպասեցին թե հետո ինչ տեղի կունենա: Նշանավոր
ֆուտբոլիստն իրեն այնպես էր պահում, կարծես բոլորին վաղուց էր ճանաչում:
Յուրաքանչյուրի ձեռքը սեղմելով, նա կանգնեց դաշտի մեջտեղը և ժպտալով
հարցրեց.

— Յետաքրքիր է, դուք ինչպե՞ս եք խաղում:

Իսկ հետո սկսվեց մարզումը: Իսկական, լուրջ մարզում, այնպիսին, ինչպես Կոնվիկտորսկայայում, վարպետների թիմում:

— Գլխավորը ֆուտբոլում,— բացատրեց Ստեֆանեկը,— տեխնիկան է: Եթե խաղացողը տեխնիկային չի տիրապետել, նա իրավունք չունի դաշտում երևալու, իսկ ֆուտբոլի տեխնիկայի հիմնական էլեմենտներն են՝ գնդակը կանգնեցնել կարողանալը, այն խաղացնելը և բացի դրանից, փոխանցումն ու հարվածը:

Այդ բոլորն այնքան պարզ էր թվում, որ տղաները հիասթափված նայում էին պոլոնիստին: Եվ միայն այն ժամանակ, երբ նա նրանց մի քանի հասարակ ձևեր ցույց տվեց և ստիպեց կրկնել դրանք, տղաները հասկացան, թե իրենք դեռ որքան քիչ բան գիտեն:

— Ֆուտբոլը դա գեղեցիկ, բայց դժվարին խաղ է,— ծիծաղում էր Ստեֆանեկը, երբ որևէ մեկը չէր կարողանում ընդունել և կամ գնդակը վատ էր ետ մղում:

— Պետք է սովորե՛լ, սովորե՛լ և սովորե՛լ:

Մարզումն այնքան հետաքրքիր էր անցնում, որ տղաները չնկատեցին, թե ինչպես մութն սկսեց ընկնել:

— Դե, այսօրվա համար բավական է,— վերջացրեց Ստեֆանիկը,— եթե մի երկու շաբաթ ինչպես հարկն է մարզվեք, տուրնիրում կարգին տեղ կգրավեք:

Այդ նույն օրը ևս մի հաճելի իրադարձություն տեղի ունեցավ: Բոլորի համար անսպասելիորեն խաղադաշտ եկավ «Ժիցե Վարշավայի» խմբագիր Խուդինսկին: Նա երկար զրուցեց տղաների հետ, ամեն ինչի մասին հարցուփորձ արեց և վերջում խոստացավ, որ թիմի տուրնիրին պատրաստվելու մասին թերթում հոդված կգետեղի:

Տղաներին այդ չափազանց շոյեց: Չէ՞ որ «Սիրենկան» ընդամենը մի քանի օրական էր, իսկ նրա մասին արդեն կգրեն թերթում:

— Միայն թե իմ մասին չմոռանաք գրել, իմ մասին նույնպես... իմ մասին էլ,— վրա էին տալիս պատանի ֆուտբոլիստները առանձին-առանձին:

Իսկ Խուդինսկին ժամանակ առ ժամանակ բարեհոգի ծիծաղում էր և շոկոլադի կոնֆետներ բաժանում:

Դե՛, այդպիսի օրը ինչպես չհիշես, ինչպես չվերապրես:

Հաջորդ օրվա առավոտը:

— Մանյուս, վեր կենալու ժամանակն է,— հրում է նրան մորաքույր Ֆրանյան:

— Հիմա, մորաքույր...— մրթմրթում է տղան և ավելի ամուր է փակում աչքերը, որպեսզի հանկարծ չկտրվի երեկվա մասին գեղեցիկ ֆիլմը: Եվ հանկարծ նա հիշում է, որ հարկավոր է վեր կենալ և նախաճաշ պատրաստել: Արդեն մի քանի

օր է, խեղճ մորաքույրը բողբոջում է գոտկատեղի ցավից, իսկ երեկ առավոտյան շուտ վերադարձավ աշխատանքից և պառկեց:

Երեկ եկավ շրջանային բժիշկը, քննեց նրան, լսեց, գլուխը թափ տվեց և ասաց, եթե լավ չգգա, ստիպված պետք է հիվանդանոցում պառկի:

Խեղճ մորաքույր Ֆրանյա... Մի՞թե չէր կարող սպասել, մինչև տուրնիրը վերջանար: Ամբողջ կյանքում նրա գլխին միայն դժբախտություններ են թափվում: Այո՛, հեշտ չէ նրա համար: Ամեն օր լուսաբացին վեր է կենում անկողնուց և վազում է արտելը: Այնտեղ նրան ինչ-որ աշխատանք են հանձնարարում, բայց այդ աշխատանքում ոչ մի դուրեկան բան չի կարող լինել՝ ինչ-որ մեկի տունը մաքրել կամ ուրիշի սպիտակեղենը լվանալ... Իսկ հիմա էլ այս հիվանդությունը: Պայծառ ֆիլմը վերջացավ և սկսվեց առօրյա գորշ իրականությունը: Պետք է վեր կենալ և աշխատանքի անցնել, որովհետև աշխարհում հրաշագործներ չկան, որոնք Մանյուսի փոխարեն ջուր բերեն, վառարանը վառեն և նախաճաշ պատրաստեն: Հորանջելով և քորվելով, տղան անկողնուց ներքև սահեց: Այսօրվա համար ոչ մի ուրախալի բան չէր սպասվում: Մոռացվեց նույնիսկ իր սիրելի երգը՝ «Նիկոլո, Նիկոլո, Նիկոլինո...»:

Երբ նա լվացվում էր, դուռը ծեծեցին: Երևաց Մարգարտահատիկի պեպենոտ կերպարանքը:

— Լսի՛ր, Չեկ,— ասաց փոքրիկ դարպասապահը,— ներքև իջիր: Մանջարոն թիմի խորհուրդ է անցկացնում: Կշիսը և Տադեկը նույնպես եկել են:

— Թող սպասեն,— փնթփնթաց Չեկը,— ի՞նչ է, դու չես տեսնում, որ ես հիմա չեմ կարող գալ:

— Ինչո՞ւ:

— Մի լավ նայիր: Մորաքույրս հիվանդացել է:

Մորաքույրը անկողնում շարժվեց:

— Գոնե այսօր նրան հանգիստ թողեք,— տնքաց նա:

— Մորաքո՛ւյր, մի հուզվի՛ր,— հանգստացրեց նրան Մանյուսը:— Ես իմ պարտականությունները գիտեմ... Հը՞, ինչ ես սպասում,— Ֆշաց նա Մարգարտահատիկի վրա:— Նրանց ասա, որ ես ուշ կգամ:

— Զեզ միշտ այդպիսի բաներ են պատահում...— փնթփնթաց վշտացած դարպասապահը:

— Ինչ է, ես մեղավո՞ր եմ, որ մորաքույրս հիվանդացել է:

— Դե լա՛վ, լա՛վ,— հաշտվողաբար ասաց Մարգարտահատիկը:— Կասեմ... Միայն թե դու անպայման արի, որովհետև գործը շատ կարևոր է:

Մանյուսը բարեխղճորեն կատարեց մորաքրոջ բոլոր ցուցումները և դուրս գալով, հպարտությամբ հայտարարեց.

— Հը՛, ինչպե՛ս է, մորաքույր, գո՞հ եք սպասարկումից: «Բրիստոլ» հյուրանոցում նույնիսկ այսպես չեն սպասարկում:

Կինը թույլ ժպտաց.

— Ճանապարհին անցիր պանի Չագորսկայայի մոտ, խնդրի՛ր, որ նա ինձ մոտ անցնի:

— Կկատարվի,— պատասխանեց Չեկը, գոհ, որ ազնվորեն կատարեց իր պարտքը:

Սակայն, երբ իջնում էր երեքուն տախտակների վրայով, հանկարծակի տխրություն համակեց նրան: Այնուամենայնիվ, որքան վատ է, որ ես ոչ հայր ունեմ, ոչ մայր,— մտածեց տղան:— Ուրիշների կյանքը հանգիստ է անցնում, մեծերը նրանց մասին մտածում են, հոգ են տանում, անհանգստանում են: Իսկ ե՛ս...

Բակում նա տեսավ ընկերներին:

— Բեզ միշտ պետք է սպասել,— արդեն հեռվից գոռաց Մանջարոն:

Քիչ էր մնում Չեկի բերանից մի սուր խոսք դուրս թռչեր, բայց նա իրեն զսպեց: «Կռիվ սարքել չարժի»,— մտածեց նա:

— Ի՞նչ է պատահել:

— Մենք որոշում ենք առաջին խաղի մասնակիցների կազմը: Չե՛ որ դու գիտես, որ կիրակի մենք խաղում ենք:

— Իսկ դուք ինչ է, չե՞ք կարող առանց ինձ որոշել:

— Ո՛չ,— պատասխանեց Կշիս Սլոնեցկին:— Չե՛ որ դու թիմի խորհրդի մեջ ես մտնում:

Ստեֆանեկի հետ առաջին մարզումից հետո նրանք խորհրդի մեջ ընտրեցին երեք հոգու: Այսպիսով՝ Մանջարոն, Չեկը և Կշիսը յուրաքանչյուր խաղի համար պետք է որոշեին թիմի կազմը:

— Իսկ Ստեֆանիկին դուք հարցրե՞լ եք:

— Հարցրել ենք: Նա ասաց, որ մենք ինքներս նախատեսենք և այդ գործում չի ուզում խառնվել: Հետո կներկայացնենք նրա հաստատման:

— Գնանք մեր տուն, այնտեղ ամեն ինչ կքննարկենք,— առաջարկեց Կշիս Սլոնեցկին:

— Գնանք,— համաձայնեց Մանջարոն:

— Իսկ ինձ կարելի՞ է ձեզ հետ,— հարցրեց Տադեկ Պուխալսկին:

Մինչ այդ նա փքված կանգնել էր և խոսակցության չէր մասնակցում:

— Դու, ի՞նչ է, խելագարվե՞լ ես,— բացականչեց Մարգարտահատիկը:—
Խորհուրդը՝ խորհուրդ է:

Տադեկը դեմքը ծռմռեց:

— Էլ ինչպես կլինե՛ր: Մարդիկ ամեն ինչ միասին են անում, իսկ մեզ մոտ միայն
Մանջարոն ու Չեկն են կարգադրում: Իսկ ես ինչ է, ֆուտբոլից ոչինչ չե՛մ
հասկանում:

Մանյուսը ծաղրաբար ժպտաց:

— Տեսնում եմ, քեզ դուր չի գալիս:

— Իհարկե ոչ: «Փոթորիկում» ուրիշ է: Նրանք արդեն նոր կոստյումներ ունեն:

Այդ լուրը կարծես մի որոտ էր պարզ երկնքից: Տղաներն անվստահությամբ
նայեցին Պուխալսկուն:

— Իսկ դու որտեղի՞ց գիտես,— հարցրեց Մանջարոն:

— Այսօր ես եղել եմ Օկոպովայում: Տեսա թե նրանք ինչպես էին մարզվում: Նրանք
Էլ մարզիչ ունեն...

— Մարզի՛չ,— միաբերան բացականչեցին տղաները:

— Հապա ինչպե՛ս: Լոբոդովիչը՝ «Լեգիայի» նախկին խաղացողը: Իսկ նրանց
կոստյումները բոլորովին նոր են, առաջնակարգ: Գետրերը սև և սպիտակ զուլերով
են: Իսկական թիմի տեսք ունեն, և ոչ թե ինչ-որ մանրապճեղների: Արքայորդին
ասում էր, որ իրենք նոր ֆուտբոլիկաներ էլ կունենան:

Մարգարտահատիկը սուլեց.

— Այդքան փողը նրանց որտեղի՞ց:

— Նրանք հարուստ նախագահ ունեն, կարողանում են դասավորել: Իսկ մենք ի՞նչ
ուրեք: Նույնիսկ միատեսակ տրուսիկների համար էլ չի բավականացնի:

Չեկը աչքերը կկոցեց:

— Ի՞նչ է, քեզ այնտեղ ավելի է դուր գալիս, հը՞:

— Ո՛չ... Միայն նրանցը իսկական թիմ է: Խաղացողների մասին հոգում են: Իսկ
մեզ մոտ ի՞նչ է:

Մանջարոն մոտեցավ Պուխալսկուն:

— Ես տեսնում եմ, որ մեզ մոտ քեզ ոչինչ դուր չի գալիս:

Տադեկը նահանջեց: Նրա շրթունքները թեթևակի դողդողում էին, աչքերը
անհանգիստ այս ու այն կողմ էին փախչում:

— Չեք ցանկանում, որ ես խորհրդում լինեմ, իսկ ես դեռ պետք է ուրախանա՞մ....

— Քեզ չեն ընտրել, մենք այդտեղ ի՞նչ մեղք ունենք:

— Դուք՝ աղավաատներդ, միշտ մեկդ մյուսին եք պաշտպանում:

— Բեզ երբեք ոչինչ դուր չի գալիս,— ծվծվաց Մարգարտահատիկը:— Միշտ խռոված ես ման գալիս:

Պուխալսկին նախանձոտ հայացքով չափեց դարպասապահին:

— Բանի որ չեք ուզում, ես էլ պարտական չեմ... Նա շրջվեց և դանդաղ հեռացավ:

— Տղաները նայեցին նրա հետևից: Երբ նա անհետացավ դարպասների հետևը, Կշիս Սլոնեցկին գլուխը թափահարեց:

— Եթե նա այդքան ցանկանում է լինել խորհրդում, ես կարող եմ հրաժարվել, իմ փոխարեն թող նա լինի:

— Ձեռք քաշիր,— ծիծաղեց Չեկը:— Նրան երբեք չես կարող գոհացնել, կինոաստղի պես երևակայում է:

Նրանք ուղղվեցին Նոր տների կողմը: Փողոցի շրջանցումից հետո, այնտեղ որտեղ վերջանում էին ավերակները, հյուղակները և հին ցանկապատը, կարծես Նոր աշխարհի Եր բացվում: Թվում էր, թե արևն այստեղ ավելի սիրալիր էր ջերմացնում խուզած գազոնները, ավելի ուրախ էր անդրադառնում Նոր բնակելի թաղամասի մեծ, մաքուր լուսամուտներում: Նույնիսկ երկնքի լազուրը՝ արծաթագույն տանիքների վրա, վառ էր թվում:

Չբոսայգու մեջտեղը, հողակույտի վրա խաղում էին մաքուր, լավ հագնված երեխաներ: Տան քիվից աղավախների մի երամ թռավ:

Չեկը հետաքրքրությամբ իր շուրջը նայեց: Նա մի անգամ չէ որ այստեղ էր գալիս, բայց դեռ երբեք այդպես հիվանդագին չէր զգացել Նոր տների և Աղավաատան միջև եղած տարբերությունը: Այդ զգացումն ավելի սաստկացավ, երբ նրանք մտան Կշիսի բնակարանը:

— Է՛հ, եղբայր, դու հնդկական մահառաջայի պես ես ապրում,— ասաց Չեկը զարմանքով շուրջը նայելով:

Պարկետե հատակը փայլում էր, չորս կողմը գորգեր, ուղեգորգեր, ծաղիկներ էին:

— Դուք միայն ոտքերդ լավ սրբեցեք, որպեսզի մայրիկը չչարանա,— խնդրեց Կշիսը:

— Տարօրինակ մարդ,— ցածրաձայն ասաց Չեկը,— այստեղ պետք է ուղղաթիռով թռչել, որպեսզի հատակը չփչացնես:

Բոլորը նստոտեցին, և Մանջարոն գրպանից Նոր ծոցատետր հանեց: Նա այն բացեց ծնկների վրա, թերթերը ձեռքով հարթեցրեց և հանդիսավոր կերպով սկսեց.

— Ես արդեն որոշ առաջարկություններ ունեմ: Տեսե՛ք ինչպես եմ պատկերացնում թիմի կազմը: Տղաներն է՛լ ավելի մոտեցան նրան: Թերթի վրա գրված էր Նոր կազմի պլանը:

Մանջարոն հարցական նայեց ընկերներին.

— Զը, ինչպե՞ս է ձեզ դուր գալիս:

Չեկը գլխով հավանություն տվեց.

— Ամեն ինչ ճիշտ է, միայն ո՞ւր ես խցկել Սարդին:

— Պոլդեկ Պեխովակի՞ն: Նա պահեստային կլինի:

— Տարօրինակ մարդ,— բացականչեց Մանյուսը,— չէ՞ որ նա քսան անգամ իրար հետևից գլխով հարվածում է: Այդ նույնիսկ ես չեմ կարողանա:

«Սիրենկայի» թիմապետը բացահայտ դժգոհ էր այն բանից որ Չեկը ուղղումներ է մտցնում նրա կողմից մանրամասն մտածված թիմի կազմում:

— Պոլդեկը թույլ է ֆիզիկապես, չի դիմանա,— նկատեց նա: — Իսկ ընդհանրապես... դու նրան ո՞ւմ փոխարեն կդնեիր:

Մանյուսը մի անգամ էլ ուշադրությամբ նայեց թերթիկը:

— Ձախ կիսապաշտպան Ֆելեկ Ռինգերի տեղը,— ասաց նա մի րոպեից հետո:— Վերջին մրցման ժամանակ բոլորից թույլը նա էր:

— Իսկ քո կարծի՞քը:— Մանջարոն նայեց Կշիսին:

— Ի՞մը: Ինձ թվում է, Չեկը ճիշտ է:

— Դե լավ:— Մանջարոն ջնջեց Ֆելեկին և դժկամությամբ գրանցեց Պոլդեկ Պեխովակին:

— Իսկ այժմ պետք է մտածել, թե ինչ կոստյումներով ենք մենք հանդես գալու մրցմանը: Ես առաջարկում եմ այն փողերով, որ մենք ունենք դրամարկղում սև տրուսիկների համար կտոր գնել...

— Չի բավականացնի... — ընդհատեց նրան գանձապահը:— Այդ փողերով մենք կարող ենք ստանալ տրուսիկի միայն մեկական փողքը:

— Իսկ մեր դրամարկղում ի՞նչքան է:

— Զարյուր յոթանասունհինգ զլոտի հիսուն կոպեկ,— առանց կմկմալու վրա տվեց Չեկը:— Բոլոր տեղեկությունները համաձայն վերջին հաշվարկի:

Հաշվապահությունը և հաշիվներն ինձ մոտ լրիվ կարգին են: Կարող եմ դրանք ներկայացնել ուզածդ պահին: Վատնումներ մեզ մոտ չեն լինում:

— Լավ,— Մանջարոն մտածմունքի մեջ ընկավ:— Որ այդպես է, դրամարկղը բեր մարզմանը: Այդ գործի մասին պետք է բոլորս միասին խոսենք:

— Ճաշն առաջնակարգ է, մորաքույր,— ասաց Մանյուսը, ափսեւն դարակին դնելով:— Այսպիսի ճաշից հետո մինչև կիրակնօրյա մրցումը ես սպորտային ձևի մեջ կլինեմ: Միայն ամանները լվանալու բանն է վատ, որովհետև յուզոտ են:

Նա փոքրիկ կաթսայի մեջ տաք ջուր լցրեց և սկսեց ափսեւները լվանալ: Մտածելով հենց նոր կերած ճաշի մասին, Մանյուսը ոչ մի կերպ չէր կարողանում հասկանալ, թե որտեղից էր երևացել այդպիսի հիանալի ուտելիքը: Սովորաբար ամեն օր Նա սովոր էր կարտոֆիլով բորշի, կաթով շիլայի. կամ սոխի սոուսով պատրաստված խմորագնդիկների: Իսկ այսօր պանի Չագորսկայան նրանց համար պատրաստել էր սալյանկա և մեկական կտոր միս՝ ծովաբողկով: Նա գլխի էր ընկնում, որ դրա պատճառը մորաքույր Ֆրանյայի հիվանդությունն էր: Եվ դա հասկանալի է, որպեսզի շուտափույթ առողջանա, մորաքույրը պետք է լավ սնվի:

Համեղ ճաշից հետո տղային լավ տրամադրություն համակեց, դրան ավելացրած, որ նրան այսօր մարզում էր սպասում: Քանի մոտենում էր տուրնիրի ժամը, այնքան ավելի էին հուզվում երիտասարդ ֆուտբոլիստները և յուրաքանչյուր մարզում նրանց ավելի ու ավելի ուրախություն էր պատճառում:

Մանյուսը սրբեց լվացած ափսեւները, դասավորեց դարակում, ավելեց հատակը: Բոլոր գործերը վերջացնելով, Նա աչքը գցեց պահարանում դրված զարթուցիչին: Մարզումը սկսվելու էր կես ժամ հետո: Ճիշտ է, այսօր Ստեֆանեկը չէր լինելու, բայց նրանք պետք է մշակեին վերջինիս ցույց տված ձևերը՝ դրիբլինգը աղյուսների միջև, անկյունային հարվածը, գլխով հարվածները:

Նա արդեն պատրաստվում էր դուրս գալ, երբ հանկարծ հիշեց, որ Մանջարոն խնդրել էր նրան բերել ակումբային փողերը: Մանյուսը դրանք պահել էր փոստային դրոշմանիշների ալբոմում: Նա առանց շտապելու դուրս քաշեց արկղը և հանեց ալբոմը: Փողերը չկային: Տաքությունը խփեց նրա գլխին: Նա մի անգամ էլ տենդագին թերթեց բոլոր էջերը, բայց գտավ միայն այն թերթիկը, որի վրա հաշիվներ էր կատարել: Նրա ձեռքերը, որ ջղաձգաբար բռնել էին հին ալբոմը, դողդողացին, աչքերը մթնեցին:

— Այդ ի՞նչ ես փնտրում,— լսեց Նա մի թույլ ձայն:

Մանյուսը շրջվեց: Մորաքույրը վախեցած նրան էր նայում:

— Որտե՞ղ են փողերը,— դողդողացող ձայնով հարցրեց տղան:

Կինը դանդաղորեն հայացքը հեռացրեց և աչքերը հառեց իր նիհար ձեռքերին, որոնք դրված էին վերմակին:

— Որտե՞ղ են փողերը,— կրկնեց Մանյուսը լացակումած ձայնով:

— Ի՞նչ փող: Որ ալբոմի մեջ էր:

— Ա՛հ այդ...— մորաքույրը զարմացած ձևացավ:— Ես հենց «ուզում էի քեզ ասել: Պանի Չագորսկայան եկավ... Ես նրան խնդրեցի գնալ խանութ և այդ փողերը տվի:

Տղան շվարած նրան նայեց:

— Ախր չէ՞ որ դրանք իմը չէին,— համարյա ճչաց նա,— դրանք ակումբինն էին,—
նա ալբոմը շարտեց հատակին:— Դուք այդ ի՞նչ եք արել, մորաքույր: Հիմա ես ի՞նչ
անեմ:

Կինը նստեց անկողնում:

— Իսկ ես կարծում էի, դրանք քոնն են... շշերից...

— Է՛հ,— տնքաց նա, բռունցքները սեղմելով:— Հիմա ես ի՞նչ պետք է անեմ: Ի՞նչ
պետք է անեմ:

4

Մարգուրդ պետք է սկսվեր ժամը չորս անց կեսին: Հինգին մոտ էր, բայց մի քանի
խաղացող դեռևս չկային: Մանջարոն ներվայնանում էր և գնդակով հարվածում
գետնին: Մռայլ և կատաղած նա ամեն րոպե նայում էր դեպի պատի ճեղքը:

— Մերոնք են միշտ այդպես,— ասաց նա Մարգարտահատիկին:— Քանի անգամ
եմ ես բացատրել, որ թիմում նախ և առաջ կարգապահություն պետք է լինի:
Այսպիսի կարգ ու կանոնով մենք հեռու չենք գնա:

Փոքրիկ դարպասապահը տագնապով նայեց թիմի ավագին: Նա չէր սիրում, երբ
Մանջարոն զայրանում էր:

— Մի քիչ էլ սպասենք, գուցե կգան,— անհամարձակ ասաց նա:

Մանջարոն կատաղությամբ գնդակը շարտեց:

— Սատանան տանի: Ո՞ւր է Չեկը: Ո՞րտեղ է Պուխալյան:

Ճիշտ հենց այդ րոպեին, կարծես թիմապետի կանչով, պատի ճեղքում երևաց
Իգնաս Պարադոլսկին: Տղաներին տեսնելով, նա շնչակտուր վազեց նրանց մոտ:

— Համա թե բանդա՛ է,— բացականչեց նա:

— Ի՞նչ է պատահել,— հարցրեց ժիր Մարգարտահատիկը:

— Պատկերացրեք, «Փոթորիկը» իր կողմն է քաշել Պուխալյային:

Տղաները լռեցին: Շվարած՝ նրանք իրար էին նայում: Այդ լուրը նրանց այնքան էր
ապշեցրել, որ երկար ժամանակ չէին կարողանում մի խոսք ասել: Առաջինն
արձագանքեց Մանջարոն:

— Դա անհնար է, — վրդովմունքով հատ-հատ արտասանեց նա:— Չէ՞ որ դա
դավաճանություն է:

Իգնասը բռունցքով հարվածեց իր կրծքին:

— Ազնիվ խոսք, ես սեփական աչքերով տեսա:

— Ստում ես,— խոսեց Մարգարտահատիկը: Հենց միայն այն միտքը, որ որևիցե մեկը կարող է լքել «Սիրենկան», նրան անհավատալի էր թվում:

Տեսնելով, որ ուշադրության կենտրոնում է, Իգնասը զայրույթով սկսեց պատմել:

— Դա փաստ է: Մինչև մարզումը մի քիչ ժամանակ կար, վճռեցի գնալ Օկոպովա տեսնել, թե ինչ է կատարվում այնտեղ: Հենց նոր էի մոտեցել, իսկ այդ «փաստիանները» արդեն մարզվում էին: Հետաքրքիր է, մտածում եմ, ինչպես են նրանք մարզվում: Եվ ինչ տեսնեմ, նրանց հետ է Պոլխայյան:

— Գուցե նա հենց այնպես, պարզապես ձևի համար,— մեջ ընկավ Կազիկ Պիգլուն:

— Մի ընդհատիր,— զայրացավ Իգնասը: — Ձևի՞ համար: Ի՞նչ ձևի համար: Նա հենց որ ինձ տեսավ, ուզում էր ծլկել, բայց Արքայորդին ձգեց նրա շալվարից և ասում է. «Ինչի՞ց ես ամաչում, մի՞թե քեզ համար մեզ մոտ վատ է»: Իսկ հետո դարձավ ինձ. «Լսիր, տղաս, գուցե դո՞ւ էլ մեզ մոտ կխաղաս: Նոր կոստյում, ֆուտբոլկա կստանաս, պաղպաղակի փող էլ»:

— Հը, իսկ դու ի՞նչ,— հարցրեց Մանջարոն:

— Ե՛ս... ես նրանց ասացի, որ թքել եմ նրանց կոստյումների և ֆուտբոլկաների վրա: Որ նրանք ինձ չեն գնի... Ձեզ եմ ասում, Պոլխայյան սպիտակ ծեփ էր դարձել: Նա ինձ վրա նույնիսկ չնայեց, միայն դարձավ Թյունիկին, թե «նա Աղավնատնից է: Նրան մեր կողմը քաշել չի հաջողվի»: Իսկ հետո ինձ հանկարծակի ասում է. «Մերոնց ասա, որ ես փոխադրվել եմ «Փոթորիկ»»:

— Ա՛յ քեզ ապերախտ մա՛րդ,— դուրս թռավ Մարգարտահատիկի բերանից:

Մանջարոն հոնքերը կիտեց: Սակայն ինչպես որ վայել է թիմապետին, նա աշխատեց անվրդով տեսք պահպանել:

— Ես գիտեի, որ այդպես կլինեի,— ասաց նա:— Այսօր մարզումից հետո ժողով կիրավիրենք, և նրան կջնջենք ակումբի ցուցակներից: Մեզ այդպիսի դավաճաններ պետք չեն:

— Բայց ափսո՛ւս,— կարծես ինքն իրեն շշնջաց Մարգարտահատիկը,— Տադեկը այնուամենայնիվ լավ խաղացող էր:

Մանջարոն հանեց իր ծոցատետրը:

— Դա լրջորեն կթուլացնի մեր հարձակվողների կազմը, բայց ինչ կարող ես անել: Նրա փոխարեն մենք կդնենք Ֆելեկ Ռինգերին, իսկ որպես կիսապաշտպան Սարդը կխաղա:

— Ոչ մի սարսափելի բան չկա,— ասաց Սարդը, թռչկոտելով իր երկար ոտքերի վրա:— Ֆելեկն էլ վատ չի խաբս տալիս, իսկ ես որպես կիսապաշտպան ձեզ անհարմար դրության մեջ չեմ դնի:

Անսպասելի դժվարությունները՝ քննարկելով, տղաները չնկատեցին ինչպես դաշտում հայտնվեց Չեկը: Նա քայլում էր շատ դանդաղ և անվճռական: Թվում էր,

որ դա ոչ թե ծիծաղկոտ, իր վրա միշտ վստահ Մանյուն էր, այլ ինչ-որ մի ուրիշ տղա՝ ավարկոտ և երկչոտ:

Մարգարտահատիկը վազեց դեպի ընկերը:

— Դու լսել ե՞ս: Տադեկին քաշել են «Փոթորիկ»:

Չեկն այդ սենսացիոն հաղորդմանը միայն մեկ բառով արձագանքեց:

— Շաղակրա՛տ:

— Իսկ քեզ անհրաժեշտ էր ուշանալ,— կռվով ողջունեց նրան Մանջարոն:

Չեկը միայն ավելի սեղմեց շրթունքները:

— Չե՞ որ դու գիտես, մորաքույրս հիվանդ է:

— Իսկ փողերը բերե՞լ ես:

Մանյունը այլայլվեց: Նա հուսով էր, որ թիմի ավագը փողերի մասին կխոսի մարզումից հետո միայն: Վրդովված նայելով Մանջարոյին, նա հստակորեն արտասանեց.

— Ինչո՞ւ ես այդպես շտապում: Ինձ մոտ ապահով է, ինչպես բանկում:

Մանջարոն ձեռքերը տարածեց:

— Չե՞ որ քեզ ասացի, որ բերես:

— Այդքան փողերը ձեռքիս ինչպես փողոց դուրս գամ,— ասաց Մանյունը:— Երեկոյան կտամ քեզ:

— Ես արդեն ամբողջ շաբաթ է քեզ խնդրում եմ՝ հաշիվ տալ:

Մանյունը դառնորեն ժպտաց:

— Նույնիսկ բանկում դու ավելի շուտ չէիր ստանա:

— Դու, ինչ է, ծիծաղո՞ւմ ես վրաս: Ասա, գուցե քեզ մոտ այլևս փո՞ղ չկա:

— Մի՛ անհանգստանա:

— Ուրեմն դու ինչո՞ւ ես խոսքը կտուրը գցում: Չեկը գլուխը բարձրացրեց, նրա աչքերը փայլատակեցին:

— Ի՞նչ է պատահել, Ֆելյուն,— հարցրեց նա կտրուկ:

Մանջարոն տատանվեց, բայց զայրույթը զսպել չկարողացավ:

— Գուցե այս փողերի հե՞տ էլ նույնն է եղել, ինչ որ այն գնդակի հետ,— Չեկի դեմքին ուղիղ նայելով, հարցրեց նա:

Չեկի աչքերում չար կայծեր փայլատակեցին, նա ատամները սեղմեց և եզան նման գլուխը կախեց:

— Դու ինչ է, ինձ վրա կասկածո՞ւմ ես:

— Չեմ կասկածում, այլ պարզապես. . . պարզապես ես ցանկություն ունեմ տեսնել ակումբի փողերը:

— Լավ, այն ժամանակ դու դրանք հենց այսօր էլ կտեսնես,— Մանյուսը շրջվեց և դաշտից շարժվեց դանդաղ, անվստահ քայլերով, կարծես ինչ-որ ծանրության տակ:

— Մանյուս, ո՞ւր,— գոռաց նրա հետևից Մարգարտահատիկը:

Բայց Մանյուսը նույնիսկ ետ չնայեց: Նա հատեց լերկ դաշտը և անհետացավ պատի ճեղքում:

5

Փողոցը ողողված էր պայծառ լույսով: Մեքենաների հետևից քուլա-քուլա բարձրանում էր թեթև փոշին: Ավերված տների տանիքներից թափանցում էին արևի դողդոջուն շողերը տաք բծերով փռվում մայթերին: Չնգնագոցով արագ սլանում էր տրամվայը, տների բաց պատուհաններից լսվում էր ռադիոընդունիչների երաժշտությունը: Ինչ-որ մի տղամարդ բարձր, ուրախ երգում էր. «Նիկոլո, Նիկոլո, Նիկոլինո...»: Բայց Մանյուսը կարծես ոչինչ չէր լսում: Բռնեցքները գրպաններում սեղմած, պատառոտված չստերը քստքստացնելով մայթի շիկացած սալիկների վրա, նա մտահոգ քայլում էր: «Ֆելեկ Մանջարոն շատ է փքվում, — մտածում էր Մանյուսը:— Թող չփքվի: Փողերն, իհարկե, նա կստանա, եթե նույնիսկ ստիպված լինեմ գետնի տակից հանել: Բայց և այնպես, դրանք որտեղի՞ց վերցնել: Տասը, քսան զլոտի կարելի էր հեշտությամբ կազմակերպել, բայց հարյուր յոթանասունհինգ՝ բոլորովին այլ բան է»:

Հարկավոր էր տղաներին ամբողջ ճշմարտությունն ասել... Ոչ, այդպիսի բան կարող էր միայն լակոտը վճռել, որը ոչ մի հպարտություն չունի: «Սիրենկայի» անդամների ի՞նչ գործն է, թե Մանյուսի մորաքույրը հանկարծակի հիվանդացել է և ցանկացել է ավելի լավ ճաշ պատրաստել: Չէ՞ որ դա նրա անձնական գործն է: Ինչո՞ւ խայտառակվել:

Նա այնպես էր թաղվել իր մտքերի մեջ, որ չնկատեց, թե ինչպես անցավ մթերային խանութի կողքից: Ստիպված էր ետ դառնալ:

— Ինչո՞ւ ես դու այսօր այդքան մռայլ,— հարցրեց վաճառողուհին:

— Ամեն մեկն իր ցավն ունի, պանի Կազյա,— մեղմորեն պատասխանեց նա:

— Ինչո՞ւ դու առավոտյան շշեր չբերիր:

Տղան մեծի պես հառաչեց.

— Էհ, ի՞նչ ասեմ: Կյանքը գունավոր ֆիլմ չէ,— և արագորեն ավելացրեց,— մորաքույրս հիվանդացել է, և ես այժմ բուժքրոջ նման մի բան եմ: — Նա շուրջը

նայեց և կիսաձայն շարունակեց.— պանի Կազյա, ես ձեզ մոտ եմ եկել մի նուրբ հարցով: Ինձ կանխիկ փող է անհրաժեշտ:

— Կանխիկ ո՞ւմ պետք չէ:— Կատակեց վաճառողուհին, զարմանքով նայելով տղայի անսովոր լուրջ դեմքին:

— Ես մի առաջարկ եմ ուզում անել,— նորից սկսեց Մանյունը: — Ես մի ամբողջ ամիս ձեզ շերտ կբերեմ, իսկ դուք, եթե կարող եք ինձ մի քիչ կանխիկ փող տվեք:

— Ի՞նչքան է քեզ պետք:

— Շատ չէ, պանի Կազյա, հարյուր յոթանասուն զլոտի: Դա ինչ է ձեզ համար, ձեր շրջանառության պայմաններում:

Վաճառողուհու կլոր դեմքը մռայլվեց, մեծ աչքերը նայում էին զգուշորեն: Տղան նրան դիտում էր հետզհետե աճող անհանգստությամբ և միաժամանակ հույսով:

— Հարյուր յոթանասուն զլոտի,— ասաց նա քիչ հետո: — Այդքան փող ես որտեղի՞ց գտնեմ:

— Որպես ավանս շերտի դիմաց, պանի Կազյա:— Չէ՞ որ ես սոլիդ ֆիրմա ունեմ, ես բոլորը կվերադարձնեմ:

— Բախտդ չբերեց, Չեկ, վաղը մենք հենց շերտի հաշիվներն ենք մաքրում: Եթե դու ավելի ուշ գայիր...

Տղան խղճալիորեն խոժոռվեց.

— Եվ ոչինչ չի՞ կարելի անել:

Վաճառողուհին ուները թոթվեց:

Տղան ձեռքը տարավ ճակատին, կարծես ցանկանալով վանել անախորժ մտքերը:

— Ի՞նչ արած: Պետք է ուրիշ տեղ էլ փնտրել:

Խանութից դուրս գալով, նա գլուխն ավելի իջեցրեց, ավելի դանդաղորեն քայլեց: Գիտեր, որ վաճառողուհին ճիշտ չասաց: Հաշիվները նա միշտ ամսվա վերջին էր փակում: Ինչպես երևում է, չի վստահում, իր փողերի համար վախենում է: Նա նույնիսկ չէր զայրանում, միայն թե նրա համար շատ վիրավորական էր:

Շարժվելով իր ամենօրյա մարշրուտով, նա արդեն հեռվից նկատեց մրգերով սալակը, որի հետևում կանգնած էր կարճիկ, հաստիկ, քրտինքի մեջ կորած պանի Վավժինեկը: Մի պահ նա կանգ առավ: Չէր ուզում, որպեսզի վերջինս նկատի իր տիտուր տեսքը: «Արիացի՛ր»,— շնչաց ինքն իրեն և քայլերն արագացնելով ուղղվեց դեպի սալակը:

— Ողջո՛ւյն ղեկավարությանը: Ինչպե՞ս է ծաղկում մրգաբանջարանոցային առևտուրը, — ջանք գործադրելով ասաց նա, աշխատելով ժպտալ:

— Վաճառողուհին պատասխանի փոխարեն ձեռքերը տարածեց:

— Ամեն օր մի նորություն կա, Չէ՛կ: Տես, այսօր ինձ ինչպիսի խնձորներ են բերել: Այս գիբիլի կեսը պետք է աղբանոցը նետել:

— Կամ տնական ձևերով մարմելադ դարձնել,— արագ նկատեց տղան:

— Մարմելադը մարմելադ, բայց ծախսերը չեն ծածկում:

— Դուք չափազանց լավ մասնագետ եք, որպեսզի գերածախս թույլ չտաք,— սկսեց նա սիրալիր: — Իսկ եթե արտադրությունն իրեն չի արդարացնում, ապա դա ձեր մեղքը չէ: Ես այդ բոլորը կվերադարձնեի իրենց՝ թող իրենք մարմելադ պատրաստեն:

— Օ՛հ, այո՛, այո՛, սիրելիս, հենց մի գլուխ ձախորդություններն գալիս:

— Ձախորդություններ, — ձայնակցեց նա մտահոգ: — Եթե միայն պանին իմանար, թե ինձ հետ ինչ ձախորդություններ են պատահել, նա գլխարկը ծոծրակին տարավ և տխրեց:

— Էլի ի՞նչ,— մրգավաճառուհու փոքրիկ աչքերը կենդանացան:

— Լրիվ ձախողում, սիրելի պանի... Մեծ ձախորդություն: Մորաքույրս հիվանդացել է, և ես տան միակ կերակրողն եմ մնացել:

Վաճառողուհին թխլիկ ձեռքերը խաչեց և կարեկցաբար շարժեց գլուխը:

— Այո, այո՛, ամեն ինչ աղքատի գլխին է թափվում:

Տեսնելով այդ կարեկցանքը, Մանյուսը որոշեց անմիջապես գործել:

— Պանի Վավժինեկ, ինձ կանխիկ փող է անհրաժեշտ: Շատ չէ՝ հարյուր, հարյուր հիսուն զլոտի: Մի շաբաթից կվերադարձնեմ, հենց որ մորաքույրս առողջանա:

Պանի Վավժինեկի բարեհամբույր դեմքն այնպես փոխվեց, որ Մանյուսը մտածեց. «Այ քեզ պատմություն: Բավական է փողի մասին հիշեցնել, որպեսզի մարդիկ անմիջապես փոխվեն, կարծես նրանց ինչ-որ մեկը կծում է»:

— Հարյուր զլոտի, — վաճառողուհին այդ խոսքերն արտասանեց այնպես, կարծես «Հայր մեր» էր ասում,— երիտասարդ, որտեղի՞ց դու պարտք կվերցնես հարյուր զլոտի:

— Ես կարծում էի, որ ձեր հարգալից ֆիրմայում... — տղան շեղակի նայեց նրան:

— Հանուն հոր և որդվո,— եռանդագին խաչակնքեց պանի Վավժինեկը:— Մի՞թե չես տեսնում, որ իմ ապրանքը փտում է: Ես դեռևս հիսունի էլ չեմ վաճառել: Զրքրիր մի երկու թոպե, այն անպետք խնձորները ջոկջկի՝ հինգանոց կստանաս:

Չեկը հայացքը սկեռեց պանի Վավժինեկին: Նա գիտեր, որ պերկալե շորի ծալքերում գտնվում էր փողերով լի տոպրակը: «Չստացվեց,— դառնորեն մտածեց նա:— Սա էլ չի համաձայնում»:

— Շնորհակալություն, — արտասանեց նա հանդարտ, փոխված ձայնով, — այսօր այդպիսի նրբին գործերի համար ես ժամանակ չունեմ: — Նա գլուխ տվեց և առաջ շարժվեց:

— Ա՛խ դո՛ւ, փսլեքո՛տ, հինգ զլոտին նրա համար փող չի: — Նրան հասավ վաճառողուհու զայրացած ձայնը:

Մանյուսը ցանկանում էր մի սուր խոսքով պատասխանել, բայց միտքը փոխեց: Անհաջողությունները նրան ճնշել էին: Մնում էր նաև պան Սոսենկան: Եթե նա էլ պարտք չտա, այն ժամանակ Աղավնատանը երևալն իզուր է:

Տղան կանգ առավ վարսավիրանոցի առջև և անմիտ հայացքով նայեց ցուցափեղկին: Նրան թվաց, որ ճենապակե գեղեցկուհու դեմքին էլ այսօր տխուր արտահայտություն կար: Կարճատև տատանումից հետո նա բացեց դուռը: Պան Սոսենկան մի ինչ-որ հաճախորդի վրա գցում էր սպիտակ, բայց արդեն անմաքուր թիկնոցը: Դատելով նրա մռայլ դեմքից, որով նա դիմավորեց տղային, այստեղ էլ դժվար էր որևէ լավ բան սպասել:

— Ի՞նչպես է այդ քեզ դուր գալիս, Չե՛կ: «Պոլոնիան» նորից տարվեց, — սկսեց վարսավիրը:

— Ե՛րբ, — հարցրեց զարմացած տղան:

— Ես տեսնում եմ, որ դու սպորտային կյանքին չես հետևում: Այսօր: Պատկերացրու որ այսօր: Նրանք ընկերական խաղ էին խաղում «Գոպլանի» հետ և տարվեցին: Ես արդեն նույնիսկ չգիտեմ ինչ անել:

— Երևի դատավորը պաշտպանում էր, — անհամարձակ փորձեց սփոփել նրան տղան:

— Որտեղի՞ց: Զեզ ասում եմ, գործը վատ է: Եթե հետագայում էլ այդպես շարունակվի, ես ներվային խանգարում կստանամ:

Նայելով վարսավիրի մռայլ դեմքին, Չեկը հասկացավ, որ իզուր է եկել: Այնուամենայնիվ նա որոշեց փորձել:

— Պան շեֆ, — շնջաց նա, — ես ձեզ հետ մի փոքր գործ ունեմ:

— Ի՞նչ կա էլի, — պան Սոսենկան ջղածգաբար աչքերը թարթեց:

— Ինձ կանխիկ փող է պետք... շատ չէ, մի հարյուր զլոտի...

Վարսավիրի երկնագույն աչքերն ավելի փոքրացան:

— Դու ի՞նչ է, խելքդ թոցրե՞լ ես, — փնչաց նա, — որտեղի՞ց ես հարյուր զլոտի գտնեմ, այն էլ հենց այսօր:

— Ես աշխատանքով ձեզ կհատուցեմ, պան շեֆ, կամ կտամ մի քանի օրից, հենց որ գործերս կարգավորվեն:

— Կարող ես ինքդ տեսնել,— պան Սոսենկան ցույց տվեց սեղանը, որտեղ դրամն էր պահում:

— Միայն զիբիլ է: Սա ձեռնարկությունն է, այլ միայն տեսքի համար է: Ես կգերադասեի կենդանաբանական այգում շիմպանզեի մազերը խուզել:

Հաճախորդը, որն իր հերթին էր սպասում, հանդիմանորեն նայեց վարսավիրին: Վերջինս տեսնելով հաճախորդի անհամբերությունը, բռնեց Մանյուսի ձեռքից և հրեց դեպի դուռը:

— Մի ուրիշ անգամ արի մի՛ կերպ, այժմ ես ժամանակ չունեմ:

Տղայի աչքերում արցունքներ երևացին: Վիրավորանքը կուլ տալով նա փողոց դուրս եկավ:

«Իսկ հիմա ի՞նչ անել»,— մտածեց նա և մտաբերեց թե ինչպես Մանջարոն ասաց. «Այս փողերի հետ երևի նույնն է եղել, ինչ այն գնդակի հետ...»: Հետո ականջին հնչեցին սեփական խոսքերը: «Կասկածո՞ւմ ես ինձ վրա: Լավ, այն ժամանակ դու դրանք հենց այսօր կտեսնես...»: Այո՛, Մանջարոն հենց այսօր պետք է ստանա այդ փողերը: Բայց դրանք որտեղի՞ց վերցնել:

Եվ Մանյուսը դանդաղ քայլերով, ընկճված և մտազբաղ շարժվեց, ինքն էլ չհիմանալով, թե ուր: Նա նույնիսկ չնկատեց, թե ինչպես հայտնվեց Վոլսկայայա ունիվերսալի մոտ: Այդ ժամերին ունիվերսալի մուտքի մոտ միշտ կարելի էր պատահել Վոլյայի տղաներից:

Փոքրիկ կոլեկցիոներներն այստեղ փոստանիշներ, կոճակներ էին փոխանակում, ավելի ավագների համար դա հանդիպման վայր էր:

Մանյուսը խառնվելով անցորդների հեղեղին, կանգ առավ գլխավոր մուտքի առջև: Մի րոպեի չափ նա դիտում էր, թե ինչպես փոքրիկ տղաների մի խումբ մասնակցում էր կոնկուրսին՝ թե ով ավելի հեռու կթքի: Չարմանքով ուսերը թոթվելով, նա արդեն պատրաստվում էր շարունակել ճանապարհը, երբ հետևից նրան հանկարծ մի ծանոթ ձայն կանչեց.

— Հեյ, Չեկ:

Շուռ գալով նա տեսավ Արքայորդուն: Կրտսեր Վավժուսյակի սովորական հագուստը՝ զամշե կոշիկները և «բութիլկա» շալվարը, այսօր լրացնում էր ամենաֆանտաստիկ զարդանկարներով ամերիկյան նոր բլուզը: Արմավենու ֆոնի վրա մի ամբողջ գազանանոց էր պատկերված: Մի խոսքով դա սև շուկայից գնված մոդայի ամենավառ նորությունն էր:

— Այստեղ դու ի՞նչ ես անում,— հարցրեց Արքայորդին, Մանյուսի ձեռքը սեղմելով:

— Ոչինչ... իսկ դո՞ւ:

— Ոչինչ: Հենց այնպես...

— Դե լավ...

Այդպիսի կարճ խոսակցությունից հետո Նրանք փոխադարձ զննող հայացք ձգեցին մեկը մյուսին: Չեկը Արքայորդուն դիտում էր հիացմունքով, Արքայորդին՝ Չեկին գեղեցիկ աչքերի թեթև արհամարհանքով: Ռոպեական լռությունից հետո երիտասարդ Վավժուսյակն ասաց.

— Սարսափելի շոգ է: Գնանք պաղպաղակ ուտենք:

Չեկը համաձայնվեց: Նա այնքան հուսահատված էր, որ նույնիսկ իրեն հաշիվ չէր տալիս, թե ինչ է անում: Նրանք մտան ամառային կաֆե, որտեղ հովանոցների տակ, մի քանի սեղաններ էին շարված:

Արքայորդին դեմքի անտարբեր արտահայտությամբ կրկնակի բաժին շոկոլադե պաղպաղակ պատվիրեց:

— Դու լսել ե՞ս,— հարցրեց նա: — Պոլիսալսկին փոխադրվել է մեզ մոտ:

— Ի՞նչ փոխադրվել՝ քարշ եք տվել:

— Ոչ, ինքն է եկել:

— Շաղակրատ:

— Բայց վատ չի խաղում:

Չեկը թրթվեց ուսերը, կարծես ցանկանալով ցույց տալ, որ դա իրեն չի հետաքրքրում: Արքայորդին կկոցեց գորշ, թավշյա աչքերը:

— Մենք ուժեղ թիմ ենք հավաքում:

— Կտեսնե՞նք:

— Ի՞նչ է, դու չե՞ս հավատում:

— Կտեսնենք, թե դուք ինչպե՞ս կխաղաք,— կրկնեց Մանյուսը:

Խոսակցությունը չէր ստացվում, դրան խանգարում էր աղավաատեցիների և փասիանների միջև եղած հինավուրց անվստահությունը: Արքայորդին վճարեց: Նա այնպիսի անհոգ տեսքով գրպանից հանեց բռնով ճմրթված թղթադրամները, կարծես փողերը նրա համար ոչ մի արժեք չէին ներկայացնում:

— Այդքան փող քեզ որտեղի՞ց,— հարցրեց Մանյուսը:

— Վաստակում ենք:

— Շշերո՞վ:

Արքայորդին քմծիծաղ տվեց.

— Ի՞նչ շշերով: Եղբորս հետ լուրջ գործեր ենք անում:

«Միգուցե նրանի՞ց խնդրեմ, — անսպասելիորեն մտածեց Մանյուսը:— Ո՛չ, փասիանից պարտք չեմ վերցնի: Բայց չե՞ որ ես նրան կվերադարձնեմ հենց որ ճարեմ», — համոզում էր ինքն իրեն:

— Լսի՛ր,— ասաց նա ճնշված ձայնով,— ինձ մի քիչ փող է պետք, մորաքույրս հիվանդացել է: Չէի՞ր կարող դու ինձ փոխարինաբար տալ:

— Ե՛ս... — զարմացավ Արքայորդին: Նա երբեք չէր սպասում, որ Չեկը, Աղավնատան այդ համառ տղան իրեն դիմեր նման խնդրանքով:

— Ես մի քանի օրից հետո կվերադարձնեմ:

— Ի՞նչ քեզ ինչքան է պետք:

— Հարյուր հիսուն... — մրթմրթաց Մանյուսը,— կամ գուցե մի քիչ ավելի:

Արքայորդին փողերը շաղ տվեց սեղանին և արագորեն սկսեց հաշվել:

— Վաթսունհինգ՝ մանրերի հետ միասին,— ասաց նա անփութորեն:— Այդ քեզ չի բավարարի:

Չեկը այրվող աչքերով փողերին էր նայում:

— Տուր, մնացածը մի կերպ կճարեմ:

Բայց Արքայորդին փողերը նորից հավաքեց:

— Այդ քեզ չի բավարարի,— կրկնեց նա:— Երեկոյան արի ինձ մոտ, մի բան կանենք:

— Որտեղի՞ց:

— Ռոմեկը կավելացնի...

— Դուք, երևում է, վատ չեք վաստակում: Հետաքրքիր է ի՞նչ ձևով:

— Առևտուր ենք անում: Լուրջ գործեր են: Նախագահը միշտ վաստակելու հնարավորություն է տալիս:

— Նախագահ՞իդ:

— Սև շուկայի թագավոր Դարչակին դու գիտե՞ս:

— Ո՛չ:

— Դա մեր նախագահն է: Մեզ համար նոր կոստյումներ և, մարզիչ է ճարել: Նրա մոտ փողն այնքան է, ինչքան ձմռանը՝ ձյունը: Եթե դու մեզ մոտ լինեիր, նույնպես կվաստակեիր:— Արքայորդին հանկարծակի կանգ առավ, սպասողաբար նայեց Մանյուսին:

Չեկը սառնորեն քմծիծաղեց.

— Ե՛ս, եղբայրս, Պուխալսկին չեմ: Ինձ չեք կարող քարշ տալ:

Արքայորդին մռայլվեց: Նրա աչքերում չար կայծեր երևացին: Բարձրանալով տեղից, նա անտարբեր ասաց.

— Մտածի՛ր: Իսկ եթե փող պետք լինի՝ երեկոյան արի: Կխոսե՛նք:

Երբ Մանյուսը վերադառնում էր տուն, արդեն մթնշաղ էր: Նա գնում էր դանդաղ, աշխատելով որքան հնարավոր է երկարաձգել վերադարձի րոպեները: Արքայորդու հետ հանդիպելուց հետո անախորժ նստվածք էր մնացել: Նա հասկանում էր, թե ինչ է ուզում կրտսեր Վավժուսյակը: Բայց Յուլեկը կսխալվի: Չեկը իր թիմին չի դավաճանի: Ինչ էլ որ պատահի, նա «Փոթորիկ» չի փոխադրվի:

Երբ նա մոտեցավ Աղավնատանը, մռայլ բետոնե ավերակներում արդեն սկսում էին վառվել առաջին լույսերը: Մթին բակում ինչ-որ մեկը բարձրաձայն զնգզնգացնում էր դատարկ դուլերով: Սանդղավանդակի խորխորատում աղոտ լույսով վառվում էր փոշոտված լամպը:

Մանյուսին թվաց, որ երրորդ հարկում ինչ-որ մեկը կանգնած է: Նա ականջ դրեց:

— Այդ դու ե՞ս, Չե՛կ,— հնչեց Մանջարոյի ձայնը:

— Ե՛ս եմ, հետո ի՞նչ:

— Հե՛չ, ես քեզ եմ սպասում:— Մանջարոն մոտեցավ նրան: Նրա բաց գույնի մազերը աղոտ լույսի տակ փայլատակում էին:

Մանյուսը պայթեց.

— Փողերի համար ե՞ս վախենում:

— Ո՛չ... պարզապես ուզում էի քեզ հետ խոսել:

— Մի՛ վախենա, հենց հիմա ես դրանք կբերեմ քեզ կտամ: — Այդ խոսքերը թելադրվեցին անհաղթահարելի կամակորուքամբ: Մանյուսին թվում էր, որ այդ ինքը չի խոսում, այլ ինչ-որ ուրիշը, օտարը:

— Լա՛վ,— հանդարտ արձագանքեց Մանջարոն: — Ես այստեղ կսպասեմ: Հաշվետվությունը բեր, հետո կխոսենք:

Մանյուսը նոր միայն հասկացավ, թե ինքն ինչպիսի հիմարությունն ասաց: Եվ ի՞նչի համար նա այդ արեց: Չէ՞ որ դեռ մի րոպե առաջ նա պատրաստ էր ամեն ինչ խոստովանել ընկերներին:

— Լա՛վ,— արտասանեց նա օտարոտի ձայնով և արագորեն սկսեց բարձրանալ աստիճաններով:

Հինգերորդ հարկում նա անցավ պատշգամբի մյուս ծայրը, որտեղից ներքև էր իջնում պահեստային սանդուղքը: Չորրորդ հարկի բարձրությանը հավասար սանդուղքը բոլորովին պոկված էր, այդ տեղում խոր անդունդ էր բացված:

Սակայն նա գիտեր ցած իջնելու ճանապարհը՝ գերանների և պատերի արանքներով: Ցերեկով նման ճանապարհորդությունը տղայի համար հատուկ դժվարություն չէր ներկայացնում: Բայց հիմա, երբ խավար էր տիրում, Մանյուսը ստիպված էր ուշադրությամբ հետևել, որպեսզի չսայթաքի և չպոկվի, ընկնի

ներքևում երևացող բետոնե հրապարակը: Նա իջնում էր դանդաղորեն, կատվի նման զգույշ: Վերջապես ոտքերը քսելով հրապարակին, նա թեթևացած շունչ քաշեց: «Սպասիր, եղբայրս,— մտքում ասաց նա Մանջարոյին, որը նրան սպասում էր միջանցքի այն կողմում,— քո փողերը քեզ մոտ կլինեն»: Մանյուսը արագ վազեց բակը, սողաց դարպասներով և վազքով սլացավ դեպի Օկոպովա:

Վալժուսյակներն ապրում էին միհարկանի տնակում, պատսպարված մեծ տան երկու թևերի միջև և շրջապատված փողրիկ այգով: Մանյուսը կանգ առավ ցանկապատի մոտ և շվացրեց:

Մի րոպե անց, դուռը ճնչաց և այգում երևաց ինչ-որ մեկի ստվերը:

— Յուլենկ,— կանչեց Չեկը:

Արքայորդին մոտեցավ ցանկապատին:

— Այդ դու ե՞ս: Չե՛կ: Հը՛, ինչ է, մտածեցի՞ր:

— Ինձ փող է պետք:

Արքայորդին գլխով արեց:

— Մտի՛ր, Ռոմեկն այստեղ է, կխոսենք: Սենյակում նրանք գտան ավագ Վալժուսյակին: Նա հայելու առաջ կանգնած սափրվում էր:

— Ես լսել եմ, որ դու անախորժությունների մեջ ես ընկել,— դիմեց նա Չեկին:

— Պատահում է,— անհարմար ժպտաց Մանյուսը,— ինձ կանխիկ փող է պետք: Մի քանի օրից կվերադարձնեմ:

— Ի՞նչի համար վերադարձնել: Իսկ դու դրանք որտեղի՞ց կվերցնես:

— Կհավաքեմ, եթե աշխատեմ:

— Դու ճարպիկ տղա ես, եթե լավ մտածես, ապա կստանաս:— Նա բարձրացրեց ածելին և այն քսեց այտին, խիտ փրփուրի մեջ թողնելով մի մուգ շերտ:

Արքայորդին խփեց Մանյուսի ուսին:

— Նստի՛ր: Ինչի՞ ես այդպես ռազմատենչ ձևով նայում: Ես արդեն խոսել եմ Ռոմեկի հետ:— Նա գլխի շարժումով ցույց տվեց եղբորը:— Ամեն ինչ կստացվի, միայն... Ինքդ ես հասկանում...մեզ լավ ձախակողմյան հարձակվող է պետք: Փողը կստանաս և բոլորն էլ գոհ կլինեն:

Մանյուսը նայեց նրան համարյա ատելությամբ:

— Իսկ առանց դրա... դու ինձ պարտք չե՞ս տալիս:

Ռոմեկը քահ-քահ ծիծաղեց:

— Համա թե խորամանկն ես: Դու ինձ դուր ես գալիս, բայց մի՞թե որևէ մեկը համարյա երկու հարյուր պարտք է տալիս միայն գեղեցիկ աչքերի համար:

— Ինչի՞ց ես վախենում,— մեջ մտավ Արքայորդին:— Չէ՞ որ նույնիսկ վարպետների թիմերում խաղացողները փոխում են իրենց ակումբները:

Մանյուսը կծկվեց, ինչպես հարվածից: Ժամանակն անցնում է Մանջարոն նրան սպասում է, իսկ այս Վավժուսյակները սեղմում են: Հոգու վրա ինչ-որ բան է ծանրացած:

— Լավ,— հագիվ լսելի միթմրթաց նա:

Արքայորդին ուրախացավ: Մանյուսը հայացքը սևեռեց հատակին, ատամները ցավեցնելու չափ սեղմելով:

— Կարող ես տալ նրան, Ռոմեկ,— ասաց Արքայորդին:

— Հիմա, հիմա,— ժպտաց նա հայելու մեջ:— Սկզբից դիմումը թող ստորագրի: Թուղթ վերցրու, ես քեզ կթելադրեմ:

— Այդ ինչի՞ համար է,— վախեցավ Մանյուսը:

— Մի՛ հուզվիր, պարզ ձևականությունն է: Կստորագրես և փողը կստանաս: Յուզել գրիր: Ազգանունդ ինչպե՞ս է,— դիմեց նա Չեկին: Իսկ երբ սա անվանեց, Ռոմեկը թելադրեց. «Ես, Մարիան Տկաչիկս, կամավոր խնդրում եմ ընդունել ինձ «Փոթորիկ» սպորտային ակումբը և պարտավորվում եմ այնտեղ խաղալ մինչև տարվա վերջը»:— Իսկ այժմ ստորագրիր,— գլխով արեց նա Մանյուսին:

Երբ Մանյուսը ստորագրում էր, նրա ձեռքը դողաց և թղթի վրա թանաքի մեծ կաթիլ մնաց: Արքայորդին արագ շարժումով թերթիկը խլեց նրանից: Գոհ ժպտաց:

— Եվ ինչ էիր դու այդքան երկար մտածում: Հիմա մենք հարյուր տոկոսանոց թիմ կունենանք: Կտեսնե՞ս, տուրնիրը կտանենք:

Մանյուսը ոչինչ չպատասխանեց, երբ ավագ Վավժուսյակը հաշվեց նրա պահանջած գումարը, նա փողը թաքցրեց գրպանում:

— Պետք է գնալ: Մորաքույրս հիվանդ է:— Արդարանում էր նա:

— Եթե ցանկանաս փող աշխատել, Ե՛կ,— ասաց նրան Ռոմեկը: — Մեզ մոտ միշտ գործ կգտնվի:

Արքայորդին նրան ուղեկցեց մինչև դռները:

— Հիշի՛ր՝ վաղը տասին մարզում է,— հետևից կանչեց նա:

— Լավ, լավ, — առանց մտածելու շնչաց Մանյուսը:

Ամբողջ ճանապարհը նա սլացավ վագրով և միայն Աղավնատան առջև կանգ առավ: Մի րոպեի չափ կանգնեց, որպեսզի շունչ առնի, հետո վազելով երրորդ հարկ, վերցրեց մետաղալարը և զարկեց ռելսին:

Մանջարոն դուրս եկավ աստիճանների վրա: Նա արդեն միայն տրուսիկով էր:

— Տարօրինակ մարդ ես, այդքան երկար ի՞նչ էիր անում:

Չքացար ինչ-որ տեղ... Իսկ ես այստեղ սպասում եմ ու սպասում..

— Դա կարևոր չէ,— չոր ընդհատեց նրան Մանյունը, — ահա քեզ քո փողերը, տոմսերը և հաշիվը:

— Չէ որ դու դրանք կարող էիր վաղն էլ բերել:

— Եթե ես ասել եմ այսօր, ուրեմն այսօր:

Մանջարոն ակնապիշ նրան նայեց:

— Այսօր, այդ ի՞նչ ես դու, մի տեսակ տարօրինակ:

— Ահա քեզ դրամարկդ,— համարյա ճշաց Մանյունը,— ես այլևս գանձապահ չեմ լինի:

Մանջարոն բռնեց նրա ձեռքը:

— Ի՞նչ է պատահել քեզ:

Բայց Մանյունը նրան ետ հրեց:

— Ոչի՛նչ: Եվ ընդհանրապես՝ քո գործը չէ:

— Դու ինչ է, հիվանդացե՞լ ես:

— Ո՛չ, կարող ես իմ մասին չանհանգստանալ: Մի կերպ ես ինքս յուր կգնամ:

Այդ ասելով Մանյունը շրջվեց և ուղղվեց դեպի վեր: Արդեն չորրորդ հարկը հասնելով, նա լսեց Մանջարոյի ձայնը.

— Մանյո՛ւն, լսի՛ր, ես մոռացա քեզ ասել՝ մորաքրոջդ հիվանդանոց տարան:

Տղան այնպես կտրուկ կանգ առավ, որ կարծես ուժասպառ եղավ: Աչքերը արցունքից այրվում էին: Նա ցավեցնելու չափ ձեռքում սեղմում էր փայտե սոթիկ ճաղերը և երկար կանգնեց այդպես, չհամարձակվելով տեղից շարժվել: Եվ միայն ինչ-որ մեկի քայլերի ձայնից վախեցած պոկվեց տեղից, վազեց վերև: Բանալին, ինչպես միշտ, դրված էր լաթի տակ: Մանյունը դուռը բացեց և մտավ սենյակ: Առանց լույսը վառելու, ընկավ անկողնին, դեմքը պահեց այրվող ափերի մեջ և երկա՛ր, երկա՛ր լաց եղավ:

Գ Լ ՈՒՆ Վ

1

Ստոոցիկը տրաք-տրաքոցով սլանում էր արևով ողողված փողոցով: Ստեֆանեկը դեկին թեք ընկած և հանդիպակաց քամուց աչքերը փակելով, հետևում էր ասֆալտի վազող ժապավենին: Մարզիչի տրամադրությունը հիանալի էր՝ նա տղաներին լավ լուր էր տանում:

«Համա թե կուրախանան իմ ճստիկները,— կրկնում էր նա ինքն իրեն: Համա թե կուրախանա...»:

Սակայն «Յավան» ստադիոն ներս քաշելով, նա զարմանքով տեսավ, որ տղաները մարզվելու փոխարեն, հավաքվել են դաշտի վերջում և ինչ-որ բանի շուրջը տաքացած վիճում են: Թիմի ավագ Մանջարոն և դարպասապահ Մարգարտահատիկը պատրաստ էին իրար կոկորդից բռնել:

— Այդ դու ես մեղավոր,— բորբոքված գոռում էր Մարգարտահատիկը:— Այդ բոլորը քո պատճառով է: Միշտ կռիվ ես սարքում: Իսկ այժմ գտիր տեսնեմ այդպիսի ձախակողմյան հարձակվող:

Մանջարոն, ձեռքերը գրպանը խրելով, վերևից ներքև նայում էր փոքրիկ դարպասապահին:

— Իսկ ես քեզ ասում եմ, որ նա խոզավարի վարվեց: Առաջարկում եմ վռնդել նրան թիմից:

— Որ միայն քեզ մնա, բոլորին կվռնդես:

— Զվեարկության կոնենք:

— Թքել եմ քո թվեարկության վրա: Ինչ օգուտ մեզ դրանից: Կիրակի մրցում է, իսկ մենք առանց Չեկի ենք:

Վեճի ամենատաք պահին նրանք չնկատեցին, թե Ստեֆանեկն ինչպես մոտեցավ:

— Ի՞նչ է պատահել, տղաներ:

Բոլորը շրջվեցին դեպի մարզիչը: Մի րոպե անհարմար լռություն տիրեց: Առաջինը Մանջարոն արձագանքեց:

— Չեկին «Փոթորիկն» իր կողմն է քաշել:

— Դա դեռ հաստատ չի,— միջամտեց Մարգարտահատիկը:

— Ցավոք սրտի, հաստատ է,— մռայլ արտասանեց Իգնաս Պարադոլսկին:

— Ինչ-որ հավատալիս չի գալիս,— Ստեֆանեկն այդ ասաց այնպիսի վստահությամբ, որ տղաները լռեցին:

Նա հայացքով ընդգրկեց նրանց տագնապալից դեմքերը: Ճիշտն ասած, նա այնպես էր ապշել, որ նույնիսկ չէր կարողանում միանգամից մտքերը հավաքել: Մի՞թե հնարավոր է, որ Չեկը փախչեր «Փոթորիկ»: Այն նույն Չեկը, որ այնպիսի ինքնագոհությամբ կանգնած էր իր ակումբի համար, որ այնքան կապված էր նրան:

Իգնաս Պարադոլսկին ձեռքն անհույս թափ տվեց:

— Եվ ասելու բան էլ չկա, պան մարզիչ: Չեկը նրանց դիմում է տվել:

— Ի՞նչ դիմում:

— Յուզել Վավժուսյակը ինձ ցույց է տվել... Ես տեսել եմ...

— Իսկ գուցե նա միայն պարծենում է,— ցանկանում էր ընկերոջը պաշտպանել Մարգարտահատիկը:— Նրանք ամեն ինչ կարող են անել:

— Տեղիցս վեր չկենամ, եթե խաբում եմ, ինքս տեսա,— տխուր ասաց Իգնասը:

— Լավագույն ապացույցն այն է, նա մարզմանը չի ներկայացել,— միջամտեց Մանջարոն:

— Որովհետև նրա մորաքույրը հիվանդացել է և հիվանդանոցում պառկած է,— բացատրեց Մարգարտահատիկը, ատելությամբ նայելով թիմապետին:

Ստեֆանեկը բարձրացրեց ձեռքը:

— Հանգստացե՛ք, տղաներ: Բոլորից լավ կլինի, եթե մենք ինքներս խոսենք նրա հետ: Պետք է ամեն ինչ պարզել: Եթե Չեկն իսկապես փոխադրվել է «Փոթորիկ», դա իսկական սպորտսմենին վայել չէ: Իսկ եթե դա ճիշտ չէ, նրան նախօրոք դատապարտելն իզուր է: Մարզումից հետո կգնանք նրա մոտ: Իսկ առայժմ... — նա ուրախացած նայեց տղաներին,— ես ձեզ ուրախալի լուր կհաղորդեմ՝ «Պոլոնիան» վերցրել է ձեր շեֆությունը: Մենք գտնում ենք, որ ձեզնից լավ ֆուտբոլիստներ կաճեն: Ես հանձն եմ առնում ձեզնից իսկական կարգապահ թիմ ստեղծել, իսկ ակումբի նախագահը մյուս բոլոր բաների համար տվեց իր համաձայնությունը:

Այդ լուրը մի քիչ հանգստացրեց հուզված տղաներին, բայց այնպիսի տապալորություն չթողեց, որպիսին Ստեֆանեկն էր սպասում: Տեղացին հարցեր. «Այդ ինչպե՞ս կլինի», թիմը կմիավորվի «Պոլոնիայի» հե՛տ: «Սիրենկային» կմնա՞՞ այժմյան իր անունը:

Ստեֆանեկը հանդարտ պարզաբանեց.

— Դուք առաջվա պես նույն «Սիրենկան» կմնաք, միայն «Պոլոնիան» կվերցնի ձեր շեֆությունը: Դուք կուսույումներ, գնդակներ, բուտսեր կստանաք: Կմարզվեք Կոնվիկտորսկայայում: Նա, ով իրեն լավ կդրսևորի մարզումների ժամանակ և կարդարացնի, վստահությունը, հետագայում կխաղա պատանեկան թիմում:

— Ուռռա՛,— գոռաց Սարդը, թռչկոտելով իր բարալիկ ոտքերի վրա:— Ե՛ս, պան մարզիչ, արդեն քսանչորս անգամ գլխով «հաշվում եմ»:

Մարգարտահատիկը տխուր հառաչեց:

— Է՛հ, ափսոս, որ Չեկը չկա: Համա թե կուրախանար:

— Մարզիչը գնդակը բարձրացրեց և մի քանի անգամ խփեց գետնին:

— Իսկ այժմ դեպի գո՛րծ, տղաներ: Դուք պետք է մարզվեք ինչպես հայտնի է, կիրակի առաջին մրցումն է:

Ոչ ոք չգիտեր, թե Չեկի հետ ինչ տեղի ունեցավ: Երբ մարզումից հետո ողջ թիմը, Ստեֆանեկի գլխավորությամբ, ուղղվեց Ադամնատուն և բարձրացավ հինգերորդ հարկ, Չեկի դուռը ամուր փակված էր: Տղաները երկար ծեծեցին, հուսալով, թե որևէ մեկը կբացի, բայց միայն պատասխանը հարվածների արձագանքն էր, որը խուլ տարածվում էր ամբողջ տնով մեկ:

— Ես ասում էի չէ՞, որ նա առավոտվանից տանը չէ,— բացատրեց Մարգարտահատիկը:

Մարգիչի դեմքին հիասթափություն երևաց: Նա հուսով էր, որ կհաջողվեր ամեն ինչ շուտափույթ պարզել, և կասկածները կցրվեին:

— Ոչինչ չես կարող անել, հառաչեց նա,— պետք է հետաձգել մինչև վաղը: Թող ձեզանից մեկն ու մեկը սպասի նրան և ասի որ նա ինձ մոտ գա,— դիմեց նա տղաներին: — Ես կուզենայի նրա հետ զրուցել:

— Ես կսպասեմ,— ցանկություն հայտնեց Մարգարտահատիկը,— չէ՞ որ նա իմ ամենալավ ընկերն է:

Այսպիսով որոշեցին, որ Մարգարտահատիկը կաշխատի տեսնել Մանյուսին և կհաղորդի նրան բոլոր հանձնարարությունները: Սակայն իզուր էր փոքրիկ դարպասապահը մինչև ուշ գիշեր սպասում իր սիրելի ընկերոջը՝ Մանյուսն այդ օրն այդպես էլ չերևաց Ադամնատանը: Մինչև ուշ երեկո Մարգարտահատիկը և Սարդը նստեցին աստիճաններին, ամեն մի քայլի ձայնից վեր թռչելով: Ժամանակը դանդաղ էր առաջ գնում, և նրանք այն կարճում էին մոտեցող տուրնիրի մասին զրուցելով, ուսումնասիրում էին տասնվեց թիմերի վիճակահանության արդյունքները, որոնք դիմել էին «Ժից Վարշավային»: Տուրնիրը պետք է խաղացվեր գավաթային սիստեմով՝ սկզբից քաշում էին համարները, իսկ հետո ըստ այդ համարների դասավորվում էին թիմերը: Տարվողը տուրնիրից դուրս էր գալիս: Տանողը մասնակցում էր մյուս տուրնին: Սարդը անսքող անհանգստությամբ դիտում էր մրցումների աղյուսակը:

— Ես դրանից, եղբայր իմ, ոչինչ չեմ հասկանում,— փնթփնթում էր նա, տորբելով այտը:

— Դե տես,— բացատրում էր նրան Մարգարտահատիկը,— մենք հանել ենք տասնչորսերորդ համարը, ուրեմն մենք պետք է խաղանք տասներեքի հետ, այսինքն՝ «Անտիլոպի» հետ: Եթե այդ խաղը տանենք, քառորդ ֆինալ դուրս կգանք...

— Հետո ի՞նչ,— հարցրեց Սարդը, աչքերը աղյուսակին հառելով:

— Նշանակում է, որ այն ժամանակ կխաղանք «Հետապնդում» — «Ռուխ» հանդիպման հաղթողի հետ: Եթե հաղթի «Հետապնդումը», ուրեմն «Հետապնդումի» հետ:

— Իսկ եթե մենք տանենք «Հետապնդումին»:

— Այն ժամանակ արդեն կիսաֆինալ դուրս կգանք և կարող ենք հանդիպել «Փոթորիկի» հետ, եթե, իհարկե, նրանք շահեն իրենց երկու հանդիպումն էլ, հասկանում ես:

— Ա՛խ, ահա թե ինչ,— ժպտաց Սարդը, նրա վեր ձգված գլուխը թեքվեց աղյուսակի վրա:— Իսկ ո՞ր թիմը ուժեղագույնը կլինի:

— Բանն էլ հենց այդ է, եղբայրս, որ դա դեռ ոչ ոք չգիտի: Սա դեռևս առաջին տուրնիրն է: Ամեն մի թիմ հուսով է, որ ֆինալ դուրս կգա: Պատկերացնո՞ւմ ես ինչպիսի պայքար կլինի:

— Դա շատ հետաքրքիր է,— փնթփնթաց Սարդը:

Մեզ համար այնքան էլ լավ չի, չէ՞ որ մենք հանդես ենք գալու թուլացած կազմով՝ առանց Չեկի և Պուխալյայի: Մեր ամբողջ ուժը հարձակման մեջ էր: Իսկ այժմ ի՞նչ է ստացվում: Պուխալյայի տեղում խաղում է Ֆելեկ Ռինգերը, իսկ ձախ թևում՝ Չեկի փոխարեն՝ պահեստային դարպասապահ Օլես Կոլաիկը: Իսկ ի՞նչ կլինի, թե նրանք ինձ ջարդեն: Դարպասում ստիպված կկանգնի ձախակողմյան հարձակվողը:

Սարդը ջրակալած երկնագույն աչքերը չռեց:

— Դե հայտնի էլ չէ... Իսկ ի՞նչ կլինի, եթե մենք տարվենք:

— Գուցե դեռ չենք տարվի: Սակայն, ընդհանրապես, քիչ լավ բան է սպասվում:

— Օ՛հ, քիչ,— հառաչեց Սարդը:

Մարգարտահատիկը ճաղերի վրայով նայեց աստիճաններին:

— Էհ, եղբայրս, եթե միայն այդ Չեկը երևար: Զեզ ճիշտն ասեմ, հենց որ հիշում եմ նրա մասին, լացս գալիս է: Համա թե օյին խաղաց, ասա խնդրեմ:

Սարդը շարժեց իր մերկ կոպերը:

— Կարծում ես նրանք իսկապե՞ս նրան իրենց կողմն են քաշել:

— Չէի ցանկանա այդպես մտածել, բայց այդպես է ստացվում: Իգնասը երդվում է, որ տեսել է նրա դիմումը:

— Բայց այսօր նրանց մարզմանը նա չկար:

— Բանն էլ հենց այդ է... Մարգարտահատիկը մի պահ մտածեց:— Այստեղ ինչ-որ գաղտնիք կա,— ասաց նա շշուկով:

Նույն պահին երկուսն էլ տեղներից վեր թռան: Ներքևում քայլերի ձայն լսվեց:

— Նա է,— շնչաց Սարդը հուսով:

— Կարող է պատահի:

Կանգնել, լուռ ականջ էին դնում՝ ուշադիր նայելով վերելակի մթին անդունդը, որի հետևից երևում էին զիգզագաձև վեր բարձրացող աստիճանները։ Մարգարտահատիկը անսպասելիորեն հրեց ընկերոջը։

— Տեսնո՞ւմ ես, ով է գալիս։

— Արքայորդին, — շնչաց ապշած Սարդը։ Որոշ ժամանակ անց չորրորդ հարկի հրապարակում կիսախավարի միջից երևացին Արքայորդու և նրա ավագ եղբոր կերպարանքները։ Տեսնելով երկու աղավաատնեցիներին, նրանք կանգ առան։

— Դու Մանյուսի մո՞տ ես գնում, — հարցրեց Մարգարտահատիկը, նայելով Արքայորդուն ատելությունից նեղացած աչքերով։

— Չբոսնելու եմ դուրս եկել, չե՞ս տեսնում, — ծաղրանքով նետեց կրտսեր Վավժուսյակը և շարժվեց առաջ, հրելով փոքրիկ դարպասապահին։

— Նա ջղաձգաբար կառչեց ճաղերից։

— Անհարմար ժամանակ ես դուրս եկել, — ասաց նա կատաղությունից ընդհատվող ձայնով։ — Նա տանը չէ։ Դեռևս չի վերադարձել։

Արքայորդին ծաղրանքով ժպտաց։

— Կտեսնենք։ — Նա ավագ եղբորը գլիտով արեց, և նրանք դանդաղ, արժանապատվությամբ բարձրացան աստիճաններով։

Տղաները նայում էին նրանց հետևից հետզհետե աճող զարմանքով։

— Տեսնո՞ւմ ես, — շնչաց Սարդը, — այստեղ ինչ-որ բան կա։ Նրանք եկել են Չեկի մոտ։

— Միգուցե նրանք նոր են ուզում նրան իրենց կողմը քաշել։

— Կարող է պատահել, — փնթփնթաց Սարդը, հույսի կայծ արտահայտող ձայնով։

Մինչ այդ, վերևում ճռճացին հրապարակի խարխուլ տախտակները, և բարձրաձայն թխկթխկոց լսվեց։ Մի րոպե անց թխկթխկոցը կրկնվեց է՛լ ավելի բարձր և համառորեն։ Վերջապես լսվեց Ռոմեկ Վավժուսյակի ձայնը։

— Այդ լակոտը չկա։ Սպասել չարժի։

Երբ նրանք իջնում էին, երկու տղաները ետ քաշվեցին՝ նրանց ճանապարհ տալով։ Ավագ Վավժուսյակը կանգ առավ, բռնեց Մարգարտահատիկի օձիքից և քաշեց դեպի իրեն։

— Հաղորդի՛ր նրան, ատամների արանքից ասաց Ռոմեկը, — որ մենք եղանք այստեղ և մյուս անգամ չենք գա։ Եվ որ, — այստեղ նրա ձայնը փոխվեց սվսվող շշուկի, — որ ես նրան խորհուրդ եմ տալիս ինչքան կարելի է շուտ ներկայանալ մեզ, որովհետև նա գիտի՝ մենք կատակել չենք սիրում։

Մարգարտահատիկը ամբողջովին կծկվել էր այդ չարանենգ հայացքի տակ։ Նա հասկացավ, որ Մանյուսին մեծ վտանգ է սպառնում։

Վավժույակներն արդեն ներքև էին իջել: Նրանց քայլերի արձագանքները խեղդվեցին խոր լռության մեջ, բայց տղաները դեռ երկար մնացին լուռ նստած: Վերջապես Մարգարտահատիկը սթափվեց:

— Այ քեզ վիճա՛կ,— լռջորեն ասաց նա:

Սարդը ձեռքերով գրկելով նիհար, ոսկրոտ ծնկները, կզակով հենվեց նրանց և բարձրաձայն ասաց ինքն իրեն:— Գործը լուրջ է: Պետք է սպասել Չեկի գալուն:

Սակայն նրանք իզուր սպասեցին:

3

Մանյունս անհանգիստ քնեց: Շուռուժուռ էր գալիս, ինչ-որ անկապ բառեր էր գոռում և կամացուկ հեկեկում էր: Չար երազների մեջ էր, որոնք մեկ ընդհատվում էին և չքանում, մեկ էլ նորից ծնվում ինչ-որ խոր, անծայր անդունդից: Սկզբում նրան թվում էր, որ ինքը «Սիրենկայի» ֆուտբոլային դաշտում է: Խաղում են Աղավնատան տղաները: Նա կանգնել է և նախանձով նայում է նրանց: Բայց, հենց որ նա փորձում է վազել և հարվածել գնդակին, ընկերներից մեկնումեկը փակում է նրա ճանապարհը և արհամարհանքով նետում «դավաճան»:

Հետո մի ուրիշ երազ է գալիս: Ընկերների փոխարեն հայտնվում է Ստեֆանեկը: Նրա հագին սպորտային կոստյում է, կարծես հենց նոր մարզումից է եկել: Մանյունը ցանկանում է մոտենալ նրան, բայց երբ տարածությունը նրանց միջև կրճատվում, հասնում է մի քանի քայլի, Ստեֆանեկի կերպարանքը հանկարծ անհետանում և երևում է արդեն մի այլ տեղում, իսկ Մանյունը լացակումած ճչում է. «Պա՛ն մարզիչ, պա՛ն մարզիչ»:

— Պա՛ն Վացեկ: Պա՛ն Վացեկ,— հեկեկաց նա և վեր թռավ:

Մի րոպեի չափ նա անմիտ հայացքը պտտեցրեց շուրջը՝ չհասկանալով, թե որտեղ է գտնվում: Եվ, երբ ցրվեցին մղձավանջի տեսիլները, նա հիշեց, որ երեկ միտքով է Սասկի Կեմպի և Գրոխովի միջև ընկած դաշտի դեզի մեջ: Թե ինչո՞ւ էր հենց այստեղ ապաստան գտել, Մանյունը չէր կարող ասել: Նա միայն հիշում էր, որ երեկ ամբողջ օրը թափառելով, սարսափելի հոգնեց և հագիվ քարշ տվեց ոտքերը մինչև այդ դեզը:

Աստիճանաբար նա զգաց իր դրության ողջ սարսափելիությունը:

Նախօրեին Մանյունը միայնակ արթնացավ իր դատարկ և թափթփված սենյակում: Երեկ նա այդպես հագնված էլ քնեց: Հիշելով, որ Ֆրանյա մորաքույրը հիվանդանոցում է, լաց չեղավ, բայց երկար կանգնեց փոշոտված պատշգամբի մոտ, հայացքը հառելով քանդված տան խուլ պատին: Եվ միայն, երբ նա հիշեց, որ երեկ ստորագրել է «Փոթորիկ» փոխադրվելու դիմումը, արցունքները անկաշկանդորեն հոսեցին նրա կեղտոտ այտերով: Այժմ չի կարելի երևալ «Սիրենկայի» տղաների աչքին: Միթե կարելի է տանել Մանջարոյի

արհամարհական հայացքը, ազնիվ Մարգարտահատիկի աչքերի հանդիմանությունը, Սարգի զարմանքը:

Ի՞նչ անել: Խաղա՛լ «Փոթորիկում»: Բայց այդ մասին մտածելը նույնիսկ նրան զգվելի էր թվում: Ոչ այդ նա երբեք չի անի: Տաղել Պուխալսկին կարող էր դրան համաձայնել, որովհետև նա շաղակրատի մեկն է, որ ինքնասիրության նշույլ անգամ չունի, Չեկը՝ «Սիրենկայի» ձախակողմյան հարձակվողը և ողջ թիմի պարծանքը, մահը կգերադասեր այդ խայտառակությունից: Ի՞նչ անել: Ի՞նչ անել:

Մանյուսը պահարանից մի կտոր չոր հաց հանեց, դրեց գրպանը դուրս եկավ: Իջավ կողքի սանդուղքով, որպեսզի իրեն ոչ ոք չնկատի: Դեռևս շատ վաղ էր: Աղավաատունը ընկղմված էր առավոտյան անդորրի մեջ: Միայն ինչ-որ հեռո՛ւ-հեռու տեղ ոռնում էին ֆաբրիկաների շչակները: Արագորեն անցնելով դատարկ բակով, Չեկը ծկեց դեպի դարպասները և դուրս եկավ փողոց: Ընկերներին հանդիպելու համար նա փախչում էր տանից: Մի քանի շերտ ճարելով նա դրանք ողողեց ջրի կալոնկայի տակ և ուղղվեց դեպի խանութ:

Այսօր նա պանի Կազյային նույնիսկ չժպտաց: Նա երեկ Չեկին վիրավորեց, չուզեց փող պարտք տալ, թող ուրեմն իմանա, որ Չեկն էլ հպարտություն ունի: Երկար ու բարակ խոսել չարժի: Չեկը կվերջացնի գործը և չոր ու սառը հրաժեշտ կտա խանութին, որպես ամեն ինչին անտարբեր, գործունյա հաճախորդ: Պանի Վալժինեկից և Սոսենկայից ավելի շատ էր նեղացած և որոշեց նրանց մոտ առհասարակ չմտնել: Չեկը կաթնատանը կաթ և չոր հաց կերավ, իսկ մնացած փողով կոնֆետների մի տոպրակ վերցրեց մորաքրոջ համար:

Սեղանին թողած երկտողից Մանյուսը գիտեր, որ նրան տարել են Պլոցկայա փողոցի հիվանդանոցը: Նա ստիպված էր երկար սպասել ընդունարանում, վերջապես քույրը նրան առաջնորդեց մի մեծ պալատ, որտեղ դեղորայքի հոտ էր փչում: Մորաքույրը նրան հանդիպեց ուրախ զարմանքով, բայց նրա դեմքն անմիջապես մտահոգ արտահայտություն ստացավ:

— Խեղճ տղաս, առանց ինձ դու ի՞նչ պետք է անես: Այս ինչ դժբախտություն էր, այսպե՛ս էլ դժբախտություն,— կրկնում էր նա:

— Մորաքույր ջան, դուք մի անհանգստանաք,— մխիթարում էր տղան նրան, ամաչկոտ ժպտալով,— ես մի կերպ յոլա կգնամ:

— Ես պանի Չագորսկայային խնդրեցի, որ քեզ հետևի: Փոքրիկ պահարանում դեռևս ձավար, ալյուր, շաքար կա, պատուհանի հետևը՝ մսի կտոր: Տես որ չհոտի: Պանի Չագորսկայան կեփի քեզ համար: Մի տուփ էլ սուրճ կա վառարանի հետևի դարակում:

Մանյուսը վատ էր լսում այդ հոգատար խրատները՝ նա գիտեր, որ Գուրչևսկայա նա այլևս չի վերադառնա:

— Է՛հ, ինչ կա որ,— ժպտաց նա, ցանկանալով մխիթարել հիվանդին,— ես չեմ կորչի, միայն թող մորաքույրը չանհանգստանա:

Երբ Մանյունը նրա ձեռքը դրեց կոնֆետների տոպրակը, մորաքրոջ տրամադրությունը բոլորովին ընկավ:

— Աստված ի՛մ,— հուզված շնչաց նա արցունքները պահելով,— դու ինչ լավ տղա ես: Իսկ ես քո փողերը վերցրի: Բայց ես չգիտեի, Մանյուն, աստված է վկա: Ես կարծում էի դրանք քոնն են:

— Լավ, մորաքույր ջան, դրանք չնչին բաներ են,— ընդհատեց տղան:— Դուք միայն թե շուտ առողջացեք: Ախր ես հասկանում եմ, ինչքան ձանձրալի է այս հիվանդանոցում պառկելը:

Մանյունը հայացքով ընդգրկեց սպիտակ մահճակալների շարքով պալատը, տեսավ հիվանդների գունատ, տանջանքի կնիքով դրոշմված երեսները և խղճահարված հառաչեց.

— Այո,— ասաց նա,— սա ծիծաղի սենյակ չէ:

— Տերը քեզ պահապան:— Նա շոյեց տղայի կարմրատակած այտը:— Ուրեմն հիշիր, սուրճը վառարանի հետևի դարակումն է:

Տղան մորաքրոջը խոստացավ, որ շուտով նորից կգա նրան տեսակցելու և նրա օրինանքների ուղեկցության տակ դուրս եկավ պալատից:

Ամբողջ օրը նա թափառեց Վիսլայի ափին, նայում էր, թե բեռնակիրներն ինչպես են ոսկեգույն ավազի բուրգեր բարձրացնում, հայացքով ուղեկցեց էլեկտրագնացքը, որն աղմուկով սլացավ կամրջի վրայով: Հասավ նույնիսկ մինչև Սասսկի Կեմպը, որտեղ պատնեշի երկայնքով խայտաբղետորեն փռվել էին նավահանգիստները, ձեռքերը գլխատակը դրած պառկեց ուռնու թավուտում, աչքերը կկոցած հետևելով առագաստների սպիտակ եռանկյունիներին, որոնք տետրերի թերթիկների պես սահում էին արևից պղնձագույն դարձած գետով:

Քաղց զգալով, Մանյունը պարսպի վրայով անցավ մարդաշատ տղամարդկանց պլաժը, հույս ունենալով գտնել լիմոնադի և գարեջրի շշեր: Երկար փնտրելու կարիք չեղավ:

«Մի կերպ յոլա կգնամ»,— մտածում էր տղան, շշերը մթերային խանութ հանձնելով:

Նա նորից կաթնատուն մտավ, մի մեծ բուլկի կերավ և մի բաժակ տաք կաթ խմեց: Հետո երկար թափառեց Վիսլայի ափին: Իրիկնամուտին, երբ ջրի վրա բարձրացավ մառախուղի շերտը, նա անչափ հոգնածություն զգաց: Սասսկի Կեմպի կողքի փոքր փողոցներով նա ուղղվեց քաղաքից դուրս, դաշտը, որտեղ մտավ անցած տարվա ծղոտի դեզի մեջ:

Մանյունը դեզի մեջ փոքրիկ անցք բացեց և մազերի միջից հանելով ծղոտի կտորները, նայեց միգապատ դաշտերին:

Անձրևը միապաղաղ խշխշում էր դեզի վրա, գորշ ծածկոցով ծածկելով քաղաքի հեռավոր տանիքները: Օդը ներծծված էր խոնավությամբ, որը նույնիսկ զգացվում էր դեզի ներսում: Մանյուսը փաթաթվեց իր տաքացած որջում և աչքերը փակեց:

Նրա մտքերը նորից վերադարձան դեպի Գուրչևսկայա փողոցը, դեպի Աղավնատուն: Վաղը կսկսվեն տուրնիրային մրցումները, «Սիրենկան» իր առաջին խաղը կանցկացնի, իսկ ինքը հարձակման ձախ թևում իր սովորական տեղը չի զբաղեցնի: Որքան շատ էր այդ մասին մտածում, այնքան ուժեղ էր տխրությունը համակում նրան: Անձրևի միապաղաղ աղմուկը թախիծ էր բերում, ամեն ինչ աշխարհում թվում էր մռայլ, իմաստագուրկ:

Հայտնի չէ, թե երկար կպառկեր Մանյուսն իր դեզում, եթե քաղցն իրեն զգացնել չտար: Տղան դուրս եկավ բնից, վրայից թափ տվեց ծղոտները և կծկվելով, շարժվեց նավահանգստի ուղղությամբ:

Ցուրտ էր: Թաց բլուզը կպչում էր մարմնին, ճղճղված չուստերում ճլմփում էր ջուրը: Այդպիսի օրը թափառելն ուրախալի չէր: Չեկը նստեց նավակներին հատկացված հովանու տակ և անմտորեն սկսեց հետևել կողքից անցնող շոգենավին...

«Է՛հ, մարդ ընկներ այսպիսի շոգենավի վրա և լողար հեռո՛ւ-հեռու, մինչև իսկական ծովը», — մտածում էր նա, ցրտից դողալով:

Հանկարծ Չեկը նկատեց, որ ինչ-որ մեկը գաղտագողի հովանոցին է մոտենում: Դա մոտավորապես իր հասակի տղա էր, նիհար, կուչ եկած, մաշված հագուստով, ինչպես Չեկը: Նրա վրա մի քրքրված կուրտկա էր գցված: Գլխարկի տակից երևում էր շեկ մազերի փունջը: Նկատելով Մանյուսին, տղան կանգ առավ և ուզում էր փախչել, սակայն ոչ մի սպառնալից բան չգտնելով, նույնպես պատսպարվեց ծածկի տակ:

— Դո՛ւ էլ ես նավակի սպասում, — հարցրեց նա, կասկածանքով նայելով Մանյուսին:

— Ե՛ս, — զարմացավ Մանյուսը, — ո՛չ, ուղղակի սպասում եմ մթնոլորտային երևույթների փոփոխությանը:

— Ա՛-ա: — Տղայի ձայնի մեջ հիասթափության երանգ զգացվեց: — Իսկ ես կարծում էի մակույկի համար ես եկել: Իսկ ես, եղբայրս, հենց որ անձրևում է՝ անմիջապես այստեղ եմ գալիս: Յալիկը կարելի է քաշել ջրի վրա և մի քիչ զբոսնել: Իմ թիերը պահված են թփուտներում...

Այդ արդեն հետաքրքիր էր: «Պետք է սա հիանալի տղա լինի, քանի որ այդպիսի բան է հնարել», — վճռեց Մանյուսը, բայց անփութորեն ասաց, բարձր ձայնով:

— Այսպիսի եղանակին մի՞թե հետաքրքիր է մակույկով զբոսնելը: Ռեմատիզմ կարելի է ստանալ: Դու ի՞նչ է, թիավարությամբ ես պարապում, — հարցրեց նա շիկահեր տղային:

— Իհա՛րկե, — հպարտությամբ պատասխանեց նա: — Իսկ դո՛ւ:

— Ես, եղբայրս, նույնպես սպորտսմեն եմ, ֆուտբոլիստ եմ: Իմ կարծիքով դա սպորտի ամենալավ ձևն է: Քո անունն ի՞նչ է:

— Միլեկ: Իսկ քո՞նը:

— Մանեկ: Միայն տղաները ինձ «Չեկ» են կոչում:

Միլեկը փռթկաց:

— Չե՞ կ:

Մանյուսը վիրավորված նրան նայեց:

— Ծիծաղելու ոչինչ չկա: Պարզապես դպրոցում ուսուցչուհին մի անգամ ինձ հարցնում է՝ «Մանյուս, եթե դու գնաս կրպակ երկու բուլկի գնես ութսունական կոպեկով և գանձապահուհուն երկու զլոտի տաս, նա քեզ ի՞նչ կտա»: Ես էլ ասացի՝ «Պարզ է, պանի, գանձապահուհին ինձ չեկ կտա»: Այդ ժամանակվանից էլ ինձ «Չեկ» անվանեցին:

— Հետաքրքիր է,— Միլեկն արդեն բոլորովին բարեկամաբար ժպտաց:

— Այդ մականունները տարբեր կերպ են առաջանում,— լրջորեն շարունակում էր Մանյուսը:— Մեր թիմում մի այսպիսի տղա կա՝ Բոգոս Ալբինովսկին, մեր դարպասապահը: Բոլորը նրան Բոգոս էին կոչում: Իսկ մի անգամ նրա հայրը հարբած կանչում է նրան. «Մարգարտահատիկ, դու իմ թանկագին»: Այդ ժամանակվանից ոչ ոք նրան այլ կերպ չի կանչում, քան Մարգարտահատիկ:

— Իսկ իմ մականունը «Շեկլիկ Միլեկ է»,— ամոթխածորեն վրա բերեց սպորտի սիրահարը:

— Ինչ կա որ, ոչ մի տարօրինակ բան չկա, չե՞ որ դու իսկապես շեկ ես, եղբայրս:

Շիկահեր Միլեկը թթված քմծիծաղ տվեց: Երևում էր, որ չէր սիրում իր մականունը: Մի րոպեի չափ նա գնում էր Մանյուսին և հանկարծ ասաց.

— Ինչպես երևում է, դու ընկերական տղա ես: Գուցե երկուսո՞վ գնանք ճանապարհորդելու:

— Վա՛րտ չի,— Մանյուսը սուլեց ատամների արանքից,— միայն ո՞ւր:

— Յալիկը վերցնենք և նավարկենք ծովում, իսկ հետո գուցե հաջողվի որևէ նավի վրա ընկնել: Ես երկու տղաների մասին գիրք եմ կարդացել: Նրանք վարձվել են անգլիական մի նավի վրա և լողացել դեպի Մադագասկար:

— Այդ ամենը լավ է,— գիտակի տեսքով ասաց Մանյուսը,— միայն ոչ թե հիմա: Այժմ ես ավելի լուրջ գործեր ունեմ՝ չե՞ որ տուրնիր է սկսվում, եղբայրս:

— Թաղային թիմերի այդ տուրնի՞րը: Դու այնտեղ պետք է խաղաս:

Այդ հարցին «Սիրենկայի» ձախակողմյան հարձակվողի համար հեշտ չէր պատասխանել: Նա երկար մտածեց և վերջապես փնթփնթաց.

— Զենց բանն էլ այդ է, եղբայրս, որ հայտնի չէ: Ե՛վ կարող եմ խաղալ, և՛ ոչ:

Մանյուսը վառ խոսքերով նկարագրեց իր ողջ տրագեդիան:

Միլեկը բերանը բաց լսում էր, կարծես նրան արկածներով լի մի գիրք էին պատմում: Երբ Մանյուսը վերջացրեց՝ «այո, եղբայրս, կյանքը՝ գունաւոր ֆիլմ չէ»,— նա հուզված ասաց:

— Միայն մի՛ վիատվիր: Մի բան կմտածենք:

Բայց նրա խոսքերը Մանյուսին այնքան էլ չքաջալերեցին:

— Զեզ համար հեշտ է այդպես ասել: Չէ՞ որ վաղը առաջին խաղն է, մեր տղաները տանջվելու են, իսկ ե՛ս: Զենց որ դրա մասին մտածում եմ, ուղղակի ապրել չեմ ուզում:

Տղայի խոսքերում այնքան դառնություն կար, որ երկուսն էլ լռեցին:

Անձրևը տկտկում էր ծածկի վրա, մանրանում էր արծաթագույն փոշու նման, որի միջով հագիվ երևում էր պղտոր գետը: Ջրի երեսին՝ ափի մոտ, պղպշակներ էին գոյանում: Զեռվում ինչ-որ տեղ նշմարվում էր ձկնորսական փոքրիկ նավակը, նրա հետևից՝ Վիսլայի ձախ ափի աղոտ ուրվագիծը:

— Զիմա ի՞նչ անենք,— հարցրեց Շեկ Միլեկը:

Մանյուսը անտարբեր թոթվեց ուսերը.

— Ես որտեղի՞ց իմանամ:

Միլեկը քաշեց նրա թևից:

— Լսի՛ր, գնանք ինձ մոտ, ես պապիկին կասեմ, որ դու իմ ընկերն ես:

— Վատ միտք չի... Չեկը համակրանքով նայեց Միլեկին: — Բնակարանային դժվարություններն, ուրեմն, կարգավորված են: Իսկ ինչպե՞ս ապահովենք ապրուստի անհրաժեշտ միջոցները: Չէ՞ որ ես չեմ կարող ուրիշի հաշվին...

— Դե դա ոչինչ, ես էլ, եղբայր իմ, վաստակում եմ՝ ճաշից հետո «Էքսպրես» եմ վաճառում:

— Օհ,— զարմացավ Մանյուսը:— Զետաքրքիր է, դրանից ինչքա՞ն կարելի է ստանալ:

— Նայած երբ... «Էքսպրեսն» արժի հիսուն կոպեկ: Բայց կարգին գնորդները զլոտիից պակաս չեն տալիս: Իսկ լինում է, այնպիսին է հանդիպում, որ հնգանոց էլ է նվիրում:

Մանյուսին դա առայժմս բավարարում էր:

— Է՛հ, ի՞նչ արած, եղբայր,— ասաց նա,— ուրեմն կաշխատենք պրոպագանդայի գծով:

— «Էքսպրենս»: «Երեկոյան Էքսպրենս»...

Մանյունս անմիջապէս ըմբռնեց լրագրավաճառների մեղեդին: Շնորհիվ տղայի բնական խելքի և փորձի, որ սովորել էր իր ապրուստի համար ինքը վաստակել, նա արագորեն յուրացրեց վարչական թերթերի լրագրավաճառների պարզ արվեստը: Պետք էր գոռալ բարձր, բայց մելոդիկ, իմանալ, թե որտեղ որ թերթի համար ավելի պահանջ կա, ում և ինչպէս մատուցել: Մանյունսի համար դա մեծ դժվարությունների հետ չէր կապված: Նոր աշխարհի և Կրակոյան արվարձանի առաջին ռէսիսց հետո նա Շեկ Միլեկից բավական առաջ անցավ:

— Մենք ընդհանուր դրամարկդ կունենանք,— հայտարարեց նա քաղաք դուրս գալուց առաջ:— Երբ բոլորը կվաճառենք, գոյացած դրամը հավասար կբաժանենք:

Սկզբում Շեկ Միլեկը անհանգստանում էր, որ դա իր համար շահավետ չի լինի, սակայն տեսնելով, թե Մանյունս ինչպէս է արագորեն ազատվում լրագրերից, հասկացավ, որ նրա վաստակը կաճի: Չեկն իր հերթին անմիջապէս հասկացավ, որ երազկոտ Միլեկի հետ համագործակցելով, չի շահի: Բայց պայմանը խախտելը հատուկ չէր Չեկին: Մանավանդ որ Շեկ Միլեկը նրան քաշեց այդ գործի մեջ:

— «Երեկոյան Էքսպրենս», «Էքսպրենս, Երեկոյան»... — կանչում էր Չեկը, թափահարելով թերթերի սպիտակ փաթեթը:— Վերջին թարմագույն նորություններ: Սենսացիոն նորություններ:

Նկատելով մեծ կաֆէի հսկայական դուռը, Մանյունը գոռալով ներս խուժեց նախասրահ:

— Կամա՛ց, լակո՛ւտ,— նրա ճանապարհը կտրեց հանդերձապահը:— Հապա մի կորի՛ այստեղից:

Բայց Մանյունը թերթի փաթեթից մի համար հանելով, որից թարմ ներկի հոտ էր փչում, թափահարեց այն դրոշակի պես:

— Շատ հետաքրքիր սպորտային նորություններ,— ասաց նա:— Սիդլիի մեծ հաղթանակը... Խրոմիկը Լեհաստանի ռեկորդ է սահմանել, «Պոլոնիան» նորից է տարվում: Կատովիցայի վիճակախաղում, հարյուր հազար զլոտի են տարել:

Հանդերձապահը սենսացիոն լուրերի տարափից շշմած, տղային գլխով արեց և պահարանից մի զլոտի հանեց:

— Դե լավ, տուր,— բարեհամբույր ասաց նա:

— Պան շեֆի համար ձրի է, ցուցադրական օրինակը,— բազմանշանակալից աչքով արեց Չեկը: Նա հիսուն կոպեկ կորցրեց, բայց հասկանում էր, որ դա արագորեն կհատուցվի: Կաֆէի ներսում նա վերադիրով վնասը կծածկեր: Իսկ հանդերձապահ բարեկամ ունենալը հետագա սոլիդ շրջանառությունների առաջին պայմանն էր:

Մանյուսը մտավ կաֆեի հսկայական, հաճախորդներով լի դահլիճը և հոլի նման պտտվեց սեղանների միջև, ստեղծագործաբար և հումորով ռեկլամելով թերթը: Հաստ փաթեթը նրա թևի տակ բարակում էր:

Հանկարծ նրա աչքերին ծանոթ դեմք երևաց: Տղան քրքրեց հիշողությունը և հանկարծ հիշեց՝ այս չէ՞ որ «Ժիցե Վարշավային» խմբագիր Խուդինսկին է:

— Հարգանքներս, պա՛ն խմբագիր,— ողջունեց նրան:— Պանը արդյոք «Էքսպրեսիկ» չի՞ ցանկանում: Ճիշտ է այս թերթը ձեր մրցակիցն է, բայց...

Չեկին նկատելով, ժուռնալիստը անմիջապես տեղից վեր թռավ:

— Սպասի՛ր,— ձայնեց նա,— չէ՞ որ ես քեզ գիտեմ՝ «Սիրենկա» ակումբից ես:

— Իսկապես գուշակեցիք,— պատասխանեց Չեկը, խմբագրին նվիրելով իր ամենահմայիչ ժպիտներից մեկը:

— Անունդ Չե՞կ է:

— Ճիշտ այդպես, պա՛ն խմբագիր:

— Նստի՛ր: — Ժուռնալիստը բռնեց տղայի ուսից, նստեցրեց կողքին և հոնքերը կիտելով ուշադրությամբ նայեց նրան:— Ա՛յ դու թափառաշրջիկ, ի՞նչ ես անում:

— Ե՛ս,— զարմացավ տղան:— Ես, ինչպես որ պան խմբագիրը, այժմ մամուլում եմ աշխատում:

Բայց ժուռնալիստի դեմքը շարունակում էր խիստ մնալ:

— Դու ինչո՞ւ ես փախել.

— Ե՛ս:— Տղայի դեմքից չարաճճի ժպիտը չքացավ:

— Մի ճողոպրիր, ճիշտն ասա:

— Հանգամանքները ստիպեցին, պան խմբագիր:

— Բոլորը քո մասին անհանգստանում են: Ստեֆանեկն այսօր եղավ ինձ մոտ, ինդրեց հայտարարություն տալ «Ժիցե Վարշավայում»: Տղաները քեզ են փնտրում ամբողջ Վարշավայով մեկ: Իսկ դու լրագրեր ես վաճառում:

— Չէ՞ որ ապրելու համար պետք է վաստակել:

Խմբագիրը բռնեց տղայի ձեռքը:

— Իմ խորհուրդը քեզ՝ վերադարձիր տուն: Ի՞նչի համար են այդ բոլոր օյինները:

Մանյուսը մտածմունքի մեջ ընկավ:

— Չի՛ լինի, պան խմբագիր,— դանդաղ արտասանեց նա, անվա այտը շփելով:

— Ձեզ մոտ մեծ փոփոխություններ կան: «Պոլոնիան» վերցրել է ձեր թիմի շեֆությունը: Տղաները մարզվում են Կոնվիկտորսկայում: Բոլորը նոր կոստյումներ ունեն:— Ուշադիր նայելով, ժուռնալիստը նկատեց, որ տղան

ազահորեն որսում է իր թիմին վերաբերող ամեն մի լուրը:— Այժմ ձեզ մոտ ամեն ինչ այլ կերպ է լինելու, իսկ դու թափառում ես հայտնի չէ թե որտեղ, ինչպես անտուն լակոտ:

Մանյուսը մռայլվեց:

— Ես պետք է ապրեմ ընկերոջս մոտ:

— Իսկ դու ինչո՞ւ չես ուզում վերադառնալ:

— Չեմ կարող, պան խմբագիր,— պատասխանեց Չեկը մեծահասակի դառնությամբ, շատ տառապած մարդու պես:

— Այնուամենայնիվ ես խորհուրդ եմ տալիս վերադառնալ:

Մանյուսը գլուխ տվեց և լուռ գնաց դեպի ելքը: Նա զգում էր, որ երջանիկ պահ էր բաց թողել: Գուցե պետք էր ամեն ինչի մասին պատմել Խուդինսկուն, հետևել նրա խորհրդին և վերադառնալ Գուրչևսկայա: Խմբագրի հետ հանդիպումը նրան խելքից հանել էր: Չեկը ցավով նորից հիշեց «Սիրենկան», ընկերներին, տուրնիրը, վաղվա մրցումը: Ո՛չ, այնուամենայնիվ տուն վերադառնալը սարսափելի է: Նա չէր կարող տանել ստորացումները, որոնք նրան սպասում էին այնտեղ: «Ի՛նչ արած, կյանքն այդպես է»,— մտածեց նա:

Արագորեն ազատվելով լրագրերից, Չեկը օգնության հասավ Շեկ Միլեկին և, երբ նրանք վերջացնելով իրենց առաջին միացյալ ռեյսը, հաշվեցին դրամարկը, պարզվեց, որ ամեն մեկը քսանչորս զլոտի էր վաստակել:

— Սկզբի համար վատ չէ,— եզրափակեց Մանյուսը:— Ապրել կարելի է:

Բայց հոգին առաջվա պես տխուր էր: Վերադառնալով Շեկ Միլեկի մոտ, Մանյուսն անընդհատ մտածում էր այն մասին, թե այժմ ինչ է կատարվում Գուրչևսկայայում:

5

Առավոտյան Չեկն արթնացավ բոլորովին սթափված: «Չէ՛ որ այսօր սկսվում են մրցումները»,— մտածեց նա և սկսեց շտապ-շտապ հագնվել: Սակայն նրա զգեստները երեկվա անձրևից հետո բավականին ողբալի տեսք ունեին: Վելվետե շալվարը ճմրթված էր, բլուզը ճխլված և կեղտոտ, չուսերը կեղտոտված: «Այսպիսի տեսքով ես ինչպե՞ս գնամ»,— հուզվում էր նա՝ սարսափով զննելով իր հագուստը:

Շեկ Միլեկը դեռևս քնած էր, ձեռքերը լայնորեն տարածած կարծես ցանկանալով գրկել ամբողջ ձեղնահարկը: Չէր կարելի ասել, թե դա գիշերելու համար հարմար տեղ էր: Տանիքի ճեղքերից թափանցում էր բաց կապույտ երկինքը: Կոշտացած, փտած ծղոտի դեզը, որը զցված էր ձեղնահարկի անկյունում, հին ժանգոտած վառարանի և երկաթի կտորների կույտի միջև, նրանց համար որպես անկողին էր ծառայում, տղաները ծածկվում էին քրքրված վերմակներով: Սակայն Մանյուսը դրա մասին չէր մտածում: Նրան ավելի շատ անհանգստացնում էր հագուստը:

— Լսի՛ր, արդյոք հնարավոր չէ՞ ձեզ մոտ արդուկ ճարել:

— Պապիկից հարցրու, միգուցե նրա մոտ կա,— քնաթաթախ փնթփնթաց Միլեկը:

Եվ իսկապես ներքևում արդուկ ճարվեց:

Միլեկի փոքր-ինչ ծանրալուր պապիկը հնավաճառ էր: Նա մի փոքրիկ խցիկ էր զբաղեցնում, որտեղ դրված էին փայտե թախտը և փոքրիկ վառարանը, իսկ անկյուններում թափթփված էին հին կոշիկներ, լաթեր, կաշվի կտորտանք, շշեր և երկաթեղեն անպետք իրեր:

Մանյուսը արդուկը միացրեց և գործի անցավ:

— Միայն տես, չարաճճի՛, չիրդեհես տնակս,— փնթփնթաց պապիկը:— Է՛ի, կիրակի կարելի է գոնե պառկել, կուշտ քնել... իսկ դու որտե՞ղ ես գնալու, որ այդպես զուգվում ես:

— Մեզ մոտ միցում է,— կարճ բացատրեց տղան:

Չեկն այնպես արդուկեց շավարն ու բլուզը, մաքրեց չուստերը, կարծես մեծ տոնի էր պատրաստվում: Երբ նա լրիվ պատրաստ էր, մեկ անգամ էլ ձեղնահարկի կողմը նայեց:

— Եթե ուզում ես գալ ինձ հետ, շտապի՛ր,— գոռաց նա Միլեկին:

Ճանապարհին նրանք «Ժիցե Վարշավա» գնեցին կրպակից, և Մանյուսը սպորտային սյունակում փնտրեց ու գտավ մրցումների խաղացուցակը:

— Այսօր տասնմեկին խաղում ենք «Անտիլոպի» հետ,— հաղորդեց նա Շեկ Միլեկին:

Վերջինս այնքան էլ շատ չէր հետաքրքրվում տուրնիրով, գնում էր, պարզապես, հանուն ընկերասիրության: Նրա երազանքները միշտ վերադառնում էին յալիկով մեծ ճանապարհորդությանը: Սակայն, այնուամենայնիվ, ցանկանալով խոսակցությունը շարունակել, նա ականայից հարցրեց.

— Ի՞նչ ես կարծում, ով կտանի:

— Ինչպե՞ս կարելի է այդպիսի հարց տալ,— զայրացավ Չեկը:— Իհարկե, մենք... այսինքն՝ «Սիրենկան»: Ասենք,— ավելացրեց նա նվազ վստահությամբ,— գնդակը կլոր է: Դրան էլ ավելացրած՝ մերոնք խաղալու են առանց ինձ և առանց Տադեկ Պուխալսկու:

«Ագրիկոլի» դպրոցական սպորտային պարկը լեփ լեցուն էր մարդկանցով և դեռ անվերջ հոսանքով լցվում էին նրանք ստադիոն: Այսօր պետք է տեղի ունենար տուրնիրի հանդիսավոր բացումը: Հանդիսականների հիմնական մասսան կազմված էր ժիր, ձայնեղ տղաներից, նրանցից, որոնք առաջնակարգ թիմերի յուրաքանչյուր մրցումից առաջ աղմուկով պաշարում են ֆուտբոլային ստադիոնների դարպասները: Այդ նրանք են, որ բոլորից բարձր են սուլում դատավորին, բուռն ապրումներ ունենում իրենց սիրելիների համար, իսկ մրցումն

ավարտվելուց հետո դաշտն են խուժում, որպեսզի հաղթարշավով ուղեկցեն հաղթողներին և անխղճորեն ծաղրեն պարտվածներին:

Անփույթ հագնված, ճվճվան, միշտ կռվելու պատրաստ և միևնույն ժամանակ ֆուտբոլի ամենաջերմ սիրահարները, որոնք իրենց սրտերում պահում էին սպորտի հանդեպ ունեցած իրենց անդավաճան սերը, նրանք գալիս էին այստեղ, ինչպես տոնակատարության: Այստեղ, դպրոցական դաշտի տրորված հողի վրա, վճռվում էր «թաղային» ֆուտբոլի առաջնության բախտը: Եվ ոչ մի զարմանալի բան չկար նրանում, որ այդ մեծ տուրնիրից առաջ տաք վեճեր էին ծագում:

Մանյուսն ուշադրությամբ նայում էր ամբոխին, որպեսզի չհանդիպի Վոլյայի բնակիչներից որևէ մեկին: Երբ նրանք հասան դաշտ, նա, նկատելով խաղահրապարակի մոտի ծառը, կատվի ճարպկությամբ մագլցեց նրա վրա: Այստեղ նա քիչ փորձ չուներ. ամեն մի առաջնակարգ խաղի ժամանակ նա պատվավոր տեղ էր գրավում ժամացույցի հետևի «կանաչ տրիբունայում»: Նա օգնեց նաև Միլեկին ծառի վրա մագլցելու, թեթևացած շունչ քաշեց ու հարմար տեղավորվեց հսկայական բնի փչակում: Աննկատելի մնալով, այստեղից կարելի է հետևել ամբողջ դաշտին:

— Իսկապես հիանալի տեղ է, չէ՞,— դիմեց նա Շեկ Միլեկին:— Պատվավոր օթյակ է երկու դարպասների տեսարաններով:

Այդ կատակը նա արեց ավելի շուտ սովորության համաձայն, որովհետև նրա տրամադրությունը լավ չէր՝ այրող նախանձը նրան կրծում էր: «Նրանք խաղալու են, իսկ ես՝ Վոլյայի ամենալավ ձախակողմյան հարձակվողս, միայն պետք է հետևեմ խաղի ընթացքին: Մի՞թե դա արդարացի է»: Արցունքն աչքերին նա հայացքը հառեց կանաչ ուղղանկյանը, ատամները սեղմած, քարացավ սպասողական դրության մեջ:

Երկաթուղայինների նվազախումբը նվազեց, քառաշար թիմերը՝ դաշտ դուրս եկան: Վիրավորանքը սրտում՝ Մանյուսը փնտրում էր իր «Սիրենկան»:

— Գալի՛ս են,— հրեց նա Շեկ Միլեկին:

Առջևից քայլում էր Մանջարոն: Նրա շիկավուն գլուխը ճակատին թափված մազերի փնջով պարզորոշ աչքի էր ընկնում գորշ դաշտի ֆոնի վրա: Մանջարոյի հետևից ըստ հասակի շարժվում էր ամբողջ թիմը: Շարափակը փոքրիկ Մարգարտահատիկն էր:

Մանյուսն ավելի ամուր սեղմվեց ճյուղին և երեսը շուռ տվեց: Երբ նա նորից շրջվեց դեպի դաշտը, նրա նիհար այտերի վրայով բերանի անկյուններով հոսում էին արցունքի երկու խոշոր կաթիլ:

— Ձև են թափում,— շշնջաց նա, հիանալով նոր կոստյումներով:

Տղաները սպիտակ մայկաներով էին, ակումբի խորհրդանշանները կրծքներին, սև տրուսիկներով և սև ու սպիտակ զուլավոր գետրերով: Նրան թվում էր, թե թիմերից ոչ մեկը այնպիսի գեղեցիկ տեսք չուներ, ինչպես «Սիրենկան»:

Մի րոպե անց շարք կանգնած շարասյունից դուրս եկավ մի թիկնեղ տղա: Նա կանգնեց միկրոֆոնի առջև և կարդաց հանդիսավոր պարտավորությունը:

Չեկի ականջներում բարձրաձայն հնչում էին հստակ արտասանված բառերը.
«Մենք, երիտասարդ սպորտսմեններս... պարտավորվում ենք... պայքարել ազնվորեն... ֆուտբոլային սպորտը մեզ համար թող ուրախություն դառնա... թող նա կոփի մեր երիտասարդ բնավորությունները և ֆիզիկապես մեզ ամրապնդի. . . Երդվում ենք, որ այս ազնիվ պայքարում մենք օրինակելի սպորտսմեններ կլինենք, խաղում կոպտություն թույլ չենք տա...»:

Պարտավորության եզրափակիչ խոսքերը խեղդվեցին շեփորների հնչյունների մեջ: Տարբեր թիմերի երեք երիտասարդ ֆուտբոլիստներ մոտեցան կայմասյանը և շեփորների զիլ ձայների տակ բարձրացրին դրոշակը: Այն դանդաղորեն վեր բարձրացավ, թրթռալով թռչունի թևի պես:

— Կազմակերպվածությունը առաջնակարգ է,— գովեց Շեկ Միլեկը:

Մանյուսը լուռ էր: Դիտելով այդ հիասքանչ տեսարանը, ականջ դնելով շեփորների ձայնին, նա հարյուրերորդ անգամ հուսահատության մեջ էր ընկնում: Էհ, եթե նրան գանձապահ չընտրեին, եթե չլինեք մորաքույր Ֆրանյայի հիվանդությունը, եթե նա այն ժամանակ Արքայորդուն չհանդիպեր, ապա այժմ կանգնած կլինեք Կշիս Սլոնեցկու կողքին, Իգնաս Պարադոսկու կողքին, և նրա համար, ինչպես ընկերների համար՝ ծառերի պսակի վրա, երկնքում ուրախ կթրթռար այդ դրոշակը:

Արցունքների միջից նա դիտում էր վառ պատկերները՝ թիմերի զեկույցը, հանդեսը... Վերջապես մրցումը սկսվեց:

— Մերոնք խաղում են «Անտիլոպի» հետ,— շշուշաց Չեկը ճյուղի վրա ննջող Շեկ Միլեկին:

Երկու թիմերն էլ արդեն դաշտ էին դուրս եկել՝ և՛ «Սիրինկան» սև-սպիտակ համազգեստներով, և՛ «Անտիլոպը» կարմիր մայկաներով: Մանջարոն և «Անտիլոպի» թիմապետը դարպասներն էին վիճարկում: Իր տղաների մոտ Մանյուսը տեսավ Ստեֆանեկին: Մարզիչը հանգիստ խոսում էր նրանց հետ: Երևի վերջին ցուցումներն էր տալիս:

Հետո խաղացողները գրավեցին իրենց տեղերը, հնչեց դատավորի սուլիչը, խաղն սկսվեց:

— Գո՛լ,— ամբոխի միջից լսվեց ուրախալի մի ճիչ:

Գլուխների անտառը օրորվեց, օդը թռան գլխարկներ, բաճկոններ, կուրտկաներ: Այդ «Անտիլոպի» կողմնակիցներն էին ողջունում «Սիրենկայի» դարպասը խփած գոլի համար:

— Մտա՛վ,— ցած, խլածայն, մի տեսակ նեղացած արծագանքով նրանց պատասխանեցին Վոյայի փոքրիկ տղաները:

Մանյուսը նույնիսկ չկարողացավ հետևել, թե այդ ինչպես տեղի ունեցավ: Դեռևս մի րոպե առաջ «Սիրենկայի» բոլոր հարձակվողները հակառակորդի դարպասի մոտ էին: Գոլը կարծես արդեն «կախված էր օդում», երբ հանկարծ «Անտիլոպի» պաշտպանը գնդակը փոխանցեց ձախակողմյան հարձակվողին, նա փոխադրեց դեպի կենտրոն, իսկ Ֆելեկ Ռինգերը, կիսամիջինին պահելու փոխարեն, մնաց տեղում կանգնած, կարծես քարացել էր: «Անտիլոպի» կենտրոնական հարձակվողը ճեղքեց արանքը և հարվածեց: Մարգարտահատիկը շփոթված նետվեց դեպի գնդակը, բայց հարվածն այնքան մոտ տարածությունից էր, որ փոքրիկ դարպասապահը այն որսալ չէր կարող:

— Չեկը գլուխը ձեռքերի մեջ առավ:

— Արդար մարդիկ,— բացականչեց նա:— Ինչպե՞ս կարելի է այդպես խաղալ: Դա պաշտպանների մեղքն է: Ես միշտ ասում էի՝ պաշտպանությունը մեր թույլ տեղն է: Մարգարտահատիկին մենակ թողեցին: Իսկ այդ Ֆելեկը անշնորհքի մեկն է և ոչ թե ֆուտբոլիստ:

Շեկ Միլեկը մի քիչ աշխուժացավ:

— Լսի՛ր,— նա նայեց Մանյուսին,— բայց ձեր այդ «Սիրենկան» բոլորովին էլ այդքան ուժեղ թիմ չէ:

— Սպասի՛ր, շուտով ինքդ կտեսնես: Դա պարզապես տակտիկական սխալ էր: Խաղի սկզբին ամեն ինչ էլ պատահում է: Մանյուսը ավելի ամուր բռնեց ճյուղքից և թոքերում ավելի շատ օդ հավաքելով, ինչքան ուժ ուներ գոռաց.— «Սիրենկա՛», խաղ ցույց տուր: «Սիրենկա՛», դեպի դարպասը:

Ի պատասխան ներքևից լսվեց ռիթմիկ արծագանքը:

— «Սիրենկա՛»: «Սիրենկա՛»: «Սիրենկա՛»:

«Սիրենկայի» հարձակվողներն առաջ նետվեցին: Մանյուսը ուրախությամբ տեսավ, թե ինչպես Մանջարոն գնդակը գեղեցիկ կերպով հասցրեց մինչև դարպասային գիծը և փոխանցեց Իգնասին: Սա գնդակն ուղարկեց Մետեկ Գրալևսկուն, որը հարվածեց դեպի կենտրոն: Դեպի գնդակը սլացավ Ֆելեկ Ռինգերը, բայց չհասավ: Սակայն հակառակորդների ոտքերի տակից գնդակը հանգիստ դուրս հանեց Կշիս Սլոնեցկին: Նոր հարձակում: Մանջարոն փորձեց ուղղակի հարձակման անցնել: Թեթևակի շրջանցումով նա խաբս տվեց մեկին, երկրորդին և հարվածեց: Գնդակը վայրկենաբար երևաց դուրս եկած դարպասապահի գլխավերևում և ձողափայտերից մի քանի սանտիմետր հեռու անցավ:

— Տեսա՞ր ի՞նչ հարված էր,— ուրախացած ճչաց Չեկը:— Մերոնք սեղմում են:

Շեկ Միլեկը փնթփնթաց.

— Սեղմում են, սեղմում, բայց ոչինչ չեն կարողանում անել:

— «Անտիլոպը» պարզապես բախտ ունի: Տե՛ս, թե Իգնասն ինչպես է նրանց խաղացնում:

Իգնաս Պարադոկսկին փոխադրվեց դեպի եզրը: Նա շրջանցեց երկու խաղացողի և գնդակն ուղղեց դեպի «Անտիլոպի» տուգանային հրապարակը: Այստեղ խառը վիճակ ստեղծվեց: Գնդակը ոտքերի մեջտեղում թափտում էր: Մանջարոն այն որսաց, մի կողմ քաշեց և տվեց Կշիս Սլոնեցկուն: Նա ընթացքից հարվածեց: Գնդակը թռավ ոտքերի արանքով և կպավ ձողափայտին:

— Ա՛խ,— տնքաց Մանյուսը,— մեր բախտը չի բերում: Արդեն կարող էր երկուսով մեկ լինել մեր օգտին: Տեսար ի՞նչ ուժեղ հարված էր:

Շեկ Միլեկը գլխով արեց.

— Առաջնակարգ էր, բայց ինչ օգուտ: ՉԷ՞ որ գոլ չէ:

— Սպասի՛ր, հիմա կլինի:

Չեկի կանխատեսումը իրականացավ, բայց ավաղ, գոլը նորից «Անտիլոպը» խփեց և նորից պաշտպանության մեղքով: «Սիրենկան» ճնշում էր գործադրում, սեղմում, բայց երբ համարյա բոլոր խաղացողները ետ քաշվեցին «Անտիլոպի» դարպասների մոտ, «Անտիլոպի» պաշտպանը գնդակը փոխանցեց դեպի եզրը: Եզրայինը մորիկի պես առաջ թռավ, փոխանցեց դեպի կենտրոն, վրա վազած կիսամիջինը հարվածեց.

— Մտա՛ավ, — լսվեց բարձրաձայն ճիչ:

Ամբոխը դաշտի շուրջը ալեկոծվեց:

Մանյուսի աչքերը մթնեցին, կարծես ֆուտբոլի գնդակը կպավ ուղիղ նրա ճակատին: Նա այդ չէր սպասում: «Անտիլոպը» երկուսով՝ մեկ տանում է, դա համարյա պարտություն է: Հիմա դժվար կլինի հավասարեցնել:

— Հա՛, — խուլ տնքաց նա,— այսպիսի պաշտպանությամբ ամեն ինչ կորած է: Երկու գոլ նրանց պատճառով բաց թողին: Երկու գոլ...

— Ձերոնք արդեն տարվեցին,— նկատեց Շեկ Միլեկը:

Այդ վիրավորական նկատողությունը Չեկին մի քիչ սթափեցրեց: Ձեռքերի ափերը ձայնափողի նման միացնելով, նա սկսեց գոռալ.

— «Սիրենկա՛», խաղ ցույց տուր: Տղանե՛ր, չվիատվեք: Դարպասի՛ն հարվածեցեք: Դարպասի՛ն:

Բայց այդ հուսահատ ճիչը մեծ օգուտ չբերեց: Երկու գոլից գլուխները կորցրած «Սիրենկայի» խաղացողները դաշտի այս ու այն կողմն էին շարժվում ծուլորեն, կարծես նրանց միանգամից սարսափելի հոգնածություն էր տիրել:

Անտիլոպականներն այդ ժամանակ աշխուժացան և անընդհատ հարձակվում էին: Մարզարտահատիկի դարպասի մոտ խաղացողների ամբոխն աճում էր:

Կարմիր մայկաները ալիքի նման հարձակվում էին ետ քաշված «Սիրենկայի» խաղացողների վրա: Գնդակն ամեն րոպե գծից դուրս էր ընկնում:

— Համա թե թույլ են, համա թե թույլ են,— կրկնում էր Չեկը:— Թե ես այնտեղ լինեի՛, ամեն ինչ այլ կերպ կլիներ:

Եզրային գծի կողքով վազում էր Ստեֆանեկը: Մանյուսը տեսնում էր, որ նա ինչ-որ բան է ասում տղաներին, ոգևորում է նրանց: Սակայն այդ էլ չէր օգնում: Թվում էր, դաշտում բոլորովին ուրիշ թիմ է՝ թմրած, դանդաղաշարժ, մի տեսակ անթև:

Մոտենում էր առաջին խաղակեսի վերջը, բայց ոչ մի բան չէր խոսում այն մասին, որ «Սիրենկան» հաշիվը կարող է փոխել. Չեկը տխրեց: Նա անշարժ նստել էր ճյուղին և միայն ժամանակ առ ժամանակ խլածայն ինչ-որ բան էր մրթմրթում: Անսպասելիորեն նա աշխուժացավ: Սարդը գնդակը խլելով հակառակորդներից, ճարակորեն խփեց ոտքով և մի քանի անգամ գլխով խաղաց: Այդ վարպետ մանևրի համար հանդիսականները նրան ծափահարություններ նվիրեցին:

— Իմ դպրոցն է,— ուրախությամբ բացականչեց Մանյուսը:— Տեսա՞ր, թե ինչպես գլխով խաղաց: Նա այդպես կարող է անել քսանչորս անգամ իրար հետևից:

— Է՛հ, Է՛ -Է... — Շեկ Միլեկը ուներ թոթվեց,— այդպիսի ֆոկլուսները կրկեսի համար են լավ: Ա՛յ, նա գոլ թող խփի, այն ժամանակ ես կասեմ, որ նա խաղալ կարող է:

— Նայի՛ր, թե ինչպե՛ս է առաջ տանում,— հրեց նրան Մանյուսը:

Թվում էր Սարդը մի կողմ էր նետել սովորական քնկոտությունը: Նա գնդակը գլխով առաջ ուղարկեց, սլացավ հետևից իր նիհար ոտքերով, հասցրեց այն մինչև կենտրոնական գիծը և այնտեղ գեղեցիկ փոխանցեց Գրալևսկուն: Աջակողմյան հարձակվողը դուրս եկավ Իգնասի առաջ: Իգնասը շրջանցեց պաշտպանին, բայց ինքը չհարվածեց, այլ ճարակորեն նետեց վրա վազած Մանջարոյին: Կայծակնային հարված...

— Կա՛... — քիչ էր մնում ճչար Չեկը,— բայց չհասցրեց: Գնդակը դիպչելով ձողափայտին ետ թռավ դեպի դաշտ:

— Ուղղակի կախարդված դարպաս է, արդեն երրորդ ձողափայտն է,— բացականչեց ինչ-որ մեկը ներքևում:

— Այդպիսիների հետ ոչինչ չես կարող անել՝ կախարդում են,— ձայնակցեց Չեկը:— Ձողափայտի մոտ սատկած մուկ են կախել պոչից: Ահա թե ինչպես են նրանք մեզ հետ վարվում:

Մանյուսը երբեք ոչ մի նախանշանի չէր հավատում, բայց հիմա հաճելի էր իր թիմի պարտությունը բացատրել գերբնական ուժերով, քան թե «Անտիլոպի» գերազանցությամբ:

— Տե՛ս,— նա նորից հրեց Շեկ Միլեկին:— Տե՛ս Սարդն ինչպես է խաղում: Իսկ նրան դեռ չէին ուզում թիմում խաղացնել:

Սարդը կանգնեցրեց գնդակը, ճարպկորեն. վեր նետեց և գլխով փոխանցեց Իգնասին: Նա կայծակնային արագությամբ տվեց Մանջարոյին: Մանջարոն իր առջև տեսնելով հակառակորդների պատնեշը, գնդակը հանձնեց մոտ վազող Սարդին: Կողքից կարող էր թվալ, թե «Սիրենկայի» կիսամիջինը ցանկանում է նորից փայլել իր ֆուտբոլային արվեստով, որ ձեռք էր բերել Ադալնատան բակում կատարած անդուլ մարզումների ժամանակ, բայց ոչ... Նա այնպես կայծակնային հարվածեց, որ գնդակը միայն մի վայրկյան երևաց խաղացողների գլխավերևում և թաքտաց ցանցի մեջ:

— Այ, դա տղա է,— աղաղակեց Չեկը: Մոռացության մեջ, նա արդեն ձեռքերը ծալեց ծափահարության համար, բայց օրորվեց ճյուղի վրա և քիչ էր մնում գետին ընկնել:— Հա՛,— հարգանքով արտասանեց նա:— Դա ամենագեղեցիկ գոլն էր: Կեցցե՛ս Սարդ: Իմ դպրոցն անմիջապես երևում է:

Մինչև ընդմիջումը հաշիվը մնաց անփոփոխ, երբ դատավորի սուլիչը ազդարարեց երկրորդ խաղակեսի սկիզբը, Մանյուսը բռնեցքներն ամուր սեղմեց և շնչաց:

— Այժմ, կամ երբեք:

Հուզմունքից կրակոտ աչքերով նա հետևում էր դեղին գնդակին, որը հերթով անցնում էր մերթ սպիտակ, մերթ կարմիր մայկայավորներին: Այստեղից, բարձրությունից թվում էր, թե գնդակը ինչ-որ մոգական ձգողական ուժով է օժտված: Երկու տասնյակ տղաներ համառ պայքարում, վազվզում էին նրա հետևից:

— «Սիրենկա», «Սիրենկա՛», «Սիրենկա»,— ճչում էին Վոյայի ֆուտբոլասերները:

Նրանց անմիջապես պատասխանում էին՝ Մուրանովայի բնակիչները, որոնք կուտակվել էին իրենց սիրելի թիմի դարպասի մոտ:

— «Անտիլոպ»: «Անտիլոպ»: «Անտիլո՛պ»,— արձագանքում էր լավ երգավարժված ձայնախումբը:

Իսկ դաշտում կատաղի պայքարը շարունակվում էր: «Սիրենկան» ամեն գնով ձգտում էր հաշիվը հավասարեցնել, «Անտիլոպը»՝ պահպանել արդյունքը և հաղթանակով դաշտից հեռանալ:

— Գուցե հիմա,— մրթմրթաց Չեկն ինքն իրեն:

Հենց այդ պահին Մետեկ Գրալեսկին անկյունային հարված էր կատարում: Թափ առնելով, նա փափուկ հարվածով գնդակն ուղղեց տուգանային հրապարակը: Գնդակը կոր գծով անցավ խաղացողների գլուխների վրայով: «Անտիլոպի» դարպասապահը բարձր թռիչք գործեց՝ փորձելով բռնել այն, բայց նրա կողքին կարծես գետնի տակից ծլեց Մանջարոն և գլխով գնդակն ուղարկեց դեպի դարպասը:

— Հավասարեցրի՛ն,— խոր շունչ քաշեց Չեկը: Չուստի ծայրով նա հրեց ներքև նստած Շեկ Միլեկին:— Տեսա՞ր, հավասարեցրին:

«Սիրենկայի» դարպասի հետևը աղավաղների երամի նման, գլխարկները թռան վերև: Դաշտում տղաները շրջապատեցին Մանջարոյին, գրկում էին, համբուրում նրան: «Այժմ ավելի Զետաքրքիր է: Տեսնե՛նք, թե ով կտանի»,— ասում էին ֆուտբոլասերները:

Մանյուսը ավելի ամուր բռնելով ճյուղից և վիզը երկարացրած, ճնշված դիսկանտով գոռում էր.

— «Սիրենկա՛», առաջ, առա՛ջ:

Նա տեսավ, թե ինչպես Ռոմեկ Մարմուլը գնդակը խլեց «Անտիլոպի» կիսամիջինից:

— Ռոմե՛կ, առա՛ջ տար,— խորհուրդ էր տալիս նա, չմտածելով այն մասին, որ դաշտում իրեն չեն լսում: — Զարվածի՛ր, եղբայրս: Զիմա խաբիր դրան: Լավ է: Այժմ փոխանցի՛ր... Պահի՛ր Իգնաս... Զամա թե ապաշնորհն ես դու: Այդպիսի՛ գնդակը բա՛ց թողնել: Պահի՛ր նրան, Սարդ: Պահիր... Զիանալի է. . . Այդպե՛ս: Տո՛ւր: Մանջարո... փայլուն է: Մանջարո, ի՛նչի ես սպասում: Զարվածի՛ր: Զարվածի՛ր: Կա՛:

— Կա՛, — աշխուժացավ նաև Միլեկը:— Այո՛, «Սիրենկան» բոլորովին վատ չի խաղում:— Նա նայեց Չեկին, որն այդ պահին, հաջողությունից հարբած, համբուրում էր ճյուղը, քնքշորեն գրկելով այն, ինչպես լավագույն ընկերոջը:

— Կա՛, կա՛, կա՛,— շնչում էր նա փայլելով: Նրան թվում էր, որ այդ ինքն իր խորհուրդներով օգնեց գոլ խփելուն, որ «Սիրենկային» առավելություն էր տալիս հաշվի մեջ:

Մրցումն իր վախճանին էր մոտենում: Անտիլոպականները, զգալով, որ տարվում են, սկսեցին սեղմել: Ամեն թույլ կարմիր մայկաների ալիքը գլորվում էր Մարգարտահատիկի դարպասի վրա: Սակայն փոքրիկ դարպասապահը զգոն էր: Նա դուրս էր գալիս դարպասից, ընկնում էր հարձակվողների ոտքերի տակ, գնդակը ետ էր մղում բռունցքներով, ուղղակի հրաշքներ էր գործում: Բայց և այնպես «ոչ ոքի» վտանգը կախվել էր «Սիրենկայի» վրա:

— Տղանե՛ր, պահե՛ք, պահե՛ք,— շնչում էր Չեկը:— Ֆրանեկ, — հանկարծ ճչաց նա:— Ֆրանե՛կ, դու ի՛նչ ես անում:

Ֆրանեկ Մոտիլսկին՝ «Սիրենկայի» աջ պաշտպանը, տեսնելով, որ գնդակը գլորվում էր դեպի դարպասը, իսկ ինքը չի կարող այն ոտքով պահել, ընկավ գետին և այն բռնեց երկու ձեռքերով: «Տասնմեկմետրանոց» վայրկենաբար անցավ Մանյուսի գլխով: Նույն թույլին դատավորը խաղը դադարեցրեց և ցույց տվեց սպիտակ շրջանակը: Չեկը գլուխը բռնեց:

— Օ՛հ,— տնքաց նա,— տարած խաղ էր, իսկ այդ ապիկարը՝ ձեռքերով...

Լռություն տիրեց: Մարգարտահատիկը կանգնեց դարպասի կենտրոնում, ջղաձգորեն մի ոտքից մյուսի վրա հենվելով: «Անտիլոպի» թուխ, բարեկազմ կենտրոնական հարձակվողը գնդակը դրեց տասնմեկմետրանոց նշանակետին: Շրջապատում ամեն ինչ քարացավ: Մի քանի հազար մարդու հայացքները այժմ

ուղղվեցին մի կետի՝ փոքրիկ դեղին գնդակին: Վերջապես հնչեց սուլիչը, և բարեձև տղան թափ առնելով հարվածեց դեպի դարպասը: Գնդակը փայլատակեց օդում, բայց միաժամանակ նրան հանդիպակաց նետվեց Մարգարտահատիկի կարմիր սվիտերը, և երկու ձգված ձեռքեր կարծես սոսնձվեցին գնդակին:

— Որսաց,— ճչաց Չեկը, ամբողջ ուժով խփելով Միլեկի ուսին:

Հիացմունքի աղաղակներ լսվեցին:

— Որսաց: Մարգարտահատի՛կ, սիրելի՛ս, թիմի պատիվը փրկեց:

Պատավորի սուլիչն ազդարարեց, որ մրցումն ավարտված է: Չեկը թեթևացած շունչ քաշեց:

— Դժվա՛ր խաղ էր,— ասաց նա Շեկ Միլեկին,— բայց մենք, համենայն դեպս, տարանք:

Գ Լ ՈՒ Խ VI

1

Հաջորդ օրն արթնանալով, Մանյունսն արմունկով թեթև խփեց Շեկ Միլեկին:

— Լսի՛ր, եղբայրս, ես ամեն ինչի մասին լավ մտածել եմ: Վերադառնում եմ թիմ: Չեմ կարող տեսնել, թե ինչպես են նրանք տանջվում առանց կարգին ձախակողմյան հարձակվողի: Եթե ես երեկ խաղայի, ապա նրանք զրոյով կտանեին:

Միլեկը երկար հորանջելով տրորում էր քնկոտ աչքերը:

— Ասենք այդպես, իսկ մեր ճանապարհորդության գործն ինչպե՞ս կլինի:

— Տուրնիրից հետո մի որևէ բան կմտածենք: Իսկ այժմ ամենակարևորը տուրնիրն է: Մենք արդեն քառորդ ֆինալում ենք:

Շեկ Միլեկը հորանջեց, մի անգամ էլ ձգվեց և դուրս սողոսկեց լաթերի միջից, որոնցով նա ծածկվում էր:

— Իսկ դու ինչպե՞ս կվերադառնաս:

— Պատվով, եղբայրս, որպեսզի խայտառակություն չլինի: Ես արդեն ամեն ինչի մասին լավ մտածել եմ: «Էքսպրեսի» վաճառքով մենք բոլորովին էլ վատ չենք վաստակում: Այժմ ավելի մեծ փաթեթներ կվերցնենք և կտեսնե՛ս, որ բոլորն էլ կծախենք, կսպառենք: Բացի դրանից, ես շշերից էլ կվաստակեմ: Հենց որ հարյուր յոթանասուն զլոտի կհավաքեմ, կգնամ Արքայորդու մոտ և կասեմ, որ դիմումը ետ տա:

— Իսկ եթե նա ետ չտա՞:

Մանյունսի ծիծաղկոտ աչքերում չար փայլ երևաց:

— Եթե չտա՝ այն ժամանակ նա ստիպված կլինի գործ ունենալ Չեկի հետ: Իսկ ես նրա հետ շտապ կմաքրեմ հաշիվներս: Հերիք է ինձ հիմարի տեղ դնեն: Ես պետք է վերադառնամ «Սիրենկա», առանց ինձ նրանք կտարվեն, հասկանո՞ւմ ես:

Ներքևում պապիկի մոտ նախաճաշի նստած՝ նրանք մշակեցին օրվա պլանը: Առաջին հերթին որոշեցին գնալ դեպի Վիսլա, շներ փնտրելու, եթե ամեն ինչ լավ ընթանա, ապա յալիկի վրա փորձական ռեյս կկատարեն: Ճաշից հետո՝ «Էքսպրեսի» վաճառք: Պլանը պարզ էր և հետագա քննարկումներ չէր պահանջում: Տղաները լուրջ էին դատում, ինչպես մեծահասակ մարդիկ: Բայց եղանակը նրանց չէր նպաստում: Օրը մռայլ դուրս եկավ, անձրևոտ: Չերնյակովսկայա փողոցը, որտեղ գտնվում էր պապի փոքրիկ խրճիթը, ընկղմվել էր խավարի մեջ: Մայրերի վրա ջրափոսիկներ էին փայլում: Շիկավուն փրփուր բարձրացնելով հոսում էր կեղտաջրի հեղեղը: Սակավաթիվ անցորդները անձրևանոցների տակ կծկված, աշխատում էին արագ իրենց տուն գցել ընդունած որոշումից:

Սակայն ոչ մի բան չէր կարող ստիպել Չեկին ետ կանգնելու ընդունած որոշումից: Երբ Շեկ Միլեկը կմկմաց, թե այսպիսի ցեխին տանից դուրս գալ չարժե, Մանյուսը նրան մի արհամարհական ժպիտ նվիրեց:

— Կարող ես մնալ: Ես մենակ կգնամ:

Միասին դուրս եկան, Միլեկն արդեն ամուր կապվել էր Չեկին: Նրանք գնում էին Չերնյակովսկայայի գետափնյա փողոցի երկայնքով, տնտղելով թփուտները և ծակուծուկները շներ գտնելու հույսով: Այն բանից հետո, երբ տղաները շները հանձնեցին մոտակա խանութը, Մանյուսը ցանկանում էր Միլեկի հետ կիսել վաստակածը, բայց նա բողոքեց.

— Լսի՛ր, չէ՞ որ դու պետք է հավաքես քո դիմումի համար:

— Բայց դա պետք է անել արդարադատորեն,— վճռականապես առարկեց Չեկը:

— Մի անհանգստանա: Միայն թող վերջանա այդ տուրնիրը՝ մենք կմիանանք և միասին փող կհավաքենք ճանապարհորդության համար: Պետք կլինի պաքսիմատ, պահածոներ գնել, խմելու ջրի պաշար էլ պետք է վերցնել: Չէ՞ որ մինչև Մադագասկար հեռու է՝ ես քարտեզի վրա նայել եմ:

Բոլոր այդ պլանները և երազանքները Մանյուսը լրջորեն չէր ընդունում: «Գլուխն է գցել,— մտածում էր նա,— դե՛ ոչինչ, թող ուրախանա»: Ճիշտն ասած Մանյուսին էլ էին գրավում հեռավոր ճանապարհորդությունները, բայց առայժմ նրա գլխում միայն ֆուտբոլն էր: Մադվող անձրևի տակ նրանք թափառում էին Չերնյակովսկայա գետափնյա փողոցով: Նայելով իր ծակ չուստերին, Մանյուսը մտածեց, որ պետք է նորը ձեռք բերել: Բայց նախ և առաջ պետք էր վերադարձնել Արքայորդու պարտքը:

Տղաները հասան մինչև Սուցա, բարձրացան ուղեկամուրջը և հարյուր տասնյոթերորդ ավտոբուսով հասան մինչև Նավահանգիստները:

Այս անգամ ուղեկցողը Շեկ Միլեկն էր: Նա ավելի լավ գիտեր մակույկային գործը, գիտեր ինչպես կարելի է ավելի լավ խցկվել, պահակներից ո՞վ է ավելի թույլ հսկում կայանի գույքը: Տղաները մի փոքր մակույկային նավահանգիստ ընտրեցին, որը փողոցից պաշտպանված էր բարձր ցանկապատով: Առանց դժվարության անցնելով նրա վրայով, նրանք գողեգող, Վիսլայի ափերին գտնվող մացառուտների երկյանքով հասան մինչև ծածկը, որի տակ դրված էին մակույկները: Բավական էր միայն յալիկը հանել գերաններից, քարշ տալ մինչև ջուրը և արկածներ որոնողների առջև կբացվեր գետով ճանապարհորդելու հնարավորությունը:

Մանյուսը անտրամադիր զննում էր փոքրիկ բաց-կապույտ նավակները:

— Իսկ արժե՞ որ,— հարցրեց նա Միլեկին:— Այնպես է անձրևում, որ նույնիսկ դողոշներն են տերևների տակ թաքնվում, իսկ դու, եղբայրս, դեպի կապույտ հեռուներն են պատրաստվում:

— Միլեկը հայացքը հառեց նրա վրա:

— Տարօրինակ մարդ, չէ՞ որ սա միակ հնարավորությունն է: Հիմա մակույկներին ոչ ոք չի հսկում:

— Իսկ եթե մեզ բռնե՞ն:

— Մի՛ վախենա, ես գիտեմ թե ինչ եմ անում: Առաջին անգամը չէ:

Մանյուսն ուներ թոթվեց:

— Որ այդպես է, այն ժամանակ յալիկը իջեցնում ենք ջուրը և շարժվում: Երկար ու բարակ մտածելու հարկ չկա:

Համոզվելով, որ ոչ ոք չի հետևում, տղաները նկատեցին, որ յալիկներից մեկը ջրին ավելի մոտ էր դրված, տեղահան արին, արագորեն քարշ տվին դեպի ուռուտը:

— Տեսնո՞ւմ ես՝ ոչ մի սարսափելի բան չկա,— ժպտաց Շեկ Միլեկը:— Թիեր կան, ամեն ինչ կարգին է: Այսպիսի բաներում ես գիտակ եմ:

— Իսկ նորից ետ չպե՞տք է քարշ տալ:

— Կարելի է թողնել թփերի մեջ, պահակն ինքը կգտնի այն:

Պղտոր, դեղնավուն ջուրը լիզում էր ուռուտը, ճողփյունով լվանալով ավազոտ ափը:

Այստեղ-այնտեղ հոսանքը ջրապտույտներ էր գոյացնում: Ջրի երեսին սպիտակ պղպջակներ էին բարձրանում, պայթում, զարնվում կեղտոտ փրփուրների: Տղաները յալիկը հրեցին ջուրը: Շեկ Միլեկն առաջինը թռավ: Նրա դեմքն այնքան երջանիկ էր, կարծես թե ոտք էր դրել տրանսատլանտյան շոգենավի տախտակամածին:

— Թռի՛ր, ինչի՞ ես սպասում,— գոռաց նա:

— Հոպլյա՛,— քրքջաց Մանյուսը:

Նա թռավ, բայց սայթաքեց թաց կավի վրա և մինչև ծնկներն ընկղմվեց ջրի մեջ:

— Ա՛խ, դո՛ւ, դմբո՛ւ,— ուրախացավ Միլեկը, գոհ, որ այս անգամ կարող է ցուցադրել իր գերազանցությունը:

— Թող չքվի քո այդ թիավարությունը,— ընդհատեց նրան Մանյուսը:— Ջրի վանճակ էր:

Նա մագլցեց մակույկ, տղաները թիերը բռնեցին և հրելով հեռացան ափից: Ջրապտույտում մակույկը ցնցվեց, բայց հետո ուղիղ հոսանքը համարյա առանց ճոճելու առաջ տարավ նրանց:

— Հը՛, ինչպե՞ս է,— դարձավ ընկերոջը Միլեկը,— շատ լավ է, չէ՞: Մակույկով շարժվենք մինչև կամուրջը և ետ: Եթե մեզ մոտ պաշար և վրան լինե՛ր՝ կարող էինք ավելի հեռուն գնալ...

— Դեպի Մադագասկա՛ր,— կատակեց Մանյուսը:— Դու, եղբայրս, երազում ես այնպես, ինչպես կինոյում:

— Է՛խ,— հառաչեց Միլեկը,— այ դա ճանապարհորդություն կլինե՛ր: Ես կարդացել եմ մի տեղ, որ մարդիկ լաստով կտրել անցել են Խաղաղ օվկիանոսը: Նրանք լողացել են երեք ամիս անընդմեջ:

— Եվ նրանց այդ չի՞ ձանձրացրել:

— Տարօրինակ մարդ ես: Չէ՞ որ դա ամենախսկական ճանապարհորդություն է: Զեզ նման մի երկու լավ ընկեր ունենայի, ես էլ լաստանավակ կսարքեի:

— Դե լավ,— փնթփնթաց Մանյուսը և ավելի ուժեղ թիավարեց:

Յալիկը թափով առաջ սլացավ, քիթը աղմուկով չմփացնելով ալիքներին: Ցուրտ էր: Անձրևի սառը կաթիլներ էին թափվում: Բլուզը թաց, դողդողալով, Մանյուսը եռանդով թիավարում էր, որպեսզի գոնե մի կերպ տաքանա:

Երբ նրանք արդեն լողալով մոտենում էին կամրջասյուների, հետևից աղմուկ լսվեց: Տղաները ետ նայեցին: Պղտոր ջուրը ճեղքելով, քթի առջև փրփուրի կոհակներ առաջացնելով, նրանց կողմն էր գալիս միլիցիայի մոտորանավը:

— Ճղենք,— շշնջաց Մանյուսը:

Միլեկը համարյա հանգիստ պատասխանեց.

— Ոչ մի սարսափելի բան չկա: Նրանք ամեն օր պարեկություն են անում: Դա գետային միլիցիան է:

— Միևնույն է, թե որն է: Իմ խորհուրդն է քեզ՝ ծլկել:

Նա թիակը թափով շարժելով շրջեց յալիկը և սկսեց թիավարել դեպի ափը: Բայց մոտորանավակը լայն աղեղ գծելով, կտրեց նրանց ճանապարհը:

— Կանգնեցե՛ք,— նավակողից կախվելով, գոռաց երիտասարդ միլիցիոները:

Հուսահատությունից տղաների ձեռքերը թուլացան: Մոտորանավակը արագորեն մոտենում էր: Շուտով նրա կողը կաավ յալիկին:

— Որտեղի՞ց եք վերցրել այդ մակույկը,— հարցրեց միլիցիոները:

Տղաները լուռ, շփոթված հայացքներ փոխանակեցին:

— Է՛խ, դո՛ւք,— ասաց միլիցիոները:— Գողանա՛լ եք ցանկացել, որ այդպես է, մենք ձեզ ցույց կտանք,— նա յալիկը կապեց բուքսիրային պարանին և գործի գցեց հանգած մոտորը:

Մակույկը ուժեղ ցնցվեց, տղաներն օրորվեցին, և մոտորանավակը յալիկը գետով քաշեց դեպի վեր, նավահանգստի կողմը:

— Մենք առանց ձեզ էլ կվերադարձնեինք,— ասաց Միլեկը, աշխատելով ձայնակոխ անել մոտորի աղմուկը:

— Ինչպե՛ս չէ, ինչպե՛ս չէ,— գլխով արեց միլիցիոները,— մենք ձեզ ճանաչում ենք:

— Ազնիվ խոսք,— խղճալի ծղրտաց տղան:

Բայց միլիցիոները միայն ձեռքը թափ տվեց: Մանյուկը լուռ էր:

Հուսահատությունից, որ գնաց այդ ճանապարհորդությանը, նա պատրաստ էր ջուրը նետվել: Չէ՞ որ հիմա իր բոլոր պլանները խորտակվեցին: Եթե նրան միլիցիա տանեն, նա չի կարող «Էքսպրես» վաճառել, իսկ եթե լրագրեր չվաճառի, ապա փող չի հավաքի և չի կարող վերադառնալ «Սիրենկա»: Իսկ եթե ամեն ինչ իմանան Գուրչեսկայայում՝ ապա ակումբից նրան ընդմիջտ կվռնդեն: Այդ մտքերից նա այնքան թախծեց, որ անտարբերությամբ ենթարկվեց իր ճակատագրին:

Երբ հասան ափը, նավահանգստի տախտակամածում նրանց արդեն սպասում էր պահակը, տարեց մի մարդ, բծավոր տրիկոտաժե բլուզով և ուսերին անձրևանոց գցած:

— Ձագուկներին բռնեցի՞ք,— ողջունեց նա միլիցիոներին:— Սա ժանտախտ է, պարզապես ժանտախտ, հավատացնում եմ ձեզ: Նույնիսկ բուժենում հանգիստ նստել չեն թողնում:

Մանյուկը հրեց Շեկ Միլեկին:

— Տեսա՛ր, թե ինչ օյին բերիր:

Բայց նա միայն ծամածռվեց՝ գաղափարի համար տառապողի տեսքով: Ջրակայանի շենքում կարճ արձանագրություն կազմեցին:

— Ես յալիկ գողանալու նպատակ չունեի,— հանգիստ արդարանում էր Միլեկը:— Ես առաջին անգամը չէ, որ մակույկ եմ վերցնում նավահանգստից: Չէ՞ որ հիմա դրանք ոչ ոք չի օգտագործում: Ինչո՞ւ համար յալիկները իզուր կանգնած մնան:

— Մի՛ արդարանա,— դաժանությամբ ընդհատեց Նրան միլիցիոները:— Դու է՛լ չէիր ուզում գողանալ,— շրջվեց նա դեպի Մանյուսը:

— Իսկ ինձ համար միևնույն է, հարգելի պան սերժանտ:— Ես անմեղ մի գոհ եմ: Թիավարությունն ինձ չի վերաբերում: Ա՛յ, ֆուտբոլը՝ ուրիշ բան է: Ես ընկերոջս պատվին համաձայնեցի,— իսկ նա,— Մանյուսը ցույց տվեց Շեկ Միլեկին,— նա էլ է գոհ: Գրքում կարդացել է, որ ինչ-որ մարդիկ լաստով կտրել են օվկիանոսը, և ահա տղան ցանկանում էր մի քիչ վարժվել:

Հասարակական կարգի պահապանի ահեղ դեմքին հազիվ նկատելի ժպիտ երևաց՝ տղան բավականին զվարճալի ձևով էր արդարանում: Սակայն միլիցիոները անմիջապես պաշտոնական տեսք ընդունեց և գլուխը թափահարեց.

— Դուք երբեք մեղավոր չեք լինում: Կտեսնենք, թե կոմիսարիատում ի՞նչ կերգեք:

2

— Ընկանք, եղբայրս, և բոլորովին հիմարավարի,— ասաց Մանյուսը, իր հեծանվորդի գլխարկը քամելով:

Շեկ Միլեկը քորեց թրջված ծոծրակը:

— Ճանապարհորդներին էլ տարբեր բաներ են պատահում: Երբեմն ծովում Նրանց վրա ծովահեններ են հարձակվում և գերության տանում: Եթե ուզում ես ինձ հետ լողալ դեպի Մադագասկար, ապա դու պետք է ամեն ինչի պատրաստ լինես:

— Պատրաստվում էիր լողալ դեպի Մադագասկար, բայց ափ դուրս եկար Սասսկի Կեմպի կոմիսարիատում, — քմծիծաղ տվեց Մանյուսը:— Համա թե տարօրինակ մարդ ես, եղբայրս: Կարծում ես ամեն ինչ այնպես է ստացվում, ինչպես գրքերում կամ կինոյո՞ւմ: Ավելի լավ է գլխիցդ հանիր այդ Մադագասկարը:

— Օ՛, ո՛չ,— եռանդով բողոքեց Միլեկը:— Ա՛յ կտեսնես, մյուս տարվա համար ես պաքսիմատ կհավաքեմ, որպեսզի բավականացնի նավարկության մի ամբողջ ամսվա համար առանց նավահանգիստները մտնելու, և ճանապարհ կընկնեմ:

Մանյուսը ձեռքը թափ տվեց: «Այսպիսիների հետ ի՞նչ խոսես,— մտածեց նա:— Դիվահար է»:

Նրանք նստել էին բանտարկյալներին հատկացված փոքրիկ սենյակում, որի պատուհանները վանդակապատ էին: Այդ մռայլ սենյակի կահ-կարասին կազմված էր երեք հին աթոռից, սեղանից և չորացած խորդենու դարակից: Մանյուսը դողդողում էր, ինքն էլ չգիտեր՝ ցրտից թե վախից: Մի րոպե անց դռներում երևաց երիտասարդ միլիցիոները, նա որ իրենց բերել էր այդտեղ:

— Գնանք ինձ հետ,— գլխով արեց նա տղաներին:

Անցնելով ոլոր-մոլոր միջանցքով, նեղ աստիճաններով բարձրացան երկրորդ հարկը: Միլիցիոները ինչ-որ դուռ բացեց և տղաներին ներս թողեց: Սեղանի մոտ նստած էր միլիցիոների համազգեստով մի կին:

— Նստեցե՛ք, տղանե՛ր, — հրավիրեց կինը:

Նրա ձայնը մեղմ էր, և նա այնպիսի խիստ հայացք չուներ. ինչպես իրենց ձերբակալող միլիցիոները:

— Դու որտե՞ղ ես ապրում, — երկնագույն բարի աչքերով նա նայեց Մանյուսին:

— Ես՝ Գուրչևսկայայում, — առանց վախ զգալու պատասխանեց նա:

— Ծնողների՞դ հետ:

— Որտեղի՛ց: Մորաքույր Ֆրանյայի հետ, բայց նա հիմա հիվանդանոցում է:

— Իսկ դու ո՞ւմ խնամքի տակ ես:

Մանյուսը ուները թոթվեց:

— Ինքս իմ... Ո՞ւմ խնամքի տակ կարող եմ լինել: Մորաքույրս հիվանդանոցումն է, իսկ ես...

— Լավ, — ասաց կինը, — իսկ ո՞վ կարող է քեզ համար երաշխավորել:

Առաջին պահին Մանյուսը հարցը չհասկացավ: Բայց հետո վերահիշեց, թե ինչպես թաղայինը ապսպրեց թյունիկի և Արքայորդու հարազատներին ներկայանալ կոմիսարիատ՝ իր մոտ: Նա անվստահորեն ժպտաց և հանկարծ բերանից թռցրեց.

— Դե... Ստեֆանեկը:

Չեկը ինքն էլ չգիտեր, թե ինչու նրա գլխում հենց այդ անունը ծագեց:

— Ստեֆանե՞կը: — Միլիցիոներուհին զարմացած բարձրացրեց հոնքերը, — իսկ ո՞վ է նա:

— Դուք չգիտե՞ք: Չէ՞ որ նա «Պոլոնիայի» լավագույն խաղացողն է, — իր հերթին զարմացավ տղան:

Բայց երևում է, որ այդ բացատրությունը նրան չբավարարեց, որովհետև նա հարցրեց.

— Ի՞նչ է, նա քո բարեկա՞մն է:

— Ոչ, նա մեր թիմի մարզիչն է:

— Ի՞նչ թիմի:

— Ֆուտբոլային: «Սիրենկայի», այն, որ երեկ տարավ տուրնիսային հանդիպումը, — ավելացրեց նա որոշ հպարտությամբ, ու միաժամանակ էլ

մտածեց. «Դժվար է սրա հետ խոսելը, բառիս բուն իմաստով ֆուտբոլից ոչինչ չի հասկանում: Ինչպե՞ս կարելի է չճանաչել Վացլավ Ստեֆանեկին»:

— Հետո՞, հետո՞,— կին միլիցիոները մտահոգ ժպտաց:—Ուրեմն այդ Ստեֆանեկը ձեր մարզի՞չն է:

— Դե իհարկե:

— Դա նրա պրոֆեսիա՞ն է:

— Ոչ, ընդհանրապես նա փականագործ է և աշխատում է Կասպշակի անվան գործարանում:

— Ահա՛ թե ինչ,— մտահոգությունը չքացավ նրա երեսից:

Հեռախոսափողը վերցնելով նա հավաքեց համարը: Մանյուսը միայն նոր հասկացավ, թե ինչ օյին բերեց նա իր գլխին: Կինը կհեռախոսի ֆաբրիկա, Ստեֆանեկի հետ, և նա կիմանա, որ «Սիրեն-կայի» ձախակողմյան հարձակվողը ոչ միայն դավաճանել է իր ակումբին, այլև մեղադրվում է մակույկ գողանալու մեջ: Ստեֆանեկն անշուշտ կարող է ասել, որ այդ ամենը իրեն չի վերաբերում: Եվ Մանյուսն ի՞նչ իրավունք ուներ նրան վկայակոչելու, Ստեֆանեկին խառնելու այս կեղտոտ գործերին: Մինչ այդ՝ ցուցմունք էր տալիս Շեկ Միլեկը: Մեծ ճանապարհորդը իրեն արիաբար էր պահում: Նա տենդագին պատմում էր իր հոյակապ պլանների մասին:

— Մի՞թե դա արդարացի է, որ յալիկներն անգործ կանգնած են,— տաքացած ասում էր Միլեկը:— Ես միայն ցանկանում էի ընկերոջս ցույց տալ, թե ինչպես է լինելու, երբ մենք հեռավոր ճանապարհորդության մեկնենք...

— Հասկանում եմ, տղա՛ս,— ընդհատեց նրան կինը,— բայց եթե բոլորն այդպես դատեն, ամեն մեկն էլ կարող էր յալիկ վերցնել նավահանգստից:

— Դե ի՞նչ եք ասում,— բողոքեց Միլեկը: Հավատացնում եմ ձեզ, որ դա այդպես չէ: Ո՞ւմ խելքին կփչի այսպիսի եղանակին լողալ: Այդ գործի հանդեպ պետք է սեր ունենալ: Իսկ ես արդեն սովոր եմ, չե՞ որ ծովի վրա շատ հաճախ ավելի վատ էլ է պատահում...

Վերջապես հեռախոսը զնգաց: Կոմիսարիատը միացրին Կասպշակի անվան գործարանի հետ: Միլիցիոներուհին ապարատի մոտ խնդրեց Վացլավ Ստեֆանեկին: Մանյուսը այդ խոսակցությանը սպասում էր աճող սարսափով:

— Զաղաքացի Ստեֆանեկն է: Խոսում են իններորդ կոմիսարիատից, անչափահասների սենյակն է... Տկաչիկ ազգանունով փոքրիկ տղա է բռնված... Մարիան Տկաչիկ: Ձեզ է վկայակոչում...Այդպես... Լավ... Եթե կարող եք, խնդրում եմ, հենց հիմա եկեք...

Սպասողական թույլները ձգվում էին անվերջանալիորեն: Մանյուսին թվում էր, որ նա ոչ թե արոռի վրա է նստած, այլ՝ շիկացած թավայի: Նա և վախճնում էր մարզիչի հայտնվելուց և, միևնույն ժամանակ, անհամբեր նրան էր սպասում:

Պատուհանների հետևը, անձրևի և մառախուղի խիտ շղարշ էր կախված: Ջուրը հորդառատ առվակներով հեղեղում էր, լվանալով յասամանի փարթամ թփերը: Ճնճողուկները խմբերով վիստում էին հարևան տան կտուրի տակ... Բայց այդ բոլորը այժմ տղային հեռավոր, օտար աշխարհ էր թվում: «Ինչպես նայեմ Ստեֆանեկի աչքերին: Ի՞նչ կասի, երբ ինձ տեսնի»,— մտածում էր Մանյուսը:

Հանկարծ ինչ-որ մեկը ամուր թակեց դուռը, և շեմքին երևաց նշանավոր ֆուտբոլիստը: Նրա կանաչ անձրևանոցը բոլորովին թրջվել էր, արևկեզ դեմքի վրա անձրևի կաթիլներ էին առկայծում: Նա կանգ առավ, շուրջը նայեց, տեսնելով Մանյուսին, անհույս տարածեց ձեռքերը:

— Դե ես քեզ հետ ինչպե՞ս վարվեմ, Չե՛կ: Ի՞նչ անեմ ես քեզ:

Հարյուր անգամ ավելի լավ կլիներ, եթե մարզիչը գոռար նրա վրա և ոչ թե այդպիսի հանդիմանությամբ նայեր:

— Ուրեմն դուք ճանաչո՞ւմ եք այս տղային,— հարցրեց միլիցիոներուհին:

— Օ՛հ, ճանաչում եմ, ճանաչում եմ: Ստեֆանեկը օրորեց գլուխը:

Միլիցիոներուհին սեղանի վրա ինչ-որ թղթեր դրեց և հայացքը նրանցից չկտրելով, դանդաղ արտասանեց.

— Եթե դուք ձեր վրա վերցնեք այս տղայի խնամակալությունը մենք նրան ազատ կարձակենք: Իսկ այլ կերպ նրան կպահենք և գործը կհանձնենք շրջանային սովետին կից հանձնաժողովին:

Նախքան պատասխանելը, մարզիչը նայեց Մանյուսին: Տղայի աչքերում արցունքներ երևացին և չնայած նա ոչ մի խոսք չարտասանեց, նրա հայացքը պարզ ասում էր՝ «Ինձ մի լքիր»:

— Նա մորաքույր ունի, — բացատրեց Ստեֆանեկը,— բայց հիմա պառկած է հիվանդանոցում: Մինչև նրա վերադառնալը տղային հոգ կտանեմ ես:

— Մեզ էլ հենց այդ է պետք: Ստորագրեցե՛ք պարտավորությունը,— նա Ստեֆանեկին մոտեցրեց մի թղթի կտոր,— և կարող եք տանել նրան... Իսկ դու տե՛ս,— շրջվեց նա դեպի տղան, եթե մի անգամ էլ երևաս միլիցիայում, ուղղիչ տուն կուղարկենք:

Երբ նրանք դուրս էին գալիս, Մանյուսը քայլեց դեպի Շեկ Միլեկը և ամուր սեղմեց նրա ձեռքը:

— Դիմացիր, եղբայրս: Պապիկիդ ե՞ս սպասում:

— Պապիկիս,— շարժեց նա շեկ գլուխը:— Մենակ թե նա ինձ չքոթակի: ՉԷ՞ որ նա մազաչափ անգամ գաղափար չունի այն մասին, թե ինչ բան է ճանապարհորդությունը:

— Դե՛, տղա՛ս, շիլա-փլավ սարքեցիր՝ հիմա տակից դուրս արի,— ասաց Ստեֆանեկը:

Կոմիսարիատից դուրս գալու պահից սկսած, Մանյուսը վախով սպասում էր հանդիմանության: Սակայն մարզիչը կարծես ամեն ինչ մոռացած, ոչ մի խոսք չասաց Չեկի փախուստի մասին: Նրան նստեցնելով իր «Յավայի» հետնամասին, քշեց դեպի մոտակա ռեստորանը:

— Երևի քաղցած կլինես, — ասաց նա: Շտապ մի բան ուտենք, իսկ հետո գնանք ինձ մոտ:

Երբ նրանք արդեն նստել էին սեղանի մոտ, Ստեֆանեկը հանկարծ ասաց.

— Ինչի՞ս էր պետք այս ամբողջ պատմությունը: Ինքս էլ չգիտեմ:

Մանյուսը զննում էր իր կեղտոտ ձեռքերը, պատառոտված չուստերը, վելվետե շալվարի ծոպերիզները, թուպեն մեկ ձեռք էր տալիս սեղանին դրված որևէ բանի, տեղից շարժում, ինքն իր վրա բարկանալով, որ հանգիստ նստել չի կարողանում:

Ստեֆանեկի հարցն այդպես էլ անպատասխան մնաց:

— Մի հուզվի՛ր, ես ամեն ինչ գիտեմ,— հասավ վերջապես Չեկի ականջին:— Քո ընկերները ամեն ինչ պատմել են ինձ: Մենք քո մորաքրոջ մոտ էլ ենք գնացել,— գրկելով տղայի ուսերը մարզիչը թեթևակի թափահարեց նրան:— Իսկ ինչո՞ւ դու ինձ մոտ չեկար: Ամեն դեպքում ես քեզ կօգնեի:

Չեկին թվաց, որ նրա շուրջը ամեն ինչ մի տեսակ պարզվեց, իսկ ուսերից հսկայական բեռ ընկավ: Ափը ճակատին քսելով, աչքերը կկոցելով, նա փնթփնթաց.

— Ամոթ էր: Յեշտ չէր...

— Ուրեմն և պետք էր, որ ինձ մոտ գայիր: Ես քեզ փոխարինաբար կտայի այդ փողը: Քո մեղքը չէ, որ մորաքույրդ դրանք վերցրել էր: Եվ նա էլ մեղավոր չի, չէ՞ որ նա կարծել է, թե փողերը քոնն են:

Իսկ Մանյուսը լսում էր և մտածում. «Օ՛հ, ինչ հիմարն եմ եղել ես, ինչ հիմարը»:

— Դե ինչ արած, շիլա-փլավ սարքեցիր՝ այժմ տակից դուրս սարի,— կրկնեց Ստեֆանեկը:

— Ստիպված եմ,— շշնջաց տղան ձեռքերի մեջ ճմրթելով թղթե անձեռոցիկը:

— Այժմ դու պետք է գնաս «Փոթորիկ», փողերը վերադարձնես նրանց և ետ պահանջես քո դիմումը:

— Իսկ եթե նրանք չվերադարձնեն: Չէ՞ որ ինձ մոտ միայն երեսուն զլոտի կա: Նրանք ինձ հետ նույնիսկ չեն էլ ցանկանա խոսել...

— Ես քեզ փող կտամ, մի հուզվիր... բայց քո փոխարեն ես այնտեղ չեմ գնա:

— Ես հասկանում եմ...— արդեն բարձրաձայն ասաց Մանյունը և վերջին օրերի ընթացքում առաջին անգամ նրա գորշ աչքերը չարաճճիորեն փայլեցին:

Հետո, երբ նրանք արդեն քաղաքով էին գնում, տղան հիշեց իր սիրելի երգը: Կամացուկ բռնելով մարզիչի անձրևանոցից նա շատ կամաց, քթի տակ մռմռացնում էր. «Նիկոլո, Նիկոլո, Նիկոլինո» և աշխարհը նրա համար դարձավ ջերմ և պայծառ, ինչպես առաջ:

Ստեֆանեկը բնակվում էր Գուրչևսկայայի վրա, հին, դիմացկուն մի քարե տան: Դռան վրա փայլում էր ազգանունը կրող բրոնզե ցուցանակը: Բնակարանը բաղկացած էր փոքրիկ սենյակից, խոհանոցից և լողարանից: Մաքուր էր, հատակը ավելի վառ չէր փայլում, քան Կշիս Սլոնեցկու տանը: Նախասենյակում մարզիչը հանեց՝ իր թրջված թիկնոցը:

— Նախ քեզ հարկավոր է լողանալ,— ասաց նա:— Դու, երիտասարդ, այնքան կեղտոտ ես, որ կարծես նոր ես ճահճից դուրս եկել:

Երբ Մանյունը մտավ երկնագույն տաք ջրի մեջ, նինջը նրան հաղթեց: Այնքան լավ էր... Այնքան լավ, որ նա նույնիսկ աչքերը փակեց, երազելով «Սիրենկայի», Աղավնատան տղաների, Կոնվիկտորսկայայում մարզումների մասին... Ահա բոլորը ծափահարում են Չեկին, որը խփել էր ամենաէֆեկտիվ գոլերը... Տղայի աչքերը փակվում էին, կոպերը լցվում էին ինչ-որ երանավետ ծանրությամբ, և միայն մարզիչի ձայնը նրան հանեց այդ անզգայությունից:

— Խոզանակով ամբողջ մարմինդ քսիր: Սրբիչը լվացարանի վերևում է կախված, այն կարմիր երիզավորը: Մի լավ տրորիր քեզ, ես հիմա կստուգեմ:

Մանյունն անառարկելիորեն կատարում էր մարզիչի բոլոր հրահանգները: Իր նիհար մարմինը կոշտ, ծակող խոզանակով այնքան տրորեց, մինչև որ կաշին կարմրատակեց և սկսեց այրվել: Երբ նա սրբվեց խավոտ, մաքրություն բուրոդ երեսաբեհով, Ստեֆանեկը նրան տվեց իր սպորտային հին կոստյումը: Կուրտկան հասնում էր Մանյունի ծնկներից ներքև, իսկ շալվարը, չնայած նա ձգում էր այն մինչև թևերի տակը, քարշ էր գալիս հատակին: Տղան նայեց հայելու մեջ և ծիծաղից փռթկաց:

«Կարծես հսկայի շորերով թզուկ լինես, եղբայրս,— ժպտաց նա ինքն իրեն հայելու մեջ,— և ինչքան էլ սպիտակ ես՝ կարծես այլուրից ես դուրս եկել»: Եվ հանկարծ հուզմունքը համակեց նրան: Թեև շատ աղոտ, բայց արդեն հասկանում էր նա, որ իր համար սկսվում է ինչ-որ նոր, գուցե և շատ լավ կյանք:

Կեսօրից հետո եղանակը բացվեց: Թարմ քամին ցրեց ամպերի երամը, սրբեց երկինքը, ինչպես կեղտոտ լուսամուտի ապակին: Բարձր կապույտ երկնքում, բամբակե փոքրիկ գնդիկների պես լողում էին կլոր ուրախ ամպակույտերը: Մեկը մյուսից առաջ անցնելով սահում էին կտուրից կտուր և անհետանում ինչ-որ տեղ ավերակներում, կարծես պահմտոցի խաղալիս լինեին: Արևը չորացրեց անձրևաջրով լցված փողոցները և միայն եզրերի երկայնքով դեռևս մնում էին բաց երկնագույն ջրափոսիկները՝ փոքրիկ հայելիները, որոնք անդրադարձնում

Էին երկինքը, ամպերը, տները և անցորդներին: Օդը մաքուր էր, բուրավետ, առույգացնող: Նույնիսկ ավերակներն այժմ բրոնզից ձուլած էին թվում:

Մանյուսը գնում էր դեպի Աղավնատուն, ինչպես տեսակցության են գնում մոտիկ մարդու, որին շատ վաղուց չեն տեսել: Տազնապալից ուրախությամբ նա մտածում էր ընկերների հետ առաջին հանդիպման մասին: Որքան մոտենում էր տանը, այնքան ավելի էր քայլերը դանդաղեցնում: Վերջապես նա կանգ առավ դարպասի առջև և ժպտաց մուտքի մոտ կախված աղյուսակի տեսքից: Կարդում էր դանդաղ, որպեսզի ոչ մի տառ բաց չթողնի: Վերևում գրված էր. Սպորտային ակումբ՝ «Սիրենկա», իսկ դրա տակ՝ մի հիանալի նկար, որ պատկերում էր դեպի դարպասը հարվածող մի ֆուտբոլիստի: Ֆուտբոլիստն այնքան գեղեցիկ էր և արտահայտիչ էր նկարված, որ հարկավ պետք է գրավեր ամեն մի անցորդի ուշադրությունը: Մանյուսը հիացմունքից նույնիսկ սուլեց: Նա անմիջապես ճանաչեց Իգնաս Պարադոսկու ձեռքը: Աֆիշի տակ կախված էր հարթ թղթի մի մեծ թերթ, որի վրա գրված էր տուրնիրի արդյունքների աղյուսակը:

Մանյուսը մի քանի անգամ ուշադիր գնեց այդ աղյուսակը, աշխատելով հիշել բոլոր արդյունքները: «Հաջող է,— մտածեց տղան:— Մենք խաղում ենք «Հետապնդողի» հետ, իսկ «Փոթորիկը»՝ «Մայրաքաղաքի» հետ: Եթե երկու թիմն էլ տանեն, ապա կհանդիպենք կիսաեզրափակիչում»: Բոլոր թիմերից ամենավտանգավորը, թվում էր, «Ամբրոզիանան» էր, որ կարողացել էր իր հակառակորդներին յոթ գնդակ խփել: Բարեբախտաբար Պրագայի ահեղ հարձակվողները գտնվում էին աղյուսակի վերին կեսում և «Սիրենկան» նրանց հետ կարող էր հանդիպել միայն եզրափակիչում, որին հասնելու համար պետք էր դժվարին և երկար ճանապարհ անցնել:

Աղյուսակի վրա թերթի կտրվածք էր փակցված: Հուզմունքից կարմրած Մանյուսը կարդաց. «Մրցակցությանը մասնակցողներից հատկապես պետք է նշել «Ամբրոզիանային» և «Չուխին»՝ «Պրագայից», «Փոթորիկին» և «Սիրենկային»՝ Վոյայից: Հաճելի էր տեսանել, թե ինչպես «Սիրենկայի» փոքրիկ ֆուտբոլիստներն անվախ մենամարտ էին սկսել Միրովայի ավելի մեծահասակ տղաների հետ: Ֆուտբոլի գիտակաները նրանց «Ժոնգլորներ» են անվանել: Նրանք հիանալի տիրապետել են ֆուտբոլի տեխնիկան: Տեխնիկական հատուկ ընդունակություններ է դրսևորել Լեոպոլդ Պեխովյակը՝ «Սիրենկայի» կիսապաշտպանը»:

Մանյուսը հիացմունքից նույնիսկ տնքաց:

«Ես ասում էի չէ՞, այդ Մանջարոյին, որ նրան խաղացնի թիմում»,— մտածեց նա:— «Տես է, Սարդը՝ ամենալավ տեխնիկայով խաղացողն է... Հիմա երևի ուրախանում է տղան»:

Անսպասելիորեն Մանյուսն իր ուսին զգաց ինչ-որ մեկի ձեռքը: Կտրուկ շրջվելով, նա տեսավ Սարդի ձվանման երկարուկ գլուխը:

— Սարդ,— բացականչեց նա ուրախացած:— Տեսե՞լ ես, եղբայրս, քո մասին ինչ են գրում:

Սարդը երկար, ուշադիր զննում էր Չեկի փայլուն դեմքը: Հետո բերանը բացեց, ուզում էր ինչ-որ բան ասել, բայց հուզմունքից չկարողացավ: Վերջապես հագիվ լսելի կմկմաց:

— Սարսափելի ուրախ եմ... Նորից մենք ուժեղ հարձակվողներ կունենանք...— Չեկի ձեռքը բռնելով, նա երկար ցնցում էր այն:— Այ, միայն պաշտպանությունը մեզ մոտ շատ վատ է, եղբայրս: Մրցմանը դու կայի՞ր:

— Պա՛րզ է, կայի, եղբայրս: Այդ թշվառ Մոտիլսկու պատճառով երկու գնդակ ձեռքից բաց թողիք, իսկ չէ՞ որ կարող էիք զրոյով տանել:

— Դժվար մրցում էր:

— Օ՛հ, դժվար էր, հա: Միայն մի անհանգստանա, հինգշաբթի գործն ավելի լավ կգնա:

— «Հետապնդողի» հետ ենք խաղում:

Մանյուսը նույնիսկ չնկատեց, թե ինչպես խորացավ այդ պրոֆեսիոնալ գրույցի մեջ: Ամեն ինչ նրան այնքան սովորական էր թվում, որ կարծես նա երբեք թիմից չէր հեռացել:

Դարպասների մեջ երկու ծանոթ կերպարանքներ երևացին՝ Մանջարոն և Մարգարտահատիկը: Չեկին տեսնելով նրանք քարացած կանգ առան: Մանջարոն մի թեթև գունատվեց, սակայն ոչ մի թույլ չկորցրեց թիմապետի կեցվածքը: Մարգարտահատիկը զարմացած բերանը բաց արեց, նրա ողջ պեպենոտ կերպարանքը լցվեց անսահման ուրախությամբ: Վերջապես փոքրիկ դարպասապահը թափով, կարծես գնդակի վրա թռչելով առաջ սլացավ, ընկավ Մանյուսի վզովը և ուրախ-ուրախ այնպես սկսեց խփել նրա ուսին, որ Մանյուսը ցավից ճչաց:

— Ռ՛ւխ: Վերջապե՛ս: Իսկ մենք այստեղ այնպես էինք անհանգստացել: Ի՞նչ պատահեց քեզ: Է՛հ, եթե իմանայիր, Չե՛կ, ինչպես ծանր էր ինձ համար: Լա՛վ է, որ դու արդեն մեզ հետ ես:

Առանց շտապելու մոտեցավ Մանջարոն և ձեռքը մեկնեց Մանուսին:

— Ների՛ր, ես այն ժամանակ խոզավարի վարվեցի:

— Դատարկ բան է,— պատասխանեց Չեկը, վայրկենաբար մոռանալով թիմապետի հանդեպ ունեցած իր վիրավորանքը:

Մարգարտահատիկը Մանյուսից չէր հեռանում:

— Գնանք մեր դաշտը,— ասաց նա,— մի քիչ խաղանք: Իսկ վաղը հինգին Կոնվիկտորսկայայում մարզում կա:

Մանյուսը գնդակը խլեց դարպասապահից և հարվածեց ամբողջ ուժով: Բարձր թռչելով սալահատակի վրայով, գնդակն ընկավ տղաներից հեռու և վեր-վեր թռավ մայթի չոր սալիկների վրա:

— Գնա՛նք, եղբայրներ: «Հետապնդողին» կհաղթենք, ա՛յ կտեսնե՛ք:

4

Իրիկնային աղոտ երկնքի ֆոնի վրա վառվում էին առաջին լապտերները: Փողոցներում դղրդում էին բեռնակիր սայլերը: Հոգևած ձիերը քայլում էին ծանրորեն, գլուխները կախ, անհարթ սալահատակին խփելով աշխատանքային օրվա վերջին մեղեդին: Ծիծեռնակները ծվծվում էին տանիքների տակ, իսկ ավերակների վրա անաղմուկ պտտվում էր առաջին չղջիկը:

Մանյուսը գրպանից հանեց Ստեֆանեկից ստացած փողերը և նորից հաշվեց: Ուղիղ հարյուր յոթանասուն հինգ զլոտի էր:

«Տոկոսներ չե՞ն պահանջի նրանք ինձնից,— մտածեց նա:— Մի խոսքով, շիլափլավ ստեղծեցի՝ պետք է տակից դուրս գամ»,— կրկնեց նա իր մասին մարզիչի խոսքերը: Մտքերն ուրախալի չէին, սակայն Չեկը համարձակորեն առաջ շարժվեց: «Պետք է այս բոլորից ինչքան կարելի է շուտ ազատվել, որպեսզի խիղճս մաքուր լինի»: Տղան արագացրեց քայլերը և շուտով հասավ այն տան մոտ, որտեղ ապրում էր Արքայորդին: Վավժուսյակների լուսամուտներում լույս էր վառվում: Հին սովորության համաձայն Մանյուսը երկու մատները բերանը դնելով սուվեց: Մի րոպեից հետո դռների մեջ երևաց Արքայորդին: Կրտսեր Վավժուսյակը անհանգիստ չորս կողմն էր նայում:

— Ո՞վ է այդտեղ,— կամացուկ հարցրեց նա:

— Այդ ես եմ, Չեկը:

Արքայորդին աշխուժացավ և վազեց դեպի ցանկապատը:

— Ներկայացար վերջապես,— չարությամբ քմծիծաղ տվեց նա:— Վախի՛ց վերադարձար, լակո՛տ: Դե լավ... Պետք կգաս՝ հինգշաբթի խաղում ենք «Մայրաքաղաքի» հետ:

— Այդ ո՞ւմ հետ ես, Յուլեկ,— դռների մեջ կանգնած էր ավագ Վավժուսյակը:

— Փախստականը գտնվեց,— ծիծաղելով պատասխանեց Արքայորդին:

— Ահա թե ինչ:— Ռոմեկը դանդաղ շարժվեց դեպի ցանկապատը:

— Ճարդ կտրվեց, եկար հա՛:

Մանյուսը հեռվից արդեն զգաց օդու տհաճ հոտը: Նա ուզում էր նահանջել, բայց Ռոմեկը արագ բռնեց նրա ուսից:

— Մի վախենա,— ֆշացրեց նա ուղիղ Չեկի երեսին,— խոսենք շատ հանգիստ: Այն ժամանակ դու ինչո՞ւ չներկայացար:

— Բայց Մանյուսը լռում էր, նայելով Ռոմեկի խմած, պղտոր աչքերին:

— Փողերը ստացար, իսկ գալ հարկ չհամարեցի՞ր,— Ռոմեկի տոնը ոչ մի լավ բան չէր կանխագուշակում: — «Փոթորիկը» քեզ դուր չի գալիս, հա՞:

— Ես ոչ մի թիմում չեմ խաղացել,— վախեցած ասաց տղան:

— Ախ, անպիտան,— սկսեց ծիծաղել Վավժուսյակը, չանթեց Մանյուսի օձիքից և քաշեց դեպի իրեն:— Իսկ դու բանից դուրս է գալիս կծող լակոտ ես: Բայց ինչպես տեսնում ես, «Փոթորիկը» առանց քեզ էլ հինգով երկուս տարավ: Իսկ քո քոսոտ «Սիրենկան» հազիվ դուրս պրծավ:— Թեքվելով տղայի երեսին շատ մոտիկ, նա հանկարծակի հարցրեց:— Հը՞, իսկ հիմա ինչպես կլինի:

— Ես էլ եկել եմ, որ ձեզ վերադարձնեմ փողերն էլի:— Մանյուսը ձեռքը գրպանը խոթեց և հանեց խողովակաձև փաթաթած թղթադրամները:

Ռոմեկը մի կողմ հրեց նրա երկարած ձեռքը:

— Թքել եմ քո փողերի վրա,— գոռաց նա,— պահիր քեզ կոնֆետի համար: Դու դիմումը ստորագրե՛լ ես, թե ոչ:

— Ստորագրել եմ,— դողդողացող ձայնով փնթփնթաց Մանյուսը,— բայց ես ուզում եմ այն ետ վերցնել...

Նա չհասցրեց խոսքը վերջացնել՝ Վավժուսյակը ամբողջ ուժով հարվածեց նրա դեմքին: Եթե նա չբռներ Չեկի բլուզից, տղան գետին կտապալվեր:

Մանյուսի աչքերը մթնեցին: Երեսը վառվում էր հարվածից, գլուխը պտտվում էր: Ցիր ու ցան եղած կոպեկները բարալիկ ձայնով զնգացին մայթի վրա:

— Ի՞նչ եք ուզում ինձանից,— շշնջաց Մանյուսը:

— Դիմումը ստորագրել ես, իսկ խաղալ չե՛ս ուզում,— մեջ ընկավ Արքայորդին:

— Ես ձեզ մոտ չեմ խաղա:

— Իսկ փողերն ուզո՞ւմ ես,— քմծիծաղեց Ռոմեկը:

— Ես չեմ ուզում ձեր փողերը, չեմ ուզում,— կատաղած ճչաց Մանյուսը:

Եվ այդ րոպեին երկրորդ հարվածը հետևեց նրա երեսին: Շրթուներին զգալով արյան աղի համը, Մանյուսն այնպես թափով ետ քաշվեց, որ բլուզի թևը ճղվեց:

— Թո՛ղ ինձ,— փնթփնթաց նա ճնշված ձայնով:

Սակայն Վավժուսյակը նրան ամուր բռնել էր:

— Լսի՛ր, անպետք, եթե գնաս նրանց մոտ, ես քեզ այնպես կջարդեմ, որ քո մարզիչն էլ քեզ չի ճանաչի: Իսկ հիմա հավաքիր կոպեկներդ ու ցանվիր: Մոռա՛ծիդ նայելն անգամ զգվելի է:

Նա այնպես հրեց Մանյուսին, որ վերջինս ճոճվելով փռվեց մայթին: Սակայն նա անմիջապես վեր կացավ:

— Վերցրեք ձեր փողերը: Ես ձեզ մոտ չեմ խաղա:— Չեմ ուզում,— ճչաց նա, փախչելով:

Բայց ոչ ոք նրան չէր հետապնդում և շուտով Մանյուսը կանգ առավ, ծանր շնչելով: Վզի վրա արյան տաք շիթ զգալով, նա բլուզի թևքով սրբեց երեսը: Թուքը անմիջապես սևացավ և թրջվեց արյունից: Տղայի գլուխը պտտվեց: Նա հենվեց սառը, խորդուբորդ պատին և անձայն լաց եղավ:

— Ի՞նչ եմ արել ես նրանց: Ինչո՞վ կվերջանա այս ամենը,— շշնջում էր նա հեծկլտալով: Սարսափելի վիրավորանքը հանկարծ կատաղության փոխվեց: Ձեռքը բարձրացնելով, Մանյուսը ամբողջ ուժով բռնեցքով հարվածեց պատին:

— Ի՞նչ եմ արել ես նրանց: Ի՞նչ են ուզում նրանք ինձանից,— նորից կրկնեց նա, զգալով, ինչպես է իր մեջ աճում կատաղությունը հետապնդողների նկատմամբ:

5

Երբ Մանյուսը մի փոքր հանգստացավ, նախ և առաջ սկսեց մտածել թե՛ ինչպես վրեժ լուծի վիրավորողներից: «Պետք է Աղավնատան տղաների հրոսակախումբը հավաքել,— վճռեց նա,— հարձակվել Վալժուսյակների տան վրա և քարերով ջարդել նրանց պատուհանների ապակիները»: Դա առաջին անգամ չէր, որ Վոյայի տղաները այդ ձևով էին հաշիվ մաքրում, սերժանտ Գուրձին անախորժություններ պատճառելով: Լավ, բայց ի՞նչ կասի այդ բոլորի մասին Ստեֆանեկը: Չէ՞ որ այդպես կարելի է վարկաբեկել ողջ թիմը: Ո՛չ, չի կարելի չարաշահել մարզիչի վստահությունը: Հարկավոր է, որ ինքս մի կերպ կարգավորեմ այս գործը:

Գուրչևսկայայի կալոնկայում Մանյուսը լվաց երեսը և ձեռքերը:

Ուռած քիթը ցավից մղկտում էր, պատռված շրթունքն այրվում էր: Տղան դանդաղ քայլերով շարժվեց դեպի այն տունը, ուր բնակվում էր Ստեֆանեկը: Ուզում էր կանգ առնել, մտածելով թե ավելի լավ չէր լինի գիշերեր իրենց տանը, Աղավնատանը, բայց հիշեց, որ մարզիչն իրեն սպասում է:

— Ի՞նչ է պատահել քեզ: Այդ ի՞նչ տեսք ունես դու,— անհանգստացավ Ստեֆանեկը, նրա առջև դուռը բացելով:

— Ընկա և քիթս խփեցի ինչ-որ երկաթի,— ստեց Մանյուսը: Նա ցանկանում էր խուսափել անախորժ հարցաքննությունից:

Սակայն Ստեֆանեկը բռնելով տղայի կզակից, գնտղաբար նայեց նրա աչքերին:

— Լսի՛ր,— ասաց նա,— չէ՞ որ հիմա քո խնամակալն եմ, ինչպես քո ավագ եղբայրը: Ճիշտն ասա, ո՞վ է քեզ այդպես ջարդել:

Տղան աչքերը մի կողմ շրջեց:

— Կարևոր չէ, պան Վացեկ,— պատասխանեց նա և նրա ձայնը դողդողաց:— Չէ՞ որ դուք ինքներդ ասացիք, որ իմ ստեղծած շիլափլավի տակից ինքս պետք է դուրս գամ:

— Ուրեմն այդ նրա՞նք են քեզ ջարդել:

— Դատարկ բան է:— Մանյուսը շարժեց նիհար ուսերը: Ավելի վատն այն է, որ նրանք դիմումն են չտվին:

Գրկելով տղայի ուսերը, մարզիչը նրան մոտեցրեց իրեն:

— Մի՛ հուզվիր, խեղճ տղաս, քո դիմումը անօրինական է, չէ՞ որ քեզ ստիպել են այն ստորագրել: Իսկ այժմ ուղիղն ասա՝ ո՞վ քեզ ծեծեց:

Տղան նորից մռայլվեց:

— Դա իմ գործն է, պան Վացեկ: Ապրում եք հենց այստեղ՝ Վոյայում և նման հարցեր եք տալիս: Չե՞մ ասի,— փնթփնթաց նա համառությամբ:

— Դե, արա ինչպես ուզում ես, միայն թե ես արդեն գործ չունեմ:

Ստեֆանեկը Մանյուսին կարգադրեց՝ ինչպես հարկն է լվացվել, հետո նրան պառկեցրեց բազմոցին և վերմակով ծածկեց: Մանյուսի ուռած քիթը նա թեթևակի շփեց սպիրտով և սառը թրջոց դրեց վրան: Հոգատարության այդ անսովոր արտահայտությունը Մանյուսն ընդունում էր աճող ամաչկոտության և ուրախության զգացումով: Դիտելով իր շուրջը պտտվող մարզիչին, նա ինքն իրեն շշնջում էր. «Ինչպես քո ավագ եղբայրը... Ինչպես ավագ եղբայր...»:

Մանյուսի կողքին նստելով, Ստեֆանեկը տղային չնայելով կամացուկ արտասանեց.

— Հը՛մ, քո կյանքը ծանր է, տղաս: Ես քեզ լավ եմ հասկանում,— չէ՞ որ ես էլ իսկական մանկություն չեմ ունեցել: Որք մնացի, ինչպես դու: Ինձ դաստիարակել է ավագ քույրս...

— Այնքան էլ ծանր չի, պան Վացեկ: — Մանյուսը ամաչկոտությամբ և միաժամանակ չարաճճիորեն ժպտաց: — Մի կերպ յուր կգնամ:

— Ես քո մասին մտածել եմ,— շարունակեց Ստեֆանեկը,— հարկավոր է վերջ տալ թափառաշրջիկությանը, հակառակ դեպքում՝ ուղղիչ տուն կարող ես ընկնել և նույնիսկ բանտ: Ժամանակն է, որ դու աշխատել սկսես: Ես արդեն խոսել եմ պան Լոպոտեկի հետ:

Տղայի աչքերը, որ լարված հետևում էին մարզիչի ամեն մի շարժմանը, հանկարծ մռայլվեցին:

— Իսկ ես նրա մոտ ի՞նչ պետք է անեմ:

— Նրան կօգնես: Մի քիչ մեքենագիտություն և փականագործություն կսովորես: Իսկ արձակուրդներից հետո նորից դպրոց կվերադառնաս:

Մանյուսը ծամածռեց դեմքը, կարծես լիմոնի կտոր լիզեց:

— Դա ինձ համար չէ,— առարկեց նա:

— Ի՞նչ է, ուրեմն դու ցանկանում ես ամբողջ կյանքումդ շշեր և լրագրեր վաճառելով զբաղվել:

— Լրագրերը բավականին ձեռնտու են: Կարելի է օրական քսան զլոտի վաստակել:

— Եվ կոմիսարիատ ընկնե՞լ, ինչպես այն անգամ:

— Կներեք, այն անգամ պարզապես սխալմունք էր տեղի ունեցել... Այդ ամենը այդ Շեկ Միլեկի պատճառով էր: Ես նրան խղճացի և նրա հետ լողացի, որպեսզի նա չմտածի, թե վատ ընկեր եմ:

Ստեֆանեկը սկսեց քայլել սենյակում: Վերջապես նա կանգ առավ Մանյուսի առաջ:

— Լսի՛ր, բարեկամս, ահա քեզ ընտրություն՝ կամ մենք բարեկամներ կմնանք, և դու կսկսես աշխատել, կամ էլ դու քոնը կշարունակես, և այն դեպքում ես քեզ ճանաչել էլ չե՛մ ուզում: Հասկանո՞ւմ ես:

Մանյուսը մարզիչի հայացքից ամբողջապես կծկվեց, կուչ եկավ:

— Է՛հ,— շշնջաց նա,— դուք մի տեսակ, մի անգամից՝ կամ-կամ. . . Իհարկե, ես ցանկանում եմ ձեր բարեկամը լինել...

— Ուրեմն վաղը կգնաս աշխատանքի:

— Գուցե տուրնիրից հետո՞:

— Ո՛չ, վաղը:

— Մի քիչ դժվար է,— ասաց տղան՝ վիշտը չթաքցնելով:— Իսկ մարզումը ինչպես կլինի: Չէ՞ որ հինգշաբթի մեր հանդիպումն է «Հետապնդողի» հետ:

— Մարզումներին պան Լոպոտեկը քեզ բաց է թողնելու:

— Իսկ մրցմանը:

— Նույնպես, իհարկե:

Մանյուսը մտածմունքի մեջ ընկավ: Վերջ ի վերջո ճիշտ է, հարկավոր է մշտական աշխատանք ունենալ: Համ էլ նախօրոք ինչո՞ւ հուզվել: Մի բան երևի կստացվի:

Այդ երեկո նա հանգիստ քնեց Ստեֆանեկի թախտին:

Վարսավիրական գործի վարպետ պան Էուզեբիուշ Սոսենկայի սպորտային ջիդը գերակշռում էր պարտականության զգացմանը: Լսելով, որ «Սիրենկան» քառորդ եզրափակիչում խաղալու է «Յետապնդողի» հետ, նա ամուր փակեց իր սալոնի դռները և մեկնեց Ագրիկոլա: Ճանապարհին նա խորհում էր այն մասին, թե ինչու Չեկը դադարել է իր մոտ հաճախելուց: Մի շաբաթվա չափ կլինեք, որ չէր տեսել նրա ուրախ կերպարանքը: Տղան անհետացել էր ամենախորհրդավոր ձևով: Գուցե վիրավորվել է: Բայց չէ՞ որ այն օրը, երբ Չեկը նրանից փոխարինաբար փող խնդրեց, դրամարկդում հարյուր զլոտի էլ չկար: Պան Սոսենկային շատ էր դուր գալիս այդ չարաճճի տղան: Միայնակ վարսավիրն այնպես էր նրան կապվել, որ առանց Մանյուսի նրան ինչ-որ բան պակասում էր:

Ագրիկոլայի ճանապարհին պան Սոսենկան գնեց մի մեծ տոպրակ կոնֆետ և մի կիլոգրամ հյութալի տանձ՝ «Սիրենկայի» ձախակողմյան հարձակվողի համար: Թող տղան իմանա, որ ինքը չի մոռացել նրան, որ պան Սոսենկան հոգում է հարազատ Վոլյայի երիտասարդ ֆուտբոլիստների մասին:

Ստադիոնը լեփ-լեցուն էր: Ստվերաշատ բոխիների հետևում մրցման հերոսները փոխում էին իրենց հագուստը: Պան Սոսենկան հեռվից նկատեց Մանյուսին:

— Չե՛կ, ինչպե՞ս ես քեզ զգում: Ես տեսնում եմ դու բոլորովին մոռացել ես հին բարեկամներիդ: Ինչո՞ւ ինձ մոտ չես գալիս:

Տղան նրան պատասխանեց անկեղծ, սրտաբաց ժպիտը դեմքին:

— Հարգանքներս, պան շեֆ: Մի՞ թե պանը չգիտի, որ ես արդեն դադարել եմ գործազուրկ լինելուց: Աշխատում եմ պան Լոպոտեկի մոտ իբրև տեխնիկական օգնություն: Լավ է, որ պանը մեր թիմին չի մոռանում:

— Ահա քեզ կոնֆետներ և տանձ, տղաներին հյուրասիրիր:

Վարսավիրը երկու տոպրակն էլ մեկնեց Մանյուսին:

— Շատ շնորհակալություն: Վիտամինները մեզ շատ պետք կգան:

Բայց հաճելի զրույցը հանկարծ ընդհատեց Ռոմեկ Վավժուսյակը: Նա, ինչպես միշտ, շատ լավ հագնված էր՝ զոլավոր կապույտ կոստյում, զամշե կոշիկներ, մետաքսե նոր փողկապ: Ուշադրություն չդարձնելով վարսավիրի վրա, նա գլխի շարժումով իր մոտ կանչեց Մանյուսին:

— Ուզում եմ քեզ հետ խոսել:

Տղան գունատվեց և հոնքերը կիտեց:

— Ի՞նչ ես ուզում,— շշնջաց նա:

— Դու պատրաստվում ես խաղա՞լ «Սիրենկայում»:

— Այո՛, պատրաստվում եմ,— հաստատ պատասխանեց Մանյուսը:

— Իսկ դիմո՞ւմը: Ավագ Վավժուսյակի աչքերը փայլում էին չար կրակով:

- Դիմումն անօրինական է:
- Ինչպե՞ս թե՛ անօրինական է:
- Ստիպելով...

Վավժույակի գորշ աչքերը ատելությամբ նայում էին տղային:

— Տե՛ս, Չե՛կ, ես գիտեմ, դու ճարպիկ տղա ես, բայց մեզ հետ ավելի լավ է մի վիճի: Արդեն մի անգամ ստացար...

Մանյուսը տանջալից ժպտաց.

- Ինձ հանգիստ թողեք, ես ձեզ չեմ դիպչում:
- Եթե դու խաղաս, մենք կբողոքարկենք: Ձեր ինչի՞ն է այդ պետք: Ուզո՞ւմ եք որպեսզի մրցումը չեղյալ հայտարարեն:
- Հայտարարեցեք, մենք ձեզնից չենք վախենում :
- Մտածի՛ր, Չե՛կ, ես քեզ բարի խորհուրդ եմ տալիս:
- Ես արդեն վաղուց եմ ամեն ինչի մասին մտածել:

Վավժույակը նորից ատելությամբ նրան նայեց:

- Հիշի՛ր, ես քեզ ինչ ասացի և տե՛ս, որ հետո չզոջաս:
- Իսկ պանն ի՞նչ է ուզում նրանից,— մեջ մտավ վարսավիրը: Ռոմեկը արհամարհական հայացք գցեց նրա վրա:
- Ձեր գործը չէ,— և Մանյուսին ևս մի նախազգուշական հայացք ձգելով, հեռացավ:

Այդ րոպեին տղային խմբագիր Խուդիսսկին:

- Ինչպես ես զգում, փախստական,— ողջունեց նա ձեռքը մեկնելով:— Ես լսել եմ, որ դու արդեն կապերդ խզել ես «Էքսպրեսի» հետ:
- Դա ճշմարիտ է, պան խմբագիր: Այժմ պանն արդեն կարող է չվախենալ մրցակցությունից: «Ժիցե Վարշավան» հաղթեց:
- Խմբագիրը նրա ուսին իջեցրեց իր ծանր ձեռքը:
- Տղաներին ասա, որ այսօր սովորականից ավելի լավ խաղան: Ես ձեզ համար մի սյուրպրիզ ունեմ:
- Գուցե պանը ցանկանում է ռեպորտա՞ժ գրել և նկարագրել դարպասի մոտ տեղի ունեցած բոլոր վտանգավոր մոմենտները:
- Ոչ, ավելի հետաքրքրական բան:
- Միգուցե պանը իր հետ ֆոտոթղթակից է բերել, որպեսզի նա մեզ բոլորիս անմահացնի՞:

— Ավելի հետաքրքրական:

Մանյուսը զարմանքից սուլեց:

— Այդ դեպքում չեմ կարողանում գուշակել:

— Ռադիոյով տրանսլյացիայի ենք ենթարկելու ձեր մրցումը սպորտային խրոնիկայի համար:

— Ուռռա՛,— ամբողջ ուժով ճչաց Չեկը:— Ուրեմն մորաքույր Ֆրանյան էլ հիվանդանոցում կարող է լսել, թե մենք ինչպես ենք այստեղ խաղում:

— Մի խոսքով հիշիր, այնպես խաղացեք, որպեսզի ես ձեր փոխարեն չամաչեմ:

— Ինքնին հասկանալի է, պան խմբագիր,— և Չեկը անմիջապես վազեց տղաների մոտ այդ սենսացիոն լուրը հաղորդելու:

Այդ լուրը մեծ իրարանցում առաջ բերեց: Սկզբում ոչ ոք չէր ուզում Մանյուսին հավատալ և միայն այն բանից հետո, երբ Ստեֆանեկը հաստատեց, որ դա ճշմարիտ է, լսվեցին հիացմունքի բարձրաձայն բացականչություններ:

— Բարի մարդիկ,— ասաց փոքրիկ Մարգարտահատիկը,— այժմ մենք պարտավոր ենք խաղալ ամենաբարձր մակարդակով: Փուստ չտալ:

Իգնաս Պարադոլսկին ուրախությունից գրկեց Սարդին:

— Միայն թե պաշտպանությունը անհարմար դրության մեջ չդնի մեզ:

— Պաշտպանությունը... պաշտպանությունը,— զայրացավ Կազիկ Պիգլոն:— Գնդակներ խփեք, իսկ պաշտպանությունը իր գործը կկատարի:

— Մենք պարտավոր ենք խաղը շատ լավ անցկացնել,— մեջ մտավ Մետեկ Գրալևսկին:— Պատկերացրեք միայն, ամբողջ Լեհաստանը լսելու է այս մրցումը: Ամբողջ Լեհաստանը:

— Եվ գուցե մյուս երկրներում էլ, ով գիտի,— ավելացրեց Կշիս Սլոնեցկին:— Այ դա սենսացիա է:

Խանդավառության բարձրացած ալիքը հանդարտեցրեց ակումբի նախագահ պան Լոպոտեկը:

— Գիտե՞ք ինչ, դուք շատ մի՛ տաքանաք, ձեզ խնդրում եմ, թե չէ դա վատ կարող է վերջանալ,— ասում էր նա, սանրելով իր սպիտակող խիտ մազափունջը:— Միկրոֆոնին ուշադրություն մի դարձնեք, միկրոֆոնը ձեր փոխարեն չի խաղա: Դուք մի բան պետք է հիշեք՝ մրցումը շատ կարևոր է, և պետք է կաշվից էլ դուրս գալ, բայց տանել:

— Ճի՛շտ է,— պաշտպանեց նրան Ստեֆանեկը,— դուք պետք է հիշեք խաղի տակտիկայի մասին: Մի անգամ էլ եմ կրկնում՝ բոլորդ չպետք է վազեք գնդակի հետևից ոչխարների հոտի պես: Յուրաքանչյուրը իր տեղում պետք է խաղա: Խաղացողների միջև մշտական կապ պետք է լինի: Երբ հակառակորդը

հարձակվում է, կիսապաշտպանությունը պետք է ետ քաշվի դեպի դարպասները, որպեսզի պաշտպանությունն ուժեղացնի: Եթե այդ մասին հիշեք, կարող եք հանգիստ խաղալ, առանց հոլզվելու: Իսկ դա խաղում ամենակարևորն է:

Դաշտի կողմից վազեց Օլեն Կոլպիկը:

— Տղաներ, դուրս ենք գալիս: Ժամանակն է:

Շարվեցին: Առջևում՝ թիմապետ Մանջարոն, նրանից հետո՝ դարպասապահ Մարգարտահատիկը, իսկ հետո ըստ հասակի՝ ողջ թիմը:

Դաշտում նրանց ողջունեցին ծափահարությունների որոտը ֆուտբոլասերների բարձրաձայն ճիչերը:

— «Սիրենկա՛», «Սիրենկա՛»,— լսվում էր տրիբունաներից:

Տղաները շարք կանգնեցին:

Մանյուսը արմունկով հրեց կողքին կանգնած Իգնաս Պարադոլսկուն:

— Համենայն դեպս վախենալու է,— շնչաց նա:

Իգնասը ժպտաց:

— Ինձ համար էլ, եղբայրս: Բայց ոչինչ, դիմացի՛ր: Հարկավոր է տանել:

2

Ընդմիջման ժամանակ տղաները պառկեցին խոտերին, խիտ ծառերի հովասուն շուքի տակ: Մի քանիսը շշերից լիմոնադ էին խմում, մյուսները զբաղված էին Չեկի բաժանած հյութալի տանձերով: Երջանիկ, նրանք աշխուժությամբ քննարկում էին մրցման առաջին խաղակեսը:

— Կարգի՛ն է,— բարալիկ ձայնով ապացուցում էր Մարգարտահատիկը:— Երկուսով զրո տանում ենք: Այժմ հարկավոր է միայն պահել:

— Նախապես մի՛ ուրախացիր,— խորհուրդ տվեց Իգնասը:— Հիշո՞ւմ ես, «Անտիլոպան» էլ մեզ երկուսով զրո տանում էր, բայց հետո նստեց:

— Մի՛ կռռա,— ընդհատեց նրան Մանջարոն:— Եթե այնպես շարունակենք խաղալ, ինչպես առաջին խաղակեսին, պետք է որ տանենք:

— Եվ կիսաեզրափակիչ դուրս կգանք,— պաշտպանեց նրան ուրախացած Սարդը:

Չեկը համեստորեն լռում էր, ինչպես որ սազում էր օրվա հերոսին,— չէ՛ որ երկու գնդակն էլ ինքն էր խփել: Տղան պայծառ հայացքը մի դեմքից մյուս դեմքին էր տեղափոխում, սպասելով տղաների գնահատությանը: Այդ ժամանակ երևաց պան Սոսենկան: Ուրախ, նա նետվեց դեպի փոքրիկ ֆուտբոլիստը:

— Չե՛կ, սիրելի տղաս,— ճչաց նա ծանրորեն հեռալով:— Դու Վոլյայի պատիվը պահեցիր: Երկու գնդակն էլ՝ առաջնակարգ էին: Ամեն մի գնդակի համար խաղից հետո ես քեզ կրկնակի բաժին շոկոլադե պաղպաղակ եմ հյուրասիրելու:

Ձախակողմյան հարձակվողը կորչելով վարսավիրի գրկի մեջ, ամաչկոտ ինչ-որ անհասկանալի բաներ փնթփնթաց:

— Իմ դպրոցն է, իմ դպրոցը, Չեկ,— հիանում էր պան Սոսենկան:— Չէ՞ որ ես եմ քեզ սովորեցրել գնդակ խփել: Մեկն էլ եթե խփես, նոր չուստեր կստանաս: Այդ Պրագայի պարծենկոտներին ցույց տվեք, թե ինչպես պետք է ֆուտբոլ խաղալ: Ցույց տվեք նրանց, ինչպես են մեզ մոտ՝ Վոլյայում խաղում:

— Կա՛րվի, պան շեֆ,— ժպտաց Չեկը, ատամները մի մեծ տանձի մեջ խրելով:

Այդ ժամանակ տղաներին մոտեցավ գորշ սպորտային կոստյումով բարձրահասակ մի մարդ:

— Մարիան Տկաչիկն ո՞վ է այստեղ,— հարցրեց նա:

— Ես, իսկ ի՞նչ կա:— Չեկը կանգնեց անձանորթի առջև:

Նա գրպանից հանեց մի ճմրթված թուղթ և այն ցույց տվեց տղային:

— Դո՛ւ ես ստորագրել այս դիմումը:

Մանյուսը գունատվեց: Նա երբեք չէր սպասում, որ Վավժուսակը այդ դիմումը կհանձնի կազմակերպական կոմիտե:

— Ե՛ս,— կամացուկ արտասանեց նա:

Գորշ կոստյումով մարդը սևեռուն հայացքով նայեց նրան.

— Իսկ ինչո՞ւ ես դու «Սիրենկայում» խաղում:

— Ես միշտ «Սիրենկայում» եմ խաղացել:

— Իսկ քո դիմումն ի՞նչ է:

Մանյուսը տխրությամբ նայում էր ճմրթված թղթին:

Դե ի՞նչ ասել այս մարդուն: Մի թե հնարավոր է նրան բացատրել այդ ամենը ինչպես տեղի ունեցավ: Բայց տղային փրկեց Ստեֆանեկը:

— Այդ դիմումի մասին ինձ հայտնի է,— ասաց նա մոտենալով սև կոստյումով մարդուն:— Ես Տկաչիկի խնամակալն եմ և միաժամանակ թիմի մարզիչը: Հավատացնում եմ ձեզ, որ դա թյուրիմացություն է: Ես ինքս ամեն ինչ կբացատրեմ կազմակերպական կոմիտեում:

— Դե՛, տեսե՛ք,— ասաց կոմիտեի աշխատակիցը անհանգստացած նայելով թղթին:— Բայց քանի որ «Փոթորիկից» բողոք է ստացվել, մենք ստիպված ենք քննել այդ գործը: Նրանք հավատացնում են, որ Տկաչիկը իրենց խաղացողն է և «Սիրենկայում» խաղալու իրավունք չունի:

— Ես երբեք նրանց մոտ չեմ խաղացել,— զայրացած ճչաց Մանյուսը:— Հարգելի պանը թող տղաներին հարցնի: Նրանք պարզապես ուզում էին ինձ իրենց մոտ քարշ տալ:

Ստեֆանեկը թեթևակի հրեց նրան:

— Հանգստացի՛ր, ես ամեն ինչ կբացատրեմ:— Նա շրջվեց դեպի կոմիտեի անդամը:— Պատասխանատվությունը ինձ վրա եմ վերցնում, իսկ եթե որևէ կասկածներ կան՝ խնդրեմ դիմեք խմբագիր Խուդինսկուն: Այս գործի բոլոր մանրամասնությունները նրան հայտնի են:

— Լավ,— պատասխանեց նա:— Ես այնուամենայնիվ խորհուրդ կտայի ձեզ Տկաչիկին հանել թիմի կազմից, որովհետև, եթե բողոքը բավարարվի, մենք ստիպված կլինենք խաղը անօրինական համարել և հաղթանակը «Հետապնդողին» շնորհել:

Պան Սոսենկան նման անարդարություն չէր կարող տանել: Իր թմբիկ ձեռքերը ճրթճրթացնելով և սրտաճմլիկ նայելով Մանյուսին, նա խառնվեց խոսակցությանը:

— Բայց չէ՞ որ դա բացահայտ խարդախություն է, ազնիվ պարոններ: Չէ՞ որ այս տղան «Սիրենկայի» համար աշխարհում ամեն բան կտա: Մի՞թե նա կարող էր խաղալ այդպիսի անպետք ակումբում, ինչպիսին «Փոթորիկն» է:

Կոմիտեի աշխատակիցը միայն գլուխը թափահարեց:

— Ամեն ինչ լինում է: Այդ փոքրիկների պատճառով այնքան գլխացավանք ենք քաշում: Միշտ ինչ-որ խառնաշփոթություն...նա չվերջացրեց նախադասությունը, դաշտում հնչեց դատավորի սուլիչը՝ երկրորդ խաղակեսն սկսելու ազդանշանը:

— Պան Վացեկ, ես կարո՞ղ եմ խաղալ,— հարցրեց Մանյուսը, թախանձագին նայելով մարզիչին:

— Գնա՛ և հանգիստ խաղա:— Ստեֆանեկը թփթփացրեց նրա ուսին:— Այնպես խաղա, ինչպես առաջին խաղակեսում, իսկ «Փոթորիկի» հետ ես ինքս կկարգավորեմ գործը: Նրանց լկտիությունը արդեն բոլոր սահմաններն անցնում է:

Տղան հիշեց Ռոմեկ Վավժուսյակի սպառնալիքները: «Նրանք ինձնից վրեժ կլուծեն»,— մտածեց նա: Սակայն դաշտ դուրս գալով, տեղնուտեղը մոռացավ բոլոր տագնապները: Նա տարվեց խաղի տենդով: Բոլոր մտքերը կենտրոնացան գնդակի վրա, որն այդ րոպեին Մանջարոն տեղադրում էր դաշտի կենտրոնում:

Խմբագիր Խուդինսկին գոհ ժպիտով նայում էր դաշտին: Տասը րոպեի չափ անցել էր, ինչ սկսվել էր մրցման երկրորդ կեսը: Պայքարը համառ էր և այն կարող էր բավարարել ֆուտբոլի ամենա-պահանջկոտ գիտակին:

— ...Պետք է խոստովանել, որ սա հիանալի խաղ է,— հաղորդում էր նա միկրոֆոնի առջև նստած:— Այս փոքրիկ տղաներից ժամանակին կաճեն մեր լավագույն ֆուտբոլիստներին արժանի փոխարինողներ: Ամեն ինչ-որ գերազանց կոմբինացիա է ծնվում, ամեն ինչ-որ խաղացողներից որևէ մեկը լավ տեխնիկա է ցուցադրում: Հրաշալի է խաղում «Սիրենկայի» դարպասապահ Մարգարտահատիկը: Նրա թռիչքները բարձր կարգի են: Գնդակը գեղեցիկ է փոխանցում Մանջարոն, գլխով սքանչելի խաղում է Սարդը:— Սակայն բոլորից շատ ինձ դուր է գալիս Չեկը: Այս տղան բնածին ֆուտբոլիստ է:

Առայժմ հաշիվը երկուսով գրո է հոգուտ «Սիրենկայի», սակայն «Հետապնդողը» անձնատուր չի լինում: Այս թիմը բավականին համառ է պայքարում: Նրա շատ հարձակումներ կարող էին գոյով պսակվել, եթե չլիներ փոքրիկ Մարգարտահատիկի վարպետությունը: Այս տղան հրաշքներ է գործում: ...Նորից «Սիրենկայի» ահեղ հարձակումն է: Սլոնեցկին փոխանցում է Պարադոսկուն, նա՝ Չեկին: Չեկը խաղը փոխադրում է աջ կողմը: Սակայն Գրաչևսկին գնդակին չհասավ: Աուտ....

... Գնդակը կորել է խաղացողների ոտքերի արանքում: Բրավո, Սարդ: Գնդակը գեղեցիկ հանեց հրմշտոցից, թեթևակի հարվածեց և գլխով ուղարկեց Պարադոսկուն: Պարադոսկին՝ Մանջարոյին: Նա հարվածում է: Օհ, դժբախտություն, խաղացողը սայթաքեց, և հարվածը թույլ էր:

Երկրորդ խաղակեսի տասնհինգերորդ րոպեն վերջանում է: Արդյունքը դեռևս երկու-գրո է՝ հոգուտ, «Սիրենկայի»: Բայց «Հետապնդողը» նորից հարձակվում է: Պրագայի այս թուխ տղան ուղղակի նետվում է դեպի Մարգարտահատիկի դարպասը: Ահա նա արդեն դարպասին շատ մոտ է, բայց Մարգարտահատիկը նորից վերցրեց գնդակը, ուղարկեց Սլոնեցկուն: Վերջինս այն շատ գեղեցիկ փոխանցեց Իգնաս Պարադոսկուն: Պարադոսկին՝ Չեկին: Ճիշտ կարծես գետնի տակից դուրս է պրծնում Մանջարոն: Պատրա՛ստ է, ոչ, դարպասապահը վերջին րոպեին գնդակը ետ մղեց անկյունային: «Սիրենկան» անկյունային է հարվածում: Հարված: Խաղացողները դասավորվում են դարպասի մոտ... Գրաչևսկին նայում է շուրջը: Հարվածում է... Գերազանց է: Գնդակը թռչում է գլուխների վրայով: Դուրս է պրծնում Մանջարոն, գնդակին չի հասնում, սակայն նույն տեղում երևում է Չեկը: Փոխանցում է Պարադոսկուն, սա հիանալի կերպով ետ է վերադարձնում: Չե՛կ, հարվածի՛ր: Այժմ վե՛րջ: Փայլուն հարված: Այդպիսի գնդակը ինքը Շիմկովյակն էլ չէր վերցնի: Այսպիսով, «Սիրենկան» ուժեղացրեց իր գերակշռությունը, արդյունքը՝ երեք-գրո է՝ Վոյայի տղաների օգտին:

Մինչև խաղի վերջը մի քանի րոպե է մնում: «Հետապնդողը, կարծես սկսում է հանձնվել: Ոչինչ չկա զարմանալու՝ նրա համար դժվար է խաղը տանել: Այժմ «Սիրենկան» հսկայական գերակշռություն ունի: Նա հակառակորդին շարտել է նրա տուգանային հրապարակը: Դժբախտաբար, տղաները չափազանց հոգնել են և իրենց գերակշռությունը օգտագործելու ուժ չունեն: Խաղը բավականին անկանոն է գնում: Դարպասների մոտ հրմշտոց է: Պակասում է փորձը այն բանի

համար, որպեսզի ուժերը ետ քաշեն և ապա միայն հարձակվեն: Ձգտում են խառնաշփոթության մեջ ամեն գնով մի գնդակ էլ խփել:

Եվս «Յետապնդողի» մի անսպասելի հարձակում: Հարված : Օ'հ, բրավո: Մարգարտահատիկ, բրավո: Հիանալի վերցրեց: «Յետապնդողին» այդպես էլ չհաջողվեց խուսափել «չոր» հաշվից:

Դատավորը ազդարարում է խաղի վերջը: Վոլյայի ֆուտբոլիստները վազում են դեպի իրենց թիմը: Խելագար խանդավառություն է: Խաղացողներին ուսերի վրա են տանում: Այո՛, ծափահարությունների արժանի են՝ տղաները գեղեցիկ խաղացին և նշանակալից հաղթանակ ձեռք բերին, որը նրանց իրավունք է տալիս խաղալու կիսաեզրափակիչում... իսկ այժմ կաշխատենք փոքրիկ զրույց հաղորդել այսօրվա մրցման հերոսների հետ:

Միկրոֆոնի մոտ երևում են Մանյուսը և Մարգարտահատիկը: Երկուսն էլ շփոթված են, բայց հպարտ՝ իրենց հաղթանակով: Խմբագիրը բռնելով փոքրիկ դարպասապահի ուսից, նրան քաշում է դեպի միկրոֆոնը:

— Սիրելի ռադիոլսողներ: Մեր միկրոֆոնի մոտ են այսօրվա մրցման երկու հերոսները՝ դարպասապահ Մարգարտահատիկը և ձախակողմյան հարձակվող Չեկը: Դու ինչ կասես այսօրվա խաղի մասին,— դիմեց նա փոքրիկ դարպասապահին:

Մարգարտահատիկը պատրաստվում էր բերանը բացել, բայց շփոթվածությունից չկարողացավ ոչ մի խոսք արտասանել. Նա շփոթված՝ կախարդվածի նման նայում էր միկրոֆոնի փայլող նիկելին և լռում էր:

— Դե՛, պատմիր մեզ, խաղն ինչպես էր ընթանում:

— Լավ,— կմկմաց տղան:

— Գոհ ես արդյունքի՞ց:

— Գոհ եմ:

Երբ Մարգարտահատիկը վերջացրեց իր ոչ այնքան հաջող ելույթը, միկրոֆոնին համարձակ մոտեցավ Չեկը: Ժպտալով նա աշխուժորեն սկսեց.

— Այսօր խաղը նշանավոր էր: Հակառակորդը, իհարկե, ուժեղ էր, սակայն մենք այնուամենայնիվ տարանք երեք-զրո հաշվով: Իսկ դա հիանալի արդյունք է:

— Եվ դու, բարեկամս, խփեցիր բոլոր երեք գնդակները: Շնորհավորում եմ: — Խմբագիրը ամուր սեղմեց Մանյուսի ձեռքը:

— Այդպե՛ս ստացվեց, պան Խմբագիր,— սկսեց ծիծաղել Մանյուսը:— Բայց դրանում մեր ամբողջ թիմի ծառայությունը կա: Այսօր բոլորն էլ մեդալի արժանի էին խաղում: Վոլյան Վոլյա է: Մենք լավ մարզիչ ունենք, պան Ստեֆանեկը «Պոլոնիայից»: Նրան է պետք առաջին հերթին շնորհակալություն հայտնել... Եվ իհարկե, հասարակությանը, որը ոչ ձայն էր խնայում, ոչ ձեռքերը:— Նա շեղակի նայեց Խուդինսկուն:

Սա թփթփացրեց վերջինիս ուսը:

— Իսկ ինչպե՞ս կլինի կիսաեզրափակիչում:

— Կտեսնե՞նք, պան խմբագիր: ՉԷ՞ որ մենք չգիտենք ում հետ պետք է խաղանք: Եթե «Փոթորիկը» տանի «Մայրաքաղաքին», ուրեմն՝ «Փոթորիկի» հետ, իսկ դա ուժեղ թիմ է... Իսկ այժմ ես շնորհավորում եմ մորաքույր Ֆրանյային, նա հիվանդանոցում է, Պլոցկայի վրա: Թող շուտ առողջանա և կիրակի գա կիսաեզրափակիչը... հետաքրքիր խաղ կլինի:

— Շնորհակալություն՝ն, — ասաց խմբագիրը, — սրանով մենք ավարտում ենք մեր հաղորդումը դպրոցական ֆուտբոլային դաշտից: Մինչ մյուս հանդիպումը՝ եթերում:

Երբ Չեկը հեռացավ միկրոֆոնից, Մարգարտահատիկը մեծագույն հարգանքով նայեց ընկերոջը:

— Բայց Համա թե ճարտար լեզու ունես, եղբայրս, — ասաց նա գլուխը թափ տալով:

— Ամբողջ գաղտնիքը փորձի մեջ է, — ծիծաղեց Մանյուսը: — ՉԷ՞ որ ես առաջին անգամը չեմ, որ մամուլում աշխատում եմ:

Գ Լ ՈՒ Խ VIII

1

Շաբաթ օրը Մանյուսն արդեն առավոտից ուրախանում էր այն բանի համար, որ այսօր աշխատանքը վաղ պետք է վերջացնի: Ցերեկվա ժամը երկուսին, երբ կինչի «Կասաչակի» սուվիչը, նա վերջապես կարող է թողնել այս անիծյալ զսպանը, որի վրա չարչարվում է ամբողջ օրը, իսկ չորսին կգնա տղաների մոտ «Փոթորիկի» հետ հանդիպելուց առաջ վերջին մարզմանը: Ստեֆանեկը զգուշացրել էր, որ մարզվելուց հետո նրանց հետ կքննարկի մրցման տակտիկան: Տղաները շատ էին հպարտանում այն բանով, որ Ստեֆանեկը նրանց հետ քննարկում է ֆուտբոլ խաղալու տակտիկական ձևերը: Դա նրանց համար մեծ ճակատամարտից առաջ մանևրի նման մի բան էր:

Վերջին օրերը Մանյուսի կյանքը համարյա հանգիստ էր ընթանում: Նա արդեն հասցրել էր ընտելանալ պան Լոպոտեկի մոտ աշխատելուն, չնայած ցանկանում էր գնալ հին ծանոթների մոտ՝ պանի Կագյայի, պանի Վավժինեկի կամ պան Սոսենկայի մոտ: Բայց քանի որ նրա սիրելի մարզիչը խորհուրդ չէր տալիս այդպես անել, ուրեմն նա, հավանաբար, դրա համար հիմքեր ուներ:

«Փոթորիկին» տված Մանյուսի դիմումի պատմությունը կարգավորվել էր: Տուրնիրի կազմակերպական կոմիտեն լսելով Ստեֆանեկի և խմբագիր Խուդինսկու բացատրությունները, մերժեց բողոքը: Վավժուսյակները, ճիշտ է, սպառնացին, որ իրենց թիմը կհանեն մրցումներից, սակայն այդ քայլին չդիմեցին, առավել ևս, որ «Մայրաքաղաքին» հաղթելուց հետո նրանց թիմը դուրս եկավ կիսաեզրափակիչ:

Սորաքույր Ֆրանյան երկուշաբթի հիվանդանոցից պետք է տուն վերադառնար: Այսպիսով, ամեն ինչ շատ հաջող էր դասավորվում:

Մանյուսը հին զսպանի վրա աշխատում էր վաղ առավոտից: Մուրճով հարվածում էր ժանգոտված տեղերին, զսպանին յուղ էր քսում:

— Հը՞, աշխատանքն ինչպես է գնում,— հարցրեց մեքենագետը, կանգ առնելով տղայի կողքին:

Կամաց-կամաց առաջ է գնում, պան նախագահ,— ուրախ պատասխանեց նա:— Չնայած, որ ես այս հին անպետք իրը աղբանոցը կնետեի:

Պան Լոպոտեկը ցնցեց իր ավեհեր գլուխը:

— Համբերություն ունեցիր: Կտեսնես, թե դրանից ինչ դուրս կգա: Ոչ թե զսպան կլինի, այլ զարդ: Սա չէ՞ որ, ինչ եմ ասել, նշանավոր պողպատ է: Այժմ այդպիսի զսպաններ այլևս չեն պատրաստում:

— Հենց երջանկությունն էլ դրա մեջ է, որովհետև երեսուն տարի հետո ինչ-որ մեկն էլ կտանջվեր դրա վրա, այնպես, ինչպես ես այժմ:

— Էհ, երևում է, քո միջից ծուլությունը փայտով էլ չես հանի: Այ թե հիմա մի քիչ թափառեիր, հը՞,— վրա բերեց հին մեքենագետը:

— Հաճույքով, պան նախագահ, բայց պարտականությունը թույլ չի տալիս:

— Տեսնենք դու ինչ կերգես աշնանը, երբ դպրոց կգնաս: Մենք պան Վազեկի հետ արդեն որոշել ենք, որ դու պետք է սովորես: Զեզնից մարդ դուրս կբերենք:

— Ոչինչ, աշունը հեռու է,— քմծիծաղ տվեց տղան, — գուցե պան նախագահը մինչ այդ կզոջա:

«Այո, աշունը դեռ հեռու է,— մտածում էր Մանյուսը, ամբողջ ուժով մաքրելով զսպանը,— իսկ հետո՞... Հետո դպրոց: Գուցե նրանք ճիշտ են. . . Համենայն դեպս այդ մասին դեռևս չարժե ան-հանգստանալ»:

Այդպես խորհելով, հանկարծ նա ավտոմոբիլների կտորտանքների կույտի հետևում տեսավ Տադեկ Պուխալսկուն: «Սիրենկայի» նախկին խաղացողը կանգ առավ և նայեց Չեկին, կարծես ցանկանալով նրան շատ կարևոր ինչ-որ բան ասել: Մանյուսը ապշած էր, նա ոչ մի կերպ չէր սպասում այդ այցելությանը: Նկատելով Տադեկի վշտալից կերպարանքը, նա կանչեց.

— Ողջույն: Ինչպե՞ս է այնտեղ «Փասիանների» մոտ:

Պուխալսկին թթված ժպտաց: Երևում էր, որ նա կատակելու ոչ մի տրամադրություն չուներ:

— Ես իմացա, որ դու այստեղ ես աշխատում,— ասաց նա, խուսափելով:

— Աշխատում եմ, եղբայրս: Արդեն մի շաբաթ է որակյալ օգնություն եմ ցույց տալիս այս դիակների կենդանացման համար: Հին «Օպելներից» և

«Շնորոյեալներդ» նոր «Լյուքսեր» ենք սարքում, Տեխնիկայի հրաշքները՝
նորագույն հայտնագործութիւնների կիրառումով,— ծիծաղեց Չեկը:

Տեսնելով, որ Մանյուսն իրեն համարյա բարեկամաբար է վերաբերվում, Տադեկը
ավելի մոտ եկավ նրան:

— Ուզում եմ քեզ հետ խոսել,— ասաց նա շուրջով:

— Մոտ նստիր և զսպանը տորոհի մյուս կողմից: Այդպիսով դու քո բաժինը
կներդնես տեխնիկայի զարգացման գործում:

Տադեկը անտրամադիր նայեց հին զսպանին, սակայն հասկանալով, որ այդպես
նրան ավելի հարմար կլինի Մանյուսի հետ խոսակցության բռնվել, գործի
անցավ:

— Հը, ձեզ մոտ, այնտեղ ինչպե՞ս է,— առաջինը խոսք բացեց Մանյուսը:

— Է՛հ,— հառաչեց Տադեկը,— ավելի լավ է այդ մասին չխոսենք:

— Նորից քեզ դուր չի՞ գալիս:

— Դա ոչ թե ակումբ է, այլ բանդա:

— Իսկ ինչո՞ւ:

— Եթե դու միայն տեսնեի՛ր... Դու հո գիտես՝ ես իսկական սպորտսմեն եմ: Ես
այնտեղ այլևս չեմ դիմանա: Եկել եմ քեզ հետ խորհրդակցելու: Չէ՞ որ դու
ընկերական տղա ես և ոչ թե այդ կռվարար Մանջարոյի նման: Լսիր, ես
կցանկանայի վերադառնալ ձեզ մոտ :

— Հա՛, հա՛, հա՛,— հռիռաց Չեկը:

— Հիմարություններիդ վերջ տուր: Ես քեզ դիմում եմ որպես ընկերոջ, իսկ դու
կոտրատվում ես:

— Հա, այդպես է ստացվում,— հաշտվողաբար ժպտաց Մանյուսը:

— Մեզ մոտ էլ ամեն ինչ լինում էր,— շարունակեց Տադեկը,— բայց, համենայն
դեպս, թիմը վարժված էր, ընկերական: Իսկ այնտեղ... Պատկերացրու, այսօր
առավոտյան մարզման ժամանակ Լոբոդովիչը հասցրեց ականջիս:

— Ականջի՞դ.— շվացրեց Մանյուսը:— Դաստիարակելու բավականին լավ ձևեր
են: Իսկ դու ի՞նչ:

— Վեր կացա և հեռացա: Իսկ Արքայորդին գոռում էր. «Կորիւր աղավաատեցի,
թշվառական, առանց քեզ էլ կհաղթենք...»: Զեզ եմ ասում, Չեկ, այդ «Փոթորիկը»
սրտովս չի, իսկ այդ շեֆը...

— Ի՞նչ շեֆ,— ընդհատեց նրան Մանյուսը:

— Դե էն, հաստիկը, որ ակումբին փող է տալիս... Մի՞թե չգիտես: Այդ Դարչակը, Նույնպես, եղբայրս, լավ թռչնակ չէ: «Մայրաքաղաքի» հետ ունեցած մրցումից հետո մեզ բոլորիս տարավ ռեստորան և ստիպեց գինի խմել:

— Հոգում է ձեր մասին, ուրեմն... — ծաղրանքով ուզում էր սկսել Չեկը:

— Թող,— հարձակվեց նրա վրա Տադեկը:— Եվ դա սպորտային ակումբ է կոչվում: Ես նրանց ասում եմ, որ խմել չեմ կարող, որովհետև իսկական սպորտսմեն եմ, իսկ նրանք ինձ ծաղրում են...կամ երեկ չէ մյուս օրը... Արքայորդին գալիս է ինձ մոտ և ասում է. «Գնանք, եղբայրս, մի գործով»: Հարցնում եմ «Ի՞նչ գործով»— «Արի և լռիր»: Գնացինք Գրոխովսկայա: Պարզվեց, որ նրանք ինչ-որ ապրանք են վերաբեռնում, իսկ ամբողջ թիմը հսկում է, որ միլիցիան չնկատի: Հետո յուրաքանչյուրին պաղպաղակի փող տվին:

— Հետաքրքիր է,— փնթփնթաց Մանյուսը:— Իսկ ի՞նչ էին նրանք այնտեղ բարձում:

— Ես որտեղի՞ց գիտեմ: Նրանք միշտ ինչ-որ կոմբինացիաներ են սարքում: Այդ Դարչակը, Ռոմեկ Վավժուսյակի հետ միասին ինչ-որ մուլթ գործեր է կատարում: Խանութում ինչ-որ ապրանքներ է գնում, հետո դրանք վերավաճառում է սև շուկայում: Դրա համար էլ նրան կոչում են «Սև շուկայի թագավոր»: Իսկ նրա մոտ փող ինչքան ուզես կա: Չէ՞ որ նա բոլորի համար կոստյումներ և համազգեստներ է գնել: Եվ այժմ խոստացել է, եթե տանենք՝ յուրաքանչյուրիս համար նոր բուտսեր կգնի:

— Ուրեմն, նրանք պրոֆեսիոնալներ են,— չհամբերեց Մանյուսը: — Փողով են խաղում:

— Դեռ ավելի վատ է լինում... շարունակեց Տադեկը:— Երեկ ես Արքայորդու մոտ էի, իսկ այնտեղ մի ամբողջ խառնածոլով էր: Ես լսեցի, որ նրանք խոսում էին ինչ-որ ավտոմոբիլի մասին: Ուզում են ավտոմոբիլ գողանալ, հասկանո՞ւմ ես: Ռոմեկն ասում էր, որ մասերը կքանդի, իսկ հետո կվաճառի ռետինե ավտոդողերը և ինչ հաջողվի....

— Օհո՛,— Մանյուսը վեր թռավ:— Այ քեզ կոմբինատորներ: Հարկ կլինի խոսել սերժանտի հետ:

— Ես քեզ խնդրում եմ այդ բանը չանել,— ճչաց Տադեկը, նրա դեմքը սարսափահար էր:— Նրանք նախազգուշացրին, որ եթե մի որևէ խոսք ասեմ, ապա ինձ շան պես կկախեն:— Նա թախանձագին նայեց Մանյուսին:

Երկուսն էլ մի րոպեի չափ լռեցին, ազարտով տրորելով հին զսպանը: Լսվում էր միայն ժանգոտած պողպատին քսվող լաթերի քստքստոցը և տղաների ընդհանուր շնչառությունը:

— Համա թե փորձանքի մեջ ես ընկե՛լ,— լռությունն ընդհատեց Մանյուսը:

— Ի՞նչ ասել կուզի,— հառաչեց Տադեկը:— Բայց նրանց մոտ ես այլևս չեմ վերադառնա: Լսիր, Չեկ, խոսիր մերոնց հետ, որպեսզի ինձ ընդունեն:

— Դա այնքան էլ հասարակ բան չէ: Մանջարոն կցանկանա ժողով հրավիրել, քվեարկել: Ես, իհարկե, քո կողմը կլինեմ, բայց մյուսները... — Մանյուսը մի րոպե թողեց զսպանը և նայեց Պուխալսկուն:— Ես քեզ հասկանում եմ... Գիտես ի՞նչ: Ամենից լավ կլինի, եթե դու գնաս Ստեֆանեկի մոտ և անկեղծորեն ամեն ինչ պատմես նրան:

— Դե նա ինձ հիմարի տեղ կդնի...

— Մի վախենա, նա ընկերական տղա է: Սկզբում ինքս նրա հետ կխոսեմ, իսկ հետո կտեսնենք:

Այդ տիպի թեման ընդհատելով, տղաներն անցան ավելի հետաքրքիր բաների, քննարկեցին տուրնիրի շատ խաղեր, կարծիքներ հայտնեցին ապագա խաղերի արդյունքների մասին, խորացան ֆուտբոլի տեխնիկային վերաբերող խորհրդածությունների մեջ: Չրուցում էին հանգիստ և բարեկամաբար և ինչքան շատ էին խոսում, այնքան ավելի վառ էին կարմրատակում նրանց այտերը: Ժամանակն արագ էր թռչում, և շուտով հին զսպանը այնպես փայլատակեց, որ կարծես թե այն հենց նոր էին նիկելապատել:

— Աշխատանքն առաջին կարգի է, նորման ժամկետից շուտ է կատարված,— գոհ հայտարարեց Մանյուսը: Ծանր զսպանը բարձրացնելով, նա այն ուսերին դրեց և ուրախ սուլելով գնաց դեպի արհեստանոցը:

— Պա՛ն շեֆ,— գոռաց նա, զսպանը դնելով մեքենագետի հաստոցի վրա:— Թող պանը տեսնի, թե ինչ աշխատանք է

Պան Լոպոտեկը բավարարված շարժեց սպիտակահեր գլուխը:

— Այ տեսնում ես: Ի՞նչ եմ ասել, լավ աշխատանք է: Իսկ լավ կատարած գործը քեզ էլ է բավականություն պատճառում:— Մեքենագետը նայեց պատին կախված հնաձև ժամացույցին: Մինչև երկուսը դեռևս քառորդ ժամ էր մնում:— Կարող ես գնալ,— ասաց նա, ձեռքը տղայի ուսին դնելով:— Մարզումից հետո վերադարձի՛ր. շտապ գործ կա:

Մանյուսը մռայլվեց:

— Արտաժամյա աշխատանք հենց մրցումից առաջ... — կարծես ինքն իրեն փնթփնթաց նա:

— Կես ժամով, ոչ ավելի:

— Դե լավ,— ժպտաց տղան:— Պան շեֆի համար մի ժամն էլ չեմ խնայի:

— Տե՛ս, կգաս ուրի՛ն մոտ: Միայն չուշանաս, աշխատանքը շտապ է: Մի վարորդ է գալու, ուզում է, որ ես նրա մեքենայի շրջանակը ուղղեմ: Պաղպաղակի փող կվաստակես:

— Կկատարվի, պա՛ն պետ,— ուրախ բացականչեց Չեկը և սովորության համաձայն մատները չխկացրեց գլխարկի հովարին:

Երբ տղաները մարզումից վերադառնում էին՝ ամառային մեղմ երեկոն աղմկոտ փողոցները արդեն պատել էր մանիշակագույն մթնշաղով: Ինչպես միշտ, այդ ժամին այդտեղ մարդաշատ էր: Չբոսայգիներում նստարանների վրա նստած էին մայրերը, որոնք զբոսանքի էին դուրս բերել իրենց «ձագուկներին»: Փոքրիկ չարաճճիները վազվզում էին ծառուղիներով, զիլ ձայնով կանչում իրար: Պատշգամբներում նստոտել էին ավելի մեծ տղամարդիկ, լրագրի թերթիկներով պատսպարվելով բվվացող փողոցից: Բաց պատուհաններից երաժշտություն էր լսվում:

Տղաները թեքվեցին Գուրչևսկայայի կողմը: Նրանք չափազանց գրգռված էին և այդ աղմկալից զրույցի թեման, իհարկե, վաղվա մրցումն էր: Նրանք այդ թեման բազմիցս քննարկել էին, սակայն այն դեռևս մնում էր որպես վեճերի և կռիվների անսպառ աղբյուր: Կանգ առան Ադամաստան մոտ:

— Ես դեռ պետք է ներս մտնեմ ծերուկին օգնելու, — արժանապատվությամբ արտասանեց Մանյունը: — Ողջույններ: Դիմացե՛ք, վաղը թեժ օր կլինի: — Նա ժպտաց մտերիմներին, մատը չրխկացրեց գլխարկի հովարին և արագ քայլերով հեռացավ:

Նա դեռևս շարունակում էր խորհել վաղվա մրցման մասին և բռնկեցները սեղմած կիսաշշուկով կրկնում էր.

— Մենք պետք է տանե՛նք, սատանան տանի: Պետք է տանենք:

Երբ նա հասավ պատի ճեղքի մոտ, ավերակներում արդեն խավար էր տիրում: Զարուքանդ եղած տներում տեղ-տեղ լույսեր էին վառվում՝ ճիշտ ֆանտաստիկ դեկորացիաների բեկորների վրա կախված լապտերիկների պես:

Տղան արագորեն խցկվեց ճեղքը, նայեց դատարկ, մթին հրապարակը և ուղղվեց դեպի փոքրիկ դռնակը, որ տանում էր դեպի ավտոմոբիլների գերեզմանոցը: Անսպասելիորեն նա քար կտրած կանգ առավ: Դռնակի մոտ ծխախոտը բերանին կանգնած էր Ռոմեկ Վավժուսյակը և ուշադիր նայում էր ցանկապատված տարածությանը, որտեղ պահվում էին պան Լուպոտեկի գանձերը: Մանյունն անմիջապես հիշեց նրա բոլոր սպառնալիքները և Տադեկ Պուխալսկու այսօրվա պատմածը: Վախը համակեց նրան: Ի՞նչ կլինի, եթե Ռոմեկն իրեն նկատի:

Ավտոմոբիլների գերեզմանոցի խորքում մոտորի խլացուցիչ ձայն լսվեց: Մի մեծ, բրեզենտով ծածկված ավտոմեքենա մտավ հրապարակ, լապտերների լույսով լուսավորելով հին ավտոմոբիլների կմախքները: Մոտորի աղմուկը դանդաղեց և լույսն այնպես հանկարծակի հանգավ, որ շուրջը կուրացուցիչ խավար տիրեց: Ռոմեկ Վավժուսյակի ստվերը տեղից շարժվեց: Հրապարակի խորքից լսվեց ինչ-որ մեկի ձայնը.

— Պան Լուպոտեկ, դուք այստե՞ղ եք:

— Այստեղ եմ: Մի րոպե ներս եկեք:

Չրիկաց խցիկի դռնակը և մի րոպե անց՝ արհեստանոցի դուռը: Այդ ժամանակ Վալժուլայակը հրեց ցանկապատի դռնակը և զգուշությամբ սկսեց գողեգող մոտենալ մեքենային: Մանյուսը գնաց նրա ետևից: «Նրան ի՞նչ է պետք այստեղ», — մտածում էր տղան, թաքնվելով մեքենաների կմախքների հետևում: Նա տեսավ, թե ինչպես Վալժուլայակը աննկատելիորեն անցավ ջարդված մեքենաների և բեռնատարի միջև ընկած լուսաշերտով, անհետացավ բեռնատարի հզոր իրանի հետևում: Հետո կամացուկ ճնշաց՝ խցիկի դուռը և հանկարծ խուլ, անհանգիստ ու տագնապալի հռնդաց մոտորը:

«Չէ՞ որ Տադեկն ասում էր, թե նրանք պատրաստվում են մեքենա գողանալ», — անցավ տղայի մտքով: Ինչ-որ բան նրան հրեց դեպի բեռնատար մեքենան: Երբ նա մոտեցավ մեքենային, այն տեղից շարժվեց: Անիվները պտուլտ եկան, չոր կավը քանդելով, իսկ հետո ծանր մեքենան սլացավ մեծ արագությամբ: Մանյուսը հասցրեց երկու ձեռքերով բռնել հետևի բորտի եզրից: Նա ցնցվեց, ոտքերը մի րոպե կախվեցին օդում: Տղան մի անգամ էլ թափ առավ և ճարպիկ թռիչքով իրեն զցեց արագությունն ավելացնող մեքենայի թափքի մեջ:

Այդ պահին նա հետևից լսեց մի տագնապալից ճիչ.

— Կանգնի՛ր, կանգնի՛ր:

Մանյուսը ետ նայեց: Արհեստանոցի դուռը լայնորեն բացված էր: Աղոտ լույսի շերտով վազում էր պան Լոպոտեկը, նրա հետևից բեռնատար մեքենայի վարորդը: Լսելով նրանց ճիչը, Վալժուլայակն արագացրեց ընթացքը, և բեռնատար մեքենան սլացավ մոլեգնածի պես: Երկու վազող կերպարանքները արագորեն փոքրանում էին և վերջապես չքացան խավարում:

Մանյուսն ուզում էր ճչալ, բայց Վալժուլայակի հանդեպ ունեցած նրա վախն այնքան մեծ էր, որ ձայնը կոկորդից դուրս չեկավ:

Հանկարծակի արգելակները վնգվեցան ոլորանում և Մանյուսը տիկնիկի նման գլորվեց թափքի խորքում ընկած արկղների վրա: Բայց շուտով մոտորը նորից համաչափ դռնաց և բեռնատար մեքենան արագությունն ավելացնելով, սլացավ համարյա դատարկ խճուղիով:

Շփոթությունից հետո խելքը գլուխը գալով, Մանյուսը որոշեց դուրս թռչել սլացող բեռնատար մեքենայից: Չէ՞ որ եթե Վալժուլայակն իմանա, թե ում է տանում նա գողացված մեքենայի տենտի տակ, Մանյուսի վերջը կտա: Տղան սողաց հետևի բորտի կողմը և փորձեց դուրս թռչել: Բայց հենց որ նա ոտքերը դուրս զցեց, մեքենան հանկարծակի վեր թռավ:

Ամբողջ ուժով բռնելով կողքի բորտից, Մանյուսը սպասում էր մոմենտի, երբ մեքենան կդանդաղեցնի ընթացքը և կկանգնի խաչմերուկում:

Բայց նա իզուր էր սպասում. մեքենան ավելի ու ավելի արագ էր սլանում: Բրեգենտի վերևի ծածկը դռնում և ճրթճրթում էր հանդիպակաց քամուց,

մոտորը սուր ձայնով ոռնում էր, խճուղու մութ ժապավենը թափով փախչում էր անիվների տակից:

Մանյուսը չորս կողմն էր նայում, աշխատելով հիշել փողոցները, որոնցով նրանք գնում էին: Սկզբում այնքան վախեցավ, որ մտքերը դժվարությամբ հավաքեց: Միայն երբ մտան Ժողիբոժյան վիադուկը, տղան ուշքի եկավ:

Նա հույս ուներ, որ Հաշմանդամների հրապարակում կամ էլ Փարիզյան Կոմունայի հրապարակում մեքենան մի փոքր կդանդաղեցնի ընթացքը: Բայց առայժմ փողոցային լապտերները լուսավորվող շերտի էին վերածվում: Գլխապտույտ արագությամբ նրանք թռչում էին հանդիպակաց մեքենաների և տրամվայի լիքը վագոնների մոտով: Անիվների վրա գտնվող այդ բանտից ազատվելու հույսը թույլ առ թույլ նվազում էր: Փարիզյան Կոմունայի հրապարակում մեքենան կտրուկ աջ թեքվեց՝ դեպի Վիսլայի կողմը, հետո նորից ձախ: Բեռնատար ավտոմեքենայի անիվները վեր-վեր թռան անհարթ սալահատակի վրա: Արկղները պարում էին և հարբածների պես իրար էին զարկվում: Մանյուսին թվում էր, որ այդ կատաղի երթևեկությանը վերջ չի լինելու: Հանկարծ մեքենան կտրուկ արգելակեց, ու տղան չիսկիսկացող արկղների հետ միասին գլորվեց մինչև խցիկը: Դուրս նայելով, նա համոզվեց, որ մեքենան դանդաղեցնում է ընթացքը և թեքվում է ինչ-որ շինության կողմը: Մի ուսայրուկով նա հայտնվեց հետևի բորտի մոտ, ապա կախվելով նրանից, դուրս թռավ:

Նրա ներբանները ուժեղ հարվածից կարծես այրվեցին, և Մանյուսը ոտի վրա չկարողանալով կանգնած մնալ, ընկավ գետնին: Այդ նույն թույլին նա իր վերևում նշմարեց ինչ-որ մեկի ստվերը: Այդ ստվերը գնալով աճում էր, մինչև որ լրիվ ծածկեց նրան, սեղմելով գետնին: Տղան պոկ եկավ, գլուխը բարձրացրեց և ճանաչեց Արքայորդուն:

— Թո՛ղ,— հուսահատ ճչաց նա:

Ինչ-որ տեղ սուլոց լսվեց և դռների մեջ բլուզի կուրծքը բացած մի տղամարդ երևաց:

— Էլի ի՞նչ է պատահել այդտեղ,— չարությամբ գոռաց նա:

— Նա մեքենայի մեջ էր, պա՛ն շեֆ,— բռնազբոսիկ ասաց Արքայորդին, Չեկին ամուր բռնելով:

Վրա վազած մարդը բռնեց Մանյուսի օձիքից և նորից սեղմեց գետնին: Հետո թափով նրան ոտքի կանգնեցնելով, քարշ տվեց դեպի դարպասները:

— Սա ո՞վ է,— հարցրեց նա կողքին կանգնած Արքայորդուն:

— Դա այն նույն Չեկն է, գիտե՞ք...

Ամրակազմ տղամարդը, որին Արքայորդին շեֆ անվանեց, տղային դեմ արավ պատին:

— Դու այստեղ ի՞նչ ես անում, լակոտ: Ինչո՞ւ ես եկել այստեղ: Ասա, թե չէ գլուխդ կջարդեմ:

— Մանյուսը վախից քարացավ: Նա կծկվեց և փակեց աչքերը:

Հնչեց ավագ Վավժուսյակի խռպոտ ձայնը:

— Ինչպե՞ս դու բարձրացար այդտեղ, սողո՛ւն:

Տղայի վրա հարվածների տարափ տեղաց: Տնքալով, նա ծնկաչոք տապալվեց գետին և հանկարծ փորին ոտքի մի սարսափելի հարված զգաց: Սրտախառնոցը հասավ կոկորդին և Մանյուսը գիտակցությունը կորցրեց:

Ուշքի գալով, նավթի լամպի թույլ լույսի տակ, Մանյուսը նկատեց դեպի իրեն կռացած երեք կերպարանքներ՝ շեֆինը՝ կարմիր, լիկած, Արքայորդունը՝ թուխ, համարյա երեխայական և չարությունից ծամածռված ավագ Վավժուսյակինը:

— Դեռ շնչում է,— ասաց շեֆը:

— Նրան ոչինչ չի պատահի, — ավելացրեց Ռոմեկ Վավժուսյակը:

Արքայորդին լուռ, վախից մեծացած աչքերով նայում էր գետնին պառկած Չեկին: Նրա շրթունքները դողդողում էին: Ռոմեկը ոտքով հրեց տղային:

— Վե՛ր կաց:

Մանյուսը մի փոքր բարձրացավ ձեռքերի վրա, հետո ծնկների վրա և դժվարությամբ ոտքի կանգնեց:

Վավժուսյակը բռնեց նրա կոկորդից:

— Դու որտե՞ղ թռար մեքենայի մեջ,— հարցրեց նա տղային ցնցելով:

Սակայն Մանյուսը միայն սարսափով նրան էր նայում:

— Ասա՛, թե չէ, կխեղդեմ:

— Պան Լոպոտեկի մոտ:

— Զեզ ո՞վ կարգադրեց:

— Ես ինքս...

— Ինչի՞ համար:

Մանյուսը ուսերը թոթվեց: Այդ շարժման մեջ այնպիսի անսահման անզորություն կար, որ Վավժուսյակը թողեց նրան ու քրտնաթաթախ ճակատը ձեռքով սրբելով, շրջվեց դեպի շեֆը:

— Դե, հիմա ի՞նչ անենք սրան:

Շեֆը արևակալած աչքերով նայեց տղային:

— Թող նստի այստեղ: Գուցե խելքը գլուխը կհավաքի:

Նրանք դուրս եկան: Դուռը դանդաղորեն ճռնչալով փակվեց նրանց հետևից: Եվս մի քանի վայրկյան ճեղքից առկայծեցին մի քանի աղոտ լուսաշերտեր, բայց շուտով դրանք էլ աղոտացան և անհետացան: Մանյունը մենակ մնաց: Կանգնել էր պատին հենված, ուշադիր նայում էր արդեն անտեսանելի դռան ուղղանկյանը: Շուրջը մութ էր: Նկուղի խոնավության և նեխածության հոտ էր փչում: Մանյունը թևքով քիթը սրբեց: Անտանելի վիրավորանքից և դառը արցունքները հոսում էին այտերի վրայով: Դրանց աղի համը նա զգում էր այրված շրթունքների վրա: Եվ ամբողջ ժամանակ նրան մի միտք էր տանջում. «Չէ՞ որ վաղը մրցում է... Չէ՞ որ վաղը մրցում է... Առանց ինձ նրանք ի՞նչպես կխաղան...»:

3

Ստեֆանեկն ուշ տուն վերադարձավ: Վերադարձի ճանապարհին նրան անհանգստացնում էր այն միտքը, թե «կարո՞ղ է տղան ինքը թեյ եփել: Կարագը և շաքարը կգտնի՞ արդյոք պահարանում: Զնից առաջ կլողանա, թե՞ ոչ»: Մարզիչը հոգում էր Մանյունի մասին, այնպես ինչպես հարազատ որդու մասին: Երբ նա մոտոցիկլը կանգնեցրեց սրահում, նրա առջև ծլեց պան Լոպոտեկի բարձրահասակ կերպարանքը:

— Ես էլ հենց ձեզ մոտ էի,— ասաց մեքենագետը:— Ուզում էի հարցնել, թե Չեկը չի՞ վերադարձել:

Ստեֆանեկն այլալվեց:

— Մի՞թե նա չկա:

— Չանգեցի, ոչ ոք չբացեց:

— Գուցե տղան քնած է: Պետք է նայել:

Նրանք արագորեն վազեցին երկրորդ հարկ: Ստեֆանեկը պտտեցրեց կողպեքի բանալին, հրեց դուռը և լույսը վառեց: Թախտը դատարկ էր: Խնամքով հավաքած վերմակը այդպես էլ մնացել էր առանց ձեռք տալու:

— Չկա,— կարծես ինքն իրեն արտասանեց նա:

— Ահա թե ինչ...— ասաց պան Լոպոտեկը, ձեռքով խառնելով խիտ մազերը,— ես դրա համար էլ եկել եմ՝ տղան պետք է ութին ինձ մոտ լիներ և չներկայացավ:

— Ի՞նչ կարող էր պատահել: Վերջին ժամանակներս նա շատ ճշտապահ էր և միշտ ժամանակին էր տուն վերադառնում:

— Բանն էլ հենց այդ է,— հառաչեց մեքենագետը:

Աթոռի ծայրին նստելով, նա մարզիչին պատմեց մեքենան փախցնելու մասին: Երբ վերջացրեց իր պատմությունը, Ստեֆանեկը դողդողջուն ձայնով հարցրեց.

— Դուք կարծում եք, որ այդ գողությունը տղայի անհետանալու հետ որևէ կա՞պ ունի:

Մեքենագետը ուսերը թոթվեց:

— Չգիտեմ ինչ ասեմ: Այնուամենայնիվ, պատմությունը կասկածելի է:... Ինձ թվաց, որ ինչ-որ փոքրիկ տղա նստած էր թափքում... Կարծես մեր Չեկը լիներ: Բայց գուցե միայն երևաց իմ աչքին: Այդպիսի դեպքերում դժվար է հաստատ ասել, որևէ բան տեսել ես, թե ոչ, բայց ինձ այդպես թվաց:

— Դուք միլիցիային հայտնել ե՞ք:

— Մեքենայի վարորդը հայտնել է: Նա վախից գլուխը բոլորովին կորցրել է, չէ՞ որ ապրանքով մեքենան հենց նրա քթի առաջից թռցրին: Թանկարժեք ապրանքով, ինչ ասեմ: Սուրճի և կակաոյի արկղեր էր տանում «Գաստրոնոմ»: Սրիկաները հետևել էին: Խորրամանկ խարդախներ են: Գիտեն ինչ գողանալ: Բոլորովին նոր «Ստար» և այդպիսի նուրբ ապրանք... Դե հիմա գլուխ ջարդիր Պան Լոպոտեկը ամբողջ ուժով խփեց ծնկներին և տխրությամբ թափահարեց սպիտակահեր գլուխը:

— Հետաքրքիր է,— մտազբաղ արտասանեց Ստեֆանեկը,— բայց սատանան տանի, Չեկը որտեղի՞ց ընկավ մեքենայի մեջ:

Պան Լոպոտեկը ձեռքերը տարածեց:

— Ուրվականներին չեմ հավատում, ի՞նչ ասեմ: Դեռևս աչքերս լավ են տեսնում: Երդվել չեմ ուզում, բայց ինձ թվում է, որ ես տղային եմ տեսել:

— Ուրեմն կարծում եք, որ նա նրանց հետ խոսքը մեկ էր արել... — Ստեֆանեկը այդ մտքից ընկճված լռեց:

— Իհարկե չեմ ուզում այդպես մտածել,— ձայնակցեց պան Լոպոտեկը,— չէ՞ որ նա ըստ էության կարգին տղա է:

— Իմ հավատս էլ չի գալիս,— ասաց Ստեֆանեկը:— Բայց հարկավոր է միլիցիային տեղյակ պահել տղայի անհետանալու մասին:

Մանյուսն ամբողջ գիշեր նստեց նկուղում: Ծեծված շան նման կծկված, ցրտից դողդողալով, նա տազնապալից քուն մտավ: Առավոտյան նրան արթնացրեց մոտորի աղմուկը: Տղան ականջ դրեց: Ինչ-որ մեքենա աղմուկով դուրս եկավ բակից: Մանյուսը աստիճանաբար ուշքի գալով հասկացավ, որ գողերը տանում են գողացված ապրանքով մեքենան: Եվ միայն հիմա նա հստակ պատկերացրեց իրավիճակը...

Առաջին բոպեին նրա մեջ ցանկություն առաջացավ նետվել դեպի դուռը և պահանջել, որ իրեն բաց թողնեն: Սակայն հենց առաջին շարժումից տղան անտանելի ցավ զգաց փորում: Նա հիշեց թե ինչպես Ռոմեկ Վավժուսյակը խփեց իրեն և վճռեց, որ առայժմ հարկավոր չէ շարժվել: Հավանաբար դեռևս շատ վաղ էր, որովհետև մեքենայի գնալուց հետո շուրջը խուլ, ականջներում զնգացող

անդորր էր տիրում: Մանյուսը հուսահատ չորս կողմը նայեց: Նկուղը դատարկ էր: Միայն մի անկյունում դրված էր մի հին, չորացած տակառ, իսկ մյուսում փտած բանջարեղեն էր թափած: Անդորր էր տիրում: Մանյուսը հուսահատ չորս կողմը նայեց: Նկուղը տակառ, իսկ մյուսում փտած բանջարեղեն էր թափված: Դռան տակից թույլ լույս էր թափանցում և խոնավ հողի վրայով գունատ ճառագայթներ էին ցրվում: Կողքից նույնպես ինչ-որ բան էր շողշողում: Ուշադիր նայելով, Մանյուսը պատի մեջ մի փոքր անցք նշմարեց, որի միջով թափանցում էր սկսվող օրվա լույսը: Տղան նստեց՝ ծնոտը դնելով նիհար, ջարդված ծնկներին և նորից ընկավ անհանգիստ նիրհի մեջ: Երկա՛ր մնաց նա այդ վիճակում, չգիտեր: Մանյուսն արթնացավ կողպեքի մեջ պտտվող բանալու ձայնից: Անկյունում թաքնվելով, նա սարսափով սպասում էր իր տանջողներին: Վերջապես դուռը բացվեց և վերևից խփող աղոտ լույսի շերտում Մանյուսը նշմարեց Արքայորդուն:

— Չեկ, որտե՞ղ ես...— շշուկով հարցրեց կրտսեր Վավժուսյակը, անվարժ խարխափելով մթության մեջ:

— Ի՞նչ ես ուզում ինձանից,— նույնպես շշուկով պատասխանեց Մանյուսը:

Արքայորդին մոտ եկավ: Նա նոր կոստյումով էր, և նրանից էժանագին օդեկոլոնի ու բրիլյանտինի հոտ էր փչում:

— Եվ քո ինչի՞ն էր պետք ընկնել այս պատմության մեջ,— ասաց նա կարեկցության ինչ-որ կայծով:— Ոչ շեֆի, ոչ էլ Ռոմեկի հետ կռվել չարժի:

Նրա ձայնում բարյացակամ երանգ նկատելով, Մանյուսը հարցրեց.

— Նրանք ինձ ի՞նչ կանեն:

Արքայորդին նայեց չորս կողմը և ավելի ցածրացրեց ձայնը.

— Լսի՛ր, այսօր մեր մրցումն է: Ես քեզ բաց կթողնեմ... Թող խոսեն, որ դուք տարվեցիք միայն նրա համար, որ Չեկը չկար... Եթե ձեզ տանենք, դա ազնվորեն կլինի: Միայն դու ինձ պիտի երդվես, որ ոչ մեկին ոչ մի խոսք չես ասի, հասկանալի՞ Է...

Ապշած Մանյուսը անհույս գլխով արեց:

— Երդվում ե՛ս:

— Երդվում եմ:

— Ինչո՞վ:

— Մեր «Սիրենկայով»:

— Բիչ Է:

— Երդվում եմ կյանքովս: Եթե որևէ խոսք ասեմ, կարող եք ինձ սպանել:

— Լավ: Բայց հիշիր, ես էլ եմ ռիսկ անում: Եթե նրանք իմանան, որ ես քեզ բաց եմ թողել, ես էլ նույնը կստանամ, ինչ որ դու երեկ ստացար: Տեսնո՞ւմ ես, ես

այնպիսին չեմ, ինչպես դու կարծում էիր, իսկ այժմ գնա:— Նա ձգեց Մանյուսի թևից:

— Յուլեն'կ,— լսվեց մի զայրացկոտ ձայն:— Ո՞րտեղ ես թափառում:

Արքայորդին սեղմվեց խոնավ պատին:

— Թաքնվիր,— շշուկով ասաց նա: Սանդուղքի վերին աստիճանին երևացին ինչ-որ մեկի ոտքերը:

— Յուլեն'կ:

— Ի՞նչ,— պատասխանեց Արքայորդին:

— Դու այդտեղ ի՞նչ ես փնտրում:

— Ոչ մի բան... Նրան ուտելիք տարա: Չէ՞ որ նա երեկվանից ոչինչ չի կերել:

Սակայն վերևում կանգնած մարդը այդ պատասխանով չգոհացավ և աստիճանների վրա արագ քայլերի ձայն լսվեց: Մանյուսը վայրկենաբար մի քանի աստիճան թռավ և թաքնվեց դռան հետևը: Անցքից նա նշմարեց մի ամրակազմ, թիկնեղ տղամարդու: «Շեֆն» է,— գլխի ընկավ նա:

Այդ րոպեին կարմրատակած, ուռած կերպարանքով մարդը բռնեց Արքայորդու թևքից:

— Ի՞նչ ես այստեղ պտտվում, տո անճարակ,— գոռաց նա:— Ուզում ե՞ս, որ հասցնեմ ականջիդ:

Արքայորդուն նկուղից դուրս հրելով, նա չիսկացրեց դուռը և բանալիով փակեց այն:

Մանյուսը սրտի կսկիծով ճեղքից հետևում էր, թե նրանք ինչպես էին բարձրանում աստիճաններով: Սկզբում երկուսն էլ երևում էին մինչև գոտիները, հետո նա նշմարեց միայն նրանց ոտքերը և վերջապես տղայի տեսադաշտում մնաց միայն դատարկ փոշոտ սանդուղքը: Ճակատը սեղմելով դռան խորդուբորդ տախտակներին, Մանյուսը հանկարծ այնպիսի դատարկություն զգաց, կարծես ամբողջ աշխարհում մնացել էր մենակ: Այն հույսը, որ մի րոպե առաջ նրա մեջ վստահություն էր ներշնչում, թե կեսօրին նա դաշտ դուրս կգա Մարգարտահատիկի, Մանջարոյի, Իգնասի և մյուս ընկերների կողքին, այժմ փոխվեց դառը հուսահատության:

«Եվ ինչո՞ւ այս ամենը իմ գլխին թափվեց»,— մտքում կրկնում էր նա: Տղան դանդաղ քայլերով քաշվեց իր անկյունը, կծկվեց, ինչպես վիրավորված, հիվանդ զազանիկ և փակեց աչքերը: Նա պատկերացրեց, որ ինքը Ագրիկոլայում է, դաշտի շուրջը խոնավել են փոքրիկ տղաները: «Նայե՛ք,— ճչում են նրանք,— սա նույն այն Չեկն է, որը «Յետապնդողին» երեք գնդակ խփեց»: Բարձրում, անամպ երկնքում փողփողում է սպիտակ-կարմիր դրոշը, իսկ ավելի վերև ամպակույտի նման ճախրում է աղավախների երամը: Մի րոպեից հետո պետք է սկսվի խաղը: Բոլորը լուրջ, հանդիսավոր են: Սպորտային սև համազգեստով դաշտ է դուրս գալիս

դատավորը: Արծաթափայլ սուլիչը մոտեցնում է շրթունքներին: Ամբողջ ուժով սուլում է...

Անուրջներից արթնանալով Մանյուսը բացեց աչքերը, և նրա հայացքն ընկավ լույսի թույլ ճառագայթին, որ թափանցում էր պատի ճեղքից: «Իսկ ի՞նչ կլինի, եթե փորձեմ փորփրել այս ճեղքը, պատի մի կտորը փշրել և դուրս սողոսկել», — մտածեց նա: Այդ միտքը նրան արիություն ներշնչեց:

— Պետք է փորձել: Պետք է փորձել: Եվ հանկարծ ինձ հաջողվի ու ես հասնեմ խաղին, — շնչում էր նա:

— Մոտենալով պատին, Մանյուսը շոշափեց ճեղքը: Այն այնքան նեղ էր, որ նրա միջով հնարավոր չէր նույնիսկ ձեռքի ափը մտցնել: Սակայն խամ քարերից շարված պատն այնքան էլ հաստ չէր թվում: Տղան չորս կողմը նայեց: Կաղամբի հին տակառից բացի նկուղում ոչինչ չկար: Բայց ահա նրա ձեռքն ընկավ տակառի երկաթե օղակապը: «Լավ է, — մտածեց Մանյուսը: — Հարկավոր է օղակապը հանել տակառից, հետո ջարդել»: Դա նրանից մեծ ջանք չպահանջեց: Օղակապը պոկվեց տակառի տախտակներին հասցված առաջին իսկ ուժեղ հարվածից: Տղան ոտքով սեղմեց այն գետնին և սկսեց ծռել: Վերջապես օղակապը ջարդվեց այն տեղում, որտեղ ժանգը քայքայել էր նրան և Մանյուսի ձեռքերում մնաց երկաթի մի սուր կտոր:

Տղան սկսեց քարերը շուռ տալ: Նա աշխատում էր արագ և համառ, երկաթով հեշտությամբ քանդելով պատի սվաղը: Վերջապես առաջին քարը ընկավ: Մանյուսը ևս մի րոպեի չափ քանդեց նրա շրջապատի ծեփը: Հետո փորձեց հանել քարը: Գործը հաջող էր գնում: Այժմ աշխատանքն ավելի ուրախ էր առաջ գնում: Հաջորդ քարը նա պոկեց երկաթի կտորի օգնությամբ: Սկսեց ավելի ու ավելի արագ աշխատել: Միայն այն մասին էր մտածում, որ այժմ դաշտում տղաները սպասում են իրեն:

5

— Գ-ո-ո-ո-ո-ո-լ, — մի քանի հազար կրծքերից դուրս պրծավ այդ կանչը և արձագանքեց արևով լի զբոսայգում: «Գոլ», — ինքն իրեն կրկնեց Ստեֆանեկը և անբավական դեմք ընդունեց, նայելով թե ինչպես Մարգարտահատիկը գնդակը հանում է ցանցից:

Դրանից մի րոպե առաջ «Փոթորիկը» հրաշալի կերպով հարձակում կատարեց: Նրանց ձախ եզրային հարձակվողը տեղափոխվեց կենտրոն, Արքայորդու հետ տեղերը փոխելով: Արքայորդին շրջանցելով Մոտիլսկուն գնդակը փոխանցեց Թյունիկին և նա ընթացքից հարվածեց: Հարվածն այնքան անսպասելի էր, որ Մարգարտահատիկը նույնիսկ չհասցրեց ձեռքերը պարզել: Հաշիվը 1:0 «Փոթորիկի» օգտին:

«Մոտիլսկին մի քիչ թույլ է, — մտածեց Ստեֆանեկը: — Այդ նրա պատճառով էր, որ գոլ խփեցին»: Եզրային գծին մոտենալով նա բարձրահասակ տղային գոչեց.

— Ֆրանսէ՛կ, ավելի աշխույժ: Զետևիր Վավժուսյակին:

Նա միայն գլխով արեց: Ստեֆանեկը նայեց ժամացույցին: Արդեն առաջին խաղակեսի քսանհինգ րոպեն անցել էր: Մինչև ընդմիջումը հինգ րոպե էր մնում: Մարզիչը անհանգիստ հայացքով ընդգրկեց ֆուտբոլային խաղադաշտը: Խաղը նորից կենտրոնից էր սկսվում: Մանջարոն գնդակը հանձնեց Պարադոսկուն: Կիսամիջինը այն հանձնեց Սարդին, իսկ սա շարժվեց դեպի դարպասը:

Հանդիսականների մեջ խլացուցիչ աղմուկ լսվեց.

— «Սիրենկա՛», խաղ ցույց տուր: «Սիրենկա՛», գո՛լ խփիր:

Սարդը ճարպիկ ֆինտով շրջանցեց մի հակառակորդի և երկար ոտքերի վրա պարելով մյուսի շուրջը, գնդակն ուղարկեց ձախ եզրը՝ Կուլպիկին, որը խաղում էր Զեկի փոխարեն: Փոքրիկ Օլեսը գնդակն ընդունեց, բայց ընդհարվեց «Փոթորիկի» հաղթանդամ պաշտպանի հետ և ինքը գնդակի պես ետ թռավ:

«Այո՛,— հառաչեց Ստեֆանեկը,— հիմա Զեկը լիներ, գործն այլ կերպ կգնար»:

Նա հենց որ հիշեց Մանյուսին, նորից անհանգստությունը համակեց նրան: Երեկ երեկոյան, երբ պան Լոպոտեկը գնաց իր մոտից, նա զանգահարեց կոմիսարիատ և տեղեկացրեց տղայի անհետանալու մասին: Մարզիչը հուսով էր, որ Մանյուսը առավոտյան կվերադառնա, բայց տղան մինչև հիմա չկար: Տղաների տրամադրությունը նույնպես ընկած էր՝ նրանք ստիպված խաղում էին առանց իրենց լավագույն խաղացողի: Նրանց հուզմունքն արտահայտվում էր խաղի ժամանակ: Մի տեսակ անուշադիր էին խաղում, չնայած մինչև այդ մի գոլ էին բաց թողել, «Փոթորիկի» անվիճելի առավելությունը երևում էր: Խաղի հաշիվը չէր ավելանում միայն Մարգարտահատիկի փայլուն խաղի շնորհիվ, որը մի քանի անգամ դժվարագույն գնդակներ էր բռնել:

«Փոթորիկը» հարձակվում էր առանց հոգնելու: Ահա Թյունիկը նորից ճեղքելով առաջ սլացավ: Նրա շեկ մազափունջը հայտնվում էր «Սիրենկայի» խաղացողների այս ու այն կողմում, որոնց նա շատ հեշտությամբ շրջանցում էր: Երբ գնդակն արդեն դարպասի մոտ էր, նա այն ուղղեց մոտ վազող Արքայորդու ոտքերին, վերջինս կայծակնային հարվածեց:

Ստեֆանեկը աչքերը փակեց: Նա համոզված էր, որ գնդակը նորից դիպավ ցանցին: Բայց ոչ... Այս անգամ գոլ չէր: Մարգարտահատիկը գնդակը ետ մղեց դեպի դաշտը, իսկ «Փոթորիկը» նորից հարձակման անցավ:

— Մի քնե՛ք, տղաներ,— գոռաց Ստեֆանեկը:— Խաղին հետևեք: Ետ քաշվեք դեպի դարպասը:

Դա փորձված ֆուտբոլիստի խորհուրդն էր:

Միակ փրկությունը այժմ այն էր, որ դարպասը ծածկվի և ետ մղվի բուռն հարձակումները: Թող հակառակորդը քամվի, իր թիմը հանգստանա և գուցե ընդմիջումից հետո խաղի պատկերը փոխվի...

Երբ դատավորի սուլիչը ազդարարեց առաջին խաղակեսի ավարտը, Ստեֆանեկը թեթևացած շունչ քաշեց:

«Այսպիսով, 0:1 առաջին խաղակեսին»,— մտածեց նա:

Տղաները լուռ քայլում էին դեպի ծառերը, որոնց տակ փոխում էին իրենց հագուստները:

Մարգարտահատիկը մեջքով հենվեց ծառի բնին, շարտեց գլխարկը:

Սատանան տանի այսպիսի խաղը,— լացակումած ասաց նա:— Մարդ կանգնած է դարպասում և չգիտի, թե պաշտպան ունի, թե ոչ:

Ֆրանեկ Մոտիլսկին ձեռքերը տարածեց.

— Եթե դու այդքան խելոքն ես, կանգնիր իմ տեղը: Կիսապաշտպանները պետք է ետ քաշվեն: Ես միայնակ չեմ կարող բոլոր հարձակվողներին պահել:

— Սնդուկի պես ես խաղում,— մեջ մտավ Իգնասը,— և դեռ արդարանում ես:

Մոտիլսկին պարզապես կատաղեց:

— Իսկ դուք փոխանակ հարվածելու, անմտորեն վազվզում եք գնդակի հետևից: Այդպիսի հարձակվողներով դժվար թե կարգին խաղաս:— Նա բացեց լիմոնադի շիշը:

— Հանգստացեք ի սեր սուրբ Անելիի,— գոռաց Մանջարոն:— Խաղը դեռ տանուկ չենք տվել, իսկ դուք արդեն լաց եք լինում:

— «Տանուկ չենք տվել»,— ծաղրեց նրան Մարգարտահատիկը:— Իսկ մեզ այնպես են ճնշում, որ հնարավոր չէ շունչ քաշել:

— Եթե Մարգարտահատիկը չլիներ, ցանցում արդեն երեք գնդակ կլիներ,— գիտակի տեսքով ասաց Կշիս Սլոնեցկին:

— Եվ ընդհանրապես... խոսակցությանը խառնվեց Սարդը, որը սակավ էր մասնակցում վեճերին, այդ պատճառով էլ ոչ մի զարմանալի բան չկար, որ նա հենց առաջին բառից սայթաքեց:

— Ի՞նչ «ընդհանրապես»,— սկսեց ծիծաղել Մետեկ Գրալասկին:— Գուցե ավելի լավ է «մասնավորապես»:

Սարդը կարմրեց.

— Իսկ ընդհանրապես, սատանան տանի,— զայրույթով արտաբերեց նա:

Ստեֆանեկը տեղից վեր կացավ: Նա հանգիստ էր և զուսպ:

— Սիրելիներս,— ասաց նա,— խնդրում եմ ձեզ չվիճել: Խաղը դեռ տարվելուց հեռու է: Ձեզ հավաքեցեք և դուք կարող եք հաշիվը հավասարեցնել:

— Է՛հ,— ընդհատեց նրան փոքրիկ դարպասապահը,— Չեկը մեզ հետ լիներ...— Նա հանկարծ լռեց: Շրջապատող ֆուտբոլասերների ամբոխում նա հանկարծ

ծանոթ կերպարանք նշմարեց: Մարգարտահատիկը վեր կացավ ապշած՝ բերանը բացած: Չե՞կն է, թե Չեկը չի: Տղան որ իրենց էր մոտենում շատ քիչ էր հիշեցնում Աղավնատան իրենց ուրախ ընկերոջը: Ամբողջովին փոշոտված նրա դեմքը պատած էր կապտուկներով, աչքերը փոս էին ընկել:

— Չե՛կ,— ուրախ ճչաց Մարգարտահատիկը և ընդառաջ վազեց ընկերոջը:

— Հանդիպումն այնքան անսպասելի էր, որ մյուս տղաները քարացան տեղերում: Փոքրիկ դարպասապահը ընկավ Չեկի վզով:

— Դո՞ւ ես, եղբայրս: Իսկ մենք արդեն մտածում էինք, դու էլ չկաս: Չեկ, սիրելիս, դու կենդանի՞ ես,— ուրախությամբ աղաղակում էր նա:

Այժմ, արդեն ողջ թիմը շրջապատել էր իր ձախակողմյան հարձակվողին: Տղաները հարցեր էին տեղում նրա գլխին:

— Դու որտե՞ղ էիր: Զեզ ի՞նչ էր պատահել: Ինչո՞ւ այդպիսի տեսք ունես:

Ընկերների մեջ կանգնած, Մանյուսը արտասուքն աչքերին ուշադիր նայում էր նրանց դեմքերին, մի տեսակ չհավատալով, որ նորից նրանց հետ է: Ստեֆանեկին նկատելով, դառնորեն ժպտաց և հարցրեց.

— Ինձ խաղալ կարելի՞ է, պա՛ն Վացեկ:

Ստեֆանեկը նրան քաշեց դեպի իրեն:

— Է՛հ, տղաս, տղաս, ի՞նչ անեմ ես քեզ,— նրա ուսերը գրկելով և ուղիղ աչքերին նայելով, կամացուկ հարցրեց մարզիչը:— Դու որտե՞ղ էիր:

Մանյուսը հայացքը մեխեց գետնին:

— Չե՛մ կարող ասել,— շշնջաց նա:

— Ինձ միայն մի բան ասա՝ այդ դո՞ւ ես այն մարդկանց բերել պան Լոպոտեկի մոտ:

Տղան, գլուխը բարձրացնելով, ուղիղ նայեց մարզիչի աչքերին.

— Ո՛չ,— ասաց նա:

— Հավատում եմ:— Ստեֆանեկը ժպտաց, կարծես իրենից հսկայական բեռ գցելով:— Դե լավ: Փոխվիր, մի բոպեից հետո մենք սկսում ենք խաղալ:

««Փոթորիկը» տանում է. մեկ-գրո... «Փոթորիկը» տանում է. մեկ-գրո...»: Այդ միտքը փշի նման նստած էր Մանյուսի գլխում: Վազքով դաշտ մտնելով, տղան մոռացավ ամեն ինչի մասին, գողացված մեքենայի, Արքայորդուն տված երդման, Ռոմեկ Վավժուսյակի ծեծի, Նույնիսկ ցավի մասին, որով ուղեկցվում էր նրա ամեն մի շարժումը, նա մտածում էր մրցման մասին:

Կրտսեր Վավժուսյակը նրան տեսնելով, թեթևակի գունատվեց և անսպասելիությունից անզորությամբ ձեռքերն իջեցրեց:

— Դու որտեղի՞ց ծլեցիր,— ճչաց նա:

Մանյուսը պատասխանի փոխարեն ուսերը թոթվեց: Խաղը սկսվեց հուսահատ բացականչությունների նվագակցության տակ:

— «Փոթորի՛կ»: «Փոթորի՛կ»: «Փոթորի՛կ»:

Եվ որպես արձագանք նրանց պատասխանում էին դաշտի մյուս մուտքի բացականչությունները:

— «Սիրենկա՛»: «Սիրենկա՛»: «Սիրենկա՛»:

Քսաներկու խաղացողներ կախարդական փայտիկի շարժումով գոտեմարտի բռնվեցին: Դեղին գնդակը արագորեն սկսեց գլորվել կանաչ խոտին, իր վրա մեխելով հազարավոր փայլատակող աչքեր:

Չեկը նահանջելով եզրային գծի երկայնքով, հսկայական լարվածությամբ հետևում էր գնդակին: Նա տեսնում էր, որ «Փոթորիկի» հարձակվողները նորից շարժվում են դեպի Մարգարտահատիկի դարպասը: Ահա խաղացողների մի խումբ արդեն դարպասին շատ մոտ է: Գնդակը վեր-վեր թռավ խաղացողների ոտքերի միջև: Վայրկենաբար երևաց դեղին սվիտերը, և փոքրիկ դարպասապահը գնդակը ուղղակի հանեց հարվածի պատրաստվող Թյունիկի ոտքերի տակից:

Մարգարտահատիկը հարվածեց: Գնդակը լայն աղեղ գծեց և ընկավ Չեկի մոտ: Նա գնդակը կանգնեցրեց և առաջ տարավ: Նրա շարժումները կոկիկ և արագաշարժ էին: Անսպասելի ֆինտով խաբեց հակառակորդին և առաջ նայեց: Սև և կանաչ մայկաների կույտը նետվեց «Փոթորիկի» դարպասի վրա: Չեկը լրիվ ընթացքից գնդակը փոխանցեց Մանջարոյին: Կենտրոնական հարձակվողը միայն թեթևակի գլուխը կացրեց նրան: Գնդակը ուղղությունը փոխեց և ընկավ Իգնասի ոտքերի տակ: Իգնասի հարվածը կայծակնային էր: Բայց, ավաղ, գնդակն անցավ ձողափայտի կողքով: «Գերազանց է,— մտածեց Չեկը:— Եվս մեկ-երկու նման կոմբինացիա, և մենք հաշիվը կհավասարեցնենք»:

«Փոթորիկը», նոր հարձակում սկսեց: Արքայորդին, ինչպես միշտ աչքի էր ընկնում իր գերազանց տեխնիկայով: Գնդակը պաշտպանից ընդունելով, նա այն արագորեն առաջ տարավ: Թվում էր, թե գնդակը կպած է նրա ճարպիկ ոտքերին: Նրա յուրաքանչյուր շարժմանը ենթարկվելով, այն սլանում էր դարպասի ուղղությամբ: Վաժժուսյակն արդեն շրջանցեց երկու խաղացողի և գնդակը ճարպկորեն փոխանցեց Թյունիկին: Սա հարվածեց... Մարգարտահատիկը լարի պես ձգվեց և համարյա վերջին վայրկյանին գնդակը ետ մղեց դարպասային գծից:

«Անկյունային է»,— մտածեց Չեկը:

«Փոթորիկի» ձախ եզրային հարձակվողը գնդակը դրեց, մի քանի քայլ ետ գնաց, թափ առավ և գնդակն ուղարկեց դաշտ: Խաղացողներից ամեն մեկը ձգտում էր այն ընդունել: Վերջապես գնդակն ընկավ: Արքայորդին նրա վրա պրծավ կատվի կայծակնային թռիչքով և ընթացքից հարվածեց... Նորից առևտ:

Չեկը առանց շտապելու գնում գալիս էր: Նրան անհանգստացնում էր դարպասի մոտ տեղի ունեցող այդ պայքարը:

— Եղբայրներ,— գոռաց նա ընկերներին:— Խաղալ է պետք և ոչ թե քնել: Ամեն մեկը թող լավ պահի իր հակառակորդին:

Բայց խոսելու ժամանակ չկար: Կշիս Սլոնեցկին գնդակը ընդունելով պաշտպանից, փոխանցեց ձախ եզրը: Մանյուսը գնդակը օդից վերցրեց, թեթևակի կանգնեցրեց և ուղարկեց առաջ: Գնդակի մոտ տեսնելով կանաչ մայկայով հակառակորդին, նա արագ շարժումով առաջ անցավ, փոխեց ուղղությունը և ինչքան ուժ ուներ ուղարկեց դեպի դարպաս: Նրա աչքերի առջև աղոտ կերպով երևում էին ինչ-որ մեկի ոտքերը: Գնդակը հողի նման այս ու այն կողմ էր պտտվում, բայց Մանյուսը վազքից շնչակտուր լինելով, շարունակում էր այն առաջ տանել: Եվ հանկարծ իր առջև տեսավ դուրս եկած դարպասապահին: Ոտքի թեթև շարժումով նա փոխեց գնդակի ուղղությունը, աչքերի առջև վայրկենաբար երևաց Իգնասի սև մայկան, և ցանցը ցնցվեց...

— Գո՛լ,— հնչեց մի ուրախալի ճիչ:

Մանյուսը ճչալով ձեռքերը վեր բարձրացրեց. «Կա՛, մեկով մեկ... Հավասարեցրինք»,— ընկավ ուղղակի Իգնասի գիրկը:

Կիսամիջինը ուրախացած հռիռում էր:

— Համա թե դու փայլուն հարվածեցիր: Շնորհակալությո՛ւն, Չեկ:

Մոտ վազեց Մանջարոն:

— Գերազանց էր,— գոռաց նա: — Եթե այդպես շարունակենք խաղալ՝ անպայման կտանենք:

Հավասարեցնելով հաշիվը, «Սիրենկայի» տղաները նորից հարձակման անցան: Խփած գլուղ իրենց ուժերի նկատմամբ ունեցած հավատը վերադարձրեց: Այժմ արդեն ողջ թիմը յուրաքանչյուր խնդիր լուծում էր խելացիորեն: Գնդակը ենթարկվելով խաղացողների հստակ շարժումներին, ոտքից ոտք էր թռչում:

Չեկը ուղղակի կտոր-կտոր էր լինում: Ներվային գրգռվածությամբ նա անվերջ մտքում կրկնում էր. «Եվս մեկ գոլ խփել»: «Եվս մեկ, միայն մեկը»:

Նա գնդակն ընդունեց Սարդից և այն գլխով ուղարկեց Իգնասին: Իգնասը հաջողությամբ անցավ ձախ եզրը, իր կողմը քաշելով հակառակորդին, գնդակն ուղարկեց կենտրոն: Մանյուսը դուրս պրծավ հրմշտոցի միջից և գլխով գնդակը ուղարկեց ուղղակի դեպի ցանցը: Դարպասապահը շփոթված իրեն նետեց, սակայն նրան հաջողվեց միայն մատները թեթևակի քսել գնդակին:

Մանյուսը սայթաքեց ընկավ և, խոտի վրա պառկած, լարված դատավորին էր նայում:

— Գո՛լ,— գոչում էին տրիբունաներից:

«Գո՛լ» վայրկենաբար ուրախալի միտք անցավ նրա գլխով, բայց հենց նույն րոպեին տղան նկատեց, որ դատավորը բացասաբար շարժում է ձեռքը:

— Խաղից դուրս էր,— հնչեց նրա ականջներին:

Վեր թռչելով, նա վազեց դատավորի մոտ:

— Պա՛ն դատավոր, օֆսայդ չէր:

Բայց դատավորը ցույց տվեց այն տեղը, որտեղից «Փոթորիկը» պետք է ազատ հարված կատարեր:

— Պա՛ն դատավոր,— աղերսեց տղան:

— Վեճը դադարեցրու,— կողքին նա լսեց Մանջարոյի ձայնը:— Դատավորն ավելի լավ տեսավ, քան դու:

Պատանիների բազմության մեջ սուլոցներ լսվեցին: Մի բարձր, մինչև վերջը լարված ձայն, երկարացնելով գոռաց.

— Ճիշտ չէ՛: Գո՛լ էր:

Դատավորը ուշադրություն չդարձնելով անգուսպ ֆուտբոլասերների վրա, ազդանշան տվեց, և խաղը վերսկսվեց:

— Ես քեզ ասում եմ, որ օֆսայդ չէր: Հուզված գոռում էր Չեկը Իգնասին:

Նրանք ետ էին քաշվում դեպի իրենց դարպասը: Այդ ժամանակ Թյունիկը գնդակը ստանալով դաշտի կենտրոնում, փորձեց ուղղակի ճեղքելով առաջ անցնել: Նրա վայելչակազմ մարմինը խաղացողների միջև սահելով վայրկյան առ վայրկյան մոտենում էր դարպասին: Մարգարտահատիկը պազեց և անսպասելիորեն նետվեց նրա ոտքերի տակ, դարպասապահի ձեռքերը և հարձակվողի կոշիկը համարյա միաժամանակ միացան գնդակի բաց դեղնավուն շրջանակին: Թվաց, թե ինչ-որ մեկը ձեռքով ճլթացրեց ձգված կաշուն:

Երկու խաղացողն էլ գետին ընկան, իսկ գնդակը դանդաղորեն գլորվում էր դեպի դարպասը:

— Գո՛լ,— տնքաց Մանյուսը:

Բայց այդ րոպեին կարծես գետնի տակից ծլեց Կազիկ Պիգլոն և ուժեղ հարվածով գնդակը ետ մղեց ուղղակի դարպասային գծից:

— Գո՛լ գոռաց Արքայորդին դատավորի վրա վազելով:

Դատավորը ձեռքն առաջ մեկնեց, մի տեսակ պաշտպանվելով Արքայորդու հարձակումից:

— Գո՛լ էր, պաշտպանեցին Վավժուսյակի ընկերները:

— Չկար,— հանդարտ ընդհատեց դատավորը:

— Խաբեբայություն է,— գոռաց Արքայորդին:

Դատավորը մատով սպառնաց նրան:

— Մի անգամ էլ լսեմ, դաշտից դուրս կանեմ:

Արքայորդին շրթունքը կծեց: Նրա գեղեցիկ աչքերը ատելությունից այրվում էին: Նա հենց ուզում էր մի վատ խոսք թռցնել բերանից, վրա վազած Թյունիկը նրան մի կողմ քաշեց:

Խաղը վերսկսվեց, բայց մթնոլորտն ավելի ու ավելի էր շիկանում: Արդյունքը ոչ ոքի էր մնում, և երկու թիմերն էլ ամեն գնով ձգտում էին գերակշռության հասնել: Պայքարը սուր և համառ էր. իսկ խաղն արդեն իր վախճանին էր մոտենում: Ֆուտբոլասերների ճիչերը ձուլվում էին մի ընդհանուր վայնասունի մեջ: Հանդիսատեսները երկու խմբերի բաժանված անընդհատ քաջալերում էին իրենց սիրելիներին: Ֆուտբոլային դաշտի շուրջը ամեն ինչ որոտում և ցնցվում էր՝ մի քանի հազար մարդ սպորտային տենդով էին բռնված:

Պան Սոսենկան, առաջ սողոսկելով տղաների բազմության միջով, որոնք պաշարել էին եզրային գիծը, գլխից պոկեց ծղոտե գլխարկը և այն թափահարելով գլխավերևը, հզոր թոքերի ամբողջ ուժով գոռաց.

— Չէ՛կ, ցույց տուր նրանց, թե դու ինչի ես ընդունակ:

Մանյուսը, որն այդ րոպեին ստացավ գնդակը, լսեց մարտական այդ կանչը և թափով առաջ սլացավ: Նա թռչում էր քամու նման: Խաղացողների պատենշը ճեղքելով, Չեկը գնդակը փոխանցեց Մանջարոյին: Վերջինս հարվածեց, և հանդիսականները քար կտրեցին: Գնդակը մի վայրկյան երևաց դուրս վազած դարպասապահի գլխավերևում և... ետ մղվեց ձողափայտին դիպչելով: Բայց այն տեղնուտեղը վերցրեց Սարդը: Երկու հակառակորդների կողմից հարձակման տակ ընկնելով, նա մի քանի րոպե պարում էր տեղում, իսկ հետո թափով առաջ անցավ և գնդակն ուղարկեց ձախ եզր: Չեկը հարվածեց...

— Օ՛-ո, օ՛հ,— հառաչեցին հազարավոր հանդիսականներ:

Գնդակը համարյա ձողափայտին քսվելով անցավ դարպասի կողքով:

Պան Սոսենկան հուզմունքից նույնիսկ տնքաց: Թաշկինակով սրբելով քրտնաթաթախ կարմիր, թաց դեմքը, նա ինքն իրեն փնթփնթում էր.

— Ի՛նչ հարված էր: Ի՛նչ հարված էր: Ձողափայտից մի սանտիմետր վերև:

— Տղաներ, դեռևս երեք րոպե կա,— գոռում էր Ստեֆանեկը, վազելով եզրային գծի երկյանքով: — Երեք րոպե,— հուզված կրկնում էր նա:

Չեկը լսեց նրան: «Երեք րոպե,— կրկնեց նա ինքն իրեն:— Եթե դրությունը չփոխվի, լրացուցիչ ժամանակ կնշանակեն և այն ժամանակ «Փոթորիկը» կարող է տանել»:

Մարգարտահատիկը գնդակը հարվածեց դեպի դաշտը: Կենտրոնում այն վերցրեց Կշիս Սլոնեցկին և հանձնեց Սարդին: Սա երկու հարվածով ի ցույց բուլորի,

կիսաապաշտպանների կողքից փախչելով գնդակը փոխանցեց Իգնասին: Իգնասն առաջ անցավ և վազելով գնդակը հանձնեց Չեկին:

— Հարվածի՛ր,— լսվեց կանաչ տրիբունաներից:

Չեկն այնքան հոգնած էր, որ օրորվում էր: Նրան թվում էր, որ շուրջն ամեն ինչ խեղդվում է ինչ-որ մի տեսակ մածուցիկ մշուշում: Ամեն մի շարժում նրան ցավ էր պատճառում: Սակայն առջևում նկատելով գնդակը, նա վերջին ուժերով թափով առաջ նետվեց: Ինչ-որ մեկը հեկիհ վազում էր նրա կողքով, ինչ-որ կանաչ մայկա աշխատում էր փակել նրա ճանապարհը: Ուղիղ իր առջև նա աղոտ կերպով տարբերում էր ուղղանկյուն բացվածք: Հակառակորդից առաջ անցնելով, Մանյունը ուժով հարվածեց: Այդ պահին ինչ-որ մեկը ոտք գցեց նրան, և նա վայր ընկավ ուղղակի դարպասային գծի վրա: Նրա ականջներում հնչում էր տրիբունաների հզոր աղաղակը, աչքերում առկայծում էին սև և կարմիր շրջանակներ: Նա տեսավ գետնին պառկած դարպասապահին և դարպասի անկյունում նկատեց դեղին գնդակը:

«Գո՛լ»,— անցավ Մանյունի մտքով:

— Գո՛լ, գո՛լ: — Լսեց նա ընկերների ցնծագին բացականչությունները:

Դժվարությամբ բարձրանալով գետնից, Մանյունը կանգնել էր անսպասելի երջանկությունից ապշած: Դաշտի կանաչ խոտը, երկնքի կապտավուն ամպակտորը, խայտաբղետ ամբոխը, խաղացողների սև մայկաները՝ ամեն, ամեն ինչ պտտվում էր նրա աչքերի առջև, կարծես թե նա գտնվում էր հսկայական կարուսելի կենտրոնում: Իգնասն ու Մանջարոն նրա վզովն ընկան:

— Չե՛կ, սիրելի՛ս, կեցցե՛ս:

Մանյունը լսում էր նրանց շնչակտուր ձայները: Եթե նրան չբռնեին, նա նորից գետին կընկներ: Դաշտի վերջում տղան նշմարեց Ստեֆանեկին: Մարզիչը ձեռքը բարձրացրեց՝ ողջունելով նրան: Ավելի հեռու խոնված հանդիսականների մեջ երևում էր պան Սոսենկայի սպիտակ գլուխը:

Մանյունը զգում էր, որ ուրախությունից նրա աչքերը լցվում էին արցունքով: Նա ոչ մի խոսք չէր կարողանում արտասանել:

Հնչեց երկարատև սուլիչը, որը ազդարարեց մրցման վերջը, և հանդիսականների խայտաբղետ ամբոխը վարարած գետի նման հորդաց: Վոլյայի փոքրիկ տղաները ճանճերի երամով թափվեցին դաշտը: Սուր, հաղթական ճիչերով նրանք վազում էին իրենց սիրելիների մոտ, իսկ բոլորի առջևից սլանում էր վարսավիրական գործի վարպետ պան Սոսենկան, նա ծիծաղելիորեն թռչկոտում էր, չցանկանալով որ փոքրիկ չարաճճիներն իրենից առաջ անցնեն: Առաջինը հասնելով Չեկին, պան Սոսենկան նրան սեղմեց իր ծավալուն փորին, ծանր շնչելով, սկսեց խոսել:

— Ես գիտեի, որ դուք կտանեք: Իմ հարազատ տղաներ: Ես գիտեի, որ դու կխփես այդ վճռական գուլը: Ես չսխալվեցի:

Այդքան միայն նա հասցրեց ասել, որովհետև անհանգստացած ֆուտբոլասերները Չեկին ուսերի վրա բարձրացրին, բարձրաձայն արտահայտելով իրենց հիացմունքը, ամբողջ դաշտով տարան մինչև ծառերի մոտ, որտեղ խաղացողները դրել էին իրենց շորերը: Տանում էին նաև մյուս հաղթողներին՝ Մանջարոյին, Մարգարտահատիկին, Իգնասին և Սարդին: Կանաչ դաշտի հերոսները լողում էին գլուխների ծովի վրայով: Մանյուսը ձեռքերը լայնորեն տարածեց ուրախալի ժպիտով ողջունելով իրեն նայող փոքրիկներին:

Աղավառատան տղաների համար դա մեծ տոն էր: Չնայած բոլոր ծաղրանքներին և «մղկակներ» վիրավորական մականվանը, նրանք հաղթեցին մինչ այդ անհաղթ «փասիաններին»: Վոյայի փոքրիկ ֆուտբոլասերները դեռ շատ կիսուսեն այդ մրցման մասին, և «Սիրենկայի» խաղացողներից ոչ մեկը այդ խաղը չի մոռանա: Մանյուսը իր երկրպագուների ուսերի վրա մոտենում էր ծառերին:

Անսպասելիորեն նրա հրճվալից կերպարանքը այլայլվեց: Հսկայական թխկիի բնին հենված կանգնած էր Արքայորդին, աչքերը կկոցած նայում էր հանդիսավոր երթին: Մանյուսը անմիջապես հասկացավ որ Արքայորդին հենց իրեն է սպասում: Համառ փոքրիկներից ազատվելով, նա ինքն ուղղվեց դեպի Վալժուսյակը: Վերջինս թեքվելով դեպի իրեն շնչաց.

— Ասել ե՞ս:

— Ո՛չ: Չե՞ որ ես երդվել եմ:

— Չե՞ս խաբում:

— Խոսք եմ տալիս: Իսկ դու ի՞նչ էիր ուզում:

— Ոչի՛նչ... կադ Գենեկին նստացրել են, նրան որ Մարիմոնտից էր:

— Ո՞ր Գենեկին:

— Դե... Նրան, որի մոտ էր բեռնատար մեքենան... Ռոմեկը քեզ է փնտրում: Չգուշացի՛ր: Եթե նա քեզ ճանկեց, ոսկորներդ կջարդոտի...

Մանյուսը գունատվեց: Մի րոպեի չափ նա զարմացած նայում էր Արքայորդուն, հետո շուռ եկավ, գետնից վերցրեց իր հագուստը, փաթաթեց այն և սլացավ դեպի խիտ թփուտները, որոնք ձգվում էին թենիսի կորտերի երկայնքով: Իր հետևից նա լսեց Ստեֆանեկի ձայնը:

— Չե՛կ, Չե՛կ, սպասիր:

Սակայն նա նույնիսկ չշոջվեց և միայն ավելի խոր մտավ խիտ տերևների հովասուն թավուտը:

Այդ թաքստոցից ծածուկ դիտելով, Մանյուսը հետևում էր աղմկոտ ամբոխին, որը գլխավոր ծառուղով շարժվում էր դեպի ստադիոնի դռները: Ահա մի պահ երևաց պան Սոսենկայի ծղոտե գլխարկը, հետո մի պահ երևաց Ստեֆանեկի վայելչակազմ կերպարանքը: Նրա կողքին նա նկատեց Մարգարտահատիկին և Սարդի խուզած, նեղ գլուխը: Սակայն նրանք բոլորն էլ շուտով նրա աչքերից հեռացան, անտեսանելի դառնալով շագանակենիների խիտ ճյուղերի հետևում:

Տղաները հավանաբար գնում էին Սլոնեցկու մոտ՝ Կշիսի հայրը ողջ թիմին ճաշի էր հրավիրել: Կիոսեն մրցման մասին, կքնարկեն դարպասների մոտ տեղի ունեցած բոլոր մոմենտները, գնդակին տրված բոլոր հարվածները, իսկ Մանյուսը նրանց հետ չի լինի: Նա չի կարող գնալ ընկերների հետ, որովհետև նրան ամեն րոպե, որտեղ էլ նա լինի, հետապնդում է Ռոմեկ Վավժուսյակի չար կերպարանքը: Ռոմեկը կարծում է, որ դա նա ինքը՝ Մանյուսն է ցույց տվել միլիցիային Կառլ Գենեկի հետքերը: Ո՛չ, Մանյուսը չի ցանկանում Վավժուսյակին հանդիպել: Չէ՞ որ այժմ հաշվեհարդարը ավելի դաժան կլինի:

Չքոսայգին դատարկվեց: Միայն ֆուտբոլային դաշտի փայլուն խոտի վրա մի քանի փոքրիկ տղաներ՝ ֆուտբոլի կրքոտ էնտուզիաստներ, դեռևս խաղում էին լաթե գնդակով: Ծառուղիներում, որտեղ թափվում էր Վիսլայի դեղին ավազը, ընկած էին ժանյակե թեթև ստվերներ: Միսլենցկայով թռչում էին տրոլեյբուսները, շիկացած ասֆալտի վրա շվշվացնում էին հեծանիվների անվադողերը:

Մանյուսը դուրս եկավ թփուտներից և մտազբաղ կանգ առավ դատարկ ծառուղու կենտրոնում: Հետո աննպատակ, դանդաղ քայլեց գլխավոր դարպասների ուղղությամբ: Հողը կամացուկ ճռճում էր նրա հնացած չուստերի տակ:

Լազենկովսկայա փողոցում, անցնելով թենիսի հրապարակների մոտով, Մանյուսը հիշեց, որ մի ժամանակ նա այստեղով անցել էր Շեկ Միլեկի հետ: Այդ լավ միտք է: Հիմա նա կգնա ընկերոջ մոտ, իսկ երեկոյան նորից կսկսեն լրագիր վաճառել:

Մանյուսը դեռևս հեռվից նկատեց փոշով ծածկված յասամանների թփիկները և փոքրիկ պատուհանը, որ նայում էր արևով ողողված փողոցին:

Հրելով ճնշացող դռնակը, նա անցավ փոքրիկ նախապարտեզը և թակեց ներկը թափած դուռը:

— Ո՞վ է այդտեղ, դռնակի խորքից լսվեց ծերունական, դողդոջուն ձայնը:

— Այդ ես եմ, Մանյուսը,— համարյա ճչաց նա ուրախ և չսպասելով թույլտվության, մտավ նախասրահ:

Դեպի փոքրիկ սենյակ տանող դուռը բաց էր: Խորքում սեղանի մոտ նստել էր Միլեկի պապը և պրպտում էր հին քանդոտված ժամացույցը: Մանյուսին տեսնելով, նա բարձրացրեց կնճռոտ դեմքը:

— Միլեկը տա՞նն է,— հարցրեց Մանյուսը:

Պապիկը խղճահարված գլուխը թափահարեց:

— Էհ, ի՞նչ Միլեկ... — ասաց նա:

— Իսկ նա ո՞րտեղ է:

— Միլեկն իր համար լաստ սարքեց ու տանից փախավ:— համարյա անտարբեր պատասխանեց ծերուկը:— Արդեն երրորդ օրն է, որ նա չկա:

Մանյուսը զարմացած սուլեց:

— Այ քեզ բա՛ն...

— Այո՛, այո՛... Միլեկն այլևս չկա:— Ասաց որ կլողա մինչև Մադագասկար կամ Էլի ինչ-որ տեղ: Այդ գրքերն այնքան կարդաց, որ գլուխը պղտորվեց: Դեպի Մադագասկար,— կարճ ծիծաղեց պապը և բռնազբոսիկ հազաց:

— Դեպի Մադագասկա՞ր,— շշնջաց Մանյուսը:

— Ի՛նչ Մադագասկար,— զայրացավ ծերուկը:— Միլիցիան նրան կբռնի Մոդիկնի տակ որևէ տեղ: Միայն խայտառակություն:

— Իսկ եթե նրան չբռնե՞ն,— հարցրեց տղան մտազբաղ:

— Այն ժամանակ կխեղդվի: ՉԷ՞ որ նա լողալ չգիտի: Ասում է Կոլումբոսը նույնպես լողալ չգիտեր, բայց հայտնագործեց Ամերիկան: Օ՛հ, այդ տղաները...

«Ա՛յ քեզ իրադրություն»,— մտածեց Մանյուսը:

— Իսկ այդ Մադագասկարը հեռո՞ւ է,— հանկարծ հարցրեց նա:

— Է՛հ, տղաս, դա Աֆրիկայից էլ այն կողմն է... Դե, ես էլ նույնիսկ չգիտեմ... Իսկ դու ինչո՞ւ ես հարցնում :

Մանյուսը քմծիծաղ տվեց:

— Ափսոս, որ նա ինձ չսպասեց, միասին կլողայինք... Իսկ նա ձեզ չգրեց:

— Որտեղի՞ց: Ես արդեն գնացել եմ միլիցիա: Նրան փնտրում են ռադիոյի միջոցով:

— Ռադիոյո՞ւ,— շշնջաց Մանյուսը:

«Միլեկը փառավորվեց,— մտածեց նա:— Բոլորը նրա մասին կխոսեն: Յուրաքանչյուր մի քանի ժամը մեկ ռադիոյով կհայտարարեն. «Անհայտ կորել է տասներեք տարեկան մի տղա, շեկ, նիհար... լաստով լողալով մեկնել է Չերնյակովսկի նավահանգստից և մինչ այժմ չի վերադարձել... Ուղղվել է դեպի Մադագասկար: Այն մարդիկ, որոնք որևէ բան գիտեն նրա գտնվելու վայրի մասին, խնդրվում է հայտնել մոտակա կոմիսարիատ»:

— Օ՛հ, այդ տղաները, այդ տղաները:— Նորից փնթփնթաց պապիկը և գլուխը կախեց քանդված ժամացույցի վրա նիհար, դեղին, մազադաթի նման մատներով ինչ-որ բան սարքելով:

Մանյուսը հազաց:

— Դե, այն ժամանակ ներեցե՛ք,— փնթփնթաց նա և դանդաղորեն դուրս եկավ տնից:

Փողոցում նա խիստ շոգ զգաց: Հոգնածությունից, քաղցից և շոգից տղայի գլուխը պտտվում էր: Նրան մի վայրկյան թվաց, թե փողոցը հալչում է կիզիչ արևի ճառագայթների տակ, սալահատակի ասֆալտը հոսում է մանր ալիքներով պատած գետի նման: Տղան թիկնեց թառամած պարտեզի լարացանցին և քրտնաթաթախ ափով սրբեց ճակատն ու աչքերը: Շուրջն ամեն ինչ իր տեղն ընկավ, բայց թուլության և հոգու ամայության զգացմունքը չէր անցնում:

Փողոցի երկայնքով թափառելով, Մանյուսը անկյունում ոչ մեծ մի կրպակ տեսավ, որի մոտ սպիտակ, կոճակներն արձակված բլուզներով մարդիկ գարեջուր էին խմում: Թանձր շիկավուն փրփուրը գավաթներից ցած էր թափվում: Միայն դրա տեսքից տղան հաճույք և զովություն զգաց: Նա լիզեց չորացած շրթունքները և գրպանից հանեց մանրը: Արագորեն հաշվեց: Երկու զլոտիից ավելի էր հավաքվում:

Մանյուսը ագահորեն կպավ գավաթից: Փրփուրը կզակի վրայով հոսեց կրծքին, դուրալի հովացնելով ջերմացած մարմինը: Կարծես, նրա մեջ նոր ուժեր էին ներհոսում: Մանյուսի քրտնաթաթախ միջքով մանր սառը դոդ անցավ: Տղան թևքով սրբեց շրթունքները, թքեց և գնաց դեպի Վիսլան:

Կանաչ ուռուտում սոսափում էր տաք քամին: Ավազը սորուն էր և փափուկ, ինչպես թավիշը: Մանյուսը պառկեց ստվերում, ձեռքերը դրեց գլխատակին և աչքերը կկոցելով հետևում էր ջրի վրա թրթռող արևի շողի խաղին: Ալիքների կատարիկները մեկ ոսկեգույն էին, ինչպես բրոնզե մեծ ձկան թեփուկը, մերթ առկայծում էին մանր կայծերով: Ջուրը կամացուկ ծփում էր ցածր ափի մոտ և կորչում ջերմացած ավազում: Ուռենու թփուտների ստվերները սահում էին նրա մակերեսով, ինչպես իրար հետևից ընկած օձաշարեր:

Հեռվում, այն ափին, մանիշակագույն մշուշում սուզվել էր նավահանգիստը: Առագաստների սպիտակ ուղղանկյունիները կտրտված կարտոնի կտորների նման ծուլորեն լողում էին ջրի վրա: Ստեպ-ստեպ մի մակույկ էր երևում, որ նմանվում էր արևով լուսավորված ջրի վրա լողացող մեծ մրջյունի:

Գետը իր պղնձագույն ջուրը կոկիկ կերպով տանում էր ներքև, դեպի կամուրջները: Տեղ-տեղ պղտոր փոսերը ակոսում էին նրա հարթ մակերեսը: Այնտեղ ետ էր ընկնում ալիքի կապույտ բաշը և մանր կայակներով տարածվում ջրի հարթ մակերևույթին: Իսկ գետը քնաթաթախ և սահուն շարունակում էր իր վազքը: «Այդ գետն էլ տարավ Շեկ Միլեկին» — մտածում էր Մանյուսը,— միգուցե նա արդեն հեռո՛ւ-հեռու է... այնտեղ, որտեղ գետը ծովն է թափվում: Ինչո՞ւ նա չեկավ ինձ մոտ և չասաց, որ պատրաստվում է ճանապարհվել: Ինչո՞ւ չսպասեց: Այժմ, երբ «Սիրենկան» տարավ «Փոթորիկին», մենք կարող էինք միասին լողալ: Ավելի ուրախ կլիներ: Ես էլ կարծնեի Վավժուսյակից: Ոչ ոք մեզ չէր գտնի, թեկուզ ռադիոն տասն անգամ հայտներ երկու տղաների անհետանալու մասին: Է՛հ, Միլե՛կ, Միլե՛կ, ինչու դու ընկերոջդ չսպասեցիր»:

Մանյուսն աչքերը փակեց ջրի համաչափ աղմուկի տակ օրորվելով, քնեց:

Երբ նա բացեց աչքերը, գետի շերտը արդեն գորշ պողպատագույն էր երևում: Հակառակ ափը ընկղմվել էր կապույտ աղջամուղջում: Տղան ձգվեց, մարմնից վանելով նիրհը: Ալիքները շարունակում էին շշնջալ, բայց նրանց աղմուկն այժմ վտանգավոր, մռայլ և թշնամական էր թվում: Կամուրջների վրա կախված էին լապտերների բաց գույնի մարգարիտները: Ուռուտի թփուտներում կռկռում էին գորտերը: Մանյուսը ոտքի կանգնեց, մի ճիպոտ պոկեց և նրանով սկսեց առանց մտածելու ճիպոտահարել ջրի մթին, հարթ մակերեսը: Նա չգիտեր ինչ անել, ուր գնալ, վախենում էր տեղից շարժվել: Տղային թվում էր, որ ամեն քայլափոխի նրան հետևում է Վավժուսյակը: Կանգնած է լկտի, ոխակալ քմծիծաղը արևկեզ երեսին, իսկ սեղմված բռունցքներն արդեն հարվածելու համար պատրաստ են: Տղան կատաղությամբ թքեց ջրի մեջ:

— Եվ ի՞նչ եմ արել ես նրան,— շշնջաց նա:— Մի՞ թե ես եմ նրան կործանել: Չէ՞ որ ես ոչ մեկին խոսք անգամ չեմ ասել:

Անսպասելիորեն Չեկը հիշեց, որ մորաքույր Ֆրանյան այսօր հիվանդանոցից վերադառնում է: Հավանաբար նա արդեն տանն է և իրեն է սպասում: Հարկավոր է գոնե մի թուպեով երևալ, այլապես նա կանհանգստանա: Տղան վճռեց կարճ ժամանակով մտնել մորաքրոջ մոտ: Չէր ուզում մտածել, թե ինչ կլիներ հետո: Մանյուսը հուսով էր, որ Վավժուսյակը չգիտեր մորաքրոջ վերադառնալու մասին: Իրեն կփնտրի Ստեֆանեկի մոտ, պան Լոպոտեկի արհեստանոցում և ոչ երբեք Աղավնատանը: Տղան գլխարկն ավելի խոր քաշեց ականջներին և շարժվեց դեպի կամուրջը, որի վրայով լուսավորող թրթուրների նման սողում էին տրամվայները:

2

Երբ Մանյուսը դարպասից ներս մտավ, նրան թվաց, որ փողոցի մյուս կողմում, ավերակներում շարժվեց ինչ-որ մեկի ստվերը: Տատանվելով նա կանգ առավ, մտածելով մտնել՝ Աղավնատուն, թե՞ մի քիչ անցնել փողոցով, որպեսզի համոզվի, որ իրեն ոչ ոք չի հետապնդում: Սակայն նա հիշեց, որ Աղավնատանը շատ թաքուն անցումներ կային, որոնք օտարներից ոչ ոք չգիտեր: Ա՛յ թեկուզ կողքի այն սև սանդուղքը, նրա վրայով միշտ կարելի է ծլկել:

Նա մի անգամ ևս նայեց ավերակներին, որոնք ձգված էին փողոցի մյուս կողմում, բայց ոչ մի վտանգավոր բան չնկատեց: «Թվաց»,— մտածեց նա դարպասներից ներս մտնելով: Բակը դատարկ էր: Միայն մի անտուն բակապահ շուն քրքրում էր աղբարկղը: Տղային տեսնելով նա ժանիքները ցույց տվեց և պոչը ոտքերին կպցնելով ծլկեց պատի ճեղքով: Դեխովյակների նկուղում տխուր նվագում էր հարմոնը: Ինչ-որ մեկը խռպոտ ձայնով սկսեց անձանոթ մի երգ: Երրորդ հարկում սանդուղքի ճեղքի միջով դեղնավուն լույս էր թափանցում, լուսավորելով փոսերով ծածկված չավլած ասֆալտի մի կտոր:

Հանկարծ Մանյուսին թվաց, որ ինչ-որ մեկը գողեգող շարժվում է մութ բակի պատի երկայնքով: Ետ նայելով, նա սարսռեց և ականջ դրեց: Հետևից լսվեց անաղմուկ քայլերի ձայն և լուսաշերտում վայրկենաբար երևաց մի ստվեր: Մանյուսը շտապ սկսեց փախչել և նույն րոպեին հետևից լսեց Ռոմեկ Վավժուսյակի ձայնը:

— Մի՛ վախենա, սպասի՛ր:

Բայց Ռոմեկի խոսքերը միայն արագացրին նրա վազքը: Մի քանի աստիճանների վրայով թռչելով, Մանյուսը սանդուղքով սլանում էր դեպի վեր: Վազելով անցավ երկրորդ հարկը, հասավ երրորդին: Հետևից քայլեր և ծանր շնչառություն էր լսվում: Երրորդ հարկում Մանյուսը ետ նայեց: Ռոմեկ Վավժուսյակն արդեն հեռու չէր: Տղան վազելիս դուրս քաշեց երկաթե ձողը և ամբողջ ուժով նրանով հարվածեց լիֆտի ռելսին: Սանդղավանդակի սև անդունդը լցվեց սուր շալունով:

— Ի՞նչ ես անում,— լսեց նա Ռոմեկի խուլ ճիչը:

Հասնելով փայտե հարթակին, Մանյուսը լսեց, թե ինչպես հաջորդ հարկում բացվեց դուռը:

— Մարգարտահատի՛կ, Մարգարտահատի՛կ,— ճչաց նա:

Բայց այդ րոպեին Վավժուսյակը հասցրեց բռնել նրա թևքը: Մանյուսը թափով առաջ նետվեց, հին բլուզը թղթի պես պատռվեց և թևը մնաց Վավժուսյակի բռունցքում: Մի քանի թռիչքով Մանյուսը հայտնվեց վերևում: Դռան վրա ընկնելով, նա սկսեց բախել բռունցքներով: Բայց նրա պատասխանը եղավ միայն խուլ արձագանքը:

— Մորաքո՛ւյր:

Տղայի ճիչը անպատասխան մնաց: Նրա հետևում աստիճանները ճռճռացին: Վեր բարձրացող Վավժուսյակի ստվերը աճում էր պատշգամբի վերջում:

«Փախչել սև սանդուղքով»,— մտածեց Մանյուսը:

Նա մի կողմ նետվեց և սուզվեց դատարկ պատշգամբի մռայլ թունելում: Այնտեղ արդեն սկսվում էր սև սանդուղքը, նա մի վայրկյան քարացավ տեղում՝ երկու պոկված աստիճանները տրամպլինի նման կախված էին անդունդի վրա: Ներքևում երևում էր բետոնե գորշ հատակը: Բայց Մանյուսը լավ գիտեր այդ ճանապարհը: Ձեռքերով բռնելով պատի ելուստից, նա ոտքերը կախած՝ շտապով հենարան էր փնտրում: Վերջապես նա այն գտավ, բայց հենց այդ րոպեին նրա վրա կախվեց Վավժուսյակի մթին կերպարանքը:

— Ի՞նչ ես անում,— լսեց նրա շնչակտուր ձայնը:

Վախից Չեկը կտրուկ ետ ընկավ, նրա ձեռքը դուրս արծավ կոշտ երկաթից: Եվս մի վայրկյան նա հենարան փնտրեց, բայց այդպես էլ չգտավ: Այդ ժամանակ հուսահատորեն ձեռքերը թափահարելով, կարծես ջրի տակ գնալով, տղան ընկավ ներքև...

Հիվանդանոցային դատարկ միջանցքը փայլում էր անբասիր մաքրությամբ: Փայտե նստարանին լուռ նստել էին Ստեֆանեկը, պան Լոպոտեկը և Աղավնատան երեք տղաները՝ Մարգարտահատիկը, Մանջարոն և Սարդը: Բոլորն էլ առանց հայացքը կտրելու նայում էին դեպի պալատը տանող դռանը:

Երբ այդ դուռը կամացուկ ճռնչաց, բոլորը կարծես հրամանով վեր կացան:

Շեմքին երևաց սպիտակ խալաթով բժիշկը:

— Պա՛ն բժիշկ,— տագնապով շշնջաց Ստեֆանեկը:

Բժիշկը հոգնած նայեց մարզիչին:

— Վիճակը ծանր է,— դանդաղորեն և խուլ ասաց նա,— տղան դեռևս ուշքի չի եկել:

Ստեֆանեկի արևկեզ դեմքը գունատվեց:

— Պա՛ն բժիշկ, փրկեցե՛ք տղային,— շշնջաց նա:

Բժիշկը թեթևակի թոթվեց ուսերը.

— Ամեն ինչ անում ենք, որքան մեր ուժերը ներում են:

Փոքրիկ Մարգարտահատիկը երեսը գլխարկով ծածկելով և շրջվելով դեպի սպիտակ հախճաասալի պատը, բարձրաձայն հեկեկաց: Նրա նիհար ուսերը ցնցվում էին:

Բժիշկը մոտեցավ տղային և սպիտակ, բարալիկ ձեռքը դրեց նրա ուսին:

— Մի՛ լա, բարեկամ,— ասաց նա մեղմ,— ամեն բան կանենք,ինչ հնարավոր է:

Տղան նրա կողմը շրջվեց, բացելով արտասվալից պեպենոտ դեմքը:

— Պա՛ն բժիշկ,— ասաց նա,— խնդրո՛ւմ եմ, փրկեցե՛ք նրան, նա մեր ամենալավ ընկերն է:

Բժշկի սպիտակ ձեռքը շոյեց տղայի նիհարիկ երեսը:

— Լա՛վ... լա՛վ... հանգստացի՛ր, փոքրի՛կ:

Երբ բժիշկը հեռացավ, բոլորը նորից նստեցին նստարանին: Պան Լոպոտեկը կոշտացած մատները խրելով իր խիտ մազերի մեջ, կամաց հառաչեց.

— Աստվա՛ծ իմ... այնքան աշխույժ էր՝ կենդանի արծաթ էր, ոչ թե տղա:

Մարզիչը շրթուները կծեց.

— Իսկ մենք այն ժամանակ նրան կասկածում էինք...

— Համարձակ տղա է,— շնչաց պան Լուպոտեկը: — Ուզում էր բեռնատար մեքենան փրկել: Այդ բոլորը ես իմացա, քեզ ասեմ, կոմիսարիատում: Ինձ կանչել էին: Հարցնում են, այդ ինչ տղա է թեմ մեքենան: Իսկ ես ի՞նչ կարող էի ասել: Բացատրեցի, որ դա Չեկն է... Եվ ուրիշ ոչինչ...

— Գողերը կարծում էին, որ նա է մատնել:

— Իրենք իրենց, ինչ ասեմ, իրենք իրենց մատնեցին: Արկղներից մեկը ճանապարհին ջարդվել էր և կակաոն սկսել էր թափվել: Այդ կակաոով էլ նրանց հետևեցին մինչև իրենց որջը: Նրան, որը գողացվածը պահել էր, բռնել են, իսկ մյուսներին փնտրում են:— Մեքենագետը սեղմեց բռունցքը և սպառնաց.— Է՛հ, եթե նրանք իմ ձեռքն ընկնեն: Այսպիսի տղային ցանկանում էին կործանել:

Մարգարտահատիկը մեծ հարգանքով նայեց պան Լուպոտեկի բռունցքին: Եթե ինքն էլ այդպես ուժեղ լիներ, ինչպես փականագործը և այդպիսի մեծ բռունցքներ ունենար, նա ոչ մի գնով Վավժուսյակին սանդուղքից բաց չէր թողնի: Իսկ Ռոմեկն ահա, օգտվեց խառնաշփոթությունից և փախավ:

— Պա՛ն Լուպոտեկ,— անսպասելիորեն կամացուկ ասաց Ստեֆանեկը,— տղաներին չի կարելի թողնել առանց հսկողության: Ես մրցումից հետո գրուցել եմ Ռադոշի, ֆուտբոլային սեկցիայի ղեկավարի հետ... «Պոլոնիան» կվերցնի նրանց շեֆությունը:

— Այսինքն «Սիրենկայի՞ն» էլ:

— Այո՛...

— Դա լավ է... Բայց ինչքա՛ն այդպիսի տղաներ կան մեր փողոցում: Իսկ ամբողջ Վարշավայում: Եթե նույնիսկ տասը ակումբ էլ նրանց իրենց հովանավորության տակ վերցնեն, դարձյալ քիչ կլինի:

— Բայց և այնպես լավ օրինակ է: Եթե մենք մեր հովանավորության տակ վերցնենք «Սիրենկային» և բարեկամական կոլեկտիվ կոփենք, ապա մեր օրինակին կհետևեն ուրիշները,— մարզիչը լռեց, կողքին լսելով ինչ-որ մեկի բարձրաձայն խռմիփոցը:

Շրջվելով նա տեսավ, որ Պոլդեկ Պեխովյակը, իր ուսին հենված, բերանը բացած, ամուր քնած է: Նրա կողքին ննջում էր Մանջարոն: Եվ միայն Մարգարտահատիկն էր տղամարդավարի շարունակում արթուն մնալ: Սակայն արդեն նրա կոպերն էլ էին փակվում:

Մարզիչը թեթևակի ցնցեց Սարդի ուսը:

— Տղանե՛ր, արդեն ուշ է, տուն գնալու ժամանակն է: Սարդը բարձրաձայն հորանջեց և անմտորեն աչքերը չռեց: Մանջարոն իրեն թափ տվեց, կարծես մեկը նրա վրա սառը ջուր ցանեց, իսկ Մարգարտահատիկը թարթեց բաց գույնի թարթիչները:

— Ես չեմ գնա,— համառորեն ասաց նա:— Չէ՞ որ այնտեղ իմ ամենալավ ընկերն է:— Նա գլխով ցույց տվեց պալատի դուռը:

— Ե՛ս նույնպես,— ավելացրեց Մանջարոն:

Սարդը այնքան հոգնած էր, որ ընկերներին պաշտպանեց միայն գլխի շարժումով:

Մարզիչն արդեն ուզում էր առարկել, բայց այդ թոպեին պալատի դուռը բացվեց և այնտեղ երևաց հերթապահ քրոջ գունատ դեմքը: Բոլորը վեր թռան, հուզմունքով նայելով նրան:

— Ձեզանից ո՞վ է Ստեֆանեկը,— հարցրեց նա,— շշուկով:

— Ես,— մարզիչը առաջացավ:

— Տղան ձեզ խնդրում է պալատ մտնել:

Մարգարտահատիկը բռնեց գլուխը:

— Կենդանի է,— ճչաց նա ուրախությամբ:

Ստեֆանեկը պալատ մտավ, որը լուսավորված էր միայն գիշերային փողբիկ լամպիկի աղոտ լույսով: Բարձի վրա երևում էր տղայի՝ վիրակապով փաթաթված գլուխը: Ստեֆանեկը մոտեցավ մատների ծայրերի վրա: Սպիտակ վիրակապերի տակից նրան էին նայում Մանյուսի մշուշապատ աչքերը:

— Պա՛ն Վացեկ,— շշնջաց նա, դժվարությամբ ձեռքը մեկնելով:

— Մարզիչը բռնեց նրա տաք, այրվող ձեռքը:

— Չե՛կ, տղաս,— կարողացավ միայն արտասանել նա:

— Պա՛ն Վացեկ,— Մանյուսի աչքերը փայլեցին,— եզրափակիչ խաղը մենք ե՞րբ ենք խաղում:

— Շաբաթ օրը:

Տղան ձեռով սեղմեց մարզիչի մատերը:

— Պա՛ն Վացեկ... Մենք պե՛տք է հաղթենք... Պե՛տք է...

Մանյուսը աչքերը փակեց: Նրա խիտ թարթիչները ստվեր գցեցին գունատ այտերին:

— Կհաղթենք,— համոզված ասաց մարզիչը:

Ուսի վրա նա զգաց քրոջ ձեռքը:

— Դուք պետք է գնաք, նա դեռևս շատ թույլ է:

— Բայց նա արդեն ավելի՞ լավ է:

Քույրը միայն գլխով արեց:

Բուժքույրը սովորական շարժումով ջերմաչափը թափահարեց, նշում արեց ջերմաստիճանի աղյուսակում և ժպտաց տղային:

— Չե՛կ, դու երկաթե առողջություն ունես,— ասաց նա իր երգեցիկ ձայնով,— մի շաբաթից հետո արդեն կարող ես վեր կենալ:

— Միայն մի շաբաթից հետո,— արձագանքեց Չեկը, չարաճճի ժպիտով պատասխանելով նրան:— Իսկ ես այսօր կուզենայի:

— Ինչ արագաշարժն ես: Մեկ ուրիշը քո փոխարեն ամբողջ ամիս պառկած կմնար:

— Ճշմարիտ է, բայց այսօր մրցում է:

Այն մասին, որ այսօր պետք է մրցում տեղի ունենար, գիտեր համարյա ամբողջ հիվանդանոցը: «Սիրենկայի» ձախ եզրային հարձակվողի անձնավորությունը շրջապատողների մեջ ոչ միայն հետաքրքրություն, այլև համակրանք էր զարթեցրել: Փոքրիկ պացիենտին ամեն օր այցելում էին Վոյայի փոքրիկները, մորաքույր Ֆրանյան, վարպետ Սոսենկան, պան Լոպոտեկը: Եվ առհասարակայն ջերմությունը, որով տղան պատմում էր իր թիմի մասին և առաջիկա մրցման մասին, կարող էր յուրաքանչյուրին վարակել «ֆուտբոլաախտով»:

Այդ օրը հիվանդանոցի պալատներում վաղ առավոտից միայն մրցման մասին էին խոսում: Հիվանդները երկու խմբի էին բաժանվել՝ մեկը պաշտպանում էր «Սիրենկային», մյուսը՝ «Ամբրոզիանային», եզրափակիչ հանդիպման երկրորդ մասնակցին: Հարկ չկա ավելացնելու, որ «Սիրենկայի» կողմնակիցները զգալիորեն ավելի շատ էին: «Ամբրոզիանային» պաշտպանում էր միայն մի քարտաշ՝ ջարդված ողնաշարով և մի խանութի վաճառող, որի ոտքի մատը ջարդ ու փշուր էր եղել պոմիդորի արկղի տակ ընկնելուց: Այստեղ, ինչպես երևում է, խոսում էր տեղական հայրենասիրությունը՝ երկու ֆուտբոլասերներն էլ բնակվում էին Պրագայում, որին և կանաչ դաշտում ներկայացնում էր փառավոր «Ամբրոզիանան»:

Չեկի մահճակալից հեռանալիս, բուժքույրը հեգնեց նրան:

— Առանց քեզ քո «Սիրենկան» կտարվի:

Տղան մի փոքր բարձրացավ արմունկների վրա:

— Այ, կտեսնեք, որ չի տարվի: Պան Վացեկը նրան հիանալի է մարզել:

— Իսկ քո գլխում միայն գնդակն է,— կշտամբեց քույրը:

— Ոչ, ոչ միայն գնդակը,— պաշտպանվեց տղան,— չէ՞ որ արձակուրդներից հետո ես դպրոց կգնամ...— Եվ հառաչեց:

— Դա քեզ հուզո՞ւմ է:

— Մի փոքր... Չէ՞ որ դեռևս հայտնի չէ, դպրոցը ինչպիսին կլինի: Չգիտեմ իմ թռիչքից հետո արդյոք գլխումս ամեն ինչ տեղումն է մնացել:

— Մի տխրիր, ամեն ինչ կարգին է: Միգուցե ավելի լավ է դարձել... — կատակեց քույրը:

Մանյունը աչքերը փակելով, խորասուզվեց մտքերի մեջ: Հիվանդանոցում խորհելու համար ինչքան ուզես ժամանակ կար, կարելի էր ճանապարհորդել փողոցից-փողոց, ազատ թափառել, քննարկել ամեն ինչի մասին ում հետ և որքան կուզես, տեղափոխվե երազանքների աշխարհը: Մտքերը հոսում էին արագ գետի նման:

Մինչև վերջերս տղան ատում էր Արքայորդուն, ամեն րոպե պատրաստ էր նրա հետ ընդհարվելու: Իսկ հիմա, երբ տղաներից իմացավ, որ Արքայորդուն ուղղիչ տուն են ուղարկել, նույնիսկ մի քիչ խղճաց նրան: Հա, Արքայորդին չկա, և ամբողջ «Փոթորիկը» ցաք ու ցրիվ եղավ: Նրանց հովանավորողը նույնպես չկար: «Շեֆին ձերբակալել են ինչ-որ տեղ Գրոխովում: Իսկ Ռոմեկ Վավժուսյակը դեռևս թաքնվում է: Բայց նրան էլ շուտով կբռնեն: Հզոր «Փոթորիկը» ցաք ու ցրիվ եղավ, մի թիմ, որի անունը միայն սարսափ էր ազդում Վոլյայի փոքրիկների շրջանում: Լրագիրը խշխշաց և Մանյունը աչքերը բացեց: Նրա ձախակողմյան հարևանը, Ժերանեցի երիտասարդ խառնատը շուռումուռ էր տալիս «Ժիցե Վարշավայի» թերթիկը:

— Չեկ, այստեղ քո մասին են գրում,— հայտարարեց նա:

— Երևի խմբագիր Խուդինսկին է,— համարյա անտարբեր արձագանքեց տղան:

— Կարդացեք, խնդրեմ,— մի րոպեից հետո խնդրեց նա:

— Այսօր «Ազրիկուլայի» դաշտում,— բարձրաձայն կարդում էր խառնատը,— տեղի կունենա թաղային ֆուտբոլային թիմերի եզրափակիչ հանդիպումը «Ժիցե Վարշավայի» գավաթի համար:

— Դե, ես այդ գիտեմ,— ընդհատեց նրան Մանյունը,— իսկ այդտեղ ի՞նչն է իմ մասին:

— Հիմա... խառնատը մանր տառատեսակի մեջ աչքերով փնտրեց սպորտային վերջին նորությունները: Ահա՛ «Սիրենկան» մրցման է դուրս գալիս թուլացած կազմով, առանց իր լավագույն խաղացողի՝ Մարիան Տկաչիկի: Դա առանց այն էլ ուժեղ «Ամբրոզիանիայի» համար մեծ շանս է:— Խառնատը նայեց տղային:

Նա գլխով արեց.

— Հասկանալի է: Միայն թող նախապես չուրախանան: Ֆուտբոլն այնպիսի խաղ է, որտեղ դժվար է ամեն ինչ կանխատեսել: Ֆուտբոլային խաղացող երազում է տանել, ամեն մեկը ցանկանում է գոլ խփել: Պատահում է, որ արդյունքը կախված է լինում նրանից, թե ում մոտ ավելի ուժեղ է հաղթելու ցանկությունը:

Նա այդ ասաց այնպիսի հաստատակամությամբ, որ խառնատը բարյացակամորեն գլխով արեց:

— Տղան ընկավ բարձերին և փակեց աչքերը:

— Ժամը քանի՞սն է:

— Հինգը:

Տղան վեր թռավ և այրվող աչքերով ընդգրկեց պալատը:

— Մրցումը սկսվում է,— ճչաց նա,— հարկավոր է, որ ամեն մեկը ամուր սեղմի մատը, որպեսզի իմ «Սիրենկան» տանի:

5

Երբ պալատի դուռը կիսով չափ բացվեց և երևաց Մարգարտահատիկի փայլող պեպենոտ դեմքը, բոլորի համար ամեն ինչ պարզ դարձավ: Մարգարտահատիկի հետևից խցկվում էր ողջ թիմը: Մանյուսը դժվարությամբ կիսով չափ վեր կենալով, հուզմունքով նայում էր ընկերների ուրախ դեմքերին:

— Տարա՛նք, չորսով երկու, եղբայրս,— առաջինը գոչեց Մարգարտահատիկը:

Մարգարտահատիկի հետևից հանդիսավոր տեսքով ներս էր գալիս Մանջարոն, երկու ձեռքերում մեծ բյուրեղապակյա գավաթը պահած: Իսկ Մանջարոյի հետևից ողջ թիմը՝ մտազբաղ Սարդը, փոքրիկ Իզնասը՝ կճատ քթով, Կշիս Սլոնեցկին՝ բարձրահասակ և մաքուր, կարծես հենց նոր էր դուրս եկել քիմիական մաքրումից, կարծիկ-պնդակազմ Մետեկ Գրալսսկին և հաղթող թիմի մյուս փառապանձ խաղացողները: Իսկ նրանց հետևից՝ նրանց սիրելի մարզիչ Ստեֆանեկը: Նա ժպտում էր և բազմանշանակ աչքերը կկոցում:

Նրա կողքին երևում էր քրտինքից թրջված պան Սոսենկայի կերպարանքը, իսկ շքերթի ամենավերջում երևում էր պան Լոպոտեկի սպիտակ մազափունջը: Մեքենագետը այնպիսի մտահոգ տեսքով էր նայում չորս կողմը, կարծես նա միայն ինքն էր պատասխանատու հիվանդանոցի վրա կատարված այդ մասսայական հարձակման համար:

Մանջարոն բյուրեղապակյա գավաթը դրեց գիշերային սեղանին և թեթևացած շունչ քաշեց: Մարգարտահատիկը Մանյուսին մեկնեց բարախիկ, ոչ շատ մաքուր ձեռքը: Չեկը երկար ժամանակ սեղմում էր այն: Նա ուզում էր ինչ-որ բան ասել, բայց հանկարծակի վրա հասած հուզմունքը խանգարում էր նրան:

— Տարա՛նք, եղբայրս,— կրկնեց Մարգարտահատիկը:— Առաջին գնդակը «Ամբրոզիանան» խփեց, բայց հինգ ռոպեից հետո Իզնասը հաշիվը հավասարեցրեց: Մյուսը խփեց Մանջարոն, բայց հենց վերջանալու մոտ նրանք նույնպես հավասարեցրին... Դե՛, գիտես էլի՝ ստիպված էինք խաղալ լրացուցիչ ժամանակում: Եվ մենք խաղացինք: Մանջարոն նրանց երկու ռումբ խփեց... Եվ ստացվեց չորսով՝ երկու...

Այժմ, այդ կարճատև հաղորդումից հետո, վերջապես, Մանյուսի լեզուն բացվեց:

— Շնորհավորո՞ւմ եմ,— պատասխանեց նա, և որպեսզի ընդգծի մոմենտի հանդիսավորությունը, ավելացրեց,— վաստակավոր հաղթանակ է:— Իսկ վերջում բոլորին նվիրեց իր սքանչելի ժպիտը:

Անսպասելիորեն պան Սոսենկայի հետևում նա պալատի ամենավերջում նշմարեց Թյունիկին: «Փոթորիկի» նախկին թիմապետը կանգնած էր, շփոթված այս ու այն կողմն էր նայում, կարծես չհամարձակվելով միանալ այդ ուրախ ընկերակցությանը:

— Կյանքն ինչպե՞ս է, Ռիսեկ,— ողջունեց նրան Մանյունը:

Թյունիկի դեմքով թույլ, բայց անկեղծ ժպիտ սահեց:

— Օ՛հ, իսկապե՞ս,— ճչաց Մարգարտահատիկը:— Մենք մոռացանք քեզ ասել՝ Ռիսեկը փոխադրվել է մեզ մոտ: «Փոթորիկի» բոլոր խաղացողները փոխադրվել են «Սիրենկա»:

— Վաղը այդ գործը կքննենք ժողովում,— բացատրեց, ինչպես միշտ ճշտապահ, Մանջարոն:

Չեկը մահճակալից կախ ընկավ, ձեռքը պարզեց Թյունիկին և ուրախ հայտարարեց.

— Շա՛տ լավ է: Ուրեմն մեր թիմն այժմ ավելի ուժեղ կլինի: